

**ve-z'ot torat ha-bayit / hivro ... shelomoh [be]n adret ... dinim ha-tserikhim
le-vet ha-'adam ... nikra torat ha-bayit.**

Contributors

Adret, Solomon ben Abraham, 1235-1310.

Publication/Creation

Qopust : Ha-'ahim Yehudah, Yiśa'el, Menaḥem ben Feiyush Yaffa, 5571 [1811]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/j7kdg8sq>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

58,029/2 Supp. Supp. Seq.
ADRET

אשר נאמר בלשון הנביא

וישם את שמו

עליון וקדוש ונורא ונצח ונצח
ועליון וקדוש ונורא ונצח ונצח
ועליון וקדוש ונורא ונצח ונצח
ועליון וקדוש ונורא ונצח ונצח
ועליון וקדוש ונורא ונצח ונצח
ועליון וקדוש ונורא ונצח ונצח
ועליון וקדוש ונורא ונצח ונצח
ועליון וקדוש ונורא ונצח ונצח
ועליון וקדוש ונורא ונצח ונצח
ועליון וקדוש ונורא ונצח ונצח

אשר נאמר בלשון הנביא

הטבח ורצב שעל בגדי מוכרי רצב שאינו חונץ שכל הדברים
בהקפדה הם תלויים: חליצה באשה הנשואה בבית הסתרי ואין
חליצה בהן לא באיש ולא באשה הפטויה. לפי שזו מקפדת ואלו
אין מקפדין: קודם שתחוב באל' בזמן שגרא' חונץ ולפיכך אשה
שנכנס לה קודם בין ביד בין ברגל או בשאר הגוף לא תטבול
עד שתעקור אותו בכדי שלא תראה ממנו בחוץ כלום או שלא
תרגיש בו ותקפיד עליו: לפלוף שבעין ואפילו יבש וכחול שבעין
ואפילו שע' א' העין וריבדא דכוסילתא ואפילו לאחר שלשה ימים
אין חונצין: וכן גליד שעל המכה ולכלוכי נואה שעל הבשר
ונוא' שתחת הנפורה כנגד הבשר. והנפורה המדולדלת אין
חונצין: לא תטבול אשה בממל אפילו במקום שאין שם טיט.
מפני שבי אדם מצוין שם חוששין שמא מתוך שהיא יריאה
שלא ירגישו בה בני אדם תמהר לטבול ולא תטבול כראוי
עברה וטבלה עלתה לה טבילה. האשה לא תטבול וקופה
ממש. ולא שוחה ממש אלא דרך גדילתה איזהו דרך גדילת'
האשה נראית בעורכת וכמניקה את בנה לתחת הדד. כדי
שלא יסתר בה מקום הגלוי האשה לריכה שתעמוד אשה אחר'
ע' א' בשעת טביל' ותראה שלא יהא שער משער' ראשה נקף
על פני המי' כרכה שערותיה על ראשה בדבר שאינו חונץ
בחוטין וכיוצא בהן מן הדברים שאין חונצין
אע"פ שטובלת בינה לבין עצמה
עלתה לה טבילה וטהורה:
ויאלו דבריט בטהרה:

חונצין שהמים באים בהן. אף על פי שתכשיטין אלו אין
האשה מקפדת בהן. אדרבה נוי הוא גרונה היא האשה
בתכשיטיה פעמים יש שמקפדת ומסירה אותם בשעת לישה
וכיוצא בו. וכן הטעם לחוטין ורצועות שבראשי הבנות:
היתה חברתה אוחזת בה בשעת טבילה לא עלתה לה טבילה.
הדיחה ידיה במים עלתה לה טבילה. שמסקה טופח שעל
ידיה חבור למים שבמקוה. רפתה ידיה עד שבאו בהן המים
נ"ל דכ"ס ש עלתה לה טבילה. ויש מרבתי שהורו שלא
עלתה לה טבילה גזירה שמא לא תרפה ולא יראה לי כן שלא
גזרו בטבעות הרפויין משום דחוקין וכטביל' העבדים בקולר
שבנאחר שהרפוי אינו חונץ. לבעים שעל ידי הנשים או שעל
השער למי יראה לי שאין חונצין לפי שאין מקפידו' בהן לעולם
אדרב' חזירות בהן ומחדשות אותם תמיד לנוי אע"פ שזבוע
זה פושט בכל השע' רובו. אע"פ שרובו שאינו מקפי' עליו חונץ
כאן מקפדת ורונה להיותו והרי זו כאלו הוא מגופו של שער
וכנגד זבוע שאין הזבוע כדבר המוסף וחונץ אלא כעיקרו של
בגד ואינו חונץ שהרי מנינו טבילה לפרכות. אע"פ שיש בהן
תכלת וארגמן ותולעת שני. ועוד יראה לי שאין ממשו של
זבוע בשער ועל הידי' אלא מראית של זבוע ולפיכך אינו חונץ.
ואינו דומה לכתב שחונץ. שממש הן בכתב. וכן הנשים
שמלאכתן לזבוע יראה לי שאין אותו זבוע שעל ידיהן חונץ מן
הטעם הזה שאין ממשו של זבוע אלא מראית של זבוע. ועוד
כל מלאכתה בכך ואינה מקפדת. למה"ד לדס שעל בגד

הם ונשלם שבח לאל בורא עולם

אמרו המרפאים

עלינו להודות לד' ולשבחו: אשר האיר עיני שכלינו, להעלות במחשבותינו, להדפיס ס' הנכבד בזה: אשר נודע
ומפ' לכלל עמב"י, כבוד הדרת קודש שפעת תורתו של המחבר, וגדול הערך וחביבות של החיבור הזה.
בכלל כל חיבוריו לטובה: וב"ה וב"ש, שעזרנו. להוציא מכח אל הפועל להדפיסו: ובדרך השם, כאשר זכינו
להתחילו. בכל מיני הידור ויופי, כאשר הקורא יראה: למראה עיניו. ככה גמרנו אותו, ב"ה בכי טוב:
ודחמן. יברכנו בזרכת ישועה. ורחמים. וישלח ברכה והצלחה במעשה ידינו: ויהי נעם ד' חלקינו עלינו. ומעשה
ידינו כוננה עלינו, ומעשה ידינו כוננה. ויזכנו לראות, בנחמת ציון, וירושלים: עם כלל עמב"י

בית שביעי ושער שביעי

שום דבר על שעה משעת חפיפה עד שעת הטבילה :
מזמנה לה טביל' בשבת וא"ל לחוף כלילה הרי זה חופפת ביו'
ושומרת שערות ראשה וטובלת כלילה . ואף אם נזמנה לה
טבילה בשבת וחלו ב' י"ט של ר"ה או של גלויות לפני השבת
הרי זו חופפת ברכי' בשבת וטובלת בשבת שלא דחו זמנה
של טבילה מפני חפיפה שתהא סמוך לטבילה כיון שה"ל .
ובלבד שתהא מעיינת ובזקת היטב בשעת טבילה כל גופה
ושערות ראשה שלא יבא דבר חוץ . חפפה ועיינה בעצמה
בחול ביום ועבד' לערב או למחרתו עלתה לה טבילה בדיעבד
לא חפפה ואפילו עיינה בעצמה לא עלתה לה טבילה ולא עוד
אלא אפילו חפפה לאחר טבילה וכרקה במסרק ולא נמצאה
אפי' נימא קשורה לא עלתה לה טבילה שאני אומר שמה' בשע'
טבילה היה ועכשיו נתר או נשר עם המסרק או עם הפססום
וא"ל אם חפפה במקום שער ולא עיינה בשאר גופה שלא
עלתה לה טבילה שזו צריכה לעיין דבר תורה : הרי שחפפה
ובדקה עצמה וירדה וטבלה ובעלייתה נמצא לה דבר חוץ בין
על בשרה בין על שעה אם סמוך לחפיפה ולבדיקה טבלה
אינה צריכה לחזור ולחוף ולטבול ואם לאו צריכה לחוף ולטבול
שאני אומר בין חפיפה לטבילה נדבק בה ולא הרגישה : כמה
הוא סמוך שאמרנו בזה' עונה שחפפ' שעי"כ נזהרת בחפיפ'
יותר . בד"א בשלא נתעסקה בזה' מין לאחר טבילה אבל
נתעסקה בו לאחר טבילה אינה חוששת שאני אומר מעסק זה
נדבק בה אחר טבילה שהרי רגלים לדבר שמתחלה חפפה
ובדקה עצמה ובחזקת בדקה היא עומדת . ויש מגדולי' שהורו
גם בזה להחמיר עד שתאמר בריא לי שלא היה עלי בשעת
טבילה : טבלה סמוך לחפיפה אלא שנתעסקה בין חפיפה
לטיבילה בדברים שעושין חליצה או שנתנה תבשיל לבכה . אם
אוחז תבשיל מן הדברים שנדבקים ועושים חליצה כגרים של
פול וכיוצא בזה אע"פ שלא נמצא עליה דבר לאחר טבילה לא
עלת' לה טבילה שיש לחוש שמה' נדבק מן התבשיל והיה עליה
בשעת טבילה ועכשיו שלא נמצא שמה' עם יציאתה מן המים
נתנדנד ונפלה . ולפיכך לא עלתה לה טבילה א"כ עיינה
בנפשה לאחר נתינת התבשיל או לאחר עסק הדברי' החולצין .
לעולם ילמד אדם בחוך ביתו שתהא האשה חופפת ומדיחה
קמטיה ובית הסתרים שלה בשעת חפיפה . אע"פ שאין צריך
שיבא בהן מו' צריך שיהיו ראויין לבא בהן מים . מעש' באשה
א' שטבלה ונמצא בה עלם בין שיניה והצריכה חכמי' טבילה
אחרת : אשה לא תטבול בנמל מכני שנעשה טיט עבה על
שפת הנר ונדבק בין הצבעות רגליה וחוצץ . ואע"פ שלא
נמצא עליה טיט ורפש כשעלתה שאני אומר עם יציאתה מן
המים נפל עם הנדנד . לא היה שם טיט אינה צריכה להגביה

רגליה ולשוט באמצע המים ואע"פ שדורסת על הרצפה אין
כאן חליצה לפי שהמים מקדימין לרגליה ולא עוד אלא שיש שם
טובח על מנת להטפח שהוא חבור עם שאר המים
לעומאה ולטהרה :
האשה שטבלה ונתנה שעה בפיה או שקפלה ידה הרבה .
או שקרעה שכתותיה ודחתן הרב' כאילו לא טבל' .
פתחה עיניה ביותר או עצמה עיניה ביותר יש מי שהורה שזו
כקריאת שפתותיה ולא עלתה לה טביל' ויש שמורי' לומר שאין
זה אלא כקמטין במקום שדרכן להיות שם . היו שערו' ראשה
קשורות זו בזו אם הן קשורו' אחת א' אחת ויש בהן הרב' קשורו'
עד שאין דרך האשה בכך הרי חילו חולצין לפי שהקשר מהדוק
ומונע מלכא שם מים . וכן אם היו קשורות ב' ב' אבל אם
היו קשורו' ג' ג' או ביות' אינו חוצץ לפי שא"ל להתדבק יפ' מים
נכנסין בתוכן : נתנה מעות בפיה וטבלה עלתה לה טבילה .
הרגעות של עור בראשי הבנות או חוטין של אמר או של
פשתן שעל הראש או שגודלת בהן את השער הרי חלו חוטין .
בד"א בזמן שהן בראש וכ"ש בשאר מקומות שבגוף אבל
בזוהר אין חולצין לפי שאין מהודקין שאין האשה חונקת עצמה :
חוטין של שער אינן חולצין בד"א שיש בהן ג' שערות או יותר
לפי שאינם מתהדקות אבל באחת ושתיים לא כמו שכתבנו .
לפלוק יבש משהתחיל לירוק בזמן שהוא חוץ לעור וגליד שהוא
חוץ למכה והרטיה שעליה ושרף של תאינה ושל שקמה ושל
חרוב יבשים חולצין לחים אינם חולצין . והשאר כל השרפים
בין לחים בין יבשי' חולצין . הדם והדיו . והדבש והחלב .
יבשים חולצין לחים אינן חולצין : גלדי' נמצא שעל הבשר .
הטיט והבצק שתחת הלפפורן אפילו כנגד הבשר . ונראה שתחת
הלפפורן שלא כנגד הבשר הרי חילו חולצין . איזהו שלא כנגד
הבשר הי' הלפפורן גדול וטודף על הבשר ונמצא' נראה בלפפורן
תחת אותו מקום שעודף על הבשר זהו שלא כנגד הבשר .
לפיכך נהגו בנות ישראל ליעול צפרנים בשעת טביל' מפני
שאינן בקיאות לכון כנגד הבשר ושלא כנגד . המלמולין . וכן
הגרגרים שנעשים על הבשר כשידיו של אדם מלוכלי' בטיט
או בצנץ או בזיע והוא מוללן אחת על חברתה הרי חלו
חולצין : טיט היוצאין וטיט היון שהוא טיט הבורי' ועץ' א"י
שהוא הטיט העבה והנדבק הרי חלו חולצין גפי' שנדבקין הרבה
וטושין חליצה ודרכן של ב"א להקפיד עליהם . ואפילו היו
בבית הסתרי' דרכה של אשה להקפיד עליהן כפי' שלא תתגנה
על בעלה . ובלבד שדרכה להקפיד עליו חוצץ ואפילו כחרדל .
לא הקפידה זו בהן בטלה אלל כל הנשים . וכל שרובן מקפידות
חוץ אפילו בתי' שאינה מקפד' : השירים והגומים . והטבעת
וביוצא בהן מן התכשיטין בזמן שהן דחוקין חולצין . רפוין אין
חולצין

הקבר בלא דם ולפיכך כל היולדת בזוב
אפילו לא ראתה דם כלל לפי שכבר החמירו בנות ישראל
לישב ז' נקיים על דם טיפה כחדל היולדת בזוב נריכה ז'
נקיים מכל דם ולפיכך היולדות זכר יושבת ז' לזכר והיולדת
נקבה יושבת שבועיים בין רואה דם בין אינה רואה דם
שהכתוב קראה נדה חטף י' שישב ז' לזכר ושבועיים לנקבה
אינה טהורה לידתה עד שתספור ז' נקיים מדם לגמרי ז'
נקיים אלו בין שספרה אותם אחר שבוע של זכר ושבועיים של נקבה
נקבה בין שספר' אותם בשבוע של זכר ושבועיים של נקבה
שימי לידתה שאינה רואה בהם עולין לה לשפירת ז' אף על
פי שדבר תורה כל היולדת ששלמו לה ז' לזכר ושבועיים
לנקבה טובל לערב וטהורה לבעלה בין רואה בין אינה רואה
ואפילו שופעת בשטובלת שהמעין אחד הוא והתורה טהרתו
וכל דם שתראה משעה שטבלה ואילך טהור וזהו דם טהור
שאמרו תורה עכשו החמירו בנות ישראל לא אור כל דם
כדי שלא יבא הדבר לכלל טעות כמו שהחמירו בנות ישראל
לישב ז' נקיים על דם טיפה כחדל כדי שלא יבא הדבר לכלל
טעות בין ימי נדה לדם זבה כ"ש שיש לחוש שלא יבא הדבר
לכלל טעות בלידה עצמה לפי שאין בקיאות בדין מנין ימי
לידה שמה הוליד העובר ראשו או רובו קודם בין השמשות
וגמר לידה לאחר בין השמשות או שהוליד ראשו חוץ לערומות
קודם בין השמשות ואין בקיאות בכך ויבאו לטעות להוסיף
יום ביומיהם לפיכך כל שרואה דם ואפילו בתוך מ' של
זכר ובתוך פ' של נקבה טמאה ויושבת עליו ז' ימי נקיים :
השער השביעי חזר בו דיני הטבילה הכלול בו שלשה
עניינים האחד זמן הטבילה השני החפיפה
והדברים החולצין בטבילה לבעלה השלישי במה היא טובלת
אבל בדיני הנזירות בהכשרן ופסולן לא חכמים עצמי שכבר
עמד ח' קדוש הרב הגדול ראב"ד ז"ל וביאר עניניהם ביאור
רב ומי יבא אחרי המלך את אשר כבר עשה וזקק וטהר
כמי משה גלה עמוקות ופירש את הקשה ומהאליף אשא
להדריכני באמתו וילמדני ומה שביאות יליני ככתוב בכל
לפי דרשתיך אל תשגני ממלותיך :

אין האשה עולה מקומותיה אף על פי שספרה ז' נקיים עד
שתטבול במי מקוה שאין שזובין או במי מעיין ובלבד
שהיא במעין מ' סאה בגין אב לכל הטובלין ורחץ את
בשרו במים שכל גופו עולה בהם ושערו חמים מ' סאה :
ויש מן הגדולים שאמרו שהמעין מטהר בכל שהוא ובלבד
שהוא במים כדי שטבול כל גופו בהם בבת ח' ולראשונים
שומעין להחמיר בדבר שיש בו כרת אין טובלין בכלי שלא
אמרו יורה אלא מעיין ומקוה מים לפיכך היה עיט ורפס

במקום שהיא טובלת לא עלתה לה טבילה : לא תעמוד ע"ג
כלי עץ שמקבלין טומאה מגבן ולא ע"ג נארים שראויין
למדרשו' ולא על שום כלי הראוי למרדש וטבול מפני גזירות
מרחצאות של כלים עברה וטבלה לא עלתה לה טביל' אבל
נותנ' היא חבילי זמרו' תחת רגליה מפני שהיו חוששת
וכן לא תעמו' ע"ג כלי חרס ולא ע"ג בקעת וטבול ואע"פ
שאין כלי חרס מטמא מגב' ולא ראוי למדרס חש חכמים
הוא שמה תפחד שלא תפול ולא טבול כראוי עברה וטבלה
ע"ג אילו לא עלתה לה טבילה : דבר תורה הזבה טובלת ביום
ז' לספירתה משתכן החמה ומוותרת לבעלה מיד ועכשו
כל הנשים בזכות מאמר שהחמירו על עצמן לישב ז' נקיים
אפילו על טיפת דם כחדל אלא שאסרו חכמים לעשות
כן מפני שמכנסת עצמה בספק שמה תראה בו ביום לאחר
תשמים וסותרת ספירת' והרי היא זבה למפרע בשעת תשמים
כיון שאסרוה לשמש בו ביום אסורה לטבול אפי' ביום ז' שאם
טבול תבא לידי תשמים ותכנס לספק זה כמו שבארנו לא
טבולת יום ז' בלבד אסרו מחשש ספק זה אלא אפילו לעולם
לא טבול ביום משום סרך יום השביעי ולעולם אינה טובלת
אלא בלילה היתה יראה לטבול בלילה מפני רוב הנזה או
מפחד חריות או מפני גנבים או שנועלין דלתות המדי' בלילה
וכיוצא בזה הרי זו מותרת לטבול ביום ח' וביום השביעי לא
טבול כדי שלא תכנס בספק כמו שאמרו עברה וטבלה
ביום ז' יש מגדולי המורי' שהגו' שלא עלתה לה טבילה ויש מי
שהורה להקל אחר שטבילת' טבילה דבר תורה ואין בטבילת'
אלא חש רחוק וגראין דבריו הטובלת נרץ שלא יהא עליה
שים דבר חונן מן הדברים שהיא מקפדת עליה לעתים ואינה
חשיבה שיהיו עליה לפיכך נריכה האשה לעיין בעצמ' בשער'
סמוך לטבילת' שלא יהא עליה שום דבר מלאים או טמא קשור'
במקום שער שבה עזרא זכ"ל תקנו שתהא האשה חופפת
כל מקו' שער שבה וסורקת במסרק או מפספסת בידה היטב
כדי שלא יהיה שערותי' קשורין זה בזה כבר נהגו בנות ישראל
לחף כל גופן ולשטוף במים חמין בשעת חפיפה ומנהג יפה
הוא להן וכן ראוי להנהיגן כדי שתהא להן שמירה יפה בכל
גופן חפיפה זו שבמקום שער שאמרו לא תהא במים קרים
מפני שהם מסככין את השער אלא במים חמין או בחמי חמה
שהמים החמים ישים להחליק השער וכן לא תחוף בנתר
מפני שהנתר מחתך את השער וחוזר ומסתבך בין שאר
שערותיה ולא באוהל מפני שהוא מסבך את השער וכן הדין
לשאר הדברים שמסככין את השער חפיפה נריכה להיות
לכתחילה סמוך לטבילתה לפיכך לא תחוף אשה ביום
וטבול בלילה אלא חופפת בלילה וטובלת כדי שלא יתקשר

בית שביעי ושער שישי

לידה מספק : המפלת מלא דם מלא מים או שהיא מלא גווי
 בין שהיא מלא בין שאינו מלא וכן מלא בשר בין כלול בין עכור
 אע"פ שאינו מרוקס הרי זו טמאה לידה מספק ויושבת עליו
 שבועיים שמא נקיבה היא : מי שלא היתה מעוברת והרגישה
 שהפילה ואינה יודעת מה הפילה הרי זו טמאה לידה מספק
 ויושבת שבועיים שמא ולד היה ונקיבה היתה : המפלת חתיכה
 קורעה אם יש בתוכה עגס או חתיכה לבנה היא טמאה לידה
 ויושבת לנקיבה אבל אין עתנין לה ימי טוהר שמא הפילה אותו
 חתיכות והרחיקה לידתה ושמא זה במה שהפילה רובו
 של ולד ושלמו ימי טהרה . בד"א בחתיכה לבנה שנותכה
 גיכר שחתיכת ולד הי' אבל של שאר מראות לא . ויש מי
 שהורו להחמיר ואפילו בשאינה לבינה לפי שאין אנו בקיאים
 במראו' . וכן המפלת יד או רגל שיש להם חתוך אלבעות
 הרי זו טמאה לידה ואין נותנין לה ימי טוהר שמא הרחיקה
 לידתה כמו שאמרנו . ואם אין לה חתוך אלבעו' אינה חוששת
 לולד כלל אבל טמאה נדה . ומגדולי המורים הורו שאין
 טמאה לידה : המפלת ולד ששטו נקוב או שפניו ממושמים
 כגון כלי מתכות שנגטרף טמאה ליד' . וכן המפלת ולד
 מרוקס הרי זה ולד גמור ואינו טמאה לידה ומדברי סופרים
 אין נותנין ימי טוהר עד שימלא גופו שערות כולדות
 העמרים . המפלת שליו הרי זו טמאה לידה לא שהשליח ולד
 אלא שאין שליו בלא ולד ואע"פ שאינו מלא עכשו בתוכו
 ודאי נימנח ספיר של שליו זו בד"א בשליח גדולה טפח אבל
 פחותה מטפח טהרה אלא שיש להחמיר עליה כדי שלא יבא
 הדבר לכלל טעות . היולדת תאומי' מניין לה מן האחרון
 בין לימי טומאה בין לימי טהרה כיצד ילדה נקבה קודם שקיעת
 החמה ונקבה אחרת לאחר שקיעת החמה מניין לה שבועיים
 מולד שני וכן הדין לימי טוהר זה"ה ליולדת ב' זכרים . ילדה
 נקבה לפני שקיעת החמה וזכר לאחר שקיעת החמה מניין
 לה מן הנקבה לפי שימי טומאה וימי טהרה של זכר נכללין
 בתוך ימי הנקב' ילדה נקבה קודם שקיעת החמה ונפל לאחר
 שקיעת החמה ואין גיכר אם זכר אם נקבה הולכין באלו
 לחומרא ומניין לה שבועיים מן הנפל שמא נקבה היא וימי
 טהרה מן הראשון שמא נפל זכר היה . וכן מניין לה בסוף
 מספקימי נדה מן הראשון וימי נדה מן האחרון . וכן הדין
 בשילדה זכר לפני שקיעת החמה ונפל לאחר שקיעת החמה
 מוכה שבועיים מן האחרון שמא נקיבה היא וימי טהרה מן
 הזכר ילדה ואח"כ הפילה שליו תולין שליו זו באותו ולד שליו
 ראשון ואין חוששין לולד אחר מחמת שליו ואפילו ילדת
 השליח לאחר הולד כ"ג ימים . בד"א בשילדה ולד הי' אבל
 הפילה נפל ואח"כ הפיל' שליו חוששין לולד אחר לפי שאין

תולין את השליח כנפל אלא בולד חי חוששין שמא נימנח שפיר
 של שליו זו ונימנחה שליו של נפל זה ולפיכך מניין לה ימי
 טומא' משעת ילידת השליח ויושבת עליה לזכר ולנקבה .
 הפילה השליח ואח"כ ילדה ב' בולד חי בן הפילה נפל כל שהשלי'
 יולדה קודם לולד אין תולין אותה בולד זה אלא בולד אחר לפי
 שאין שליו יולדה לעולם קודם לולד :

המפלת דמות בהמה חיה ועוף ודגים ושליח קשורה בו אין
 חוששין לולד אחר ואם אינה קשורה בו מטילין על ה
 חומר זכר ונקבה לפי שהנפלים הנראים לשאר הנינים בשיש
 להם שליו אין שליו מן וזו הולידה ילדה קבוצה עמו
 ודאי של ולד אחר היה ונמנח . ילדה נקבה ובתוך ימי טהרתה
 חזרה וילדה זכר הרי זו יושבת לזכר שבעה ואע"פ"כ עליו
 למנין ימי טהרת הנקבה ואין משלימין לה ז' ימים טהורים
 שהטורה אמר' . וששים יום וששת ימים תשב על דמי טהרה
 רגופים ולא מטהרים . פעמים שהאשה מעוברת ומתעברת
 ואותו ולד אחרון פוחת צורת של ולד הראשון הוא שקראו
 חכמים קנדל עדומה לסנדל של ים שאין לו טהרה .
 סנדל זה לעולם יולד כרוך עם הולד אע"פ שהסנדל אין לו
 צורת פנים נדון כולד ולד היה אלא שגורף מדוחק הולד השני
 ולפיכך ילא עם זכר יושבת לזכר ולנקבה שמא סנדל זה נקבה
 היא ילא בפני עצמו בידוע שאינו סנדל אלא חתיכה וקורעין
 אותה אם יש בה עגס טמאה לידה ותולין אותה בבן קימא
 ואין נותנין לה ימי טוהר שמא הרחיקה לידתה כמו שבארנו :
 המפלת טומטום או אנדרוגינוס תשב לזכר ולנקבה וכן
 טומטום וזכר ואנדרוגינוס וזכר : מאימתי מניין לולד ימי
 טומאה וימי טהרה אם ילא כתקנו מניין לה משלא ראשו
 ולא כל ראשו אלא אפילו פדחתו בלבד . ולא כוף דבר שליו
 ראשו לחוץ ממש אלא משיא חוץ לפרוודור . הראש שאמרנו
 בין של ולד חי בין של נפל ואפילו ילא מחותך לעולם הראש
 ברוכו . ילא מהופך כגון שליו דרך מרגלותיו אינו כולד עד
 שליו רובו של ולד בין חי בין נפל בין שלם בין מחותך . הולידה
 העובר את ידו והחזירה אמו טמאה לידה מדברי סופרים
 ואין נותנין לה ימי טוהר עד שיוולד . נולד מניין לה ימי טומאה
 וימי טהרה משעה שליו רובו או ראשו כמו שבארנו . הולידה
 רגלו טמאה נדה שא"ל לפתיחת הקבר לאיברי' בלא דם .
 וכ"ל שאינו מטמא לידה . לא אמרו ביד לא שהשמיכו הדבר
 למה שכתוב ויהי וגו' ויתן יד הכתוב עשה לידת יד לידה אבל
 בשאר איברים לא אמרו ויש מי שהורה בין ביד בין ברגל .
 ויולד דופן אין אמו טמאה לידה אפילו ילא עמו דם דרך דופן
 טהורה מכלום . אינה טמאה לידה עד שליו דרך רחם ואינה
 נדה אלא בדם היוצא דרך רחם . כבר בארנו שא"ל לפתיחת
 הקבר

אינה בודקת לא בעד שחור ולא בעד אדום ולא בצבד פשתן
חדש ח'ע"פ שהוא לבן ונקי . מתוך שהוא קשה מעט שמא
יעוותנה אלא בודק' בלמר נקי ורך או בצבד פשתן ישן לבן
ונקי או בלמר גסן . אור היום יפה לבדיקה של בית . ואין
בודקין מנותהין אלא ביום ומוזכרון אותו לשבח :

השער הששי היולדת והיושבת על דם טוהר . אכלול בוג'
ענינים הא' הדברים שתשב עליהם משום ולד מן
הולדיו או מן הספק ושאינה יושבת עליהם אלא משום נדה
בלבד הב' מהו שנקרא דם טוהר ומתי תרחיל לספור ליושב'
על דם טוהר ובמה הדבר תלוי אם בהפסקה דם וימים
וטבילה או אפילו בלא הפסק דמים ראשונים הג' דין יושבת
על דם טוהר בזמן הזה אם נוהגים בו על דיני התורה
אם לאו :

המפלת חתיכה אדומה ושחורה בין ירוק' ולבנה קורע' ואם
איננה עגם אינה מטמא' טומאות לידה אבל טמאה
נדה ואע"פ שלא ילא עמה דם שא"ל לפתיחת הקבר בלא
דם . וכן המפלת יודוע לה בבירור שהוא תוך ארבעים ואח'
טמאה נדה ואינה טמאה לידה . שאין הולד נזר בפחות
מארבעים ואחד ויש מי שהורה דכל שלא גמרו מ"א יום ולא
ילא עמו דם אפילו לנדה אינה חוששת שאינו אלא כמים ואין
לו פתיחת הקבר ויש לחוש להחמיר : המפלת כמין קליפות
כמין שטרות כמין עפר כמין יבחושין אדומים תטיל למים
פושרין אם נמוחו ביודוע שהוא דם יבש וטמאה נדה ואם לאו
טהורה מכולם שאין זה אלא דם צריות בעלמא ואין חוששין
לדברי' קטנים כאילו לפתיחת הקבר . ואין צו שהחזקה
מעוברת לשלא הוחזקה מעוברת . בד"ל בשלא ילא עמהם
דם אבל ילא עמהם דם ואפילו כל שהוא טמאה נדה . וכמה
שרייתן מעת לעת והוא שיהיו המים פושרין כל מעת לעת .
וכבר פרשתי בשער מראו' הדמים כל ולד שיש בפניו מקלת
צורת בני אדם כגון המלח והגבין והעין וגבת הזקן הרי זה
ולד ואמו טמאה לידה ח'ע"פ שכל גופו כמין בהמה חי ועוף
ודגים וחגבים ושרצים . אבל אין בו מלורת אדם בפניו אמו
טהורה לידה דבר תורה . שאין הכל הולך אלא אחר הכרת
צורת פנים עכשיו שאין אלו בקיחין בצורו בכולן חוששין לולד
ואמו טמאה לידה מספק . ואם היה נדמה זה זכר תשב לזכר
ואם נקיבה תשב לנקיב' ואם אינו ידוע תשב לזכר ולנקיבה .
ולד שנברא בעין א' ובירך א' בין מן האל בין באמצע אמו
טמאה לידה מספק . היה ושטו אטום או שהי' גופו אטום
מלמטה עד ארכבותיו או שהיתה גולגולת ראשו אטומה או
שהיה פניו טוחות שאין חוטמו צלע ואין טיתו נכרת או
שהפיל צריו שיש לה שני גבין וב' שדראות אמו טמאה

לידה

כא

השער החמישי הבדיקה והספירה : אכלול בוג' ענינים
האחד הזמנים שהיא נריכה לבדוק עצמה אחר
שראת' כגון להפסק טהרה ולספירת שבעה ימי נקיים :
ובב' מה הוא עיקר הבדיקה הזאת אם בדיקת חורי' וסדקי'
או אפילו בדיקה כל שהוא בלא שתצדק חורי' וסדקי' והג'
כילד כופר' ומאזנה זמן סופרת ומה הן הדברים הסותרים
ספירת' ושאינם כותרים אותה .

האשה שראתה ב' או ג' ימים והרגישה שפסקו דמים שלה
אם לא בדקה עצמה ח'ע"פ שהרגישה שפסקו דמי'
הרי זו בחזקת טמאה עד שתפריש בטהרה . בדקה עצמה
שחרית ומלאה טוהר ח'ע"פ שלא בדקה עצמה בין השמשות
הרי זו בחזקת טהרה . ראתה יום א' בלבד ופסקה בו ביום
ובדקה עצמה ומלאה טוהר הרי זו בחזק' טהרה ויש מחמירין
בזו מספק ומועיינה פתוח . לעולם יהא אדם נולמד בתוך
ביתו שתהא האשה בודק' עצמה יום הפסק טהרה בזמן
דחוק ויהא שם כל בין השמשות שזו בדיקה מונוחה מידי כל
ספק . ח'ע"פ שהפרישה טהרה ביום שפסקו דמים שלה
נריכה שתהא בודק' כל ז' ימי ספירתה כדי שיהיה ספורים
בבדיקה לפניה . לא בדקה עצמה בימי הספירה ובדקה ביום
השמיני ח'ע"פ שמלאה טוהר אינה טהורה שאין כאן ספורים
ולא עלה אלא יום שמיני בלבד . בדקה יום א' מימי הספיר'
ושאר כל הימים לא בדקה או שבדקה יום ז' ושאר הימים
הראשונים מימי הספירה לא בדקה טהורה . כיון שבדקה
בתחילתן טהרה ח'ע"פ שלא בדקה בסופן או שבדקה בסופן
ולא בדקה בתחלתן הרי זו בחזקה טהורה בדקה באמצע ולא
בדקה לא בתחלתן ולא בסופן טהורה . שהרי הייתה לה
בדיקה בימי הספירה ולא תהא בדיקת האמצע גרוע מבדיק'
התחלה ובדיקת הסוף . ויש מורי' צו להחמיר . האשה
שטמאה ואח"כ פרשה נדה או שמלאה בתם כיון שהפרישה
טהורה הרי זו מונה מיום שני להפרשת טהרתה ח'ע"פ שהיא
פולטת ש"ז . ולא אמרו פלטות כרואה אלא לטהרות אבל
לא לבעל . ויש מגדולי המורי' שהור' שהפולטת כרואה אפי'
לבעל ולפיכך אינה סופרת עד יום ה' לשמושה שהרי זו
פולטת כל שש' עונות שלמות . קנחה עצמה יפה יפה חזקה
הכל נחבד ולא נשאר ממנו כלום והרי זו מונה מחרת אותו
יום שקנחה עצמה . הלכה ברגליה חזקה דרך הלובה פולטת
את הכל ויש מי שמור' גם צו להחמיר עד שתקנח יפה יפה
או שתבד את הבית . לעולם ילמד אדם את ביתו שתהא
מכבדת בית התורף יפה ורוחלת במים חמין כדי שלא תבוא
לידי ספיקות הללו . כל בדיקות בין בדיקת הפסק טהרה
בין ימי הספירה נריכות בחורין ובסדקין . במה היא בודקת

בית שביעי ושער רביעי

נתעסקה אם לאו אינה תולה מספק. בד"א בעיר שהטבחם
או העוסקים בכתמים דרכן לעמוד במקום ידוע מן העיר
אבל אם דרכן להתעסק כאן כהן תולה אפינו מספק שמא
נתעסקה במקום שעברה ולא הרגישה. ונפיקך אמרו עיר
שיש בה חזירים אין חוששין לכתמים הנמנחין על הבגדים
לפי שרגילים באשמות ואוכלים נבילות ושמא דרך עברתן נגעו
כאן וכאן. כדרך שהאשה תלה בכתמי' שנתעסק' כך תולה
בכתמי' שנתעסקו בהן בנה ובעלה לפי שהם רגילי' ליגע בה.
היה מכה בבנה קטן ובעלה ונמצא דם במטה תולה בהם
כדרך שתולה במכתה. היה בה מכה ונמצא דם בחלוקה
במקום שאפשר שנטרף שם מן המכה עצמה או שנתמלא דם
בסדינים שלה הרי זו תולה בה הוגל פי המכה כל זמן שהיא
יכולה להתגלד ע"י חכוך תולה בה. נתעסקה בכתמים
שחורים ונמצאו על בגדיה כתמים אדומים או שנתעסקה
באדומים ונמצאו שחורי' אינה תולה לפי שאין תולין השחור
באדום ולא האדום בשחור. בד"א בשטודע בצירור שאינו
דומה זה לזה אבל אם זה אדום וזה אדום או זה שחור וזה
שחור ואינו ניכר אם דומה ממש אם לאו הרי זו תולה אדום
באדום ושחור בשחור שלא אמרו כתמים להתמיר אף להקל.
ואפי' נתעסקה במי תלתן או תלתן או בצמר ללי או בשרק של
שקמה או בקילורין אדומין קצת תולה בהן כל כתם אדום.
פעמים שהיא תולה בעסק אחד כל כתם שנתמלא בין אדום
בין שחור כיצד הרי ששקט' תרגולת תולה בה כל כתם שדם
שחיטתה אדום ודם אברי' שחור ודם בני מעיה כקרבן כרכוס.
פעמים שתולה אפילו השחור באדום או בהפך כיצד הרי
שניתן על בגדיה לבע אדום ולא הקפידה לבדוק את בגדיה
במה הוא ובאיזה מקום ניתו ולאחר זמן נמצאו עליו כתמים
אחרים ואפילו שחורים הרי זו טבירה. שאני אומר הואיל
ולא הקפידה זו על כתמים שנתעסקה בהן ושניתו על בגדיה
כך נתעסקה בכתמים אחרים ואינה זכורה לפי שאינה
מקפדת. אף על פי שהאשה תולה בעסק כתמים אינה תולה
המרוצה במועט כיצד שתי נשים שנתעסקו בצפור אחד ואין
בו אף כסל' דם ונמצא' כסל' על זו וכסל' על זו שתיהן טמאו' וכן
כל כיוצא בזה. וכן אשה שנתעסקה בגדים ונמצא עליה
כשני גריסין ועוד הרי זו טמאה. נתעסקה בפחות מגדים
ונמצא עליה בגדים ועוד טהורה שאני אומר כתם זה מעסק
הכתמים הוא וכבר היה שם דם מאכולת שנטרף אליו
ליתר מגדים אבל בשיש שם ב' גריסין ועוד אפילו תמצא
לומר שהיה שם מאכולת כבר בארנו שאין דם מאכולת זה
מגיע ליתר מגדים. ועסק כתם זה שנתעסקה בו לא היה יתר
מגדים א"כ ועוד זה מהיכן בא ולפיכך טמאה: פעמים

שאפילו לא נתעסקה בכתמים אינה חוששת עד שיהא בו
כשני גריסין כיצד נמצאת מאכול' מעכה על הכת' אני אומר
מאכולת זו נתמעכה כאן וכגרים מן הכתם ממאכולת היה
והשא' הרי הוא ככתם גרים שתולין אותו מן הכתם במאכול'
וטהורה. ויש מי שהורה להחמיר ולא נראו דבריו. שלא נאמר
שאין תולין מרוב' במוע' אף בנמצא' עליו בגדים ועוד על שיעור
אותו מיעוט שנתעסק' בו כמו שבארנו. כבר בארנו שבמקו'
שרחש הפשפש נמצא אין חוששין לכתם עד שיהא בו
כתורמוס ועוד. וחזר שם שיעור התורמוס כשיעור' הגרים לכל
הדיכין שאמרו. יש מי שהורה שאין תולין אלא במה שדומה לו
ועכשיו אין לנו בקיאים במראות ולפיכך אין הוראה זו נכונה.
פעמים שהאשה רואה דם מגופה ממש ואינה חוששת כיצד
הרי שהיא עוש' לרכי' וראת' דם עם מימי רגליה בין עומד'
בשעת לרכיה בין יושבת על הספל או על שפת הספל ומונקת
לתוך הספל בין נמצא דם בתוך הספל טהורה שחזקה דם
שיצא עם המים משביל המים בא וכן טמא באשה אף הבא
מן המקור. ואצ"ל איש ואשה שעשו לרכיהן בתוך הספל
ונמצא דם בספל שהי' טהורה שיש כאן ב' ספיקות:

האשה שרואה דם מחמת תשמיש כבר בארנו בשער
הפרישה שהיא חסור' לאחר שהחזקה בכך ג' פ'.
בד"א כשאין לה מכה בבית הרחם אבל יש לה מכה מותר
כמו שנתבאר בשער הפרישה לפי שהאשה בחזקת טהרה
עומדת עד שתראה ודאי וכל ששלה לתלות ראית' במכתה
תולה. נתבאר לה שדם מכתה משונה מדם ראית' הרי זו
טמאה. יתר על כן אמרו שאפילו לא בדקה עצמה אם היא
מרגשת בעצמה שיש לה מכה נאמנת לומר מכה יש לי במקור
שאפשר שממנו הדם שותת ויורד שהתורה האמינתה על
טהרה שגאמר וספרה לה. ויש מרבירי שהורו להחמיר בזמן
הזה שאין לנו בקיאים במראות הדמים ושמא נשתנו מראית
דמים שלה ממראה דם מכתה ואין מכיר והמהמיר תע"ב.
הבועל את הבתולה אע"פ שהדם שותת ויורד הרי זה בחזק'
דם בתולה עד שיגמור ביאתו אבל לאחר גמר ביאתו הרי זו
חסורה בין גדולה בין קטנה. וכל שתראה אפילו ד' לילות
ואפי' קודם שתהי' המכה הרי זו בחזקת טמאה וכמו שיתבאר
בשער הפרישה. פעמים שאין לה במה לתלות ואפילו כן
אינה חוששת כלל לכתמים כיצד בדקה קרקע עולם או כל
דבר שאינו מקבל טומאה ולא עומאת מדרם וישבה עליו
ונמצא עליו דם ואפילו מלוכלך כילו בדם אינ' חוששת שלא
טמאו את הכתמי' אלא הנמצאים ע"ג דבר המקבל טומאה.
הכתם הנמצא ע"ג נבעותין יש מי שהורה להקל אלא המחמיר
בדברים אילו תע"ב.

וראיה מפולס ולבשתו תוך ד' לילות לבעילתה וגמלא עליו דס
 הרי בעלת החלוק תולה בהן . ואפילו בזמן הזה שאין מתינין
 לבתולה אלא בעילת מצוה בלבד לפי שדמיון מצוי לפיכך תולין
 בהן . השאלתו ליושבת על דס טוהר יש מי שהורה שתולה
 בה ואפילו בזמן הזה לפי ששורת הדין היושבת על דס טוהר
 טהורה ולפיכך אם תתל' בה היא חתה מקלקל אחת מהן ואפי'
 שהחמירו עכשיו בנות ישראל בכל המקומות שלא לישב על
 דס טוהר לעצמן החמירו אבל שלא להגיל על חברתן לא
 החמירו . ויש מי שמחמיר בזו שלא אמרו תולה בה אלא בזמן
 שהיו בועלים על דס טוהר . אבל עכשיו אינה תולה . השאלתו
 לבעלת הכתם בין שהייתה יושבת על הכתם קודם שאלה בין
 שראתה כתם לאחר שאילה אין בעלת החלוק תולה בה לפי
 שאין בעלת הכתם זה יודעת בזיורר שהיה ממנה כתם זה
 שהיא יושבת עליו כדי שתתלה בו . לבשה חלוק בימי נדתה
 ואח' כ נתכבס החלוק ולא בדקתו לאחר הכבוס ולבשתו בימי
 טהרתה ואח' כ נמלא בו כתם . אם נתכבס ע"י ישראלית
 ואין הישראלית לפניה לשאול אותה אם בדקתו בשעת הכבס
 אם לאו אין תולין בו להקל ולומר מימי נדתה נשאר שם לפי
 שהזקת בנות ישראל בודקות הסדינים והחלוקים בשעת
 הכבוס . הייתה בפניה הישראלית שכבסו את אמה שלא
 בדקתו בשעת הכבוס הרי זו תולה בו לומר שמתחילה הי' שם
 ולא עב' עם הכבוס' שאין הכתמי' מתכבס' וצובר' עם הכבוס' .
 נתכבס החלוק ע"י שפחה ונכרית אפילו אין לפניה הרי זו
 תולה שמתחלה היה שם שאין הנכרית או השפחה מקפידות
 לכבס הכתמים . ואם אפשר לעמוד על עיקרו של דבר אם
 מכרת בזמראתו אם הכתם מקדיר או מגליל וראינוהו שהוא
 מגליל בידוע שלאחר הכבוס ואם מקדיר בידוע שלפני הכבוס
 ואם אינה בקיאה בכך תולה להקל כמו שבארנו . ויש מי
 שהורה להחמיר עד שתדע שאינו מגליל : לבשה חלוק בדוק
 לה ופשתו וכבסו והשאלתו לחברתה וגמלא עליו כתם
 אם מגליל בידוע שלא היה מראשונה והיא טהורה וחברתה
 טמאה . היה הכתם מקדיר בידוע שלא היה משנייה ולפיכך
 שניה טהורה וראשונה מקולקלת . ואם אין יכולה לעמוד על
 עיקרן של דבר שיהיו טמאות : ג' נשים שהיו ישנות במטה
 אחת ביחד והיו משולבות זו בזו כשליבות הסולם שרגליהן
 מעורבות זו בזו וגמלא דס בא' מהן כותן טמאות דכל שהוא
 מושלבו' זו בזו אפשר שדס זה מכל א' מהן היה מזה כמו זו .
 ואם לא היו משולבות זו בזו וגמלא דס תחת האמצעית כולן
 טמאות אפשר שהפנימית דחקה ללד חוץ ובהא במק' האמצעי
 מאונס השינה וכן החיצונה דחקה ללד פנים ולפיכך שלשתן
 טמאות נמלא דס תחת הפנימי הפנימי' והאמצעית טמאות

נתעסקה

והחיצונה טהורה . נמלא דס תחת החיצונה חיצונה ואמצעית
 טמאות ופנימית טהורה . ד' א' כשעלו דרך מרגלית המטה
 אבל אם עלו כולן דרך החיצונה כולן טמאות שאני אומר תולי
 דרך עברת הפנימית נטף ממנה דס זה . לא נאמרו דברים
 אלו אלא בשנמלא דס בגוף המטה אבל נמלא בסדין שבמט'
 בין כך וב' כ כולן טמאות שהסדין עשוי להתספר חילך וחילך
 והרי זה כחלוק שלבשו או זו ב' או ג' שכולן טמאות . ד' א'
 בשלא בדקה א' מהן תוך שיעור שלמיתה או שבדקו עצמן
 לשלשתן ומלאו טהור דס זה מהיכן בא ומי תולה במי . אבל
 אם עוון במטה וקנחה עצמה אחת מהן תוך שיעור וסת של
 מיתה ומיתה טמא היא טמא' והשאר טהורות : קנחו שתיים
 ומלאו טמא הן טמאות והשלישית טהורה . בדקה א' מהן
 ומלאו טהור תוך שיעור וסת של מיתה היא טהורה והשתיים
 טמאות . בדקו שתיים ומלאו טהור השתיים טהורות והשלישית
 טמאה : ג' נשים ערות שהיו שוכבות במטה ביחד או יושבות
 על ספסל א' בבית אחת וגמלא דס תחת א' מהן היא טמאה
 וחברותיה טהורות ואפילו נמלא תחת האמצעית היא טמאה
 וחיצונה ופנימית טהורות . לפי שכל א' מכרת ויודעת מקומה
 ואין אחרים נכנסת במקום חברותיה . עלו דרך החיצונה
 וגמלא דס תחת החיצונה כולן טמאות . נמלא דס תחת
 האמצעית האמצעית והפנימית טמאות והחיצונה טהורות
 נמלא תחת פנימית היא לבד טמאה והשאר טהורות . היה
 להן עסק ללד פנים ודרך להתמודד ממקומן ולהתקרב ללד
 פנים א' ע' י' שנמלא תחת הפנימית שתיים הפנימיות טמאות .
 מעשה היה בב' נשים שהיו טוחות בריחים וגמלא דס תחת
 הפנימית ובא מעשה לפני תבמים ואמרו שיהיו טמאות .
 נמלא תחת החיצונה היא טמאה והפנימית טהורה שאין
 פנימית דוחקת לבא ללד החיצונה נמלא דס ביניהם שתיים
 הקרובות אליו טמאות . הדברים שאמרו בזמן שאין להן במה
 לתלות אבל אם יש להן במה לתלות תולות כמו שיתבאר .
 לפיכך אם נתעסקה א' מהן בכתמים ואיפשר שמעסק זה
 היה כולן תולות בה והוא שאפשר שנגעה כאן בכתמים .
 כבר ביארנו שהכתמים מדבריהם ולפיכך הלכו בהם להקל
 בכל דבר שהיא יכולה לתלות . כיצד שחטה בהמה או חיה
 או עוף או שנתעסקה בכתמי' או שישבה בלד העוסקים בהם
 או שעברה בשוק של טבחים וכיוצא בזה . וגמלא דס בבגדה
 בין שנמלא בעליון או אפילו בתחתון ולא בעליון הרי זו תולה
 שאני אומר משם ניתו וצא על בגדיה . וכבר בארנו למעלה
 שאם נמלא על בגדה לבד שאינה תולה בהן אלא אם נתעסק'
 היא ממש בהן וגמלא על ידיה שהי' תולה בהן שהרי נתעסק'
 ממש בכתמים . נסתפקה אם עברה בשוק של טבחים או אם

בית שביעי ושער רביעי

טמאה ואין אומרים דם זה ממאכלות מעובה זו היה ועד זה מעכו לפי שאותו מקום בדוק הוא אלל מאכלות . וכן הדין . וכן הטעם כשבדקה בו והניחתו בקופסא ואחר שעה בדקה אותו ומלאה עליו דם כל שהוא בין משוך בין עגולה . בדקה בעד הבדוק לה ואחר כך טמא ביריכה או שהניחתו תחת הכר או תחת הכסת ולמחר נמצא עליו דם אם הכתם עגול ואין בו כגרים ועוד טהורה דתולין במאכלות טמא מאכלות נתמעכה שם תחת הכר או תחת הכסת או ביריכה . ואע"פ שהעד בדוק הוא חזקה אם דם קנח היה משוך היה ואם משך טמא ואפילו אין בו גרים ועוד ואין אומרים בזה דם מאכלות הוא כיון שהעד בדוק אללה וזה חומר בעד מבחלוק שכתם הנמצא בחלוק אע"פ שהוא בדוק בין עגול בין משוך תולין אותו להקל במאכלות עד שהוא בו כגרים ועוד . בדקה בעד שאינו בדוק אפילו הניח בו בקופסא ולמחר נמצא בו כתם אפילו גדול כגרים וכו' ואפי' היה הכתם משוך טהורה . אשה זו בחזקת טהורה עומדת ועד זה אינו בדוק אע"פ שדקה עצמה בו מספק לא נטמא אותה ויש מי שהורה בזה להחמיר כל שיש בו כגרים ועוד והמחמיר תבא עליו ברכה . ואיזה עד הבדוק יש מרבתיי שכתבו כשבדקתו ולא הניחתו עד שבדקה בו אבל אם בדקתו ואח"כ הניחתו ולאחר שעה בדקה בו אין זה עד בדוק שאני אומר כשהניחתו נכתם בו ממקום אחר ולא כ"ל כן אלא כל שבדקתו בין היה בין חזרתה ולא נודע שנכתם בו כתם מלד אחר ולא העביריתו בשוק של טבחים או לד העוסקין בכתימי' הרי זה בחזקת בדוק וכזה ראוי להורות : שתי נשים שלבשו חלוק אחד בדוק ונמצא דם בחלוק למטה מן הסיגר של זו ושל זו שתיהן טמאות . למעלה מן הסיגר של זו ושל זו שתיהן טהורות ואע"פ שאין להם צמה לתלות אני אומר נתעסקו בכתימי' אם ישבו בלד המתעסקי' בכתימים ושכחו ולא הרגישו . בד"א בשלא פשטו אותו בלילה לכבות בו את ראשן . אבל כסו בו את ראשן שתיהן טמאות . כסתה אחת מהן את ראשה ולא השגייה אותה שכסה בו את ראשה טמא וחזרתה טהורה : היתה אחת ארוכה ואחת קצרה אם מגיע קכתם כנגד בית התורף של ארוכה שתיהן טמאות . כנגד בית התורף של קצרה קצרה טמאה וארוכה טהורה למעלה מן הסיגר הוא לארוכה : האשה שלבשה חלוקה בדוק וכשפשטתו בדקה עצמה וחלוקה ומלאה טהורה והשאלתו לחזרתה ונמצא כתם בחלוק הראשונה טהורה והשניה טמאה . לדדיקת חזרתה כבדיקת עצמה דכחלוק הבדוק הוא לה : ג' נשים שלבשו חלוק א' בדוק שבדקתו הראשונה ופשטתו ולבשתו השני' וכן השלישית ולא הייתה בדיקה בין ראשונה לשניה ובין שניה לשלישי' ואח"כ

נמצא דם בחלוק כולן טמאות דמי תולה במי בד"א בשלא בדקה אחת מהן עצמה תוך שיעור לוסת של מליח' אבל אם בדקה אחת מהן עצמה תוך שיעור וסת של מליחה ומלאה טהור היא טהורה והשני' טמאות בדקו שתיים תוך אותו שיעור ומלאו טהור שתי' אילו טהורות והשלישי' טמאה בדקו שלשתן ומלאו טהור שלשתן טמאות דדם זה מהיכן בא . וכן הדין כשבדקו ספסל אחד וישבו שלשתן בזה אחר זה ונמצא עליו דם לבסוף . וכן הדין למטה הבדוקה ששכבו עליה שלשתן בזה אחר זה . בדקה הראשונה שלבשה החלוק או שישבה ע"ג הספסל או ששכבה על המטה ומלאה טמא ואפילו שתי הראשונות בדקו ומלאו טמא כולן טמאות לפי שאי אפשר לראשונות לבדוק תוך שיעור וסת לזמן שלבשו את החלוק . או שישבו על הספסל . או ששכבו על המטה אבל אם האחרונה שהיא לובשת את החלוק או שושבת על הספסל או ששוכבת על המטה קצרה עצמה תוך שיעור וסת של מליחה ומלאה טמא . אותה שמלאה טמא מצלת על חברותיה והיא טמאה וחברותיה הראשונות טהורות . איזהו שיעור וסת שאמרו שמצלת על חברותיה כל שתקנה עצמה בעד שצידה אבל אם בדקה עצמה בחורין ובסדקין אחר זמן הוא זה ואינה מצלת על חברותיה וכולן טמאות בד"א כשהיו שתייהן שוות אבל אם היתה אחת זקנה' שעברו עליה ג' עונות שלא ראתה דם ואחת שאינה זקנה או אחת מעוברת שהוכר עוברת ואחת שאינה עוברת אחת בתולה דמים ואחת שאינה בתולה אחת מניקה אחת שאינה מניקה . זקנה תולה בשאינה זקנה . ומעוברת בשאינה מעוברת . ובתולה בשאינה בתולה . ומניקה בשאינה מניקה . וכשם שתולה בחזרתה כך תולה בעצמה . כיצד עוברת שלבשה חלוק שלבשתו קודם שהייתה עוברת ונמצא עליו דם תולה בימים שלא הייתה עוברת . וכן כל כיוצא בזה : היתה אחת מניקה ואחת עוברת אחת זקנה ואחת בתולה אין זו תולה בזה : היה הספסל או המטה גדולים וישבו עליהם ג' נשים בבת אחת דין אחד יש להם כמו שיתבאר :

ברקה החלוק ולבשתו ואח"כ השאלתו לישראלית נדה או לנכרית הראויה לראות וראתה אע"פ שעכשו ראי' רואה הראשונה תולה בהן וטהורה . הייתה הנכרית ראוי' לראות אבל לא ראתה מעולם אינה תולה בה . השאלתו לישראלית שומרת יום כנגד יום אפילו בשני שלה או לנדה ולזבה בימי ספירתה ואפילו ביום ז' לספירתה . בעלת חלוק תולה בהן והיא טהורה וחזרתה ששאלתו מקולקלת שאלו כבר היו טמאות ותולין עומאה במי שהייתה טמאה . השאלתו לקטנה שלא ראתה מעולם ולבשתו קטנה זו לאחר שנבעלה קודם שתחי' המכה וכן אם השאלתו לנערה שלא ראתה

ולא אמרו חוששין לגמילה אלא בשל תורה . תימנות שלא
הגיע זמנה לראות חפי' . ראתה פעם ושמים חיינה חוששת
לכתמיה ואפי' פדיקין שלה מלכלכין . דס חפי' שאין לה במה
לתלות ועיקר דברים אילו מפני שהכתמים אינן מדברי תורה
אלא מד' ס' ראתה ג' פ' הרי היא ככל הנשי' וכתמיה כראייתה
ויש שהורה שאין זו חוששת לכתמים חפי' . שתרצה ד' פעמים
ולא יראה לי כן היתה שופעת דס ואפי' כמה ימים חיינה אלא
כראייה אחת ואפי' מדלפת שה' נטף ויורד טפה אחר טפה
כדלק חיינה כפושק' . אלא בשופע' אכל אס כס' מעט וחזרה
וראתה ג' פ' אפילו ביום אחד הרי זו מוחזקת בדמים וכתמה
טמא כראייתה . תימנות שלא הגיע זמנה לראות שראתה ג' פ'
ופסקה מלראות ג' עונות שלימות שהן תשעים יום הרי זו
חוזרת להתיירה הראשון שהפסק זה מוכיח שהדמי' הראשונים
מקרה של דמים יתרים היה וגסתלק המקרה וחזרה זו להיות
כשאר התימנות בנות גילה שאין להם דמים וכתמיהן טהורין
עד שתשוב ותרצה עוד ג' פ' . חין האשה חוששת לכתמים עד
שימלא הכתם במקום שאפשר שנטף מן המקור ממשי . כיצד
הרי שנמלא הכתם בחלוק למעלה שלא כנגד בית התורף הו'
שנמלא על בשרה למעל' מבית התורף כגון שנמלא על כריסה
או על גבה הרי זו טהורה שאי אפשר שנטף שם מן המקור .
ואין חוששין שמה נגעה בידה במקום התורף והביאתו כאן
שאין מוחזקין טומאה ממקום למקום . בד' א' בשלל נזדקרה
אבל אס בריא לה שנזדקרה והגביה רגליה למעלה וראשה
למטה הרי חזר למעלה כלמטה והרי חוששת לכתם שנמלא
על בשרה בין בגבה בין בכריסה בין בחלוקה . נמלא על
בשרה לבד למטה מן החגורה או למעלה מן החגורה וידעה
בצירור שנזדקרה אפילו עברה בשוק של טבחי' טמאה דכיון
שהיא רואה מגופה . ונמלא הדם על בשרה לבד חוששין לה
ומחזירין עליה בספקותה ואומרים שאלו שם מעלמא לא
על בשרה לבד הוה אלא גם על חלוקה . בד' א' בשעברה
בשוק של טבחים או אפילו נתעסקה בכתמים . אבל אס יש
לה מכה בגופה במקו' שאפשר שנטף שם מאותה מכה הרי זו
תולה במכתה ואפי' נמל' הכתם על בשרה לבד . היתה
המכה על נו' ארה ונמלא הכתם בירכה או בשוקה חיינה תולה
בה שאי אפשר לדס מכה שבזואר לטפטף כאן ואין אומרים
שמה בידה נגעה במכתה ואח' כ' הביאתו כאן בידה . נמלא
על חלוקה ועל בשרה אס עברה בשוק של טבחי' או שנתעסק'
בכתמים בין שנמלא למטה מן החגור בין שנזדקרה ונמלא
למעלה מן החגור טהורה . לא עברה בשוק של טבחי' ולא
נתעסקה בכתמי' או נמלא למטה מן החגור טמא' וה' ה'

למעלה מן החגור והוא שידעה בצירור שנזדקרה . נמלא על
חלוקה לבד ולא עברה בשוק של טבחים ולא נתעסקה בכתמי'
למטה מן החגור טמאה למעלה מן החגור אפילו נזדקרה
טהורה . שאלו דס זה בא מן המקור על בשר ג' כ' היה נמלא
ויש מן הגאונים שהורו דלעול' כל שיש לתלות בשוק של טבחים
או בעסק כתמים תולה וטהורה ואפילו נמלא על בשרה לבד .
והראשון כ' עיקר . הרוואה כתם על עקבה ועל רגליה
ואפילו בראש גודלה טמאה דאפשר שנגע עקב בבית התורפ'
בשעת ישיבה ושמה נטף ג' כ' על רגלה הו' אפילו בגודל' בשעה
שהיא מהלכת . נמלא על שוקה ועל פרסותיה מבכני' טמאה .
מאחורי שוקה או אפילו מן הצדדין במקום שניכר שא' א'
לטפטף שם מן המקור טהורה . נמלא על קשרי אצבעות
ידיה טמאה ואע"פ שאין היד מגעת שם בשעה שהיא עומדת
וזקופה חוששין שמה שחתה ונגעה שם לפי שהידים עסקניות
הם . ויש מרבזתי שהורו שאין דברים אילו אמורים אלא
בזמן שבדקה ולא נטלה ידיה לאחר בדיקה אבל מן הסתם
חיינה חוששת לו לפי שאינה עשויה ליגע שם אלא במתכוין כדי
שלא תלכלך ידיה שם נמלא על בית יד של חלוקה אס יכול
להגיע אחורו מקום של חלק כנגד בית התורף אפילו בשעה
שהיא שוחה טמאה חוששין שמה שחתה ונגעה ואס לאו
טהורה . בד' א' בשאינה פושטתו אבל פושטתו ומתכסה בו
בלילה ואפילו לא כסתה בו אלא ראשה בכל מקום שימלא בו
טמא מפני שהוא עשוי לחזור חילך וחילך ושמה נתהפך ונגע
שם . וכן הדין אס נמלא שם במעפורת שהיא מכסה בה את
ראשה בלילה . כדרך שאמרו לענין טומאה ה' לענין טהרה
שאלו היה לה מכה בזוארה ונמלא הכתם בחלוק' אפילו למטה
מן החגור ואפילו במקום שא' א' שנטף שם מן המכה אס
הייתה פושטתו ומתכסה בו הרי היא תולה במכתה שאני
אומר נתהפך ובא לה כנגד זוארה . נמלא על בשרה למטה
מכ' ג' בית התורף כתמים גדולים עשויין טפין טפין וכן אס
הכתם עגול כשיר או שהוא עשוי טפין כשורא או כחזבא או
שאורך הכתם לרוחב יריכה אע"פ שמתנגז לורת הכתמים
האילו נראין שלא בא הדם מן המקור טמאה לפי שהחלוק עשוי
להתהפך כאן וכאן ומתוך כך נטף הדם פעם כאן ופעם כאן .
והוא שיש כגרים ועוד במקום א' חלוק זה שזכרנו בו בכל
מקו' חלוק בדוק הוא בין שהוא בדוק לה בין שבדקתו חבירת'
והשאלתו לה . לקחה חלוק מן השוק וחיינה יודעת ממי לקחה
לשאל ממנו אס בדוק הוא אס לאו תולה להקל שכבר היה שם
דכתמי' דרבנספיקן להקל . האשה שבדקה עצמה בעד הדוק
לה ונמלא עליו דס אפילו טפה כחדל' בין טגול בין משוך
טמאה ולא עוד אלא חפי' נמלא על הכתם מאכולת מעוכה

בית שביעי ושער שלישי

תחילת הוסת ובדקה ומנחה טהור טהורה ויש מי שהורה לחוש כל זמן המשכת הוסת . מי שאין לה וסת קבוע חוששה ליום שלשים לראייתה הואיל והיא עונה בינומית שסתם נשים עשוי לראות כן אבל יש לה וסת קבוע כל שלא הגיע עת וסתה אינה חוששת ואעפ"י שלמדה לרחק ראייתה יתר מעונה בינומית לפי שהאורח חזקה אינו בא אלא בזמנו ולפיכך עד שהגיע עונת וסתה הרי זו בחזקת טהר' בלא בדקה ובעלה בא עליה בין עירה בין ישנה בין עוהה עמה בעיר בין בא מן הדרך . הגיע עת וסתה אסורה עד שתבדוק ותאמר טהורה אני . שהה הבעל לאחר עונות הוסת כדי שתוכל לספור ולטבול הרי מחשב ובא עליה בזה אמרו להקל מפני שהוסתות מדבריהם ויש כאן ב' ספיקות . שמה לא ראתה ואם ראתה שמה ספרה וטבלה ואחת גדולה ואחת קטנה ואחת נערה ואין אומרים שהנערה בושא מלטבול בלא תביעה . בד"א כשהגיעה בעלה בחזקת טהרה ולא ידע שראתה בימיו וסתה אבל הגיעה בחזקת טמאה או שידע שראתה או שילדה העפ"י ששהה כדי לספור ולטבול הרי היא לו בחזקת טמאה עד שתאמר לו טהורה אני . הגיע עת וסתה ולא שהה עד שתוכל לספור ולטבול העפ"י שהגיעה בחזקת טהרה הרי היא אסורה לו עד שתאמר לו טהורה אני . בד"א בשים לה וסת לימים אבל יש לה וסת לימים ולקפילות כיון שהוסת תלוי במעשה אני אומר שמה לא קפלה ולא ראתה . חמור בוסת הקפילו' ווסת הקפילו' בין שהוא מקורב יותר מעונה בינומית בין שהוא מרוחק יתר מיכן לעולם היא חוששת לימי עונה בינומית שאני אומר אורח בעונה בינומית בא ובעלה מחשב ימי עונה בינומית ובא עליה . מי שיש לה וסת קבוע והגיע עת וסתה ולא בדקה בשעת וסת' אסורה עד שתבדוק בדקה עצמה . אפי' לאחר כמה ימים אם מנחה טהור טהורה שוסתות מדבריהם כמו שאמרנו וה"ה למי שאין לה וסת והגיע יום שלשים לראייתה שהיא עונה בינומית ולא בדקה ביום העונה הרי זו אסורה עד שתבדוק ואם בדקה לאח' העונ' ומנחה טהור טהורה יש לה וסת שאינו קבוע והוא לה בפחות מעונה בינומית כגון שראתה לב"ה וכיוצא בזה . הע"פ שלא בדקה כיון שלא הרגשה בדם הרי זו טהורה בלא בדקה כלל :

השער הרביעי הכתמים ואכלול בו שלשה עניינים הא' הכתמים הגמלאים בין על בשרה בין על בגדיה ואינה מרגשת בהם ואכלול עם זה הכתמים הגמלאים בעד שהיא בודקת בו בין שאינו בדוק . הב' הדמים שהיא רואה מגופה אלא שאינה יודעת אם מן המקור שחוקתו טמא ואם משאר המקומות הטוארים . ואכלול עם זה המשמשת וראתה דם בשעת תשמיש מפני שאם סוף לניה בבדיקה אם יש לה מכה

במקור אם לאו ובגון האשה שהיא עושה לרכיה ומנחה דם בצפל שכל אינו נכללין בכלל כתמים . מפני שאפי' אהה בא לטמא אינו מן האדאי אלא מספק וכל שאכור מספק הרי הוא בכלל כתם :

דבר תורה אין האשה מטמאה משום נדה עד שתרגיש בצשרה שנ' דם יהיה וזה בצשרה . כתמים עשו

סייג לדבריהם וטמאו את הכתמים בראייה להחמיר על דברי תורה . וכמה שיעורו של כתם שחוששת לו בגדים ועוד . פחות מיכן תולה אותו דם במאכלות שאם א"א אומר כן אין לך אשה טהורה לבעל שאין לך כל סדין וסדין שאין עליו כמה טיפי דמים . כמה הוא שיעורו של גרים זה ט' עדשות שהן ג' על ג' ולפיכך אין חוששין משום כתם עד שיהא בו ט' עדשות . נזדמן לו גרים יתר משיעור זה משער בו שהכתמים דרבנן ולפיכך הולכין בשעוריהן להקל . למה הלכו אחר שיעור זה לפי שעד השעור הזה איפשר שנתמעכה שם מאכלות וממנה היה אבל יתר מיכן אין תולין במאכלות שאין דם המאכלות עושה כתם יתר מגרים . גרים זה שאמרנו אפי' שאינו מרובע אלא אפי' היה ארוך וקצר אם יש בין הכל כשעור ט' עדשות ועוד מטרף . מקומות יש שרחש הפשפש מזוי בהם ובאותה הנקומו' תולה האשה בכחמיה עד כתורמו' ואינה טמאה משום כתם עד שיהא כשיעורו כתורמי' ועוד . לא נמנא השיעור כולו מטרף ממש במקום אחד אלא שנמנא טפין טפין סמוכי זה לזה אם על בשר' אם ויש בין כול' כגרי' ועוד טמאה שכל שהוא ספק על בשר' ספיקו טמא אבל נמנא על חלוקה בעניין זה טהורה עד שיהא בו גרים ועוד מחובר ביחד במקום אחד . יש מי שהורה שהאשה אינה חוששת לכתם עד שתדע בבירור שהוא דם . וכילד היא פושה תעביר עליו ו' סמנין ואם עבר הרי זה דם ואם עמד הרי זה לבנ' ואינה חוששה לו . ואין ראוי לסמוך על הוראה זו אלא חוששת לו מן הסתם אבל אם העבירו עליו ו' סמנין כסדרן ולא עבר ודאי טהורה שאין לך דם שאינו עובר ע"י ו' סמנין והוא שהעבירן כסדרן . האשה שהיא טמאה משום כתם לריכה שתפיק בטורה כנדה ואחר הפסק טהרה מונה ו' נקיים חוץ מיום שהפסיקה בו כדרך שאמרנו ברואה ודאית כיון שהכתמים מדבריהם הקלו בהם שלא לטמא כל הגשים ע"י כתמים ואיזו היא שטמאה משום כתם כל שהגיע זמנה לראות ואפי' לא ראתה מעולם ואיזו היא שהגיע זמנה לראות כל שהיא בת י"ב שנה ויום אחד שכנסה בימי הגעורים ואפי' לא בדקה ולא נודע אם הביאה ב' שערות חוששין לכתמיה דחוקה כל שהגיע לכלל שנותיה הביאה סימנין . אבל אם בדקה ולא הביאה סימנין יראה שאין חוששין שמה נשח דכתמים דרבנן

ולא

בית שביעי ושער שלישי לח

ובן כל כיוצא בזה. היה לה וסת ההפלה חוששת לאותה ההפלה ולפיכך ח"א לה בפחות משתי רחיצת כמו שבארנו. כבר ביארנו שיש וסת מורכב וכילד וסת מורכב קפלה באחד בשבת ורחתה. וקפלה בא' בשבת ורחתה ועוד קפלה באחד בשבת ורחתה הרי זו קבעה וסת לקפילות באחד בשבת. בגיע ח' בשבת ולא קפלה ח' שקפלה בשבי בשבת חונה חוששת שהרי לא קבעה זו חלל לקפילות של ח' בשבת. קפלה באחד בשבת ורחתה ועוד קפלה בא' בשבת ורחתה וקפלה בשבת ולא רחתה. ובאחד בשבת רחתה בלא קפילה חין אומרים נתגלה הדבר שהיום גורם שהרי רחתה זו באחד בשבת בלא קפילה ובשבת קפלה ולא רחתה. אלא אומרים מה שרחתה באחד בשבת מחמת קפילה של חמש הוא שרחתה ומה שלא רחתה בשבת חפי' שקפלה בו מפני שעדיין לא הגיע זמנה של קפילה. קפלה בא' בשבת ורחתה ובא' בשבת ורחתה. ולאחד בשבת השלישי רחתה בלא קפילה הרי זו קבעה וסת לימים לבדם שהרי רחתה באחד בשבת בלא קפילה כלל ולפיכך נתגל' שהיו גורם בלא קפילה: פעמים שתקבע האשה וסת דגופא פשוט ופעמי' שתקבענו מורכב כדרך שאמרנו בוסת מורכב. פהקה בר"ח ורחתה וכן בר"ח ורחתה ובכ"ט יום פהקה ולא רחתה ובר"ח רחתה בלא פהקה הרי זה וסת מורכב' שלא רחתה בר"ח השלישי אלא מחמת פהקה של חמש ומה שלא רחתה חמש לפי שעדיין לא הגיע זמנה חבל פהקה בר"ח ורחתה וכן בר"ח ורחתה ובר"ח השלישי רחתה בלא פהקה הרי זה וסת פשוט לרחשי חדשים שהרי רחתה זו בר"ח בלא פהקה כלל לפיכך נתגלה שהיום גורם פהקה ורחתה וחזרה ופהקה בחזרה יום שמונח חוששות לו שמה תראה כדרך שאמרנו בשאר הוסתות שאינם קבועים דשמה לפיהוקין לבד תקבענו. הרי שרחתה באותו פהוק השני ופהקה בפעם השלישית ולא רחתה חונה חוששת לפיהוקין שכבר נתבאר שכל וסת שאינו קבוע הרי הוא נעק' בפעם אחת וכבר נתגל' שאין וסת זה קבוע לפיהוקין חבל עדיין היא חוששת לוסת ההפלה. כילד הרי שהיה בין פהוק ח' לפהוק שני כ' יום. ולט' יום לפהוק שני פהקה ולא רחתה חזרה זו לפיהוקין חבל עדיין היא חוששת ליום כ' שמה להפלה שוות כ' תקבענו. פהקה ורחתה ועוד עיטשה ורחת' ועוד חפשה ורחתה חין זה וסת קבוע לפי שאין המקרי' קבועים וסת זה לזה ולפיכך חונה קובעת וסת עד שתעטש ג' פעמים ותרחה. או שתסמק ג' ותרחה וכיוצא בזה. כילד היא חוששת לוסת דגופא חס היה הוסת פשוט והייתה למודה לראות בתחלת הוסת מיד הרי זו חוששת לכל המשכת הוסת שאע"פ שלא רחת' עכשיו בתחילת הוסת שמה תרא' באמצעו או בסופו: הייתה למוד' לראות בסוף הוסת חונה חוששת עד סוף הוסת ובוה קל וסת דגופא משאר הוסתות שהיא חוששת

בהן לכל עונת הוסת. בד"ח בזמן שהיא למודה לראות כל הרחיה בתוך הוסת חבל חס חין הרחיה מוצעת בתוך הוסת יש מגדולי המורים שאמרו שהיא חסורה מתחלת הוסת עד סוף כל אותה עונה. ויש מי שהורה גם כן להתיר לאחר הוסת ולראשונים שומעין הואיל ולמודה לראות אחר הוסת היה הוסת מורכב הרי זו חסורה כל אותה עונה כדרך שהיא חסורה בשאר כל הוסתות: וסתות חילו כדרך קביעתן כך דרך עקירתן. כילד חס קבעה וסת פשוט לפיהוקין וחא' ב פיהקה ג' פעמים ולא רחתה נעקר ממנה וסת זה. חבל חס היה מורכב חינו נעקר עד שתפאוק ג' פ' באותן הימים ולא תראה. מי שקבעה וסת להפלות חס הייתה למודה לראות מעשרים לעשרים ושינתה ורחתה לכ"ה הרי זו חוששת לכ"ה ולכ"ה. כילד הגיע יום כ' ולא רחתה עדיין היא חוששת לכ"ה. ומחיו עת היא מונה הכ' מריחת הכ"ה ולא מזמן הכ' שהיא למודה לראות לפי שהאורח חינו רגיל לבא בפחות מכ' ואילו הייתה מונה כ' מזמן הכ' נמצא שהיא חוששת שמה יקדים האורח לבא יום הכ"ה לראיית הכ"ה ואינו צדין שזו שינתה לרחוק ראיותיה לכ"ה ואנו נחוש שמה תקרב לט' פ' פעמים שלא תהיה הפלה שתקבע בהשניה לא בדילוג. כל שתקבענו בדילוג שזה ג' פעמים הרי זו וסת קבוע. כילד רחתה יום ט' וצניסן וי' באייר וי' צניסן הרי קבוע בדילוג יום אחד והרי זו חסורה יום י"ח בתמוז וי' ט' באב וכ' בחלול וכן לעולם חין מדקדקין בזה בין חדש מלא לחדש חסר שזה וסת הימים ולא וסת ההפלות. וכן רחתה ג' פ' בדילוג כמו שאמרנו וחזר' חלילה באותם דילוגים בעצמם חס נהגה כן ג' פ' הרי זה וסת קבוע בדילוג חלילה. כילד רחתה ט' וצניסן וי' באייר וי' צניסן וחזרה חלילה ורחתה ט' וצניסן וי' באב וי' בחלול ועוד חזרה ורחת' ט' וצניסן וי' בתשרי וי' במרחשון וי' צניסן קבע' לה וסת בדילוג חליל' וחוששת לעולם ט' וצניסן זה וי' צניסן זה וכן לעולם. יש מי שהורה בוסת הדילוגים שאינה קובעת עד שתשליש בדילוג. ולפיכך חונה קובעת בפחות מז' ראיות לפי שהראייה הראשונה לא רחתה חונה בדילוג חבל חס היה לה וסת קודם שהתחילה לדלג ואחר כך שינתה ורחתה בדילוג ג' פ' קבעה וסת בדילוג לד' לפי שאף הראשונה בדילוג רחתה חונה. רחתה ט' וצניסן וי' באייר וי' צניסן דברי הכל חין זה וסת קבוע הואיל וסירגה בחדש השלישי ולא רחתה עד י"ח צו. דלנה פעם ושתיים חונה חוששת לדילוג אע"פ שחושש' לשאר הוסתות שאינם קבועים לפי שאין חוששין לוסת הדילוג עד שתקבענו. עונה שאמרו שאשה חוששת לה היא הטובה שהאורח למוד להתחיל ולבא בה. הייתה למודה להמשך ראיית' שנים ושלושה ימים חונה חוששת אלא לעונת ההחלת הוסת שהיא העיקר והשאר חין אלא חוספת דמים. עברה עונת

תחילת

בית שביעי ושער שרישי

חוששת לזאתה הראשון כלל וחוזרת זו לקדמותה ואשילו חזרה לראות בחותן העונות שהיתה למודה לראו' בהן אינה חוששת עד שתחזור ותקבעו ג' פעמים לפי שאינה בת דמים ותגלה שהדמים הראשונים מקר' היו. ראתה ג' ראיות מג' עונות לג' עונות מכוונות שלא פחתה ולא הותירה נתגלה שהדילוג הראשון אינו סילוק דמים אלא שינוי וסת' ולפיכך הראיה הראשון' שנמנה התחילו לדלג מעטרפת לג' ראיות האחרוני' ומלאו ד' ראיות וג' השלגות בינוניות מביניהן מתשעים לג' עמים. אבל אם פחתה או הותירה שלא היו הראיות מכוונות ואי אפשר לראשונה להטטרף עד שתראה ד' ראיות מכוונות ואינה קובעת וסת' להפלגות. וכן זקנה שעברו עליה ג' עונות משהזקינה ולא ראתה הרי זו מסולקת דמים ואינה חוששת לזאתה הראשון ואיזה היא זקנה כל שקורין אותה זקנה מחמת זקנתה ואינה מקפדת חזרה וראתה דינה כדין תינוקת שלא הגיע זמנה לראות כמו שכתבנו חזרו לראות כעונות הקטנות שהיה למודה לראות יראה לי שהוא חוזרת לקביעות הראשון אם וסת' ההפלגות חזרה לקדמותה אם תהי' ההפלג' כמו שהיתה למודה מתחלת יום אחד ואם שאר הוסתות אפי' בפעם א' חזרה לקביעותה שהרי נתגל' שהדילוג הראשון לא סילוק דמים היה אלא מקרה היה. וזוהי תמור דין הזקנה מדין התינוקת שלא הגיע זמנה לראות. יש זמנים שאינם ראויים לקביעות וסת' אפי' ראתה בהם כמה פעמים כמה הם זמנים אילו ארבעה ואילו הם ימי נדה: וימי זיבה. וימי הנקה. וימי עיבור. ימי נדה וימי זיבה כיצד דבר תורה הרואה טפת דם כחרדל הרי זו נדה דאורייתא והרי זו מונה ששה והוא בין רואה בין אינה רואה ואם פסקה אפילו ביום השביעי קודם בין השמשות הרי זו עוברת לערב ועבורה אילו הן הנקראים ימי נדה. יש אחר ז' ימים אילו י"א יום שנקראים ימי זיבה. וכל שרואה בהם יום או יומים שומרת יום כנגדם והוא הנקרא שומרת יום כנגד יום ועוברת אפילו ביום השימור משתכן החמה וטבור' לבעלה מיד. ואם ראתה בהם ג' ימים רצופים הרי זו זבה גדולה וצריכ' שתשב ז' נקיי' ואילו נקראין י"א יום שבין נדה לנדה. ולמה נקראו כן לפי שאם חזרה וראתה לאחר י"א הרי היא חוזרת לפתח נדתה שאם ראתה דם טיפה כחרדל תשב ז' והוא כבתחילה וחזרו' חלילה כן לעולם ומלא' שיש בין נדה לנדה י"ח יום. אילו הי' יום אין האשה קובעת בה וסת' כיצד ראת' בר"ח ובחמש' בחדש שהוא לראיה הראשון' תוך ימי נדה אפי' נהגה כן כמה פעמים בר"ח ובה' בחדש לא קבעה וסת' בה' בחדש אלא בר"ח בלבד. וכן הדין אם ראתה ר"ח וע"ז לחדש לא קבעה וסת' לע"ז לפי שראי' הע"ז עומדת תוך ימי זיבה לראיית ר"ח

בד"א בשתראה אותה ראיה ממעיין סתוח כגון זה שאמרו אבל ראת' אותה ממעיין סתוח קובעת בין בימי נדה בין בימי זיבה. כיצד ממעיין סתוח הרי שראתה ב' פעמים בר"ח ובשלישית ראתה בכ"ה לחדש ובר"ח אע"פ שראיית החדש השלישי עומדת בימי נדה לראיית הכ"ה הרי זו קובעת וסת' לראשי חדשים לפי שהשנים הראשונות הוחזקו ממעיין סתוח וראיית הכ"ה דמים יתרים היו שנתוספו בה ומהרו לבא וכן הדין לימי זיבה ואתה מולא אותה בשראת' ר"ח ור"ח ובט"ו לחדש ובר"ח שראיית ר"ח השלישי באה בימי זיבה לראיית הט"ו: יש מרבותי שכורו בזמן הזה אין משגיחין בימי נדה ובימי זיבה כל עיקר ובכל עת היא קובעת וסת' לפי שכבר החמירו בנות ישראל על עצמן כדי שלא יבא להם הדבר לכלל טעות ואם אתה מחלק להן בין ימי נדה וזיבה לשאר הימים נמצאת מלריבן ללמוד פתחי נדה ופתחי זיבה. ולמה הדעת נוטה. מעוברת משהוכר עוברת אינה קובעת בימי עבודה כלל דמסולקת דמים היא. כל ימי עבודה. וכמה הכרת העובר משעברו עליה ג' חדשים משנתעברה. וכן מניקת כל כ"ד חדש משעת לידתה ואילך אינה קובעת בהן וסת' בין שהיא מניקה את בנה בין שגמלתו או מת כשם שאינה קובעת וסת' בימי עבור ובימי הנקה כך אינה חוששת לראי' שתרא' בחותן הזמנים. וראייתם קלה מים ז' שאינו קבוע שמסולקת דמיו' היא לגמרי ואין ראיותיה אלא מקרה ויש מגדולי הראשונים ז"ל שאמרו שחוששת לו כדרך שהיא חוששת לזאת שאינו קבוע וראוי לחוש לדבריו: מעוברת משהוכר העובר וכן מניקה כל כ"ד חדש אינן חוששת לזאת הראשון כלל ואפי' היה להן וסת' קבוע לפי שמסולקת דמים הן לגמרי ואפי' הגיע עת וסתן תוך זמן אינן צריכות בדיקה ומותרות לבעליהן אפי' שופעות ורואות ואפילו בחותן עונות שהיו למודות לראות אינו אלא כמקרה: עברו ימי העיבור וימי ההנקה שאמרנו הרי אילו צריכין לחוש לווסתן הראשון שהרי נסתלק הגורם כיצד הרי שיש לה וסת' הימים אם למודה לראות בר"ח הרי זו חוששת לר"ח הראשון שהיא פוגעת וכן כל כיוצא בזה. וכן הדין אם היא וסתה וסת מורכב או וסת דגיפא. היה וסתה נסת הפלגות אי אפשר לה לחוש עד שתחזור לראות. חזרה לראות אפילו פ"א הרי זו חוששת לקיום ההפלגה שהיה למודה להפליג. ויש מגדולים הראשונים שהורו להקל שאינה חוששת לזאתה הראשון כלל עד שתש' ותרא' פעם א' ב' ב' וסת' שהיית למודה לראות מתחלת לפי שהוסתו דרבנן והולכין בהן להקל. כיצד הרי שהייתה למודה לראות בר"ח אינה חוששת לר"ח אלא כח חזרה וראת' בר"ח. חזרה וראתה אפי' פ"א בר"ח הרי זו חוששת לעולם לראשי חדשים עד שתעקור ממנה ג' פעמים

עוד בעדים . ואם ראתה מחמת תשמיש פעם ראשון ושני
 ושלשית הרי זו אסורה לו ותתגרש ממנו כמו שבארנו . מי
 שהיה חרשת ואינה מדברת ואינה שומעת או שהיה שוטה או
 שנערפה דעתה מחמת חולי נריכה פקחות לתקן אותן שהן
 עצמן אין להם דעת לתקן את עצמן . וכן בכל בדיקה שהן
 נריכות אבל הסומא בודקת עצמה ומראה לחברותיה . חרשת
 שמדברת ואינה שומעת הרי היא כפיקחת לכל דבריה ורואה
 ומתקנת לעצמה . תינוקות שלא הגיע זמנה לראות משמשת
 שלא בעדים שחזקה שאין לה דמים . כל הנשים בין שיש
 להן וסת בין אין להם וסת הרי הן בחזקת טהרה לבעליהן כמו
 שאמרנו ומותרת בלא תביעה . באלו בעליהן מן הדרך הרי
 הם באי עליהן בזיועור ובזיושנות . וכן בשהיה עמה בעי' בד"א
 בשלא הגיע עת וסתה אבל הגיע עת וסתה אם יש לה וסת קבוע
 משוט הרי זה אסור עד שישאלנו חוששין שמא האורח בא בזמנו
 והוא לא ידע . בד"א בשלא שהה כדי שיבא האורח וילך ותוכל
 לעבול אבל אם שהה כדי שתוכל לספור ולטבול בעל' מחשב
 ובא עליה בלא תביעה לפי שזוהי חזקת אופן של תור' ושני ספיקו'
 יש שמא לא בא האורח ואם בא אני אומר שמא ספרה וטבל'
 דבר זה שאמרנו בין באשה גדולה בין באשה נערה שהיא בוש
 לעבול בלא תביעה . אין לה וסת קבוע אם בא בתוך ל' יום
 לראייתה שהיא עונה בינונית הרי היא לו בחזקת טהרה ואם
 בא לאחר ל' יום הרי זו אסורה עד שתאמר לו טהרה אני
 שסמס נשים רואות הן מל' יום לשלשים יום . חשב בעל' ויש
 לה לאחר שלשים יעורר כדי שתוכל לספור וטבול הרי א'
 בחזקת טהרה לבעלה ובלא תביעה . ועוד יתבאר דברים
 אילו יותר בשער האסות . דברים אילו שאמרנו במי שלא
 מודע בזיועור שטמאת אבל הגיעה בחזקת טמאה הרי היא לו
 בחזקת טמאה לעולם עד שתאמר לו טהרה אני אמר' טהור'
 אני נאמנת שהתורה האמינתה שגאמר וספרה לה . האשה
 שהחזקה נדה בשכונתה כגון שלבשה בגדים שהיא רגילה
 ללבוש בשעת נדתה הרי היא בודאי טמאה ואם אמרה טהור'
 אני' אע"פ שנתנה חמתלא לדבריה כגון שאמרה לא לבשתי
 בגדי' אילו לא כדי שלא תטרידני עכשיו שלא הייתי צריכה
 וכיוצא בזה אינה נאמנת . למד' למי שידענו שראת' ואמר'
 לא ראיתי שאינה נאמנת אמרה טמאה אני וחזרה ואמרה
 טהרה אני אם נתנה חמתלא לדבריה נאמנת והרי היא
 בחזקת טהרה ומותרת לבעלה :

השער השלישי הוספות ואכלול בו שני עניינים הא' לבאר
 איזה וסת קבוע ואיזה שאינה קבוע . והשני חושי
 האסות ואכלול עס זה קוסת שחוששת לו סמוך לזמנו ואע"פ
 שאינה ערגשת בהן עדיין ואיזה שאינה חוששת לו :

כל אשה בין שיש לה וסת קבוע בין שאין לה וסת קבוע אינה
 אסורה לבעלה דבר תורה עד שתראה או עד שתרגיש
 שיצא הדם לבית החיצון שנא' דם יהיה זוכה בצשרה . הכמי'
 עשו סייג לדבר ואסרוה כל אותה עונה שהיא למודה לראות
 בה בין שיש לה וסת קבוע בין אין לה וסת קבוע . בד"א
 בגדולה אבל בקטנה שלא הגיעה לימי הגעורים ולא הביאה
 סימנים אינה חוששת לוסת שאינו קבוע . וכמה עונה או יום
 או לילה כילד היתה למודה לראות ביום אסורה כל היום היתה'
 למודה לראות בלילה אסורה כל הלילה עונה זו הסמוך לוסת
 שאמרנו כבר אמרנו שאינה מדברת תורה אלא מד"ס לפיכך
 אינה אסורה אלא בתשמיש בלבד עוד הקילו בו שהיוצא לדרך
 סמוך לוסתה פוקד את אשתו פקידה זו אפי' בתשמיש ויש מי
 שהורה שהיא אסורה בכל קריבה בעולם כנדה והיוצא לדרך
 אינו פוקד בתשמיש ולא התירו לו אף פקידת רצון ודברי הרב
 ולא יראה לי כן . הפרש יש בענייני' אילו בין וסת קבוע לוסת
 שאינו קבוע . איזהו וסת קבוע כל שתקבענו ג' פעמי' . פחות
 מכן אין זה וסת קבוע . מה היא ההפרש שיש בין וסת קבוע
 לשאינו קבוע . וסת הקבוע כשם שאינו נקבע עד שתקבע
 ג' פעמים כך אינו נעקר בפחות מג' פ' והרי היא חוששת לו
 עד שתעקר ממנה ג' פ' אבל וסת שאינו קבוע הרי הוא נעק'
 בפעם אחת וכל שנעקר פעם א' שוב אינה חוששת לו . הוסת'
 נקבעים בעניינים רבים יש שנקבע בימים ידועים מן החדש
 או מן השבת כגון שלמדה לראות בראש חדש או בחמישי
 בחדש וכיוצא בזה או בא' בשבת וכיוצא בזה והוא הנקרא וסת
 הימים . ויש שנקבע בימים ובמעשה כגון שתקפון בראשי
 חדשים ותראה או בא' בשבת ותרא' והוא הנקרא וסת המורכב .
 ויש שנקבע בהפלגות שוות כגון שלמדה לראות מטשרים
 לעשרים וכיוצא בזה והוא הנקרא וסת ההפלגות . ויש שנקבע
 מתוך המקרים שיקרנה בגופה בבא הארח כגון שמפיקת
 או מתעטשת שאוחזין אותה ליריס וחבלים ורואה וכיוצא בזה
 והוא הנקרא וסת דגופא : כל מקום שגאמר בשער הזה וסת
 הימים או וסת המורכב או וסת ההפלגות או וסת דגופ' הכוונ'
 אל א' מאילו הוספות שאמרנו . וסת הימים וכן המורכב או
 וסת דגופא כולן נקבעין בג' ראיות שהרי קבעה זו ראיותיה
 בג' פעמים . וסת ההפלגות אין קבוע עד שתראה ד' ראיות
 לפי שאי אפשר לג' הפלגות בפחות מד' ראיות . תינוקות
 שלא הגיע זמנה לראות והיא קטנה שלא הגיע לימי הגעורים
 ושלא הביאה סימנים הרי היא קובעת וסת ככל הנשים בג'
 ראיות בשאר הוספות ובד' בוסת ההפלגות אלא שיש הפרש
 בינה ובין הגדולה שאע"פ שהחזקה רואה וקבעה לה וסת
 אם פסקה ג' עונות בינוניות שהם ל' יום ולא ראתה אינה

בית שביעי ושער שני

הגשים. בא עליה פעם אחת אע"פ שפרסה נדה אחר ביאה ראשונה הרי היא כשאר הגשים ושנה עמו. בבית אחד שכיון שבא עליה יצרו שזור. פעמים שאפי' לא הרגישה האשה בדם ואפי' בדקה ומלאה טהור 'אסור' לבעלה וצריך לפרוש מאשתו עד שתשב ז' נקיים ותטבול. כיצד האשה שתבעה ליגשא ונתפייסה אפילו היא קטנה שאין דמים מזויין בה לא תגשא עד שתשב ז' נקיים חוץ מאותו יום של תביעה. שמה מתוך שנותנת דעתה ליגשא מחמדת לבעל ורואה ואל' גדולה שדמים מזויין בה. בדקה עלמה ומלאה טהור 'חוששין דם בטפה היה ונאבד. עבר וכנסה תוך זמן זה אסור להתייחד עמה אלא שהוא יסן בין הגשים והיא ישנה בין הגשים כדרך שאמרו בכלה שפירסה נדה. בדבר זה אין הפרש בין תלמיד חכם לשאר העם שאפילו ת"ח אסור להתייחד עמה כמו שאמרנו. איסור זה מסופק הרבה והאף אם היא רואה דם מועט היא שרואה ולפיכך אינה צריכה הפסק טהר 'כשאר הגשים' הרוואו' אלא כל ששהתה ז' ימים אחר יום התביעה הרי זו בחוק טהרה וטובלת לערב ומותרת. בד"א בשבדקה בתוך אותן ז' או בתחלתן או באמצען ואפי' בסופן אבל אם לא בדקה כלל תוך ז' אע"פ שבדקה לאחר ז' ומלאה טהרה אין לה אלא אותה יום בלבד ומשלמת עליו עוד ז' ימי' קוד' שתטבול כשאר הכופרות לנדתן כן הורו מקלף גדולי הראשונים נוחי נפש ולא יראה לי כן אלא בין כך וב' טהורה בידוע שאין ראייה זו נמשכ' ובדאי פסק' היא משע' תביע' ואילך. שאם אין אתה אומר כן צריך הפסק טהרה כשאר הגשים. אלא שראוי לשמוע לדברי הראשונים ולהחמיר בדבר שיש בו כרת. מאימתי מוכין לה ז' ימים אילו ממחרת יום התביעה ולא שתבעה ליגשא לאחר י"ב חדש שזמנה רחוק ואין משמדת בכך ויראה לי שמוכין לה משעה שמתקנין לה. לרבי חופה מבי דמו. שערי באסיתא וכיוצא בזה. הבעל את הבתולה אפי' קטנה שלא הביע זמנה לראות ולא ראתה ואין ל"ל גדולה שהגיע זמנה לראות בועל בעילת מנה בלבד ופורש ואפי' בדקה ומלאה טהור' טמאה שמה דם טפה היה ונאבד או שחפתו ש"ז ואפי' בוגרת כיוצא בהן ואע"פ שרוב הבוגר' בתוליהן כלין בתוך מעיהן וזו בדקה ומלאה טהור' כיון שמקלף בוגרת יש להם דמים חוששין לה. חמורה זו ממי שתבעה ליגשא ונפיים' שזו צריכה הפסק טהר' ובדיקה תוך ז' כרואה ודאית. אע"פ שעשו זו כרואה. גומר ביאתו ואפי' דם סתת ויורד ואפי' בעל נפש לא ימנע מלגמו' ביאתו שאם אתה אומר' בעל נפש לא ימנע' אף לבו נוקפו ופורש מלבעול ונמלא בטל מפ"ור. יש מי שהורה שלא' גומר ביאה צריך לשהות עד שימות האבר מפני שיציאתו הנא' לו כביאתו ולא יראה לי כן אלא גומר ופורש מיד לא תהא יציאתו חמורה

גומר ביאתו ואת"ל שהנאה היא לו אף זה גומר ביאתו. גם מקלף גדולי המורים התירו כן. ולנעוץ לפרניו בקרקע כדי שימות הסכימו הכל שאינו צריך. האשה שיש לה וסת בין קבוע בין שאינו קבוע. כיון שהגיע עונת וסתה צריך לפרוש ממנה כל אותה עונה שהיא למודה לראות בה. וכמה עונה או יום או לילה. פעמים שאינו פורש ממנה עד שיבא החרח ומשעת ביאת האורח חבורה עד סוף כל אותה העונ' ופעמי' שאינה חבורה אלא בתוך הוסת בלבד. ודינים אלו יתבאר ב' שער הווסות. היה משמש עם הטהור' ואמרה לו נטמאתי אינו גומר ביאתו ואינו פורש מיד שיציאתו הנאה לו כביאתו אלא נועץ לפרניו בקרקע כדי שימות וממתין עד שימו' ופור'. יש פרישה חמורה שהוא חייב לפרוש ממנה לעול' כיצד הרווא' דם מחמת תשמים משמשת. פעם ראשונה ושנייה ושלישית מכאן ואילך לא תשמש אלא תתגרש ותיגשא לאחר. נשאת לאחר וראתה דם משמשת. פעם ראשונה שנייה ושלישי' מכאן ואילך לא תשמש אלא תתגרש ותיגשא לאחר. נשאת לשלישי וראתה ג' פעמים שוב לא תגשא לאחר אלא חסורה לכל עד שתבדוק עלמה. כיצד בודקת עלמ' נטולת שפופרת של אבר וניה כסוף לתוכה כדי שלא תקלקלה. ומשים בתוכה מכוהל ובראשו מוך. נמלא דם על ראשו בידוע שהוא מן הנקור ואם לאו בידוע שהוא מן ה'דדין' ומותרת ואם ראתה לבדוק בעוד' תחת הראשון כ"ש שמותר' ולא אמרו בשלישי אלא להקל עליה עם הראשון ועם השני ועם השלישי בלא בדיקה ויש מי שהור' שאין סומכין עכשיו על בדיקה זו. ואין הדברים נראין כן אלא סומכין עליה בכל עת כדי שלא תזיח אשה מבעלה. אשה זו שראתה ע"ש תשמים והיא בשעת וסתה תולה בוסתה להקל כדי שלא תתגרש מבעלה. ואם יש לה מכה תולה במכתה ודוקא כשאין ניכר שהיא דם מכתה משונה מדם ראיית' אבל בידוע שדם מכתה משונה מדם ראיית' אינה תולה בה. ויש מי שהורה שאינה תולה במכתה ולא יראה לי כן ועוד יתבאר יותר מזה בשער הכתמים. שאר כל הגשים אם יש לה וסת קבוע מותרות לבעליהן בלא בדיקה ואין צריכות בדיקה לא לפני תשמים ולא לאחר תשמים שכל אשה בחזקת טהרה עומדת עד שידוע שראתה או עד שהגיע עונת וסתה כמו שאמרנו ולא עוד אלא שאין ראוי שתבדוק בשעה שהיא רואה לשמש את ביתה כדי שלא יהא לב הבטל נוקף ופורש. ונמלא בטל מפריה ורביה. ויראה לי דוקא בשעה שהיא עוברת לשמש את הבית אבל שלא בפני בעלה כל המרבה לבדוק הרי זו משובבת ואשה שאין לה וסת פעם ראשונה ושנייה ושלישית משמשין בעדים ובודקין לאחר תשמים אם לא ראתה בג"פ ראשונים הרי היא בחזקת טהרה לעולם ואינה צריכה לשמש

לחם היה אלא שלקה • כשנתמטע הבקיות חזרו לאסור את
הכל חזק משתי מרחות ואלו הן הגבן והירוק • ירוק זה שאמרו
בין ירוק ככרתי בין ירוק כזה • האשה שראתה דם וגאבד
והביאה דם אחר ואמרה לבן כזה או ירוק כזה היה אלא
שאבדתיו נאמנת • ורואין אם אותו לבד שהביאה מן
המרחות הטורות מטהרין אותה שאין מחזיקין אותה כמשקל
שהתורה האמינה שגאמר וספרה לה אמרו רז"ל וספרה
לה לעצמה • וכן אין מחזיקין אותה בטועה בדמיונות מן
הסתם • הביאה הדם בעצמו לפניו והחזקוהו בטמא או
אפי' נסתפקו בו אם טמא אם טהור אעפ"י שאמר פלוני
חכם טיהר לי כיוצא בזה אין סומכין עליה חוששין שמא גם
היא אינה יכולה לעמוד על בירורו כמו שלא עמדנו אנו על
בירורו • סבורה היא שהוא כמין אותו טהור שיהיה לה חכם
ואי • ואין ל' ל' בזמן שאנו מחזיקין אותו בטמא שהרי נתברר
לנו שהיא טועה בדמיונו • כל דם שתראה האשה בין לח בין
יבש ואפילו יבש מעיקרו טמא • ולא עוד אלא אפילו שורין
אותו במים פושרין או שמעכו אותו ברוק ע"ג נפוח ולא
נמוח דם טמא הוא אלא שנתביש הרבה • והתורה אמרה
דס' יהיה זובה התורה רצתה כל שיהיה ואפי' יבש מעיקרו •
ד"א דס' יבש אכל הרואה כמין קליפות או כמין שערו או
כמין יבחושין אדומים או כמין דבר שהוא נפרד כעפר הרי
אילו ספק דס' ספק ברי' כיגד הוא עוש' שירה אותן במי' פושרין
מעט לעס נימוחו בידוע שזה דם וטמאה לא נימוחו בידוע
שאין זה דם אלא בריה מכה יש לה בתוך מעיה או שומא
שמתנה קליפות אלו נופלין ואין מטמאין אותה נשום פתיחת
הקבר שאין פתיחת קברות לדברים קטנים כאלו • דבר זה
שאמרו בין במעוברת שהפיל' כמין אילו בין כשאינה מעוברת
כל שנמוחו טמאה נדה ואם לאו טהורה • ד"א בזמן שהן
יבשין אכל אם יש עליהן דם ואפילו מעט לחלוות דם טמאה
שדס' נדה אין לו • שיעור אלא אפילו כהרדל ואפי' פחות מכן •
כמה יהיו המים הפושרין כל מעת לעת • מיעכתו ברוק ע"ג
נפוח ולא נימוחו בידוע שאינו דם מיעוך זה דחוק הוא יותר
משריית המים הפושרין וכל שלא נמחה ע"י מיעוך זה בידוע
שלא נמחה ע"י המים ואפילו שרויין מעת לעת במים
פושרין וטהורה •

השער השני הפרישה • חכלול בוג' עניינים • האחד אם
נריכה בדיקה בכל עת שהיא עוברת לשמש את
הבית אם לאו ולא אפרש בשער הזה עיקר הבדיקה מה היא
לפי שזה מכללי שער הבדיקה והספירה ושם יתבאר בע"ה •
השני דברים הנורמים לפרוש מאשתו ואע"פ שאינה מרגשת
דס' כגון שתבעוה לינשא ונתפייסה וכגון שגנה אחת סמוך

בית ששי ושער חמישי ובית שביעי

חוצץ • כיצד היה אחד לבד והיו ידיו לבועות חין הצבע חוצץ על ידיו הע"פ שיש על ידיו ממשו של לבועים • לא היה לבד אס הידיו לבועות ויש חוצץ של הצבע על ידיו הרי זה חוצץ • אבל הלח חינו חוצץ • וכן הנשים שדרך לבדוע ידיהן למי וכיוצא בו חין הצבע חוצץ לא לנטילה ולא לטבילה • ובשער הטבילה מצית הנשים יתבאר בעו"ס • השם הדעת פוסק את הידים • כיצד היה יושב בשעודה ויג' לדבר עם חבירו והחריך עמו בדברים כשאח' ככה טעל שתי ידיו וכשאח' טעל לח יטול מבחץ שלא בפני המאזין אלא נכנס וטעל לפניו כדי שלא יחשדוהו שלא בטל • בד"א בשגמר מלאכול ועדין ממשיכין על השולחן כדי לשתות אבל בשלא גמרו מלאכול טעל אפילו בחוץ שלא בפני המאזין שהכל יודעין שדעת הכל קצרה לאכול בלא כ"י ומי שגדל שדעתו קצרה הרבה אפי' לשתות טעל מבחון אס יראה שהכל יודעים שדעתו קצרה ליכנס עד שיטול שמה יצטרך לאכול ואין דעתו סובלת לעשות כן בלא נטילה • כל הנוטל ידיו למים ראשונים צריך לברך מפני שהם מלוח ומצרכין עליהן כדרך שמצרכין על כל שאר המנו' ומיזו מברך בא"י אמ"ה הקב"ה על כ"י • הטביל ידיו בנהר ויש מי שאומר שמצריך על טבילת ידים ורבותי הורו שמצריך על כ"י הע"פ שאין כאן נטילה יש בכלל טבילה נטילה • שיש בכלל מאתים מנה והרי זה כמטביל ומפני שלא נטוה על הטבילה • ועל הנטילה נטוה • עליה הוא מברך • מים אחרונים אינם מלוח אלא חיבה כדי לשמור עצמו מן הנזק מפני שאדם אוכל בסוף סעודתו מלח ושמה יש בה מלח עזה שמסתמא את העינים ואין מצרכין על החובה אלא על המלוח • פעמים שאדם רוחץ ידיו בין תבטיל לתבטיל • לנקיות לפיכך אין צריך לברך עליהם שאם יראה חינו רוחץ: אבל גבינ' ארצה לאכול בשר חובה הוא ליטול ידיו ויראה לי שאינו מצר' עליהם הע"פ שמלוח עליו לרחוץ עד שלא יאכל בשר לפי שאין זה מלוח קבועה שאילו ביום אוכל אפילו בלא רחיצה כשרואה שאין בידו לכלוכי הגבינה • ויש מגדולי המורים שהורו שצריך לברך על רחיצת ידים • ונוטלין בין בכלי בין שלא בכלי וצ"הם כדן מים אחרונים לכל דבר ויתירי עליהם שצרכין גיבוב מים ראשונים • פעמים שהמים האחרונים טעונים ברכה • כיצד אכל דבר מזוהם צריך לרחוץ ידיו ומצריך על רחיצת ידים • ומה הוא הדבר המזוהם יש מי שאומר כל שהוא דבר לח לפי שמסתריך על הידים • אבל אכל דברים יבשין אין זה מזוהם: ויש מי שאמר דכל שאינו ממין הקרב ע"ג המזבח קרוי מזוהם וכל הקרב ע"ג המזבח פסקה זוהמתו בד"א שצריך לברך לנטול את הכוס לפי שאמר והתקדשתם אלו מים ראשונים • והייתם קדושים אלו מים

אחרונים • כי קדוש זה שמן ערב אפי' זו ברכה • נשלים בית הקדושה ברוך אשר קדשנו בחורתו ועד כה ברכנו בצרכתו ואשר עד הנה עזרנו בחמלתו ברוך הוא וצרוכ' מתנתו ח' ז'א: **הבית השביעי בית הנשים**
אמר שלמה צ"ר אברהם • לבן של ראשונים כפתחו של חולם ולבית ולגם מהם לדיקיסוד טולס מהמונ' הענה ואחת מקולם • לא ידע אג' ערכם ודרכם גם מעיני חכמי' נעלם • אף כי אענם ואכנס במח לתם ואכלם • וכבר קדמו שרים וטחנו הרים להרים מכשול מדרך העם • ולמדו דעת את העם ילא בעולם טבעם • לשמור את משירת הבית מסח • לבל יהיה עת דודים משולח • ואמנם מפני שהדברי לכל מסורים • בחדרי חדרים • ואין הכל בקיחין לחפש בחבורים • ופעמים יהיו העניינים המבוקשים כגרגרים • המתלקטים בין העמרים • ופעמים ירבו המתאזים • להיות העניינים לפנייהם מדרך החקירה רחבים • על כן ראיתי וימליך לבי עלי לעשות המלאכה הזאת על הדרך הזה רחבת ידים • ואם היא יקר' ממני אדחק ואכל' שהכל מסייעי' למלאכת שמים • ואחבר בו מאמר אחד כולל שתי הבקשות האלה וראיתי לחלק המאמר לשערים ולכתוב כל ענין וענין בשער בפני עצמו ואכתוב כל ענין בארוכה ואחקור אלו מלד הגמרא ודברי הראשונים כדי לעמוד על אמית' הענייני' בע"ה מלד החקירה דרך משל ומתן עד שימלא המעיין החוקר בשער מן השערים מחיזה לך באתי לשסוק בפסק מפסקי העניינים הבאים בשערים האלה • ואצטרך לעתים לכתוב הלכה אחת בשנים ובשלשה מקומות לפי מה שבא באותה הלכה מן העניינים שאני צריך לדבר בהם לפי שיש הלכה כוללת או רומזת עניינים רבים ויציא ההכרח לזכור אותה בכל מקום שאזכור אותו הדין או אותו העניין ואח"כ אכתוב כל הדינים דרך קצרה על כל ענין וענין בשער בפני עצמו למען ירוץ הקורא בו • וימלא הענין שיראה לעמוד עליו דרך קצרה אס יראה להשען על מה שראיתי אני להשען עליו • וחלקתי המאמר הזה לשבעה שערים: **השער הראשון מראות הדמי':** אזכור בו הדמים האסורים בכלל ואפרוט מהם הדמים לבד שאנו נוהגין בהם היתר • ולא אכנים עצמי להאריך במראות הדמים לפי שאין אדם צקי עשיו במראות וכל דם שתרצה אמו נוהגין בו איסור: **דבר תורה** אין האשה מטמאה משום נדה עד שתראה דם אדום שנאמר דם יהיה וזבה מצרעה ואין דם אלא אדום וארבע' מיני אדום יש האדום כקרן הכרכים • ובמימי אדמה • וכמוצ' ועוד טמאו הכמים את השחור מפני שתחלמו אדום

בית ששי ושער שלישי ורביעי וחמישי לה

ואתו אעפ"י שהוא אינו נוגע אלא שאחרים נותנין פרוסה לחוך פיו צריך נ"י. אבל המאכל אין צריך נ"י:

השער השלישי המטל ידיו למים הראשונים צריך שיטול מן הכלי. וכל הכלים כשרים ליטול מהם לידים

בין כלי שמקבלין טומא בין שאין מקבלין טומא ככלי גללי וכלי אבנים וכלי אדמה. בד"א בכלים שתוכן פשו לקבל משקין ושמחזיקין רביעית. כיצד כל כלי שאינו מחזיק רביעית אין נוטלין לידים שהנטילה צריכה רביעית והוא שיטול מרביעית המכונס במקום אחד. שאם נטל משמינית וחזר ונטל משמינית ידיו טמאות כשהיו. היה תוכו של כלי מקבל רביעית אבל אינו יושב אלא כשהוא מסומך בדבר אחר פסול ליטול ממנו לידים עד שיהא יושב כשאינו מסומך ומקבל רביעית הרי זה כשר.

כיצד מגופת החצית שאינה יושבת אלא כשהיא מסומכת והתקינה הרי היא כשירה. חמת וכפישה שהתקינה לשבת שלא בכמיצה כשרין שהרי עשוין לקבל משקין אבל השק וסקופה אעפ"י שהתקינה לשבת בלא סמיכה ופתחות בזפת עד שהן מקבלין משקין פסולין. לפי שאין עשוין לקבל משקין. כלי שניקב בקב גדול עד שהוא מכניס משקין כשאלדס מושיבו על המים הרי זה פסול. בד"א בזמן שניקב בשולי הכלי עד שאינו מקבל רביעית מן הנקב ולמטה. אבל אם מקבל רביעית מן הנקב ולמטה כשר. בד"א בכלי שאין שפירה זו מעלה אותו מטומא זו אבל כל כלי שניקב או שנשבר שבר המעלה אותו מטומא פסול לפי שאין זה כלי אלא שבר כלי. המטביל ידיו בנהר או במקום כגוס משקה הראוין לטבילה ידיו טהורות אם נטילה קלה מעהרת את הידים ק'ו טבילה החמורה. נטל ידו אחת מן הכלי הראוין לנטילה וידו אחת בטבילה ידיו טהורות. בד"א במטביל ידיו שם אבל להטביל ידו אחת וליטול באותה יד ולשפוך על השנייה ידו טמאה שאין כאן לא נטילה ולא טבילה. וא"ל בשחקן חבירו מים בהפניו מן הכלי או מן הגהר ונתן על שתי ידיו שאין חפצי חבירו ככלן ולפיכך ידיו טמאות. נטל הוא על ידו אחת מן הכלי וחזר ונטל באותה יד פעם שנייה ונתן על יד שנייה יש מיהורה שידיו טהורות שהרי נטל הוא בעצמו מן הכלי ויש מי שאוסר ונראה דבריו. שכשך ידיו בתוך הכלי כנטל ממנו.

הדלי שזולין בו מן הגהר או מן הצור אם ניקב במכונס משקה אין נוטלין ממנו לידים כמו שבארנו. אבל אם היה עדיין ע"ג הגה' או ע"ג הצור וקילוח מים יורד ממנו לנהר או לצור נוטלין את הידים שהקילוח מחבר בינו ובין המים שבצור או שבנהר והרי הוא כמטביל ידיו בצור או בנהר. שוקת שזולין ונותנין שם מים להשק' את הגן אין מטבילין בה את הידים

לפי שהמים שאובין הן ואין טובלין במים שאובין. ומה הפרש יש בין זה למשכשך ידיו בכלי פירשו רבותי יופני שהשוקת מחוברת לקרקע וכל שהוא מחובר לקרקע אינו ככלי לנ"י אלא הרי הוא לענין זה כבקרקע וכל שבקרקע מודין טבילה הוא ואין טבילה בשאובין. קרב ידו למקום שפיכת הדלי בשוקת ידיו טהורות. שהרי זה כנטל מן הכלי ע"י שפיכת הדולה. מים ראשונים נוטלין בכלי ונוטלין בין ע"ג קרקע בין שלא ע"ג קרקע וחלופיהן במים אחרונים שמים אחרונים נוטלין בין בכלי בין שלא בכלי ואין נוטלין אלא ע"ג כלי או ע"ג קש או עלים וכיוצא בזה כדי שלא יפלו המים מידיו ע"ג קרקע.

השער הרביעי הכל כשרים ליתן לידים ואפי' זו וזבה והעכו"ם: אלא פסול נדה וזכ וזבה והעכו"ם שאין מטמאין כלי למשא אלא לאוכלי תרומה אבל לא לאוכלי חולין נתן הכלי בין ברכיו או בין אצילי ידיו והרכינו עד שנשפכו המים מכחו על ידיו ידיו טהורות היו מים מן הלחין מן הסילון שיש בו בית קיבול של רביעית או מן הנקב שבחצית או שהטה אותה על נדה וכיוצא בו ונטל ידיו מן הקילוח או ששפך הקוף על ידיו יש מי שאוסר ולומר שאין נוטלין אלא מבח אדם. וירא' לי שא"ל כח אדם וכן יראה לי מדברי קצת גדולי הבאונים ז"ל שאין מעכב בנטילה אלא דברים אילו כלי ושיעור ומראה ומלחכה כמו שבארנו המטל צריך שיכין שהוא נוטל לאכילה כחבין המטל ולא כתבין המותן או איפכא ידיו טהורות. נטל ידיו שחרית ונתכוין להיות נטילה זו עולה לו לכשיאכל לאחר שעה ולאחר שתיים ושלש ושאר ידיו ולא הסוה דעתו מהן ידיו טהורות בד"א במקום דחוק במים אבל במקום שהמים מצויין הרבה כל זמן שרו' לסעוד צריך ליטול סמוך לסעודתו. ויש מי שאומר דבין כך ובין כך ידיו טהורות. ונטל בשחרית ומתנה עליהן לכל היום ונראה דבריו.

השער החמישי המטל ידיו צריך שינק' ידיו שלא יכה דבר חוצץ על ידיו שכל הדברים החולצין בטבילה חולצין בטבילה. ומה הן הדברים החולצין. הדברים שהן נדבקים ביותר על הידים ומונעים את המים מלכאישם כגון טיט היון וטיט היוצרים וטיט שמערבין בו לובן ציגה שעושין אותו לתקן בו את כלי החרס שנשדקו וכיוצא בזה וכן הגלד שע"ג המכה ושרף היבש וצלק שתחת האפורן וכיוצא בדברים אלו שהן דבוקים הרבה ושאלדס מקפיד עליהן אבל דברי' שאינם דבוקים כ"כ כליכלוכין שתחת האפורן שאין דבוקים הרבה אינם חולצין וכן הדברי' שאין אדם מקפיד עליהן אינן חולצין. היה דרכו של זה להקפיד עליו וזה אין דרכו להקפיד עליו למי שדרכו להקפיד עליו חוצץ ולמי שאין דרכו להקפיד עליו אינו

בית השישי ושער ראשון ושני

אבל במים אחרונים יראה שאין צריך רק עד הפרק השני של האצבעו' שאין מגיע למע' משם סרך המאכל וכן ראיתי לאחד מגדולי המורים האוכל פירות יו' בשר או גבינה או ירקו' אינו צריך נטילת ידים וכל המוטל ימים להם אינו לא מבסי הרוח בד"א בשאכלן בפני עצמן אבל טבלין במשקין או שכרו במים ועוד המים עליה צריך כ"י שכל דבר שטיבולו במשקין צריך ג"י השות' כוס של יין או של שחר משקין יראה לי שצ"ל לטול ידו אחת אותה שנוטל בה את הכוס שמא יגע במשקין שבכוס וכן האוכל כעכין וכיוצא בהן לתענוג ואינו קובע סעודתו עליהם נוטל ידו אחת ודיו :

השער השני כמה שיעור המים הראשונים שהוא נוטל ידיו בהן רביעית לוג שהוא שיעור ביצה וחצי ביצה פנמים שמים נוטלין מרביעית כ"ז היה רביעית מים בכלי ופסע אחד ידיו ליטול ואחר מוצק על ידיו וזו שני ופסע ידיו למטה ממנו וקלוח יורד על ידו של ראשון ולידו של שני שלמטה ממנו ידי שניהם טהורות אעפ"י שנפתח השיעור כשהן מניעין לידו של שני ידיו טהורות מפני שהן באין משירי טהרה ויש מתירין אפילו בשנוטלין זה אחר זה הואיל ובשעה שמתחיל הראשון ליטול מהם היה בס רביעית אף לשני זה עולין מפני שבאו משירי טהרה כמו שבארנו ובראשון לדעת רבותי מתי נפש היה בכלי חצי לוג נוטלין ממנו על ענין זה אפילו ג' ואפילו ד' היה שם לוג שלם נוטלין מהם אפילו מאה בד"א למים ראשונים אבל אחרונים לא גזרו בהם חכמים שיעור אלא רוחן עד שיעבור זוהמא מידיו בין שהיו במים מרובים בין שהיו מועטים רביעית שאמרו בין שנוטל שתי ידיו בין ידיו של גדול בין ידיו של קטן נטלו שני בני אדם זה ידו אחת וזה ידו אחת הרי אילו כידונין כשני בני אדם ולפיכך אם נטל זה ידו אחת וזה ידו אחת וזאת כחזר השם ונטל ידו השניה הרי אלו בג' בני אדם ולפיכך אם היה בכלי חצי לוג ידיו טהורות ואם לאו אין ידו השניה טהורה שאין נוטלין בפחות מחצי לוג יתר משני בני אדם מים ראשונים צריך להיות שופך מקלתן על הידים ומפסיק מהני שהמים הראשונים של מים ראשונים ענינים שנטמאו מחמת הידים ואח"כ שופך פעם שניה מותר הרביעי' על הידים כדי לטהר האזנים הראשונים שעל הידים וי"א שאם ירצה לזקק כל הרביעית בפעם אחת על הידי' ועד מקום הפרק שהוא צריך ליטול עושה ואינו נמנע ולא אמרו להפסיק אלא בשלא נטל תחלה אלא עד חצי הפרק ולפיכך אם בא עכשיו ליטול החצי הגשאר מפסיק בניגוב כדי שלא יחזרו המים שעל החצי שיטול עכשיו ויטמאו את המים שעל החצי הראשון ואם כדברי זה אינו כהלכה שהנוטל ידיו לחצאין כל יד ויד לחצאין

ידיו טמאות כמו שהיו מים ראשונים נפסלים בג' דברים בשנוי מראה ובמלאכה וכשאנס רחויים לשתית בהמה שינוי מראה כ"ז נפל לתוכן דיו או קומום וקנקנתום וכיוצא בזה ושנוי מראה פסולין נעשית בהן מלאכה כ"ז הדיח בהן את הכלים אם הכלים ישנים הם אעפ"י שלא נשתנו מראהן פסולין הדיח בהם את הכלים חדשים מוזהרים וכן אם שרה פתו בהן וכן הנחתום שהטביל בהן ככרותיו הרי אילו פסולין אבל הנחתום שנטל מים בחפניו מן הכלי ונתן ע"ג ככרות כל המים שבכפל כשרים שלא נעשית מלאכה באותן שבסכל אלא באותן שנטל בחפניו וקטף בהם את הככרות בד"א בשלא נשתנו מראהן אבל אם נשתנו מראהן מחמת חפינת ידיו אף שבסכל פסולין שהמי' נפסלי' בשנוי מראה כמו שבארנו נפסלו משתיית הבהמה כ"ז מים מלתי' או סרוחי' או מרים הרי אילו פסולין בד"א בכלים אבל בקרקע שיש בהם ארבעים סאה כשרים שהרי הוא טובל בהן גופו ואם לטבילה החמורה כ"ש לידיו מים שנתערב בהן טיט אם געברו עד שאין הפרה שוחה ושותה מהם פסולין אפילו בקרקע בין לטבילה בין לנטילה ואם הפרה שוחה ושותה מהם כשרים המי' טבירה בין חמין בין גזן אם נטל מהם בכלי פסולין שאין הבהמה שותה מהן ואם בקרקע ויש בהם מ' סאה מותרים אם כל גופו טובל בהם כ"ש ידיו פסק מהם בצריכה ואין בצריכה מ' סאה אעפ"י שהן מחזירין למעיין פסולין גזירה שמא יטול מהם בכלי המים שלפני הגפחים אעפ"י שלא נשתנו מראהן פסולין בידוע שנעשה בהם מלאכה ואח"כ שני הספרים אם לא נשתנו מראהן כשרים אפשר שלא נעש' בהם מלאכה כל המימות שהם בספק אם נעשית בהם מלאכה אם לאו כשרים ואלו כשרים למים אחרוני' בזמן שהם צוננין שולן מפזירין את הזוהמא חמי האור אעפ"י שהם חמים ביותר עד שהיד נפית בהם נוטלין מהם למים ראשונים אבל למים אחרוני' אין נוטלין לפי שהמי' החמים מפעפעין את הידים ואין מעבירין את הזוהמא בד"א כשהיו חמים ביותר עד שהיד נפית בהם אבל אם אין היד נפית בהן נוטלין אפילו למים אחרוני' ה"ן כשר לנטילה בין שנתן לתוכו מים בין שלא נתן לתוכו מים אלא שאסור לעשות כן לכתחלה שלא יהא מולול בדבר חשוב שנשתנה לעילוי עד שקובע ברכה לעצמו לברך עליו בורא פ"ה מים ראשונים צריכין ניגוב וכל מי שנטל ידיו ואכל עד שלא נגב ידיו כאוכל לחם טמא אבל מים אחרונים אינן צריכין ניגוב כל שלא נטל ידיו אעפ"י שדרך ידיו במפה אסור לאכול חוששין שמא יגע בידיו בפת שלא התירו לאכול במפה אלא לאוכלי תרומה שהן צריכין וחזקה בשמרי' הן מליגע מי שהיו אחריו מאכילין אותו

בית חמישי ושער שישי

לד

שאין כלי הגת נכשרין בהגעלה חלה בכלי ראשון - ואפשר
לדברי המתירין לפי שכל עתה קלה כיון שכלע בלגון ואפשר
שפילו בכלים שמכניסין לקיום כן חלה שרצו לחוש לדברי
האוסרין - יש מגדולי המורים שהורו שכל עתה היין אפילו
בכלים שמכניסין לקיום מועטת ואינה נכנסת ביותר מכדי
קביעה ולפיכך חס העבירה עליהם - מלקט ורהיטע או קנפן
בקרדוס הותרו וכן הורו רבותי - ויש מרבותי שהסירו ויראה
לי דברי המתירין - כל הכלים שיש להם טהרה חס ישנם י"ב
חדש הרי חלו ועתה בידוע שכל לחלוחית יין שבהם הלך -
כל הכלים שנשתמש בהם ישראל יין עד שלא הכשיר אסור
בשתייה ומותר בהנאה - ויראה לי שאם נתן בחביו קיתון של
מים רוחין חס יש במים כדי לבטל קליפת הקנקן לפי שיעור
אחד בשעה מותר אפילו בשתייה שאפילו תחשוב הקליפות כיון
הרי הוא מתבטל בתוך שעה חלקי מים על דרך שבארנו
למעלה שהיין נ"ט לפגם בתוך שעה חלקי מים - וכ"ש שטעם
היין הנבלע בקליפות חלי מותר לעצם לפגם בתוך שיעור מים
כזה - וכל שכן חס דרך ענבים בגת של עכו"ס עד שלא
הכשירו שהרי החרגנים והזגין רבים על הקליפות ומבטלין
אותם - ויראה לי שאפילו כן אסור להוציא היין דרך קב שהנקב
אסור והיין יוצא ללול משם מבלי תערובת החרגני' ויראה שם
יין שהוא אסור בשתייה שכן סו' לקנקנים של ישראל חזרו
הקנקנים להיות כיון אסור חזר והכניס לתוכן יין חזר היין לקנקני'
ואסור בשתייה - כל הכלים שנשתמש בהם עכו"ס בימי ישראל
נתן לתוכן בין מים בין שאר משקים ואינו חושש לפי
שפליטתן מועטת ואי אפשר לבז לדי נתן טעם ואין מושעין
שמה יבא להשתמש בהם ביין - כלי הגת והמחץ והמשפך
בולעים הם הרבה יותר משאר כלים שאין מכניסין לקיום
וכבר בארנו שאפי' לפי שעה בוצרו חכמים ולפיכך הגת שדרך
בה עכו"ס או ששתה ישראל ונגע בה עכו"ס בזמן שהיין שבה
כדי לעופח להטפח חס הגת של אכנה הוא מנגבה ויראה טהור'
ואין צריך לקלוף את הזפת בד"א בשלא דרך בה אכל דרך
בה צריך לקלוף את הזפת ואח"כ מנגבו היתה של עץ יקלוף
את הזפת ואח"כ מנגבה והיא טהורה - היתה של חרס חס
היתה תחלת תשמישה ביד עכו"ס או שזכתה עכו"ס ונתן בה
יין בשעת זמיתה או שזפתה ישראל ונתן בה יין ונגע בו חס"פי
שקלף ונגב אסורה עד שיתלחנה ויערנה ג' ימים שכל כלי
חרס שתחלת תשמישו ע"י עכו"ס בולע הרבה וחזר שאינו
מכניסו לקיום כמכניסו לקיום וכמו שבארנו - היתה תחלת
תשמישו ביד ישראל מקלף ומנגב ובשירה - כל מקום שאמרו
מקלף את הזפת חס מוחל ומערה אינו צריך שאין לאחר
מילוי ועירו כלום כמו שבארנו - המחץ והמשפך מנגבין והן

טהורין - נציב זה כילד חס כל יבש הוא מדיחו היטב במים
ואח"כ מקנחו יפה יפה באפר ואח"כ מדיח במים להסיר אותו
אפר וחוזר ומקנח אותו יפה באפר ואח"כ מדיח - ואם היה
הכלי לח כבר נותן אפר ומים ואפר - כל מקום שאמרו מנגב
חס כלי של נכרים מת ברים הוא ככובא וכיוצא בו מותר
קשרים כדי שיכנסו המים והאפר בתוך חבור הנכרים : וכל
מקום שאמרו מוחל ומערה אין צריך להתיר קשרים שהמים
נכנסים בכל מקום ומפליט לחלוחית היין שבין נסר לנכר -
כל מקום שאמרו מיישין י"ב חדש יש מי שהורה שצריך להתיר
קשרים ויש מי שהורה להקל ונראה דבריו שהיין מכלה
לחלוחית כל מקום שהיא - הקורה שגורין בה הענבים בגת
וכן כלים שמשמשים ע"י העצבים של ענבים חס"פי שיש להם
בית קבול מדיחין ודיו שאין היין משתהה בהן כדרך שהוא
משתהה בגת והמחץ והמשפך - העקלים של חריות של דקל
הן בולעות יותר לפיכך צריך לעבן ושל שפה ושל גמי בולעות
ביותר ולריך ליישקן י"ב חדש - משמרת של יין נסך של עכו"ס
חס של שער היא מדיחה שאין השע" בולע ואם של צמר הוא
מנגבה ואם של פשתן היא מיישנה בד"א בשאין שם קשרים
אבל חס היו בה קשרים היין כנוס בין קשר לקשר ולפיכך
מותר קשרים שבה ומיישנה - נודות שמסננין בה יין בשעת
הגרנות והיא של עכו"ס בזמן שהיא קשורה בחבלי של חריות
של דקל מדיחין שאינו בולעין כל כך ואם היא של לבת' שהיא
מק ממשי הגמי והיא קשורה בהותן מין מנגב לפי שהוא בולע
יותר ואם יש בה קשרים היין כנוס בתוכם - ולפיכך מתירין
ומולחין היין שביניהם ומנגבין והרי הם טהורים - וילאו דברינו
בטהרה ונפלא השער הששי ונפלא בית היין בע"ה :

הבית הששי בית הקדושה אבאר בו ענין נטילת ידים :
ואכלול בו גם קומים אחרונים וחלקתי אותו לחמשה
שערים - השער הראשון
כל האוכל פת צריך ליטול את ידיו תחלה שנה' והתקדשתם
אלו מים ראשונים - ואחר סיום אכילתו צריך לרחוץ ידיו
שנה' והייתם קדושים אילו מים אחרונים - דברים אילו מדברי
סופרים הם חלה שסמכו אותם על המקרא - ועיקר מים
ראשונים מלוא ומשום סרך תרומה - ואחרונים חובה להשמר
מן הכוץ שרגיל הוא האדם לאכול אחר סעודתו מלח או
דברים שיש בהם מלח ויש קודטים של מלח עזה מתערבין
במלח ומסמא את העינים - ולפיכך צריך לרחוץ ידיו להעביר
רעת המל' - עד איזה פרק צריך ליטול את ידיו בראשונים עד
הפרק שהוא סוף הכף המחובר לקנה הזרוע וי"א שאינו צריך
כ"א עד סוף פיוול האצבעות שהו' סוף הפרק שהאצבעות
מתחברות אל הכף והראשון ל' עיקר : בד"א במים ראשונים
אבל

בית חמישי ושער השישי

מפני שהרבה צמחים לצלוע וכופאים ובלעין הרבה : היו
 תח' לת' תשמישן ביד ישראל עד שבלעו כל צרכן הרי הן
 כשאר כלים שכינא בהם ומשכשכן ומותרים - כיצד כוס
 של חרס ששתה בו העכו"ס פעם הראשונה או אפילו פעם
 שנייה לתשמישו הרי זה אסור . שמה . בו ישראל פעם
 ראשונה ושנייה יין או מים כבר שבע מלבלוע בהיתר ומעת'
 אינו בולע . ולפיכך אם שתה בו העכו"ס משנייה ואילך מותר
 כשאר כלים שכינא בו . ויראה לי שלא אמרו אלא כוסות
 שאין היין משתהה בו אלא ממלא לשעה ושותהו אבל כד של
 חרס שאין מכוניו לקיום שנתן בו היין ושתהה בו קצת
 אפי' פעם אחת אעפ"י שגשמש בו עכו"ס מכאן ואילך
 מותר שכבר שבע בפעם הראשונה ביד ישראל כדים של חרס
 אפי' ח"ש"ס אם אפתן ע"ו"ס ודרכן לתת לתוכו יין בשעת
 זביתה אע"פ שאין מכניסים אותה לקיו' הרי הן ככלי שמכניסין
 לקיום שבתחילת תשמישן בולעין הם הרבה כמו שבארנו .
 ואם אין דרכן באותם המקומות לתת בהם יין בשעת זביתה
 ויכ"ר לעין שופזן מזהב בידוג שלא נתנו בהן יין ומותרים .
 בזמן הזה לא הורגלו לתת יין . ולפיכ' הלוקח בקבוק של
 חרס מזופת מן העכו"ס אם זפתו מזהב הרי זה מותר ואפי'
 שכשוק הינו לריק . בד"א בכל ח"ש שאין שועין באבר אבל
 השועין יש בהן להקל ולהחמיר כמו שיתבאר . כלי שמכניס
 בהם יין לקיום וכיוצא בהם אפילו של עץ ושל עור אפילו
 לא נשתמש בהם העכו"ס אלא פעם אחת ואפילו היה תחלת
 תשמישן ביד ישראל לריכין הנשר גדול . אפי' לפי שעה
 גזרו בהן כמו שבארנו : קנקנים קטנים או בקבוק שמולכין
 בהן יין הולכי דרכים אעפ"י שאין מכניסין אותן לקיום הרי
 הן כמכניסים לקיום מפני שהיין נתון בתוכם תדיר וכשמערן
 ממלאין אותם פעם אחרת וכן תדיר תדיר . במה תהא עהרתן
 ממלאין ומערן ג' ימים וג' פעמים ודיו . ואפי' היו זפותין
 שאין אחר מלוי ועירוי כלום וגריך להשהו"ס המי' בכל פעם
 גפסם כמדת יום וכמדת לילה . מלא אותן ועמדו המים ג'
 ימים לא עלה אלא לפעם אחת ונרדך למלאם עוד ב' פעמי'
 מלא אותם ג' פעמים בב' ימים או בג' ימים פחות חלי שעה
 לא עלה לו . כלל גדול אמרו לריק להשהות המים בכל פעם
 ופעם כ"ד שעות השהה אותם שם יתר מיכן אין בכך כלום .
 מלא אותם ג' פעמים בב' ימים בין בימים רגופין בין מפוזרי'
 מותר . כלי זכוכית וכלי מתכות אפילו מכניסין לקיום
 משכשכ' במים ודיו שאין כלי מתכות בולעין מן העכו"ס כלי חרס
 השועין באבר הרי הן ככלי מתכות בד"א הלבינים והשחורים
 בלבד החלקים ביותר שאין בהם בקעים וסדקים . היו בהם
 סדקים או בקעים הרי הן כשאר כלי חרס שועין כלי מחפורת

של לריק הרי הם בולעים ביותר שהלריק שואב הרבה
 ולפיכך חיו להם טהרה עולמית . ויראה לי שאפי' הן
 מכניסים נקיים ואפי' היה תחלת תשמישן ביד ישראל לעולם
 אין שופעין ובלעין הן הרבה בכל עת . כלי נתר אין בהן
 טהרה עולמית . כלי חרס השועין בטר פהרי הן ירוק' אם היה
 תחלת תשמישן ע"י עכו"ס הרי הן ככלי נתר וככלי מחפורת
 של לריק ואין להם טהרה עולמית : כל מקום שאמרו
 שהכשרו במלוי ועירוי אם הכניס בהם ליר ומוריים ועמדו
 בהם קצת הוכשרו . שהמלת שבהם שורף ומייבש לחלוות
 היין הצלוע בדפני הכלי ויראה לי שאין דנין מליר ומוריים
 לשאר משקין שערצ בהן מלח שאין אומרים בטבעים זה
 דומה לזה . חולי תערובות המלח עם ליר ומוריים פועלת כן :
 כלים של חרס שהחזירן לכבשן האש מותרים ק"ו מליר
 ומוריים . הדליק בתוכן אש אע"פ שנתחממו שנשרה קלישם
 אסורין בזיה שמה יתום עליהם שלא ישתכרו ולא יחמם
 כל צרכן . ויש מגדולי המורים שהורו שאם עבר חומס
 לגד חוץ עד שאינו יכול להגיע ידו שם מותר . הגיה הכלים
 תחת האור שמימיו מקלחין או במעיין שמימיו רודפים
 וכשתהו שם כמדת י"ב שעות מותר שהמים הרודפים העובר'
 עליו מעבר על עבר מפליטין היין הצלוע שבדפני הכלי :
 כלי עץ וכלי עור שהגעילן מותרין ואפילו כלים שמכניסים
 לקיום . כלי חרס שאינו מכניסין לקיו' יש להם טהרה
 בהגעלה אע"פ שהעידה התורה על כלי חרס שאינו יוצא מידי
 דופנו בהגעלה אי אפשר שברועה כח הגעלה מהדח' וגבוב
 קנקנים של חרס שמכניסים לקיום יש מי שהורה שאין
 הגעלה עולה להם שהתורה העידה על כלי חרס שאינו יוצא
 מידי דפין . ויש מגדולי המורים שהורו שהגעלה עולה להם
 ונראין דבריו שכל שבלע מן האונן קל לפלוע . ואי אפשר
 לכל מקום שהמלוי והעירוי בלונ מכשירן שלא תהא הגעלה
 מכשרת כ"ש שיש להכשיר כאן שאין אכזרו מדברי תורה
 אלא מדברי סופרים . בד"א כשהגעילה מכלי ראשון אבל לא
 בכלי שני . כלל גדול אמרו כבולעו כך פולטו והרי אילו בלעו
 מכלי ראשון ואין פולטין אלא ע"י כלי ראשון :
איזהו כלי ראשון כל שהאור מהלך תחתיו סלק כלי מע"ג
 האש כשהוא מרותח והגעיל בתוכו הרי זה כלי
 ראשון עירה מכלי ראשון ע"ג הכלים אע"פ שבה שם
 זמן מרובה אין זה כלי ראשון : ערוי של כלי ראשון אינו
 כלי ראשון . בד"א בכלים שמכניסים לקיום אבל שאר
 כלים ואפילו כלי הגת הריכין נגוב כמו שיתבאר אם טירה
 עליהם רותחין מכלי ראשון הוכשרו לא תהא הגעלה זו
 פחותה מהדחה ואפילו מנגוב . ויש מגדולי המורים שהורו
 שאין

בידים מהשיבותו : חבית של יין שנתנו לתוכה קיתון של מים
ואחר כך עירה ממנה לתוך כלוחיתו של עכו"ס אם יש צמים
שבחבית כדי לבטל יין נסך שבכלוחיתו של עכו"ס הכל מותר
לא יהא חמור מיין נסך שנתערב בחבית . וכבר בארנו שאם
רואין את מינו כמי שאינו ושאינו מינו רבה עליו ומבטלו : וכן
הדין לגבי בעוטה שהיה יין יורד ממנה לתוך הכור וגבע בו
בקלוח היורד רואין את היין הקלוח כמי שנתערב בגת וסלק
את היין שבגת כמי שאינו . וחרגנים וזנים וענבים שיש
בגת רבים עליו ומבטלין אותו נזק בר נזק אינו מבו' ומותר
אפי' בשתיה :

השער הששי בביאור דיני כלי היין במה נאסרים ובמה
יהא הכשר :

יש כלים שאין דרכן להכנס בהן יין לקיום אלא משתמשים
בהם יין לשעה . ומריקים אותם ועומדים לעומם ריקם
ולפיכך אין בהם כח לבלוע אלא מעט מזעיר . ויש שמכניסין
יין לקיימו אם לזמן מרובה או משתמשים בהם תדיר
וכשמריקים מהם זה מכניסין בהם אחר ולפיכך בולעו הרבה
ויש משתמשים בהן זמן אחד תדיר ובשפע ואחר כך מריקין
אות' ואין משתמשים בהן עד זמן רב ואילו הן כלי הגת ולפיכך
בולעים יותר מכלי שאין מכניסין לקיום אבל לא מכניסין
לקיום : כלים אלו אפי' לפי שעה גזרו בהם חכמים . כל אחד
לבי מה שהוא כלי כליד נשתמש בו עכו"ס ביינו לפי שעה או
שהפקידו ביד עכו"ס אם הם כליים שמכניסין לקיום אפי' שלא
נשתמש בו עכו"ס אלא מעט או שלא עמד כדי שיוכל להשתמש
בו הרי זה צריך הכשר גדול כאילו נשתמש בו זמן מרובה .

ואם כלי הגת הוא צריך הכשר גדול . כשאר כלי הגת שנתישן
ביד עכו"ס ואם משאר כלים שאין מכניסין לקיום צריך הכשר
כשאר כלים שכיוצא בו שנתיישנו ביד עכו"ס . לפיכך הפקיד
או שלא ביד עכו"ס צריך נחת' אותם כדי שלא יוכל להשתמש
בהם ואפי' שני חותמות אלא חותם אחד בכיוצא בזה אינו טורח
לזייף ואפי' אחד . כלים שאין מכניסין לקיום ככובי והכוסות
וכיוצא בהן בין שהם של עור בין שהן של מהבות בין שהן של
עץ ועל זכ' כי אם אין מופתחן משכשכן במים היטב ומותרין
בין שהיה תשמישן ביד עכו"ס בין שהיה תחלת תשמישן ביד
ישראל . היו מופתחין וחדשים אם דרכם לשים בהן יין בשעת
זפתה כדי למתקן ממירתו של זפת וכל שכן אם הם ישימים
שנתיישנו ביד עכו"ס בחבית' יין קולף הזפת ומשכשכן
ומותרין . לא רצה לקלף ממלאין ומערין ג' ימים בכלים
שמכניסין לקיום ודיו שאין לאחר מלוי וערוי כלום . היו של
חרס אפי' שאינם זפתין אם נשתמש בהן עכו"ס בתחילת
תשמישן הרי הן צריכין הכשר גדול בכלים שמכניסין לקיום

מפני

בו היתר : חומץ של עכו"ס שגפל לתוך יין אינו אוסר עד שיתן
החומץ טעם ביין נתן בו טעם אסור וימכר כולו לעכו"ס חוץ
מדמי חומץ שבו . ומפני מה אוסר והלא פוגם הוא טעמו של
יין מפני שהיין שהור' חומץ אינו פוגם שיש מי שהפך ביין
יש מי שהפך בחומץ . וכן אם נפל יין לתוך חומץ אינו אוסר
עד שיהא בו כדי נתנת טעם אפי' שהיין קודם שיפול לתוך
החומץ כבר נשתנה ריחו להיות כריח חומץ . אפי' כן אינו נקרא
חומץ דכל שטעמו יין וריחו חומץ אינו חומץ אלא יין והרי זה
כמיין בשאינו מינו ובכ"ט : חומץ של יין נסך שגפל לתוך גריסין
רותחין פוגם הוא טעמן וכל שפוגם אינו אוסר נפל לתוך
גריסין מונגין אסור דטעמו בהם לשבח . ואף על פי שהרתיחם
לבזוף וחור טעמו בהם לפגם אסור . דכל שתחלתו משבח
ולבסוף פוגם אסור :

הנציק הרי הוא כמחומר . ולפיכך המער' מחבית של ישראל
לכלי של עכו"ס אם יש בכלי של עכו"ס אפילו טפת
יין הכל אסור כאילו נתערב' אותה טפה לתוך החבית ואוסר'
הכל . עירה וקטף עד שלא גבע יין הקטוף לכליו של עכו"ס
בכר נפסק הקלוח היורד מן היין הנשאר בחבית' כל אותו קלוח
אסור ומה שנשאר בחבית' מותר . עכו"ס שהיה מערה מחבית'
של יין כשר אפי' שהיה מקטף כל מה שנשאר בחבית אסור
שאי אפשר שלא גבע מה שבפנים לקלוח היורד בשעת קיטופו
ונעשה לו חיבור ואפי' שלא גזרו בכחו של עכו"ס אלא במה
שנא' בחוץ ולא במה שנשאר בפנים הרי הוא אסור משו' נזק
כמו שבארנו : איסור נזק אינו אלא מדין חיבור . ולפיכך אם
נעשה לסתם יינם הכל מותר בהנאה אבל אם נעשה נזק
לודאי יינם אסור בהנא' כאילו נתערבו זה בזה . ויש מי שהורה
לאסור בכל נזק ולא יראה לי כן : נזק זה שאמרנו שמעתי
משמן של גדולים שלא אמרו אלא כשעירה ליין נסך האסור
בהנאה אבל ליין המותר בהנאה אינו חיבור וגרמים הדברים
שלא אמרו אלא הנזק ליין נסך הוי חיבור ולא נקרא יין נסך
סזם אלא האסור בהנא' . ולפיכך המודד לתוך כליו של עכו"ס
אפי' שלא הדיח את שמדד בתוכו אסור בשתיה ואת שעירה
ממנו מותר ואפי' בשתיה . עכו"ס שהיה מערה מחבית של
ישראל לאשפה או למקום לכלוך או לטיט כל מה שנשאר בכלי
מות' דאין דרכן של מנסכין לנסך ע"ג דבר מאוס ומה שנשא'
בפנים לא אסור בהכחו של עכו"ס אלא מה שיצא לחוץ אבל
לא מה שנשאר בפנים . ומשום חיבור למה שיצא אין כאן שאף
מה שיצא בחוץ לא נאסר האיל ואין דרכן למנסכין כן כמו
שבארנו : היה ישראל או עכו"ס מערה לתוך טיט ובא עכו"ס
וגבע בקלוח אף מה שנשאר בפנים אסור משום נזק . אפי' ש
שאלך לאיבוד ולתוך הטיט האיל והוא אינו מואבדו ומבטלו

יין

בית חמישי ושער חמישי

נטל את המשפך ומדד לתוך כלוחיתו של עכו"ם ונרסר היין
 שבמשפך. אם נשברה אפי' לחלוותה של יין במשפך כדי שיהא
 בו כבד טובח להטפית ואח"כ מדד לתוך כלוחיתו של ישראל
 הכל אסור אפי' בהגאה. ולא נתחוויר לי דברים אלו.
 ובד"א בסתם יינס אכל בוודאי הכל אסור אפי' בהגאה כמו
 שבארנו ואין לו תקנה ואפי' בהולכת הגאה לים המלח. דברי
 אלו שאמרנו אין הפרש בין שנפל יין נסך משהו לתוך בור של
 יין כשר ובין שנפל חבית של יין כשר ע"ג טופח וינסך לעול'
 יין אסור תערובתו במשהו על הדרך שבארנו. יין נסך שנתער'
 במים אינו אסור עד שיתן יין טעם במים. נתן בהם טעם
 הכל אסור בהגאה לפי שהיין מכשיר המים. וכל מכשירי
 אוכלין ומשקין הרי הן כעיקר המשקה והתבטל לפיכך הכל
 אסור. ויש מי שאומר שאפילו במכשירין מוכר את הכל חוץ
 מודמי אותו יין המכשיר את המים ואת התבטל וכן דעת
 רבותי. ויראה לי שהוא עיקר. באיזה טעם אמרו יש מי
 שאומר בששים כשאר כל האיטורי' ויש מגדולי המורי' שאמרו
 דכל שנתערב בתוך ששה חלקי מים מותר. כלל גדול אמרו
 בכל מותני פעמים. נ"ט לפנים מותר וכל שנתערב יין בששה
 חלקי מים המים נפגמים בטעם היין ולפיכך אם נתערב
 בכדי שיעור זה הכל מותר ואפי' בשתיה: יין נסך שנפל ע"ג
 מים מעט מעט ואפי' מלגלג קטן ואפי' לכדורגין אין אומדן
 ראשון ראשון בטל. דכל שני' לבסוף הכל אסור שלא הותר
 מתחלתו. אלא משני שלא היה בו כדי נתינת טעם ועכשיו
 שננטרף לנתן טעם אין בטל לעולם ויש מחירין. והראשון
 נראה לי עיקר: יין נסך שנפל לבור של יין כשר ונפל שם קיתון
 של מים אם יש במים כדי לבטל את היין על הדרך שאמרנו
 הכל מותר. לפי שרואין את היין הכשר כמי שאינו ואינו מנטרף
 עם יין נסך שהוא במינו ומים שבו רצין על היין נסך ומבטלן
 אותו. ויש מי שאומר שאין דברים אלו אמורים אלא בשנפל
 קיתון של מים לתוך יין כשר תחלה שנתערב יין נסך אצל אם
 נפל יין נסך לתוך יין כשר מיד נאכר הכל ונעש' הכל יין נסך
 ואע"פ שנפל שם מים לבסוף אינם מבטלים עד שירב המים
 כ"כ כדי לבטל את כל היין: ויש מי שאומר דבין שנפל שם
 קיתון של מים תחילה בין שנפל לבסוף שלא אמרו אפשר
 לסוחטו אסור וחתוכה עצמה נעשית כבילה אלא בבשר וחלב
 בלבד וכמו שנתבאר בבית התערוב' וזה עיקר: שמרים של
 יין נסך וכן חרצני' של יין שתמדן במים ונתן מים במד' ועליו
 בגלגל ובקורה שכל לחלוותה שבהם יוצא אם נתן ששה לוגין
 מים ויצאו שבעה מותר וכפי מה שבארנו דין מתבטל בתוך
 ו' חל' מים. ולדברי האומ' שאין מתבטל בפחות מ'ס' לעולם
 אסור ואפי' נתן מים ג' ט' לוגין וילא ששים. שמרי' או חרצני'

המדרכים ונעצרים שלא בקורה אפי' נתן ששה לוגין ולא יצאו
 אלא ה' או פחות מוכן הכל אסור לפי שאין נעצרים כל זרין
 פעמים שאינו מוציא אפי' כדי מדתו וטעמו כטעם יין משוכח.
 לפיכך התמד בשמרים או בחרצנים של יין כשר ודרכן בגלגל
 אע"פ שלא הוצי' כדי מדתו ונעש בו עכו"ס נעשה יין נסך
 שאין אנו יודעים כמה נשאר מן המים בשמרים וכמה יצא.
 אבל המתמד בקורה נראה הדברים כל שנתן במדה ונתן ג'
 ולא יצאו ד' אינו יין ואע"פ שנעצם בו יין המון בעלמא הוא
 ואינו ראוי לקבל שם יין נסך: חבית של יין שנתערבה בחביות
 של יין אפילו של וודאי יינס. ימכר לעכו"ס חוץ מדמי יין נסך
 שבו. ולהולך הגאה לים המלח. אם של סתם יינס הוא הרי
 זה מותר ואם של וודאי יינס יש מי שאומר דאסור. ויש מי
 שאומר דכל שהוא מותר במכירה כלו חוץ מדמי יין נסך שבו
 כ"ש בהולכת הגאה לים המלח וראוי להחמי' כדברי האוסרי'.
 נפלה אחת מהם לים הגדול או שנאבדה או שסתו אותה בשוגג
 הותרו כל השאר שאני אומר אותה שנפלה של איסור היתה:
 יין נסך שנפל ע"ג ענבים ידיחס והם מותרת. ואם היו
 מבוקעות הרי אילו אסורו' א"א ימכרו חוץ מדמי יין נסך שבה.
 ועגור' ומוכרן לעכו"ס ולא ימכרם כשהם שלמים גזיר' שמא
 יחזור העכו"ס וימכר' לישראל אחר. ואם נתדלדל חותמן של
 גרעיין הרי הן כמבוקעות. בד"א בשנפל שם יין מרוב עד
 שיהא בו כדי נתינת טעם בכל הענבים פחות מוכן מותר
 וכמו שבארנו שכל מינו ומיט' ודבר אחר רואין את מינו כאילו
 אינו ושאינו מיט' רבה עליו ומבטלו. והחרצנים והגזים אינו
 מינו של יין ואפילו היה יין חדש שאין הולכין אחר טעמן אלא
 אחר שמן וזה נקרא יין ואילו נקראו ענבים: יין שנפל ע"ג
 שעורים או עדשים וכיוצא באלו משאר מיני התבואה הזריעה
 ידיחס והם מותרים. נפל ע"ג חטים הרי אלו אסורי' שחטי'
 כמבוקעים הם וצולעין ע"י סדק שלהם. ובד"א בששים כאן
 כדי ליתן טעם בהם ואסור למוכרן לעכו"ס ואפילו במפרש
 חוץ מדמי יין נסך שבו שכל שדרכו של ישראל לקנות מעכו"ס
 אסור למכור לעכו"ס אם נאסר חוששין שמא יהזור העכו"ס
 וימכרנו לישראל. כיצד הוא עושה טוחמו ועושה חו' ופוגות
 ומוכרן לעכו"ס שלא בפני ישראל בידוע שאין ישראל חוזר
 ולוקח אותם מן העכו"ס דעתו של עכו"ס אסור. ובפני ישראל
 אחר לא ימכרם לעכו"ס דכל שישראל רואה שבאו מיד ישראל
 חוזר ולוקח דפת של ישראל ביד עכו"ס מותר. דברים אלו
 שאמרנו במקו' שאין אוכלין פת של עכו"ס אכל
 במקום שאוכלין פת של עכו"ס אפי' שלא בפני
 ישראל אסור. אלא שורפין או מוליכין לים המלח ובכלי
 מקום אסור למכור לפלטר. שפת של פלטר בכל מקום נהגו

ואפילו היה לו מלוה על אותו ישראל ולא עוד אלא אפילו נמלא קצפו של יין המלוי בדפני החבית בידו של עכו"ס אין חוששין לו שאני אומ' לא מפי החבית נטלו אלא בדפני החבית מגבו היה ונטלו . בד"א בדברים המלויים לשעמי' בדפני החבית אבל בדברים שאינם מלויים אלא בפי החבית אסור אעפ"י שנתפס עליו כגנב מ"מ מה שנמלא בידו מהיכן בא אס לא מפי החבית :

אריה ששאג ונמלא עכו"ס נחבא בין החביות הפזחות היין מותר ואע"פ שאין העכו"ס נתפס על כניסתו כגנב שיש לו טענה מפחד קול ארי' נכנס שם וגשמו למרחוק אפילו כן מותר מפני שהוא נתיירא שמא גם ישראל' שמעו קול פחדו ונחבאו כאן ויראה לי שאפי' נכנס וסגר הדלת לפי שהוא מתייר' שמא קדמו ישראלים ונכנסו ונחבאו בין החביות ויראוהו: חלר שהיתה חלוקה בשתי יתרות בין ישראל ועכו"ס אעפ"י שחביות פתוחות עומד' סמוך לחלקו של עכו"ס בתוך פשוט ידים מותר . וכן אם היה גבו של ישראל למעלה מגבו של עכו"ס ישראל מניח שם יינו ואע"פ שידו של עכו"ס מגעת שם אינו חושש . וכן אם היה גבו של ישראל בצד גבו של עכו"ס ישראל מניח שם יינו ואינו חושש ואע"פ שידו של עכו"ס מגעת שם . גנבים שנכנסו לאולרו של ישראל ופתחו החבית ואין ידוע אם גנבי ישראלים או עכו"ס . רואין אם רוב גנבי העיר ישראלים מותרות ואם רוב גנבי העיר עכו"ס אסורות . ויראה לי שאם ישראלים רבים בשכונה ורוב גנבי העיר עכו"ס הרי אלו מותרות שהשכונה בעיר בפני עצמה . בד"א בשאין דרך העכו"ס מפסיקתה אבל אם היתה דרך העכו"ס מפסיקתה הולכים אחר רוב העיר שהם עכו"ס . חיל של מלך שנכנס לעיר ונכנסו בבתיהם של ישראל בשעת שלום חביות פתוחות אסורות שאינם יראים מליגע . סתומות מותרות בידוע שלא פתחום שאם פתחו לא היו מעריחים לסתום . בשעת מלחמה אפילו פתחת מותרות לפי שאין להם פנאי לנסך . חבית של יין שנמלאת מושלכת בעיר אם רובה ישראלים מותרת ואם רובה עכו"ס אסורה . ואם בא ישראל אנת'סימניה אם סתומ' היא מותרת בידוע לא מלאה עכו"ס ופתחה שאלו מלאה ופתחה מפני מה טרח וסתמה : חבית שהיתה לפה בנהר אם נמלאת כנגד עיר שרובה ישראלים מותרת ואע"פ שרוב הסביבות עכו"ס . בד"א שיש מקום מכשולת ועקלקלות וסגר אגמי המים בדרך מבוא מקום העכו"ס עד כאן . שאלו באה משם העקלקלות ושכרי אגמי המים היו מטביעין אותה . ואם לאו אסורה . דכל מקום רוב וקרוב מגיחין את הקרוב והולכין אחר הרוב . היתה כנגד עיר של עכו"ס אם רוב הסביבות ישראלים מותרת

אם היא יכולה לבא משם דרך ישר שלא תטבע . ולא עוד אלא אפילו היתה קרובה הרבה לעיר של עכו"ס עד שמוכיח קורבתה שהיא של עכו"ס מניחין את הקרוב והולכין אחר הרוב . ולפיכך חבית של יין שנמלאת מונעת בכרמו של ישראל ויש כרמים אחרים של ישראלים שמוכים לה וכרמים רבים מהם של עכו"ס בסביבות רחוקים משל ישראלים חבית אסורה וגדון אותה אחר הרוב שהן של עכו"ס . ואין ל"ל בשאין שם כרם של ישראל אלא זו לפי שאין דרך לגנב מכרם זה ולדרוך שם ולהצניע בתוכו . וכן הדין להקל בשנמלא בכיולא בזה בכרמו של עכו"ס ויש סביבותיו כרמים של ישראל . בד"א בשושבים בין הרים שאינו מעבר לעוברי דרכים . ואם לאו אסור שרוב עוברי דרכים עכו"ס הם . בד"א בבקבוק שדרך עוברי דרכים להוליך בכיולא בו . אבל חבית גדולה אין דרכן של עוברי דרכים להוליך בכיולא בו . ואין חוששין בה לעוברי דרכים . מודות של יין שנמלא מושלכי בדרך אם רוב שופכי יין ישראלים מותר' ואם עכו"ס אסור' דברים אלו שאמרו שאם שופכים ישראלים מותרים דווקא בשהיו מודות גדולים אבל קטנים שדרך עוברי דרכים להוליך בהן אסורין . חששין שמא מעוברי דרכים נפלו . ורוב עוברי דרכים עכו"ס הם . היו בהם גדולים וקטנים מותרים שהגדולים מוכיחים על הקטנים ונשפכי יין ורובם ישראלים הם והקטנים להכריע המשא באו . ולפיכך אלו ואו מותרים : **השער** החמישי בביאור דיני התערובות של יין נסך בין של סתם יינם בין של וודאי יינם . בין יין ביין בין יין במים ושאר דברים . ובין חביות של יין בחביות ואכלול עם זה דין נזק ונזק בר נזק :

יין נסך שנתערבה ביין אומר תערובתו בכל שהוא . ואפי' סתם יינם ואלו דווקא ממשו של יין אלא אפילו טעמו . כיצד ישראל שהכנים יינו בקנקנים של עכו"ס או שמדד יינו במשפך של עכו"ס אפילו שאין בקנקן ובמשפך יין כלל יין זה אסור בשתיה ומותר בהנאה : ממשו של יין שנתערב ביין אם מסתם יינם הוא אומר תערובתו ואפילו בכל שהוא בשתיה ומותר בהנאה ובלבד שלא יכנה מאותו משהו של יין נסך . ואם וודאי יינם הוא אומר תערובתו אפילו בהנאה : סתם יינם שנתערב ביין כילד הוא עוש' מוליך הנאה לים המלח או מוכרו כולו לעכו"ס חוץ מדמי יין נסך שבין ויראה לי שאינו צריך לומר לעכו"ס הריני מוכר לך חוץ מדמי יין נסך שבו אלא מוכר לו כפי מדת יין כשר שבו ודין ויש מרבותי שהורו לומר לו בשעת מכירה חוץ מדמי יין נסך שבו או שיוליך הנאה לים המלח קודם מכירה . מכר סתם ולא פירש כן אף על פי שלא מכר אלא כדי מדת כשר שבו הכל אסור בהנאה . ולפיכך אם נטל

בית חמישי ושער רביעי

ישראל והוא שסלק ישראל את היין מעל השלחן והניחו חוץ לשלחן והכל קרוב לעיני אחד : וכן ישראל ועכו"ם שהיו בספינה ושמע ישראל קול שופר שתוקעים בערבי שבתות לשבות ממלחמה . ויאל מן הספינה ליכנס ולשבות במדינה היין מותר דמתיירא עכו"ם כשיזכיר ישראל את יינו ומחר יוצא . ואעפ"י שיש בינו ובין המדינה יותר מחלפים אמה שהעכו"ם חושבין שאין ישראל משמרים שבת במקום שיש להם שום הפסד . דברים אילו שאמרנו יראה לי דווקא בשים דרך עקלתון לבא שלא מדע העכו"ם ואם לאו אסור כמו שבארנו . ועוד יראה לי שלא להתיר מחמת טענה זו דעכשיו יזכיר יינו ויחזור אלל במפליג לדברים שאפשר לעשותן כאן לכשיחזור כתפילה ושביתת שבת . אבל במפליג ליכנס במרחץ וכיוצא בזה מדברים שיש לה מקום ידוע ואי אפשר לעשותן כאן אסור שכבר הודיעו שהוא מפליג לדברים אלו שא"ל לעשותן כאן . כל מקום שאמרו שהוא מפליג או בשכר דלת בפניו שהוא אסור יש מי שאומר שאסור בהנאה ויש מי שהורה להקל שאינו אסור בהנאה . ואסור בשתיה :

עכו"ם שהלוח מעות לישראל ואעפ"י ששעבד לו כל נכסיו והגיע זמנה של מלוה . ונכנס העכו"ם ועמד בצד הגת של ישראל ואפילו בתוך פשוט ידיו . היין מותר באין לו מלוה על אותו יין . אבל יש לו מלוה על אותו היין זה אסור כיצד עשאו לו אפותיקי מפורש או אפילו שמשכנו אללו ונמלא עכו"ם עומד בבית שהיין נתון שם אסור דאינו נמנע מליגע בו שהרי יש לו שייכות ביין ואינו נתפס כנגב . ויראה לי שאפילו היה מפתח או חותם אחד בידו של ישראל . עד שיהא שם מפתח וחותם . ישראל שעושה יינו של עכו"ם בטהרה בין שמכרו העכו"ם לישראל ולא פרע לו מעות בין שלא מכרו לו אלא שהוא מטהרו כדי למכרו על ידו לישראלים . אם נתנו ישראל בחצרו של אותו עכו"ם בעצמו ואין העכו"ם דר באותה חצר או אם מפתח האוצר פתוח לרשות הרבים והיו ישראלים ועכו"ם דרים באותה העיר מותר . ואעפ"י שאין ישראל דר באותה חצר ואין מפתח וחותם בידו מתיירא הוא העכו"ם מליכנס שם . שלא יראוהו ישראלים באותה העיר ויפסידו עליו יינו : היה פתוח לאשפה הרי הוא כפתוח לרה"ר היה דקל בבית של ישראל שאם יעלה שם יראנו נכנס הרי הוא כפתוח לרשות הרבי' מתיירא הוא שמא יעלה לראות משם בהמה שנאבדה לו : היה חלון של ישראל פתוח עליו הרי הוא כפתוח לרה"ר ומותר . בד"א בשלא נמלא עומד באותו בית שהיין נתון בו . אבל אם נמלא עומד שם אסור וק"ו הדברים מעכו"ם שיש לו מלוה על יינו של ישראל ונמלא ומד בצדו שאסור כמו שבארנו ק"ו לזה שהיין שלו והחצר שלו .

ויש אומרים שלא נאמרו דברים הללו אלא ביום אבל בלילה צריך להיות ישן בתוכו ויש מחמירים שאפילו ביום אין באשפה וחלון ודקל ופתח לרה"ר . מתירין אלא מה שנראה ממנו מן הפתח או מן החלון והאשפה והדקל אבל שבדדין אסור . ולא יראה לי כן שכל שהוא פתוח לרה"ר או לאחד מחלו מתיירא הוא מליכנס באותו בית כלל . מכרו העכו"ם לישראל ופרע לו המעות ואפי"ל לא פרעו אלא שוקק המעו' עליו במלוה . ואילו רצה ישראל להוציא יין מרשותו אינו יכול לעכב על ידו היין מותר אעפ"י שאין פתח פתוח לרה"ר ואין מפתח וחותם ביד ישראל . ולא עוד אלא אפי' נמלא עומד בצדו מותר . אין זה אלא כמי שיש לו מלוה על ישראל ונמלא עומד בצד הכור של יין שלו שמותר כמו שבארנו . ויש מחמיר'ם בנמלא עומד בבית שהיין נתון בו לפי שהוא נתון בחצירו וכל שאינו נתפס כנגב בכניסת הבית היין אסור . ודברי הראשונים נראין לי עיקר . בתב לו התקבלתי וכשבא להוציאו אינו מניח הרי זה אסור עד שיהא פתח פתוח לרה"ר וישראלים דרים באותה העיר כמו שבארנו . התקבלתי זה אינו אלא כהערמה . שאילו מדעת גמורה כתב לו לא היה מעכב מלהוציאו . לא היו ישראלים דרים באותה העיר אעפ"י שפתח פתוח לרה"ר ואפילו מפתח וחותם ביד ישראל אסור מתיירא הוא מן הישראלים ואינו מתיירא מן העכו"ם . ואעפ"י שישראל זה דר באותה העיר אינו נמנע מליכנס ומלזייף . לראות איש אחד בצד אינו מתיירא ואינו נמנע ואיל והיין והבית שלו לפיכך אין לו תקנה ואפילו בשני חזמות עד שיהא ישראל יושב ומשמר . ואם היה נכנס ויולא הרי זה כיושב ומשמר . בד"א בעיר גדולה שיש לה דלתים וברוח שרוכליה ממנה . היתה עיר גדולה שרוכלים נכנסים נכנסים בה מותר מתיירא הוא שלא יכנסו בה רוכלים וישראלים ויראוהו . היה ישראל דר באותה חצר ואין העכו"ם דר בה לעול' מותר ואפילו אין מפתח וחותם בידו . ולא עוד אלא אפי' היה העכו"ם וישראל דרים בה מותר . היה העכו"ם דר בה וישראל דר בחצר אחרת לעולם אסור עד שיהא ישראל יושב ומשמר . המטהר יינו של עכו"ם והניחו בחצר של עכו"ם אחר אם אותו העכו"ם משועבד לו כגון אריסו של עכו"ם בעל היין או עבדו וכיוצא בזה שהוא מתיירא מלמנעו מלגלותו הרי הוא כאילו הניחו ברשותו של עכו"ם בצל היין . לא היה משועבד לו אם מפתח וחותם ביד ישראל מותר . כיינו של ישראל המופקד ביד עכו"ם ואין חוששין שמא יניחנו זה ליכנס וליגע כדי שיגמול לו הוא כן בשעה אחרת שאין חוששין לגומלין . כבר בארנו שאלו נמלא עכו"ם עומד בביתו של ישראל במקום שהיין נתון בו ובצדו בתוך פשוט ידים מותר . ואפילו

חזר הרי הוא כעכו"ם אחר . ויש מגדולי המורים שאמר
דכל שהשכיר או מכר יש לו שם שייכות . ואם נמלא עומד בלד
היין אסור וראוי לחוש לדבריו : המניח את יינו בחזקת
המשתמר אעפ"י שהניח שם עכו"ם ויש לעכו"ם שייכות
בבית מותר . כיצד היה בא בספינה או בקרון ויית עמו
והניח עכו"ם שם וילא ונכנס שם . והלך לו לבית הכנסת או
לבית המרחץ . אף על פי שאין מפתח וחותם בידו הרי זה
מותר שהעכו"ם ירא שמה יבא ישראל בתאוס ויראנו נוגע .
וכן אם הניח עכו"ם בחנותו וילא . וכן המעביר חביות ממקו'
למקום ע"י עכו"ם . בד"א בשלא הודיעו שהוא מפליג
ושלא אמר שמור ואין חוששין שמה נעל בחנותו או שמה
הפליג ספינתו ופתח ונגע . אבל אם הודיע לו שהוא מפליג
או שאמר לו שמור . או שמפליג העכו"ם עם הספינה בים
במקום שלא יראנו אדם אם יסיר מגופה מעל החביות . או
שנעל דלת החנות הרי זה אסור . בד"א בששהה כדי שיוכל
להסיר מגופת החביות ולהחזירה . ואם של טיט היא או של
סיד כדי שיפתח ויסתום ויגוב המגופה . שהם פחות משיעור
זה מותר . שהם כדי שיקוב חור ויסתום ויגוב הנקב אין
חוששין שהדבר ניכר הוא ואין חוששין לו : היו חביות פתוחות
ולא הודיעו שהוא מפליג מותר . בד"א בשים שם דרך אחרת
שיוכל לבא עליהם דרך עקלתון . אבל אם אין שם דרך אחר'
או שאמר להם לבו ואני אבא אחריכם ביון שנתעלמה עינו
מהם הרי זה אסור . שהרי העכו"ם רואה הדרך לפניו שאין
שם הבעלים ויכול הוא ליגע ואינו ירא . ויראה לי שאפי' היה
יכול לבא דרך העקלתון אם היו שנים או שלשה עכו"ם אסור .
אפשר לאחד לשמור הדרך העקלתון והאחרים יגעו ביין .
וישמי שאומר במעביר חביות ע"י העכו"ם אעפ"י שלא
הודיעו שהוא מפליג אסור אלא"כ חביות פקוקות שאי אפשר
לו ליגע דרך הלוכן . אבל פתוחות ואין עליהם פקק אסור
שמה יטה בעודן על כתיפו ויגע ונכון הוא שאפילו ישראל
הולך אחרי אסור כשהחביות מלאות וכמו שבארנו למעלה .
בד"א במלאה או אפילו חסירה ובלבד שיכול להטותה בעודה
על כתיפו וליגע ביין . ויראה לי שאפילו הודיעו שהוא מפליג
אם החביות פקוקה . והוא בזמן שיש עוברי דרכים הרבה
כזמן בין הגזות מותר שמתירא מעוברי דרכים :

ישראל שזימן את העכו"ם לאכול עמו והיה היין על
הספסלים וילא ישראל והניח את העכו"ם על
השולחן כל היין שעל השולחן אסור ואפילו אותנו יין שהוא חוץ
לפשוט ידיו אסור שאינו מתירא מליגע שהרי הוא כמורה
ממנו לשמות מכל היין שעל השולחן . אבל היין שעל הספסלי'
את שהוא חוץ לפשוט ידיו אסור . ואת שהוא חוץ לפשוט ידיו

מותר . ואם אמר לו מזוג ושתה כרלונך אפי' שעל הספסלים
אסור שהרי הרשהו לשמות מכל אשר יבחר ולפיכך כל החביו'
הפתוחות אסורות . אבל הסתומות מותרו' אם לא שהם כדי
שיפתחו ויסתום ויגוב המגופה : כל מקום שאם הודיעו שהוא
מפליג אסור לא אמרו אלא כשבמקום הפגלתו שהודיעו יש
בו כדי שיפתח ויסתום ויגוב . אבל פחות מכן מותר . דאדרבה
מתירא הוא שמה יבא ויראנו והוא אין לו שהות לפתוח
ולסתום . ולפיכך אפי' עמד יתר מכדי שיעור זה מותר שבכל
שעה הוא מתירא . ואפילו היה בו כדי שיפתח ויסתום ויגוב
בדרך אשר הלך אם יש שם דרך עקלתון קרוב מכדי שיעור
זה מותר . אלא"כ אמר לו שהוא יבא אחריו בדרך זה . ישרא'
שים לו חביות של יין פתוחות בתוך ביתו וילא וסגר הדלת
אחריו ומסר מפתח ביד עכו"ם אף על פי שהודיעו שהוא
מפליג מותר . שלא מסר לו אלא שמירת המפתח בלבד .
ולפיכך העכו"ם מתירא מליכנס לבית שמה יתפס כגנב .
ואינו יא' כשאר עכו"ם שבעיר ישרא' ליכנס מפני העוברי'
והשבים : אולר שישראל ועכו"ם כונסין יין לתוכו אף על פי
שחביות פתוחות והעכו"ם יושב שם . מותר מפני שהיין בחזקת
המשתמר כל שלא הודיעו שהוא מפליג כמו שאמרנו . נעל
עכו"ם דלת האולר היין אסור . שהרי יש לו שייכות בבית
נאיו נתפס כגנב על נעילת הדלת . היו נקבים בדלת אם
יכול ישראל להסתכל משם ולראות כל חביותיו מותר ואם לאו
את שיכול לראות דרך שם מותרות והשאר אסורות . ויראה
לי שאפי' חביות סתומות אסורות ואף על פי שאילו בא ישרא'
אין העכו"ם יכול למונעו מליכנס מ"מ יכול הוא להשמיט
ולומר יסן הייתי . בד"א בשאין ישרא' דר באותה חצר אבל אם
דר באותה חצר . אינו יכול להשמיט ממנו שאין לו לסגור דלתי'
בפניו אחר שהוא דר שם . וראיתי לא' מגדולי המורי' שהחמי'
בדבר זה אחר שיש לו לעכו"ם שייכות בבית ולריכין אנו לחוש
לדבריו . בית שהיו ישרא' ועכו"ם כונסין לתבוא יין . ועכו"ם
דר למטה בבית וישרא' דר בעליה ושמעו קול תגר וכיוצא
בזה אף על פי שאין מעבר לישראל לעליה אלא דרך הבית
וקדם העכו"ם וצא . וסגר הדלת אחריו היין מותר דעכו"ם
מתירא ואומר שמה הקדימיני ישראל וצא וישב לו בעליה ואם
אגע בייט יראני . ישרא' ועכו"ם שהיו שותים יין זה יינו וזה
יינו . ושמע ישראל קול תפילה בבית הכנסת וילא ללכת לבית
הכנסת היין מותר מתירא העכו"ם מליגע בייט של ישראל
ואמר נזכר ישראל את יינו וימחר ויבא . בד"א בשכל אחד
שותה יינו אבל שניהם שותים מיינו של ישראל כל היין שעל
השולחן אסור . ואפילו מה שהוא חוץ לשולחן בתוך פישוט ידיו
כמו שבארנו . ויש מתירין אפילו בשניהם שותין מיינו של
ישראל

בית חמישי ושער רביעי

המרובים כ"כ וכמו שיתבאר בשער דיני התערוכות: המתמך
ונתן מים במדה בין שמתמך בשמרים ובזגים וחרגניס
ואחרניס. אם עזר אותן בגלגל ונתן שלשה וילאו שלשה
וחצי חין כאן ין אלא טעם בלבד וחומץ בעלמא הוא נתן ב'
וילאו ד' הרי זה יין גמור: לא עזר אותם בגלגל אלא ברגל
לעולם יש בו משום יין נכך. ואפי' לא מצא כדי מדתו פעמי'
שהיין יולא והמים נבלעים בשמרים ובזגים וחרגניס: ופעמים
לאחר דריכת הרגל ימלאו גרעיני ענב שלא נסחטו כל עיקר:
חרסי' הכולעי' יין הרב עד כשורין אותן במים פולטין את יינם
אם בלעו יין נסך הרי הן כיון נסך ואסורין אפי' בהנאה יבשים
מותרי' ואפי' בחכיל' או הן לחים כל י"ב חדש יבשי' לאחר י"ב
חודש שמרי' של יין נסך חעפ"י שיבשו ועברו עליהן י"ב חדש
אסורין. תמדן והוליא מהן יין כל י"ב חדש אסורין לאחר י"ב
חדש מותרין. חמץ בהם את העיסה כל י"ב חדש הפת כול'
אסורה שהטעם אינו בטל ואפילו באלף. בד"א בשמרים
שתמדן. אבל לא תמדן אפילו לאחר י"ב חדש אסורים.
ואסורים כמו שבארנו: תמלית היין שנקרש ע"ג דפני החבית
והקנקנים נהגו בו היתר. והפשר כל שנתייבש כ"כ הרבה
וכבר כלה לחלוות יין שבו. ומעתה כעפר בעלמא הוא
ומותר. ומעשי' בכל יום שמשחמשין בכלים של עכו"ם לאחר
מלוי וערוי. ואין מקלפין אותו התמלית הקרוש על דפניהם.
והגח להם לישראל חעפ"י שאינם נביאים בני נביאים הם.

נשלים השער השלישי. תהלה לאל מרים ראשי:

השער הרביעי בביאור אלל מי מפקידין או מייחדים יין
ואם בחותם אחד. או בשני חותמות או במפתח
וחתם. ובביאור שאר כל דיני יין שנתיחד עם העכו"ם
ודין מטהר יינו של עכו"ם. ואכלול עם זה דין יין שנבטו בו
גנבים ואינו ידוע אם עכו"ם הן או ישראלים. ודין חבית
של יין שנמצאת ואיט ידוע אם של יין נסך או של יין כשר:
בבר בארנו כל העכו"ם עושין יין נסך. ישראל המפקיד
יינו או שייחד יינו אלל העכו"ם הרי זה אסור אפילו
בהנאה כמו שיתבאר בד"א בגוי שעובד ע"א שכל שעובד
עבודה זרה חבת נסוך עליו. ומנסכים הם גר. תושב והוא
הנכרי שנודע שאינו עובד ע"ז מייחדין אללו יין בידוע שאינו
מנסך. אבל אין מפקידין אללו יין חעפ"י שאינו מנסך אם
נכנס אללו אחד מעע"ז אינו מקפיד. לפיכך חוששין שמה
יכנס אחד מן המנסכין וינסך: ישמעאלים הללו אינם
עובדים ע"ז ולפיכך מייחדים ברשות יין. אבל אין
מפקידין אללם יין: גויס שבחונה לארץ חעפ"י שאינם

עע"א אין מפקידין ואין מייחדים אללם יין. בד"א שלא
בשני חותמות אבל סותמו וחתמו בחותם בתוך חותם
מפקידין אלל העכו"ם יין חעפ"י שחבת ניסוך עליהן אין
טורחין לזייף שני חותמות. מפתח וחותם בשני חותמות:
מפתחות הינם בשני חותמות. נקבים שמניחין בהבית ללח
הרוח דרך שם חוששין שמה ישתה העכו"ם דרך שם במינק.
ולפיכך חעפ"י שיש בפי החבית כמה חותמות אין מפקידין
אותה אלל העכו"ם חוששין שמה ינסך דרך שם עד שיסתום
כל נקבים שבה ויחתום עליהם בשני חותמות. איזהו
חותם בתוך חותם היה פי החבית טח בטיט וכיוצא בו וחתו'
וכפה ע"ג כלי מהודק הרבה שיש עמל בהסרתו ובחזרתו
הרי זה בשני חותמות. וכן אם חתם נבל יין ושם אותו בשק
אם פי הנבל למטה עמל הוא בעיניו. להוגיאו ולזייף חותמו
ולפיכך הרי הוא כחותם לתוך חותם. היה פי נבל למעלה
אין זה כחותם בתוך חותם. בד"א כשאין פי הנבל כפוף
לתוכו אבל אם היה פי הנבל כפוף לתוכו חעפ"י שגוי למעלה
הרי זה כחותם בתוך חותם. שני קשרים משוגס הרי הן
כשני חותמות. שני אותיות הרי הם כשני חותמות. חתם
בשני חותמות וחזר על חותמותיו ולא הגירס חוקה זייף
ואסור. לא חזר עליהם חזקה לא טרח ולא זייף. ולפיכך אינו
צריך לחזור אחריהם לראות אם זייף אם לאו. חעפ"כ היה
משלח יין לחבירו ע"י עכו"ם וחתם בשני חותמות ראוי הוא
להודיע אל מי שגשתלח לו באיזה סימן סתמו וחתמו כדי
שיעמוד עליהם ויכירם. אחר שיתבאר שחוששין לחותם אחד
שמה יטרח וזייף מפני מה אין חוששין שמה יקוב החזר
בדפני החבית וישתה ואח"כ יסתום. חזקה אינו טורח לנקוב
את החבית אלא כותח פי החבית ונקבה עד שיהא בהן שני
חותמות. ישראל ששכר או שקנה בית בחצרו של עכו"ם
ומלאהו יין אם ישראל דר שם חעפ"י שהניח היין בחצר ואין
לו עליו לא חותם ולא מפתח מותר. ואפילו היה העכו"ם
דר באותה חצר מותר: היה ישראל דר בחצר אחרת אם הוה
מפתח וחותם ביד ישראל מותר ואין ל"ל שני חותמות. לא
היה מפתח וחותם ביד ישראל אסור אפילו שהיה היין באותה
בית ששכר או שקנה. ומה הפרש בין זה למי שהניח יינו
בביתו שאינו חושש שמה נכנס שם עכו"ם ונסכו. שזה
שהשכי' ביתו או שמכרו יש לו שייכות בבית ואינו נתפס כגנב
בכניסתו לפי שאדם עשוי לראות בבית שהוא משכר או שהוא
מוכר לראות מה השכיר או מה מוכר. בד"א כשהעכו"ם
דר באותה חצר אבל בשאינו דר באותה חצר אינו עשוי לבח
אחר שאין לו שייכות באותה חצר ומותר. ויש מי שאומר
שאפילו נמצא עומד בלד היין מותר דכל שאינו דר באותה
חצר

כאלו אמר לו פרע לו יין כמדת שאני חייב לו - בד"א בשהקדי' ישראל לעכו"ס על דעת שיחשוב עמו באחרונה ויזנו שבהרעו ויראה לי שאפי' לא הקדים לו מעות דכ"ן שהוא חייב לו מנת המלך יין ממש - גפי' שאמר לו הכנס אתה במקומי הרי הוא כאלו קנהו מן העכו"ס והעכו"ס נותנו לאומר כמותו : מלך שיש לו חק על בני המדינה כשיש לו יין הרבה הוא מוכר לעכו"ס וכותב על זה ליטול סאה בכך וכך מאומר המלך ועל זה סאתיים בכך וכך ואם נתנו על ישראל בכך וכך סאה או סאתיים בכך וכך והלך ישראל ואמר לעכו"ס מלטי מן האומר מותר - לפי שזה הולך וקונה לעצמו מן המלך כדי שלא יכופו את ישראל לקנותו - אבל אם אמר הכנס אתה במקומי וקח מאמר המלך הרי זה אסור שהרי זה כאומר לו קבלהו בשבילי ואני מוכרו לך - ישראל שמכר יינו לעכו"ס אם נתן היין בכלי ופסק עמו דמי' ואח"כ הגביה העכו"ס כדי לקנות היין שבתוכו אף על פי שמדד העכו"ס לעצמו דמיו מותרים דכל שפוסק דמים גומר הוא בדעתו לקנות וכשהגביה קונה את הכל וכשעירה נעשה יין נסך - לא של ישראל הוא אלא של עכו"ס : פסק ולא הגביה ולא קנה עדיין ומדד לעצמו דמיו אסורים - שהרי נעשה יין נסך בעירו וידיקלא קנאו שהגבי' בשעה שהוא מודד אין הגביה זו לקניה אלא למדידה הקדים לו העכו"ס מעות מותר אף על פי שהוא מודד לעצמו דכל שפוסק ונתן קנה - היה ישראל מודד לתוך כליו של עכו"ס ופסק עמו דמים אף על פי שלא הקדים לו דמים אף על פי שיש עכבת יין נסך בשלי הכלי מותר ואפילו לכתחילה - והוא שיחל הכלי מונח בחצירו של עכו"ס דאזיר קונה לו - ולפיכך משאכנס יין לאזיר הכלי קנה ויין נסך אינו עד שמגי' לקרקעיתו של כלי : היה הכלי מונח בהצירו של ישראל לא קנה - וכבר נעשה יין נסך כשהגיע לקרקעיתו של הכלי - בד"א בשהיה מונח על גבי קרקע - אבל היה הכלי מונח בידו של עכו"ס בעל הכלי מותר ואפילו לכתחילה שאזיר כליו קנה לו - הרי שלא פסק לו דמים ומדד ישראל לתוך כליו של עכו"ס והיה הכלי מונח בחצירו של ישראל וע"ג קרקע מותר לו ליקח דמי יין שאין סתם יין אסור כל תערובתו בהנאה כמו שיתבאר אלא מוכר כולו חוץ מדמי יין נסך שבו :

גלס השער השמי - תהלה לאל מאיר אישון עיני :

השער השלישי בביאור חיזה יין יש בו משום יין נסך וחיזה דבר של עכו"ס כאשר משום יין נסך אעפ"י שאינו יין : חומץ של עכו"ס שהיה תחילתו יין אעפ"י שהחמיץ לא נסחל' אסורו ממנו חיזה חומץ כל שעמד שלשה ימים לאחר שגמר ריחו והתחיל להחמיץ - ויש מגדולי ישראל שהתמירו

בית חמישי ושער שני

גם ממנו מעט בשכרו שחק וזרק לרוח או מטיל לים . נתן לו פירות בשכרו וילכס לים המלח . או ישרף אותם ויקבר החפר בבית הקברות . ולא יפור אותו מתוך שאפרס מרובה שמה יפול ממנו הרבה במקום אחד ויבא ישראל לזרוע זרעיו שם וימלא נהלה . והכתוב אומר לא ידבק בידך מחומה מן החרס . ואעפ"י שהשכר אינו אסור אלא מדברי סופרים החמירו עליו כשל תורה . נתן לו קרקע או בהמה בשכרו אעפ"י שאין קרקע ובעלי חיים נאסרין ואפי' בהשתחו' להן ועבדן אפילו כן החמירו בשכר ייגסך והרי הן לישראל אסורין בהגאה . שכר חמורו לעכו"ס לרכוש עליו אעפ"י שהניח אעכו"ס לגינו עליו מותר . וכן המשכיר ספינתו להוליך כליו והניח כלי מאכלו ומשתיהו לתוכה מותר . שאין עיקר שכרו אלא להולכת עצמו וסחורתו . ואעפ"י שהוא יכול להניח מן הדין מאכלו וייט בספינה . או על גבי חמור . מכל מקום כיון שאינו לא הניח אינו יכול לומר לישראל נכה לי מן השכר וימלא שאין עיקר השכירות עליו :

ישראל

ששכר אלל עכו"ס להעביר לו חביות של יין ושל שמן אם שכרו להעביר לו כל חבית וחבית בפרוטה נמלא שכר כל חבית וחבית בפני עצמו . ולפיכך הפרוטות שכנגד חבית היין נסך אסורות והשאר מותר . שכרו להעביר לו מאה חביות במאה פרוטות והיתה אחת של יין ביניהם השכר כלו אסור . לפי שזה קבלות ואותה פרוטה מע' רב' בכל' שאלו לא העביר אותה העכו"ס מעכב כל השכר עד שיעביר לו אותו חבית . ולפיכך השכר כולו אחד הוא והכל אסור ויראה לי שאין דברים אלו אמורים אלא בזמן שיש ביניהם שיה פרטה משכר . יין נסך אבל פחות אינו חשוב לכלום וכלו מותר . כיצד שכרו להעביר לו ק' חביות בחמשים פרוטות וימלא אחת של יין נסך ביניהם . אף על פי שיש שם חצי פרוטה כנגד אותה של יין נסך הכל מותר . וכן יראה לי שאם שכרו להעביר לו חביות ולעתותי ערב קודם שגשם זמן עבודתו אמר לו העביר לי חביות זו והיא של יין נסך אם נשאר לו תזמן עבודתו כל כך שיש בו כדי להעביר חבית זו השכר כנגד אותו חבית אסור והשאר מותר . שאין זה כמקבל קבלות . ואם לא נשאר מהזמן כ"כ הכל מותר שאין זה אלא כמעביר מרצון ואיט מכלל שכירתו . ואפשר שאפילו כן כנגד אותה חבית אסור . ואפילו היה עושה עמו בטובה ממשכנין אותו מנכסיו עד כדי שכרו . ולפיכך לא יהא ישראל משמר יין נסך לעכו"ס אפי' אמר לו עכו"ס לישראל שמור לי חבית זו של יין נסך בחנם אסור אעפ"י שאם נשבר' או נגנב' או נאבד פטו' תכ"מ מילר הוא אם תגב או תאבד מתוך שמירתו ורוב' בקיומו של יין ואסו' בד"א בשרוב' בקיומו להשיב לבטלו עד שימכו' וכיוצ' בזה אבל אם רגו' בקיומו

עד שיאבדנו הוא בידיו מותר . כיצד ישרא' ששכר אלל עכו"ס לשכר לו חביות של יין כל חביות בפרוטה או ק' חביות במאה פרוטות אף על פי שהוא רוצה בקיומו עד שיגברס הוא ויסול שכרו מותר . שזה ממעט את הטפלה וישכר ויבא עליו ברכה . עכו"ס שמכר יין נסך או עבדה זרה דמיון בידו מותר אבל ליד ישראל אסור . גדולה מזו אמרו ישראל שהיה נושא בעכו"ס מנה ומכר יין נסך או עבדה זרה והביא לו מותר אבל אם אמר לו המתן עד שאמכור יין נסך או ע' ואביא לך אחר . מפני שזה רוצה בקיומו עד שימכור ויביא לו . ויש מגדולי המורים שאמרו שאין דברים אלו אמורים אלא בשהיה לגשו ומדעתו ומרצונו המתין עד שימכור ויביא . אבל אם לא הו' בידו לעשו ע"כ הוא ממתין ומותר על דבר זה נהגו בהרב' מקומו להתי' אף בשאמ' לו המתן עד שאמכו' ואפי' וירא' לי שאפס' לסמוך בזה על דברי הגאונים ז"ל שאמרו שאין האומנות עכשיו אסורים בהגאה לפי שאינם עובדים עכשיו ע"ז . ואף על פי שאין אלו נהגים על פיהם בהוראה זו להתייר יינם ומגשם בהגאה . מכל מקום כדי הם לסמוך עליהם בדבר זה שהדמים ביד עכו"ס אלא שהמתין לו ישראל עד שמכר והביא :

מי ששכר פועלים עכו"ס ופסק עמם להעלות להם מזומת אסור להשקותן יין נסך . אמר להם לאו ושתו מחנוני עכו"ס ואפי' פורע . אם הקדים ישראל לחנוני דינר ואמר לו יהא דינר זה בידך עד שתסקה פועלי ואפי' מחשב עמך באחרונה הרי זה אסור . ויראה לי שאם נתנו להוציא מעכשיו אם יטעך לו מותר ולא אסרו אלא בשנתנו לו להיות בידו עד שיחשוב עמו באחרונה . ואין ל"ל כשנטל בעל הבית ונתן ביד אמר לחנוני להיות שעבודו עליו אף על פי שהדינר עדיין ביד בעל הבית יש מי שהורה לאסור כיון שיחד לו שעבודו . ולא יראה לי כן . פועלים ישראלים שעשו מלאכה אלל עכו"ס ולא פסק עמם שכר ולערב שלח להם חבית של יין שיה דינר אם קודם שזכו בה אמרו לו עד שאתה נותן חבית שיה דינר תן לנו את דמיה מותר . שאין אלו כמוכרין לו . ואם משזכו בה אמרו כן אסור : וכן ישראל ששכר פועלים בדינר ואמר לעכו"ס לא ופרע פועלי ושלח להם העכו"ס חבית של יין עד שלא זכו בה מותר לומר לעכו"ס תן לנו את דמיה . ואם משזכו בה אסור . יש מקומות שנותנים למלך חלק ידוע מפירות הן שליש או יותר . אם יש לישראל יין מות' לו לומר לעכו"ס לא והפיים המלך על מנת שהיא לוקח מייני . ואף על פי שהעכו"ס נותן למנת המלך יין לפי שלא אמר לו ישראל זה ליתן לו יין אלא שיפייסנו ממה שיוכל לפייסו . ולפיכך כשהוא פורע לעכו"ס לא דמי יין נסך הוא פורע אבל אם אמר הכנס אתה במקמי ליכנס לאמר המלך הרי זה אסור

שלדד העכו"ס בכלי שבידו אסור : ואין דברים אילו מתוורין
 כמו שבארנו . נתמלאה כלי שביד העכו"ס ועדיין בידו אף
 והיה העכו"ס מלדד בו אסור . חוששין שמ' נגע בו בשע' שמלדד
 עכו"ס שהיה מוליך יינו של ישראל ויכר' הונך עינו אס היה
 היין נתון במוד בין שהגיד חסר מותר ואף על פי שהגיד חסר
 והעכו"ס משכשך מבהון ומגלגל את היין מראש הגוד לרגליו
 ומרגליו לראשו מות' שאין המער' מראש הכלי לרגליו כמער'
 מכלי אכלי . ומפני שמשכשך בו מבהון ומגלגל היין אין כאן
 איסור שאין שכשך אלא במשכשך בידו או בכלי בתוך היין .
 אבל משכשך בכלי שהיין נתון בתוך הכלי . משכשך . אין בו
 שכשך שאסורו בין שהיה הכלי סתום בין שהיה פתוח . היה
 היין נתון בכובא אס היה הכלי חסר מותר ואף על פי שהוא
 משכשך היין עם הכלי אין חוששין לו כמו שבארנו . היה הכלי
 מלא אס היה ישראל הולך לו מאחריו אסור בשתיה . אפשר
 שמא נגע בו שלא מדעת ישראל ולא ראהו מפני שהולך אחריו .
 ומכל מקום מותר הוא בהגאה שלא חששו לגביעה בכונה
 שהעכו"ס במלאכתו הוא עוסק . וגם מתייר' הוא שמא ישרא'
 ההולך אחריו יראנו כנגע . אלא שחששו להם חכמים שמא
 יגע שלא בכונה . היה ישראל הולך עמו בלדו אפי' הכי מות'
 שא"א לעכו"ס ליגע בש"ס נד . שלא ישרא' רואהו .
 עכו"ס שהיה נשא חבית במוט נקובה ומוציא' יין שלא מדע'
 העכו"ס מותר . ואפי' היה היין נשפך מכחו של עכו"ס דכל
 כח העכו"ס שלא בכוונ' מותר אפי' בשתייה . ויראה לי שאפי'
 היה נושא על כתיף . ומן הטע' שאמרנו . היה החב' מטפטפ'
 מעט מעט יראה לי שאפי' נושאה על כתיפו והוא יודע שהיא
 מטפטפת מותר . שאין היין נשפך מכח של עכו"ס ולא מרבה
 בשפיכה בנדלודו וכחו . שאפי' היתה מונחת על גב הקרקע
 היתה מטפטפת ומוציאה כדרך שהיא מטפטפת ומוציאה על
 כתפו . ואין כאן כחו של עכו"ס כל עיקר . ולפיכך מותר אף
 שיש להתיישב בדבר : גיגית של יין שהיא מטפטפת יש מן
 החכמים שהורו שאס בשולי הגיגית היא מטפטפ' אסור להי'
 עכו"ס תוחב נעורת או מטלית בסדקין שנוגע בו יין אבל
 בסביבות השוליים מקום שמתחברין אל דפני הגיגית מותר
 שראשי השוליים מפסיקין שתחובין בחריוץ שבדפני הגיג' . כל
 מקום שאמרנו ביינו של ישראל שנאסר בהגאה מוחנ' נגיעתו
 או כחו של עכו"ס . לא אמרו אף למכור אותו לאחרים . אבל
 לטול דמיו מאותו עכו"ס שנשכו מותר . שאין זה כמוכרו אלא
 כנוטל דמי נזקו ממנו . וכדרך שאסור למכור' מסתם יינס . כך
 אסור להשתכר בו . ואין ל"ל ביין נסך גמור . לפיכך ישראל
 שנשכר אצל עכו"ס או ששכר חמורו או ספינתו להולך לו יין
 נסך ואפי' סתם יינס . שכרו אכור בהגאה . כיצד הוא עושה

נעל

בז

יש מי שהולך בזה להחמיר ונשום דמסייע אין בו ממש . וירא'
 לי שהוא מותר . ואף העכו"ס מסייע לישראל . ולמה יעשה
 העכו"ס עיקר וישראל מסייע שבדברי סופרי' הולכי' להקל :
 יש דברים שאין בהם משום יין נסך כל עיקר . אלא
 שאסרו לעשות כן להרחקה יתירה . כיצד יין של ישראל
 ומוצג עכו"ס ושפך בו מים עד שהכשירו לשתי' במזיגתו שורת
 הדין שיהא מות' שהרי לא נגע בו לא בידו ולא ע"י דבר אחר
 אלא שאסרו לעשות כן שמא יהא רגיל אללו להשקותו . ויגע
 ביינו . או שמא יזקק יין לתוך מים . אומרים לגזור סביב הכר'
 אל תקרב . עבר ומוצג הרי זה אסור בשתיה ומותר בהגאה .
 ויש מגדולי המורים שהתירו כשעבר ומוצג ולא יראה לי כן .
 בד"א במוצג יין שבכוס וכיוצא בו מן הכלים הקטנים למוצג
 לשעה . אבל נותן מים בחבית שאין דרכן של בני אדם למוצג
 יחד . אס עבר ושפך לתוכו מים מותר . דבר שאינו מגוי הוא
 ובדבר שאינו מגוי לא חששו . דברים אילו שאמרנו במוצג
 מדעת אבל מוצג שלא מדעת מותר . דלא גרע מוציאו של
 עכו"ס לתוך היין שלא מדעת מכחו שלא בכונה שהתירו אפי'
 בשתיה : עכו"ס שהביא ענבים בסלים ובדרדורין ונפץ ע"ג
 יין שבגת מותר שאינו אלא כזרק אבן לתוך היין שמות' . אבל
 אסור לעשות כן לכתחלה שמא יגע בידו ביין שבגת . יש מי
 שהורה שאסור להביא ענבי' בדרדורין לבת ע"י עכו"ס מפני
 שהענבים נסחטים והיין מתאסף בשולי הדרדורין . ונמצא
 עכו"ס שופך יין ללול לבת . ואס סייעו ישראל בנתינתו לבת
 מותר . ואפי' לכתחילה שהרי יש כאן כח ישראל מעורב .
 עבר והביא עכו"ס לבדו ושפך לבת אע"פ שהיין מטיף על
 הענבים מותר מפני שעדין לא נדרכו ולא נמשך יינו ואין
 העכו"ס מתכוין לשפכת היין . אף לשפכת הענבים ואין דרכן
 של מנסכין כן . ישראל המערה יין מכלי לכלי לא יסייעו
 עכו"ס עמו . שמא יטיל ישראל כל הכלי על העכו"ס ונמצא
 כל העירוציא מכחו של עכו"ס לאיסור . עבר וסייעו עמו
 עכו"ס מותר דכל כח עכו"ס וכח ישראל מעורב בו מותר .
 ויש מי שהורה לאיסור אף בשעבר ועירה . והראשון נראה לי
 עיקר . עכו"ס שזרק אבן או כלי וכיוצא בו לבת של יין מותר
 שלא אסרו אלא בנגיעתו וזריקה אינה נגיעה . ואס היה הכלי
 טפל מידו והולך ומתגלגל והו' אוחזו וגשמת אסור' חוששין שמא
 נתן דעתו ושכשך היין בכלי . זרקו בחמתו אע"פ שאוחזו
 וגשמת אין חוששין לו ומותר . וישראל שהיה מערה מחבית
 שבידו לכלי שביד העכו"ס מותר . ואף על פי שהיתה החבית
 סומכת על הכלי שביד העכו"ס . ואין חוששין שמא ילדד
 העכו"ס הכלי שבידו ויגח' להרבו' העירוי שאפי' עשה כן הרי
 כחו של ישראל מעורב בו ומותר . ויש מי שהורה שאס כודע

בית חמישי ושער שני

בגת שאוסרו הוא עליו ברגלו בשתיה . בד"א כששמו ישראל
 שלא נגע בידיו אבל לא שמו ידיו אסור אפילו בהגאה חזקה
 נגע בידיו שחיבת ניסוך עליו . בד"א בשנגע ביין בכוונת יין
 שהוא יודע שהוא יין אבל נגע ביין וסבור שהוא שמן או שאר
 משקין מותר בהגאה ואסור בשתיה אפי' נגע בו שלא בכוונה
 כלל אסור בשתיה . כיצד הרי שהיה יורד מן הדקל וכיוצא בזה
 ובירידתו נגע ביין שהיה למטה מן הדקל והוא לא הרגיש
 בנגעו בו וכיוצא בזה אסור בשתיה . נגעו ביין באונס גמור
 אף על פי שהוא רואה ויודע שנגע ביין אסור בשתיה ומותר
 בהגאה . בד"א כשהיה באונסו כל זמן שהוא נגע בו אבל
 אם היה תחלת נגיעתו באונס ועבר אונסו ועודנו נוגע ב
 אסור אפי' בהגאה . כיצד הרי שנפל לתוך בור יין ומת בתוכו
 מותר בהגאה בידוע שלא נסכו באונסו היה טרוד . עלה הי
 אסור אפי' בהגאה . דחיבת ניסוך עליו . ואע"פ שהוא בהול
 שקרוב למיתה אפי' כן מפני הללתו נותן דעתו ומנסך מפני
 שדומה לו כיוס חגו דהולך ומודה לע"ז שלו כל שכן בשאר
 אונסין שמגיס דעתו אחר עבור אונסו ומנסך . מגע עכו"ס
 בכוונת יין אסור אפילו ע"י דבר אחר ואפילו בהגאה . כיצד
 נגע עכו"ס בכוונה בכלי שצידו או בקנה והוא אוחז בשעת
 נגיעתו אסור . בד"א בנגוע בו בכוונת יין כמו שבארנו . אבל
 אם היה סבור שהוא שמן או שכר וכיוצא בזה אפילו שכוונתו
 ליגע בו מותר אפי' בשתייה . שלא אסרו מגע עכו"ס ע"י
 דבר אחר אלא בשיש שם כוונת יין . ואפי' בכוונת מגע . וכל
 שכן אם אין שם כוונת מגע שהוא מותר אפי' בשתיה . וי"א
 דנוגעו אפי' ע"י דבר אחר ושלא בכוונת יין ואפי' שלא בכוונת
 מגע אסור . ויראה לי שהראשון עיקר : פעמים שהוא מגע
 בכוונה ביין ואפי' בידו מותר בהגאה ואסור בשתיה . כיצד
 מדד את היין בין בקל שצידו בין בידו לידע כמה יין יש בחצית
 או בצור שהיו פסולות גרעינים על פני החצית והתיז בין בקנה
 בידו . ר"ו שהיו צובצין יתושין על פני החצית והתיז בין בקנה
 בין בידו מותר בהגאה ואסור בשתיה לפי שמעשיו מוכיחין
 עליו בבירור שאינו מתכוין לאסור את היין על בעליו אלא
 להועלתו הוא מתכוין . וכן חצית שנסדקה אפי' לארכה ובא
 העכו"ס וחבקה אפי' שנגע בבירור עם דפני שברי החצי בין
 שהיה זבוגשך מותר בהגאה שמעשיו מוכיחין שלא נתכוין
 זה אלא להלל היין שאלו לא עמד הוא וחבקה היו כל חרסי
 החצית נופלי' וגשף היין לארץ : בד"א בשלא היה שם ישראל
 שיזבל להגיל אבל אם היה שם ישראל וקדם העכו"ס והגיל
 אין כאן הוכחה ואסור אפי' בהגאה נסדקה לרחבה אף ע"פ
 שהיה מטפטף מעט ובא העכו"ס וחבקה מותר אפי' בשתיה
 שאין כאן דגוד ושכשך יין כלל אלא מעשה לבנה הוא עושה :

נפל לעכו"ס כלי או אחריו וכיוצא בו לבד של יין של ישראל או
 לתוך החצית והושיט ידו והגילו ולהעלותו מעשיו מוכיחין
 שלא נתכוין בנגיעה זו לכשך אלא להגיל כליו ולפיכך מותר
 בהגאה ואסור בשתיה . בד"א בשמיהר ישראל ואחז בידו של
 עכו"ס שלא יוכל לשכשך בידו ליין אחר שיאחז בכליו והגילו .
 אבל אם לא אחז בידו הרי זה אסור בהגאה . שמה לאחר
 הללת כליו נוחן דעתו לכשך . וכיצד הוא עוש' אחז בידו כדי
 שלא ישכשך . ופותח נקב החצית מלמט' ומוציא היין עד שלא
 תהא ידו של עכו"ס נוגעת בו . ויראה לי שאין למדי' מדברי'
 אלו למקום אחר שאין לנו בקיאים לדון בדברים המוכיחים
 ואין לדון אלא אחת שמנו חכמים . ומעש' היה בעכו"ס שבא
 בחנותו של ישראל לקנו יין ואמר לו החטני אין כאן יין והושיט
 העכו"ס ידו לכלי שהיה בו יין ואמר ואין זה יין . ובא מעשה
 לפי חכמים ומקלתם רנו להתיר בהגאה שמעשיו מוכיחין
 שאינו מתכוין לכשך ולא עמדו דברים אלו ואסרוהו בהגאה
 שאין זה הוכח גמור ואם הם לא עמדו על ההוכחה כל שכן
 שאין לנו בקיאים בו : חצית שנשמט העץ שבנקב החצית
 והיין נגר וגשף ויש שם ישראל שאיפשר לו להגיל ולסיים ידו
 על הנקב וקדם העכו"ס והגיה עליו ועכב את היין מללאת כל
 היין שלמעלה מן הנקב אסור בהגאה וכל שלמטה מן הנקב
 אסור בשתיה ומותר בהגאה . בד"א בשהגיה כפי ידו על הנקב
 אבל אם הכמים אלצעו בנקב או שהחזיר העץ למקומו ועבר
 האלצע או העץ עד חלל החצית אפי' שלמטה מן הנקב אסור
 בהגאה כל שנוגע בחלל נוגע הוא למעלה ולמטה ורואין לנו
 לענין יין שלמעל כאילו נוגע בשולי החצי ולענין יין שלמט'
 כנוגע בפי החצית ואלו ואלו אסורין בהגאה : כחו של עכו"ס
 בכוונת יין אסור אפי' בהגאה כנוגעו . כיצד עכו"ס המערה
 מכלי לכלי בכוונת יין אסור אפי' בהגאה . בד"א מה שיצא
 לחוץ . אבל מה שנשאר בפנים אם היה מערה כמקטף שלא
 היה מה שנשאר בפנים מחוץ למה שיצא לחוץ מותר אפילו
 בשתיה . שלא גזרו לאסור בכחו אלא במה שיצא לחוץ : היה
 מערה כדרכו ולא קטף מה שיצא לחוץ אסור בהגאה ומה
 שנשאר בפנים יראה לי שהוא מותר בהגאה אבל אסור בשתיה
 מחמת נזק : כח כחו הרי הוא ככחו ואפילו כח עשירה ואפילו
 למעלה מכאן אסור ככחו . כיצד היו ענבי' בגת וגלגל עכו"ס
 את הגלגל בכחו ובכח הגלגל נסהקה הקורה והקורה כחטה
 ענבים וגמשך היין מהם הרי זה אסור כאילו סחט עכו"ס
 בידיו את הענבים וכן כל כיוצא בזה . כח של עכו"ס שלא
 בכוונה מותר אפילו בשתיה . כח של עכו"ס וכח של ישראל
 מעורב בו מותר . בד"א בשגלגלו ישראל ועכו"ס אבל גלגל
 עכו"ס ולא היה יכול לגלגלו אע"פ שישראל מסייעו אסור .

פעמים שמערבין בו שמרי יין • אכל אותו שהוא באור
ובחביות גדולות מותר בידוע שלא עירבו בתוכו שמרי יין •
מפני שהשמרים מסריחין אותו אם יתערבו בתוכו • ולפיכך
אין מערבין אלא באותו שנמכר לשעה • יין של תפוחים
ורמונים מותר בכל מקום • בד"א בשבא מן האור או מן
החביות • אכל הנמכר על יד לפני החנוני בחנות אסור חוששין
שלא ערב בתוכו יין • אומנים הבקאים בטעמות יין פעמים
סקולטין ריח היין בפיהם ובחנים אותו בקליטת הריח כדרך
שהיו מטעמים בטעמות • ואם בא ישראל לטעום כן יינו
של עכו"ם מותר שאין הריח כלום • ואפילו שקלטו בפיו •
ואין ז"ל ישראל להטעים יינו כן לעכו"ם :

השער השני בביאור מאמתי עושה יין נסך ליאסר בשתיה
או אפילו בהנאה • ואכלול עם זה דין שכרו של
עכו"ם • ומהו לשמש ביין נסך בפני העכו"ם • ודין דמי יין
נסך ביד עכו"ם או אפילו ביד ישראל • וכן אכלול עם זה אם
מותר לסתום בנערות וכיוצא בזה על ידי הכובא בזמן
שהיא מטפטפת :

ענבים הנדרכים בגת אף על פי שהגת פקוקה ולא ירד
ממנו לבור כלל • אם נמשך היין ועמד ללד אחד
למעלה או בלדדין בגת ללול הרי זה נעשה יין נסך • וכן אם
היתה הגת מלאה ודרך שם נמצא היין מלמעלה למטה הרי זה
נעשה יין נסך בהמשכתו מלמעלה למטה • ואין ז"ל בשירד
לבור • היה היין בגומא שלמטה בתוך העציט של ענבים •
ואין עומד ללול בפני עצמו • או אפילו עומד בגומא של מעלה
או בלדדין וגרעיני האשכולות ופסולת שלהן מעורבין בו אינו
עושה יין נסך • ולפיכך אם היתה הגת פקוקה שאינו יכול
לירד לבור ומלאה שאינו יכול לימשך מלמעלה למטה אעפ"י
שיש שם יין הרבה שהיה ראוי לימשך אילו היה בגת שאינה
מלאה מותר • לקח מן הענבים שבגת שאינה מלאה ומן
האשכולות שבה ונתן ללד אחד וגשאר יין ללול ללד אחד הרי זה
יין • יין שנמשך מקלתו בין לבור בין לגת כמו שבארנו הוא
וכל שאר היין שבגת ואפי' מה שבגת נעשה יין ליאסר
בנגיעת עכו"ם לפי שהמשכת מקלתו יש לכ לו תורת יין • ויש
מגדולי המור' שאמרו שאין לו תור' יין ליאסר בנגיעת אכל
לענין תערובות הרי הוא כיון שנמשך וגשאר בתערובת יין
נסך כדרך שגשאר יין גמול' ביון : העכו"ם עושה יין נסך בנגיעתו
אפי' בהנאה בין שנגע בו בידיו בין שנגעו בפיו • כיצד הרי
ששתה בכוס כל מה שנשאר בכוס אסור אע"פ שלא נגע בו
ביד אלא שוחה ושותה • נגע ברגל מותר בהנאה ואסור בשתי'
שאין רוב העכו"ם מנסכין ברגל דבזון הוא להן לנסך בן •
מ"מ אסור הוא בשתייה לפיכך לא ידחוק העכו"ם עם ישראל
בגת

וחלקתי אותו לששה שערים :

השער הראשון מי עושה יין נסך לאסור אותו אפילו בהנאה •
ומי אסור אותו בשתייה ללד ולא בהנאה • וכל
מקום שאמרנו כאן איסור הכוונה בו איסור גמור ואפילו
בהנאה • וכל מקום שאינו אסור בהנאה • אנו אומרים בו
איסור שתייה • ואכלול בשער זה דין שכר של עכו"ם יין
תפוחים ורמונים :

דבר תורה יין או מים שנתנסכו לכו"ם אסורים אפילו
בהנאה כע"ז שהתורה הקישה ניסוכי כו"ם וזבחה
למת שגאמר וינמח לבעל פעור ויאכלו זבחי מתים וחכמים
גזרו על סתם יינם ליאסר אפילו בהנאה כודאי מפני שהורגלו
בזמן הזה הרב' לנסך והיתה חיצת נסוך עליה תקפה ולפיכך
אפילו מגע של עכו"ם ביינו של ישראל אסור כודאי ניסוכו •
בד"א בעכו"ם גדול שידע בטיבה של עבודת כו"ם ומשמשה
אכל קטנים שלא הגיעו לכלל זה אינו עושה יין נסך אלא
לאסור בשתייה בלבד • כיצד יודע שידע בטיב עבודת כו"ם
ומשמשה כל שהוא זוכר ומזכיר בפיו עבודת כו"ם ומשמשה •
גר שנתגייר וקבל עליו מצות ומל ולא טבל הרי הוא עושה יין
נסך לפי שאינו גר גמור עד שימול ויטבול • ויראה לי שלא
אמרו אלא לאסור בשתייה אכל בהנאה מותר • ולא יקח זה
גרוע מגר תושב שקבל עליו ז' מצות בני נח שאין ינו אסור
בהנאה • גר שמל וטבל הרי הוא כישראל מיד • ויני מותר
ואפילו בשתייה • השפחת עכו"ם של ישראל שהולידו בנים
בביתו של ישראל הזכר אינם עושים יין נסך ואף על פי שלא
מלו ולא טבלו ומגען מותר אפילו בשתייה • בד"א בקטנים
אכל בגדולים היודעים בטיב עבודת כו"ם ומשמשה הרי
הן כשאר העכו"ם ואסורים אפילו בהנאה : כבר בארנו שמי
שקבל עליו בפני שלשה שלא לעבוד עבודת כו"ם והוא הנקרא
גר תושב יינו מותר בהנאה • ולפיכך יש מן הגאונים שהתיר
מגען של ישמעאלי'ם הללו בהנאה • שהדבר ידוע שאין עובדין
עבודה זרה • ואפילו שלא קבלו בפני שלשה • שלא אמרו
קבלה בפני ג' אלא להחיותו בלבד • שכר של עכו"ם אסור
בשתייה • הרחקה יתירה נהגו בו ונשום חתנות ולפיכך
אסרוהו בשתייה כשלקות שלהן ובישוליהן בד"א בביתו של
עכו"ם אכל חוץ לביתו מותר • ואפילו לפתח חנותו של
עכו"ם שמוכר אצ' השכר • שלא מגזרת חכמים היתה אלא
מנהג קדושים שנהגו בו הרחק כדי להתרחק ממסכה
שלהם • ובעל נפש לא ישתה ממנו עד שיביאנו לרשותו של
ישראל אכל לא בפתח חנותו שנמכ' בו : היה מקום שארשים
שבו נוהגים קלות ביונות של עכו"ם אפי' השכר אסור שם :
אמץ שכר של עכו"ם אם היה נמכר בחניות לשעה אסור

בית רביעי ושער הרביעי

בה גומות • ואם בא לשופה במשחות של נפחים ומעבירה על גבה היטב עד שמסיר קליפתה מותר לחתוך בה כונן אפילו חריפים כמו שאמרנו • בא לחתוך רותח יש מגדולי המורים שהורו שריכה ליבון ויש בני שאומרים שהסכינין הגדולים צריכין ליבון פעמים שלילין בהם בשר ע"ג האש כשפוד • אבל קטנים מגעילין ודיו • ד"א בסכינים של עכו"ס אבל סכינים שמכשירים בפסח מגעילין ודיו ואפילו הגדולים שבהם ויש מי שהורה להקל בכולן להגעיל בכלי ראשון ודיו • וכן נהגו : סכין ששחט בה אסור לחתוך בה רותח דאגב דוחק הסכין בולעת היא מן הדם שהוא בעין ופולטת היא ע"י רותח גמור כללי או מבושל • בא לחתוך כונן אפילו דברי' החריפים כאתרוג ולכון משפספס היטב ומדיחה ודיו • ומה הפרש בין ז' הלסכין של עכו"ס • זו לא בלעה ע"י רותח גמור וזו בלעה ע"י רותח גמור • זו בלעה פעם אחת וזו פעמים הרבה • שפוד שולין בה בשר שחוטת קודם מליחה בולע הוא מן הדם וגאסר ולפיכך אסור להפך • בה בשר שבקדירה וכיוצא בו לפי שחוזר הוא ופולט דם שבלע • והורה אחד מגדולי החכמים שאסור להשהות הללי ע"ג השפוד לאחר שהוסר מע"ג האש שמא יחזור הבשר החם ויבלע ממנו • אבל מותר לללות בו ולהשהות בו כל זמן שהבשר זב שכל שהוא זב ופולט אינו בולע מדם השפוד :

סתם הכלים אינם בני יומן • וכל שאינו בן יומן נותן טעם לפגם • לפיכך הלוקח כלים מן העכו"ס סתמן אינן בני יומן ואם עבר ונשתמש בהן קודם שליבן הראוי ללבן וקודם שהגעיל הראויה להגעיל הרי זה מותר דכל נותן טעם לפגם מותר • ד"א בשעבד • ונשתמש בהן אבל אסור להשתמש בהן לכתחילה דכלי שבלע מן המשובח אעפ"י שחזר להיות בתוכו לפגם כשאנו בן יומן הרי הוא עומד באיסורו שלא להשתמש בו לכתחילה • ואין הפרש בזה בין איסורים כגבילה וכיוצא בה ובין שבלע חלב ובא לבשל בה בשר שלא ביומה או שבלע בשר ובא לבשל בה חלב שלא ביומה ואעפ"י שנפגם קודם שיבא לכלל איסור בשר • הא למד' לקדירות בפסח שאין בני יומן ונפגם החמץ שבתוכ' עד שלא נכנס הפסח ואסורין • דברים אלו שאמרנו בשהדיח את הכלי וסר מעליו שמנוניות האיסור המודבק על פניו אבל בשלא הדיח אסור • שהאיסור שהוא בעין על פני הכלי אינו נפגם בשהיית יום אחד • איסור מועט שנבלע בכלי אם דרכו של אותו כלי שלא להשתמש בו היתר מועט בכדי שיתן מועט זה טעם בהיתר כקדירה וחבית וכיוצא בו הרי זה מותר להשתמש בו לכתחילה • ואעפ"י שהוא בן יומן • לפי שאי אפשר לבוא לדיק כ"ט • אבל אם כלי שמתמשך בו בדבר מועט הוא כקערה וכיוצא בה

אסור להשתמש בו לכתחילה לפי שכבר נתבאר שאין מבטלין איסור לכתחילה ואפילו איסור מועט • ואפילו איסור הבלוע : כלי חרס שבלע אחד מן האיסורין אינו חוזר להכשרו לעולם שהתורה העידה עליו שאינו יוצא מידי דופיו לעולם • ד"א בהגעלה אבל אם הסיק אותו מצפנים עד שנתלבן מותר • ד"א כשהסיקו צפנים • ובכלי שדרכו להסיקו צפנים כתנור וכיוצא בו • אבל אם הסיקו מבחוץ לא • ואם כלי שאין דרכו להסיקו מצפנים כקדירה • אעפ"י שהסיקו מצפנים אסור חוששין שמא יחוש עליו שלא יבקע ולא יסיקו כל צרכו • ואם החזיר אותו לכבשן מותר • דברים אלו שאמרנו בשבלע אחד מאיסורי תורה • אבל בלע אחד מאיסורים של דבריהם • מגעילו ג' פעמים ודיו • ואפשר לומר שלא התירו אלא באיסורין של דבריה' שאין להם עיקר בתורה בתרומה וחלה בחול' לאחר • וכן ביסולי עכו"ס • אבל אחר איסורים של דבריהם החמירו בהם כשל תורה • ורחוי לחוש שלא להקל בהן • כלי שבלע היתר כשפוד או קדירה שבשל בה בשר ואח"כ בישל בה דגים או ירקות • וכיוצא בזה הותר לבשל בהן לאחר מכאן גבינה לפי שכבר נתמעט בלע הבשר ונקלש עד שאינו ראוי לחוש עליו משם איסור' בשר וחלב • ד"א בשבלע היתר כמו שאמרנו • אבל בנע איסור מן האיסורין הרי הוא באיסורו לעולם עד שיגעל הראוי להגעיל וילבן הראוי ללבן : כלי מתכות או של עץ נאסר בצליעת איסורין מן האיסור • ואם נתערב באחרים ואינו ניכר איזהו אעפ"י שאפשר להגעילו ולהחזירו להכשרו • יראה לי שאין דנין אותו כדבר שיש לו מתירין לאסור את כולם עד שיגעילו או ילבנס • אלא הוא כאיסור יבש שנתערב ביבש ובטל צרוב כשאר איסורין שכל שאין מתירין שלו באין מאילהן לא צריך לפזר מעותיו ולהוציא הוצאות במחיריו אינו בכלל דבר שיש לו מתירין : כבר בארנו שסתם כלים של עכו"ס אינם בני יומן וכן ביארנו שכל כלי שאינו בן יומן כ"ט לפגם • וכל כ"ט לפגם מותר • וכן בארנו שאפילו כן אסור לבשל בהן לכתחילה • ולפיכך יראה לי שאסור לומר כן לעכו"ס בשל לי ירקות אילו בקדירתך וכן לא יאמר עשה לי מרקחת או פת • וכיוצא שכל האומות בשל לי הרי הוא כמי שמבשל הוא בימיו • ואכשר שעל ידי הפלטר או על ידי הרקחים מותר שכל הגומעין כלים נקיים הם מייחדים למלאכתן כדי שלא יפגמו אומותם • ובעל נפש יחוש שהדברים אלו מביאין נקיות וטהרה :

נשלים הבית הרביעי ובו נשלים בית התערוכו' בעזרת ה' רועי הבית החמישי בית היין אבאר בו עניין יין נסך וכליו : וחלקתי

שער הרביעי באיסור הכלים ובמה יהא הכשרן
הלוקח כלי תשמיש מן העכו"ם שלא גשתמש בהם כל עיקר
מטבילין והן טהורין אבל בלא טבילה לא ישתמש
בהם • שכלי מדין כתיב אך במי נדה יתחטא • כל"א בכלי
סעודה כוסות וללוות וקומקמין וכיוצא בהן ובכלים של
מתכות • אבל שאר כלים שזינן של מתכות ואפי' היו כלי
סעודה אינם לריכין טבילה אלא לוקח ומשתמש בהן מיד
דכלי מתכות אמורים בפרשה שנאמר אך את הזהב ואת
הכסף וגו' • היו של מתכות ואינם כלי סעודה כזוג של
מספרי' וכיוצא בו אינם לריכין טבילה דכלי כעוד' אמורי'
בפרש' שנאמר כל אשר יבא באש וגו' • שאל כלי חדשים מן
העכו"ם או ששכרו ממונו משתמש בהן מיד ואין לריכין
טבילה שלא חייב הכתוב טבילה אלא בשל ישראל • ככלי
מדין שבזו ישראל אינם לו • ושאלה וסכירות אינם קונים •
כלים שמשכון אותם עכו"ם לישראל אם נראה לו לישראל
שדעתו של עכו"ם לשקטן בידו הרי הן כשלו ולריכין טבילה •
ואם לאו יש מי שהורה שאינו לריך להטבילין ויש מי שהורה
שריך טבילה • ויראה לי שזהו עיקר • כלי זכוכית כיון שאין
נשברו יש להן עוד תקנה • כלי מתכות הן ולריכין טבילה •
כלי חרס המושפין באבר הרי הן ככלי מתכות •
מבי' דת' הכלים בטבילת הגדה • ולריך שלא יהא בהם שום
דבר חולץ מן הדברים החולצין בגדה • וכן לריך
שיטבול אותם במים שהגדה טובלת בהם בארבעים סאה •
כלל אמרו בכל הכלים כזולעו כך פולטו לפיכך הלוקח כלי
תשמיש ישנים מן העכו"ם אם הם כליים שמשתמשים בהם
בזמן כגון כוסות וללוות וכיוצא בהן משפשפן כדי להסיר
ולמרוק חלודת האיסור שעל גביהן ואח"כ שוטפן במים
כשטיפות הכוס ומטבילין והן טהורים • כל מקום שאמרנו
כאן מטבילין והן טהורין בכלי מתכות או של זכוכית או
שמוספין באבר הדברים אמורין • אבל שאר הכלים אינם
לריכין טבילה דכלי מתכות אמורים בפרשה כמו שאמרנו •
וכל מקום שאמרנו כ"ן מטבילין והן טהורים בכלי מתכות
אינן אלא לבסוף לאחר שאר הכשר שאין הטבילה אלא לנאת
מטומאתו לקדושת ישראל • וכל שחלודת האיסור בכלי אינו
נפרד מטומאתו ויש מי שהורה שאם עבר והטביל קודם לכן
עלתה לו טבילה • לקח מהן כלים שמשתמש בהם העכו"ם
בחמין כגון היורות והכלים שמחממים בהן בחמין או שמבשלין
בהן מגעילין ומטבילין • כיצד היא הגעילה משפשף היטב
להסיר חלודת שעל גבי הכלי ואח"כ מגעילו • אם כני ראשון
הוא כגון היורות וכיוצא בהן מגעילו בכלי הראשון ולערות
עליו מכלי ראשון יש אמורים יורד מכלי ראשון וכן גררית

הסכמת הגאונים ז"ל וכן עיקר • אם כלי שני הוא מגעילו אפי'
בכלי שני ודיו • כל הכלים שגשתמשו בהן האיסור בו ביומן
אין מגעילין אותן ביומן אלא כ"י • בכלי שמגעילין בתוס'
ששים כנגד גופו של כלי שהוא מגעיל • הגעיל בפחות מכאן
לא עלתה לו הגעילה לפי שכל המים חסורים • שכל הכלים
משערין כמו שנתבאר בשער הראשון של בית זה • ולפיכך
האיסור הגפלט חוזר וככלע וחוזר הכלי לאיסורו כמות שהיה
ואם טעם אומן ובקי בטעמים את המים ואין טעם האיסור
הגפלט נרגש בהם בידו' שהאיסור' הגפלט מושט עד שנתבטל
טעמו בתוך המים כמו שנתבאר בשער הראשון • כלי שאינם
בן יומן ואפי' שזין במים ששים כמדת הכלי מותר והוא
שיצא במים כדי שיוכל להתכסות בהן הכלי שהוא מגעיל
שאפילו קבלו המים טעם האיסור הגפלט הרי המי' מותר'
שכל כלי שאינו בן יומן ניתן הוא העטם לפגם ונ"ט לפגם
מותר ולפיכך אם הגעיל אפילו בכלי חסור מותר והוא שלא
יהא בן יומן • ולריך שישהה במים עד כדי שיראה באומד
יפה שפלט מה שכלע • כל כלי שעבול לריך שטיפה בזמן
לאחר הגעילה כדרך שאדם שוטף את הכוס • ואם של עכו"ם
היה מטבילו לבסוף כמו שצאנו • כלים שמשתמשים בהם
ע"י האור כגון השפוד והאסכלא לריך לשפשף היטב ואח"כ
מלבנן ומטבילין כיצד מלבנן מביאין באור עד שיהא ניצויות
ניתויות הימנו הגעיל כלי הראוי ללבן חסור להשתמש בו ע"י
חמין שכל שתשמישו ע"י האור אינו פולט את הכל על ידי
הגעילה וכשתשתמשים בו אפילו ע"י חמין פולט הוא מעט
נועט בכלי חרס שאינו יוצא מיד דופיו לעולם שאף על פי
שהגעילו חסור לבשל בו • יראה לי שכל שתשמישו ע"י חמין
מועטין ע"י האש דינו כשפוד ואסכלא שאף האסכלא מושפין
אותו בשמן עד שלא יבשלו בה • וכן חוזרין ומושפין תמיד
אלא שהמשפין המועטין אין עומדין בפני האש מלהסתפק
הכלע בתוך הכלי • ולפיכך מחבת שמטגנין בה בשר ודגים
ע"י האש כיון שמשתמשים בשמן מועט ופעמי' שימל' האיסור
שמטגנין בה במקום שאין השמן נוגע איו הרי הוא כאסכלא
ולריכין לבן • כלי מתכות שנאמר מקצתו חס כולו וולפי' שהוא
מתחמם ביותר וכשחם מקצתו חס כולו • ולא אמרו אף לעטין
איסורו אבל לעטין הכשרו לא עלה לו הכשר עד שיכשיר את
כולו • אם מגעילו לריך להגעילו כולו • ואם מלבנו מלבנו עד
שילבין כולו • וכל הכלים נכשרים אפילו לחמין • חמין
כיצד ליבן השפוד עד מחמיתו וחוזר וליבן מחמיתו האחר
מות' • הסכיני' בין גדולי' בין קטני' אם בא להתוך בהם זמן
אפי' הדברים החריפים כאתרוג וטון וכיוצא בהם • מענה
עשר פעמים בקרקע קשה ודיו • והוא שתהא הסכין יפה שאין

בית רביעי ושער שלישי

ספק בקבועה • אבל זה שמלא בשוק לא נפל לו הספק בו לא
 בפורס • ולפיכך מלא ביד אחד אעפ"י שהדבר ידוע שאין
 לוקח בשר אלא מן המקולין והוא אינו יודע מאיזה לקח
 מותר שצורש נפל לו הספק • בד"א שלא ראה אותו יולא מן
 המקולין אבל ראה אותו יולא מן המקולין באותו שעה נפל
 לו הספק ומלא שבמקום קבוע נפל לו הספק ואסור • ויראה
 לי שלא אהרו אלא בזמן שהיה בפני עגמה אבל אם נתערבה
 באחרות בטלה היא ברוב משום ספק ספיקא • ולפיכך מי
 שלקח בשר מן המקולין ואפי' חתיכה הראויה להתכבד ואח"כ
 מלא טריפה במקולין ולא נודעו חתיכות הטריפה בין שאר
 החתיכות והוא אינו יודע מאיזה לקח כל מה שלקחו מן המקולין
 קודם שנמלאת טריפה זו במקולין מותר • שלא נפל בו ספק
 בעודם בקבוע אלא לאחר שפירשו אבל לוקח מכאן וחילך
 אסור בד"א בחתיכות הראויות להתכבד שאין להם ביטול
 מחמת חשיבות כמו שבארנו ואע"פ שאין מקומן ניכר • אבל
 שאר החתיכות מותרות דיבש ציבש מתבטל הוא כמו שבארנו
 ויש שאסור במקולין שאין הכל בקיאה בדברים אילו • ואם
 אהיה מתיר להם בשאינם חשבות קרוב הדבר לטעו' ולקח
 אפי' מן החשובים • וכך אנו נוהגים : הלוקח בשר והניח ע"ג
 הדף או שתלחה במקום שהעופות והשרצים יכולין לישא
 וליתן סס ונתעלס מן העין יש מן הגאונים ז"ל שאסרו
 חוששין שמא עורב בא ונפל מזה והביא אחרת במקומה •
 לפיכך אם אינו מכירה בטביעות עין או שאין לו בה סימן
 אסורה • בד"א בשהניחה במקום שהעופות או השרצים
 יכולין ליטול משם ולהביא אחרת במקומה' אבל תלחה במסמר
 וכיוצא בזה שאי אפשר שנתחלפה לא ע"י עוף ולא ע"י שרץ
 מותרת • נמלא ביד עכו"ס במקום שרוב טבחים ישרא ורוב
 המקולין מוכרין שם בשר שחטה מותר שאין לחוש אלא לשרצי'
 ולעופות המביאים ממרחק • ויש מגדולי המורים שהורו
 להתיר בכל בשר שנתעלס מן העין • ואפילו בשר שנמלאת
 מושלכת בדרך בעיר שרוב מוכרי בשר בביתו ובא ומלאה
 ושרצים אין חוששין וכ"ש במו' שהניח בשר בביתו ובא ומלאה
 שם אינו חושש להתליף • ואע"פ שאין לו בה סימן ולא
 טביעת עין • בד"א בשבא ומלאה במקום שהמחה אבל
 בשמלאה במקום אחר בדין הוא לחוש בכיוצא בזה שאני אומר
 אותה הלכה וזו אחרת היא ואפילו הניח עשר חתיכות ובא
 ולא מלא אלא תשע יראה לי שחוששין שמא אותן הלכו ואילו
 אחרות הן • ולפיכך בכל כיוצא בזה אם אין לו סימן או
 טביעות עין אסורה • הניח בשר בשוק בין העכו"ס • יש
 אומרים שאפילו בא ומלאה במקום שהניחה אם אין לו בה
 טביעת עין אסורה • וכן אם שלחה ביד עכו"ס • ויראה לי

שאם רוב טבחי ישראלים אע"פ שרוב אכלי בשר עכו"ס
 אפילו הניח בשוק בין העכו"ס ובא ומלאה במקום שהניחה
 מותרת • גדולה מזה אמרו בנמלא הלך אחר הרוב כ"ש זה
 שהניח חתיכת בשר כשירה ובא ומלאה במקום שהניחה
 שחזקה כשר :

השער השלישי בדיני ביטול האיסורין

בבר נתבאר בשער הראשון של בית זה שיעור התעורבות
 באיסורין והכשרן • אם נתערב איסור בתוך היתר
 בכמה יעלה • אבל אסור לערב איסור בתוך היתר בידיים
 כדי לבטלו • 'עבר וביטל אם בשוגג מותר אבל במוזיד
 אסור • בד"א למי שביטלו ולמי שנתבטל בשבילו כדי שלא
 יועילו מעשויו הרעים • שלשה דינים מוחלקין זה מזה יש
 בביטול האיסורין • איסורי תורה • ושל דבריהם ויש לו עיקר
 בתורה • ואיסורין של דבריהם ואין לו עיקר בתורה • איסור
 תורה • כגילה וכיוצא בה • אין צריך לומר שאין מערבין
 ומבטלין אותן לכתחילה בידיים אלא אפילו נתערב בהיתר
 עגמו ואפילו מין במינו וההיתר רבה על האיסור שהוא בטל
 דבר תורה אלא שהחמירו חכמים בו שלא להתבטל לעולם •
 אם עבר וגרס להם בטול במוזיד אסור • כיצד הרי שנתערבה
 חתיכת גבילה חשיבה הראויה להתכבד בתוך חתיכות של
 שחטה או ברירה כגיד הנשה בתוך הגידין ועמד וחתכן כדי
 לבטל חשיבותן ויתבטלו כשאר האיסורין אם עבר ועשה כן
 במוזיד אסור לו ולמי שביטל בעבורו • אבל אם עשה כן
 בשוגג מותר ואין קנסין שוגג משום מוזיד : איסור של
 דבריהם שיש לו עיקר בתורה כגביעות של עכו"ס שאסרו
 משום תערובות חלב טמא וכשומנו של גיד שאסרו משום גיד
 אין מערבין בתוך היתר בידיים כדי לבטלו • עבר וערב
 בהיתר כדי לבטלו במוזיד אסור • בשוגג מותר • נפל מעגמו
 להיתר אף על פי שאין בהיתר כדי להכשירו למה הדבר דומה
 לעצים שנשרו מן הדקל בתוך התגור צי"ט שמוותר להרבות
 עליהם עצים מוכנים ולהסיקם • איסור של דבריהם שאין
 לו עיקר בתורה כתרומת חולה לארץ וכחלת חולה לארץ לא
 אסרו אלא כדי שלא יטעו בתרומה וחלה של תורה • שאין
 בחולה לארץ חלה ותרומה אלא כדי שלא תשתבח תורתן •
 לפיכך הקילו בהן לבטלן אפילו לכתחילה בידיים ומבטלין
 אותם ברוב ואוכלין אותם אפי' זרים והוא הדין לכל שאר
 האיסורין שכוונא באילו שאין להם עיקר בתורה • ויש מי
 שאומרים שאף באילו אין מבטלין אותם להאכילן לזרים אלא
 להאכילן לכהן בימי טומאתו • ובאילו בלבד אמרו אבל בשאר
 האיסורים שכוונא בהם שאין להם עיקר בתורה לא וראוי
 לחוש לדבריהם הלכה למעשה :

השער

אבל אחת אחת לא . והטעם בכל אילו מפני שכבר נתבטלו ברוב כבר . היסור שנפל לתוך של היתר ואין בהיתר כדי לבטל את היסור כבר בארנו בשער הראשון ש . אין היסורים חתומה ענמה נעשית נבילה בכל שאר היסורים וזלתי באיסור בשר וחלב בלבד . לפיכך אם חזר וגנבל נחלתו הערובות לקדירה אחרת אינו אלא לפי חשבון היסור שבו : היסור שנפל לתוך של היתר מרובה ונחבטל וחזר עוד וגנבל שם היסור יש מן המורים שהורו דכל איסור שנמחו וגנבל בהיתר מתבטל ואינו חוזר וניעור . ולא עוד אלא שאם נפל שם עוד איסור אותו היסור שנתבטל מנטרף עם ההיתר לפי שראשון ראשון בטל וחזר היתר גמור חוץ מיין נסך ביין כמו שיתבאר . ויש מרבותי שהורו דכיון נסך ככל שאר היסורים ואם חזר וגנבל שם היסור חף על כי שהראשון נתבטל עכשיו חוזר וגמור שלא נתבטל הראשון אלא מפני שלא היה בו כח ליתן טעם בהיתר . אבל אם יש בכל היסור שנפל שם מתחילה ועד סוף עד כדי ליתן טעם בהיתר שהוא אחד בפחות מששים הכל איסור שהאיסור חוזר וניעור שטעם האיסור אינו בטל לעולם וכן עיקר :

המפקיד ביד עכו"ס או ביד ישראל חסוד או שמסלח על ידו בשר או חתיכת דג טמא שאין בו סכפיר וקשקשת וכיוצא בו מן הדברים שאם החליפין באיסורים יש בהן איסור דבר תורה לריק לעשות בהם חותם בתוך חותם ומפתח וחותם כחותם בתוך חותם הם כדרך שאמרו ביין נסך . הפקיד בידם או שסלח על ידו דבר שאין איסורו לא מדברי כופרים כמוריים וגבינה ופת שאפילו החליפין בשל עכו"ס אין בהם אלא איסור של דבריהם אפילו בחותם אחד מותר ומכח אינו מועיל במקום חותם אחד . שלח על ידיהם ירך מנוקד מותר דחוק זה ניכר הרבה ואין העכו"ס עושין כן . ואם בא לזייף עמל הנא צעיניו . שלח ע"י עכו"ס בהמה או עוף שחוטין בלא חותמות איסורין שאין כימון השחיטה סימן לסמוך עליו . המסלח בשני חותמות או בחותם אחד לפי מה שהוא הדבר שמסלח כמו שבארנו וחזר על חותמו ולא הכירו חודששן טמא זייף . בד"א בשחזר הוא ועמד עליו ולא הכירו . אבל אינו צריך לחזור ולראות אם יכירו אם לאו חזקה לא טרח ולא זייף . השולח ע"י עכו"ס או ע"י ישראל החסוד ראוי לו למסלח להגיד לו שסימן פלוני עליו וכן יודיע לשלוח שהוא מודיע להכירו איך סותמו וחותמו שעל ידי כן יראים ביחוד ונמנע"ל מלזייף . המניח עכו"ס בביתו ויש שם בשר וכיוצא בזה מן הדברים שיש לחוש להחליפם אפילו משום איסורי תורה אם ישראל וילא וגכנס מותר . ולא עוד אלא אפי' הפליג והלך למרחק או לבית הכנסת אם לא הודיעו

שהוא מפליג מותר דמתירא הוא טמא עכשיו יבא ויראנו מחליף . ודינים אלו יתבאר עוד יותר בבית היין . ישראל ועכו"ס ששפתו שתי קדירות זו בלד זו זו בשר שחטה וזו בשר נבילה ואפילו פיהן של קדירות מגולות מותר ואין חוששין שמה ינתנו נילולות מזו לזו . וכן אין חוששין שמה כשיחזור ישראל פניו לבאין וגכאין יחליף . העכו"ס שלו בשל ישראל או ישליך שם בקדירה ממה שבקדירתו בקדירה של ישראל . ישראל החסוד לאכול גבינה של עכו"ס מותר ליתן לו גבינה כשירה לשל אותה לו אע"פ שה' אינו נשמר מגבינה של עכו"ס אינו חסוד לגזול ולהחליף . בד"א בנותן לכלל עמי הארץ . אבל אם נתן למי שחושש בתקנתו איסור חוששין שמה יתקלקל מה שנתן לו והוא מחליף המתקלקל ומחליף בשלו . כיצד הרי שמסר לחמותו איסור דבש' היא ורובה בתקנת בתה . יקנהוהו לפונדקית פעמים שהיא בוסה מן האכסנאי ומחלפת לו טוב דרע וכן כל כיוצא בו . דברים אילו שהתירו לא התירו אלא בשנתן לו גבינה כשירה ואמר לו בשל לי מאותה שיש לי בביתי אבל בזמן שאמר לו בשל לי גבינה כשירה משלך או קנה לי מן השוק איסור חוששין שמה יבשל לו ממה שהוא אוכל . וכן אם נתארר אלו איסור לאכול מן הגבינה שלו . בד"א בזמן שהוא חסוד לאכול מגבינה העכו"ס אבל אם הוא אינו חסוד לאכול מגבינות העכו"ס אע"פ שהוא חסוד למכור להחרים מתארר אלו ואוכל ואינו חושש . וכן אם שלח לו תוך ביתו מותר חזקה ממה שהוא אוכל מאכילו ומשגר לו . האומר למי שהוא חסוד לאכול גבינה של עכו"ס קנה לי גבינה מן המומח' והלך והביא לו ואמר מן הכשירה קניתי ומן המומחה קניתי אינו נאמן . אמר לו מאיש פלגי מומחה קניתי נאמן חזקה לא כחש לו מתיירא הוא שמה ילך זה וישאלנו ונמלא בדאי ויחזו . הביא לו מנחה בשם אחד מן המומחין נאמן שכבר בארנו שאינו חסוד להחליף ואם אתה חושש שמה משלו הוא נותן לו אין אדם עשוי ליתן מתנה משלו בשם אחר . ועוד שאם אתה חושדו בכך חף אתה עוש' אותו כעכו"ס . גמור אחר שהוא מתכוין להעביר . בד"א צמי שאינו חסוד על הגזל אבל החסוד על הגזל כ"ש שהוא חסוד על החליפין . השולח ביד עכו"ס אפי' בשר בלא חותם אם אותו מקום מעבר לרבים מותר מתיירא הוא שמה יראנו אחד מן העוברים כשהוא מחליף ויתפס כגנב עליו . והמחמי' תבא עליו ברכה . מקולין שמוכרין שם בשר שחטה ובשר נבילה אע"פ שרוב חניות ששם מוכרת בשר שחטה ולקח מאחד מהן ואינו יודע מאיזה מהן לקח הרי זה איסור שכל איסור קבוע וגודע מקומן וניכר הרי הוא כמחל' על מחלה . מלא בשוק בשר הרי הוא מות' . חזקה מן הרוב פירש שהוא כשר . שכל הפרוש מן הרוב הוא פרוש . זה שלקח נפל לו

בית רביעי וישערי שני

חורה אין תולין בולומר לתוך איסור נפל עד שירצה הכותר
 על האיסור עד כדי שיתבטל ב' וכו' מדברי תורה היה הכותר
 רצה על האיסור כדי שאלו נפל איסור זה לתוכו היה בטל
 מדן תורה תולין גם כן להקל לומר איסור לתוך איסור נפל.
 כיצד שתי קדירות אחת של בשר שחטה ואחת של בשר
 גבלה ונפלה חתיכת גבילה לתוך אחת מהן אם רצה ההיתר
 שבקדירה ההיתר קצת על חתיכת גבילה שנפלה כאן תולין
 להקל כמו שאמרנו לפי שדבר חורה מין במוטו בטל ברוב
 ואעפ"י שהחמירו חכמים להאריך מ' כל ששיעורו של
 דבריהם הקילו בו כמו שבארנו. היו שתי הקדירות ממין
 אחד ושתי החתיכות ממין אחד אין תולין להקל עד שירצה
 ההיתר על איסור מ' מפני שאין מתבטל מין בשאינו מינו
 דבר תורה בפחות מ'. ויש מקילין כל שאין בו כזית בכדי
 אכילת פרס. היו שתי חתיכות אחת של היתר ואחת של
 איסור מן האיסורים של דבריהם כגון שומנו של גיד וקטקנו'
 שבו וכיוצא בו ונפלה אחת מהן בידוע לתוך הקדירה של בשר
 שחטה ואינה ידוע איזה חתיכה אחת של שומן גיד הגש' מותר
 שאני אומר של ההיתר נפלה כאן. ואף על פי שאין ההיתר
 רצה על החתיכה שנפלה כאן וכמו שבארנו. ואם איסור של
 תורה הוא אין מתירין עד שירצה ההיתר על האיסור על
 הדרך כמו שבארנו. היו שתי קדירות ושתיהן של היתר
 ולפניהן שתי חתיכות אחת של היתר ואחת של איסור ואפילו
 מאיסורים של דבריהם ונפלה אחת כאן ואחת כאן שתיהן
 אסורות שאי אפשר לתלות בזו יותר מבזו. בד"א כשאין
 באחת מהן כדי לבטל האיסור אבל בשיש באחת מהן לבטל
 שתיהן מותרות שאני אומר איסור לתוך אותה שיש בה כדי
 לבטל נפל. ואין הפרש בדבר זה בין שתי הקדירות של אדם
 אחד ובין שהאחת לאחד והשנית לאחד: היו שתי קדירות של
 היתר ונפל איסור לתוך אחת מהן וידוע לאיזה נפל וחזר ונפל
 איסור אחר לתוך אחת מהן ואין ידוע לאיזה מהן נפל. אני
 אומר למקום שנפל האיסור ראשון שם נפל האיסור השני.
 גבל האיסור לתוך אחת מהן ואין ידוע לאיזה מהן נפל.
 ואח"כ נפל איסור לתוך אחת מהן וידוע לאיזה מהן נפל
 שתיהן אסורות דאין אומרים למקום שנפל האיסור האחרון
 גבל הראשון. היו שתי קדירות של היתר ונפל איסור לתוך
 אחת מהן ואינו ידוע לאיזה נפל ואין באחת כדי לבטל האיסור
 אבל יש בין שתיהן כדי לבטל שתיהן מטרפות לבטל את
 האיסור. ולא עוד אלא אפילו היתה אחת בבית והשנית
 בעלייה מטרפות לבטל את האיסור. בד"א בשהיו שתיהן
 לאדם אחד עשוי להתערב במקום אחד ולפיכך רואין אותן
 מעתה כאילו נתערבו. אבל היו לשני בני אדם אינן מטרפין.

ויראה לי שאפילו היו לשני בני אדם. אלא שאחד מגדולי
 המורים רוסר ויש להוש ולהורות הלכה למעשה כדבריו.
 חתיכות איסור שנפלה לתוך חתיכות של היתר ויש בהיתר כדי
 לבטל האיסור הכל מותר ואין צריך להרים ולהשליך אחת
 כנגד האיסור שנפל שם שכל שהוא בטל התורה התירתי ואפילו
 מאיסורי הגאה. ולא אמרו בכל האיסורים שצריך להרים
 אלא במתנות כהונה בלבד כגון תרומה ותרומת מעשר של
 דמאי. והחלה והביכורים והטעם באילו כדי שלא יהא גזול
 את שבת לוי. חתיכת איסור שנפלה לפחות מ'. ואפילו היתה
 חתיכה הראויה להתכבד לפני האורחים או בריה בגיד הנשה
 או דבר שיש לו מתירין שאין להם ציטול לעולם כמו שנתבאר
 בשער הראשון. אם פירשו העשרים למקום אחד והשלשים
 למקום אחר כל העשרים מותרים והשלשים אסורים שאני
 אומר האיסור בתוך הרוב נשאר. וכן לעולם כל שפירש
 המיעוט ללד אחד והרוב ללד אחד אני אומר האיסור בתוך
 הרוב נשאר. נפלו כל השלשים למקום אחד הכל אסור כאילו
 נפל כאן האיסור בידוע. ואין אומרים בכל כיוצא בזה ספק
 ספיקא לקולא שכל שנפל הרוב למקום אחד רואין אותו כאילו
 היה האיסור בידוע בתוך הרוב אבל אם נפלו שם המיעוט
 כולן מותרין כמו שבארנו. ויראה לי שאפילו נפלו שם מחציתן
 מותר שגם בכיוצא בזה אנו דנין אותו בספק ספיקא ולקולא.
 כיצד אני אומר שמה האיסור לא היה לתוך אילו שנפלו כאן.
 ואת"ל כאן היה זה שאני אוכל עכשיו לא זה הוא של איסור.
 בד"א בשנפל האיסור תחלה לתוך הרוב. אבל נתערב חתיכת
 איסור עם חתיכת היתר וחזרה אחת מאילו לתוך חמשים של
 היתר ונפלה אין אומרים בזו ספק. ספיקא כיוצא בזה להקל.
 דברים אילו שאמרנו בספק ספיקא שעל ידי שתי התערובות
 כמו שאמרנו. אבל שלא ע"י שתי התערובות לא. כיצד ספק
 טריפה שנתערבה באחרים כולן אסורים עד שיהא שם היתר
 כדי לבטל דהאיך. אתה אומר שמה לא זהו ואם תמצא לומר
 זה הוא שמה ספק מותר היה והלא כבר אסרתיו מספק שנפל
 בגופו ואחר שאסרתו האיך אתה חוזר ומתירו. ויש מגדולי
 המורים שהורו גם כן להקל וראוי לחוש למי שאסר הלכה
 למעשה. חתיכת איסור שנפלה לתוך חתיכת היתר אפילו
 נפלה חתיכה לתוך עשרים ואפילו היתה ראויה להתכבד
 בה בעני האורח' או משאר האיסורים שאינם בטלים לעולם
 ונפלה אחת מהם בשוגג לים הגדול או שנאכלה אחת מהן
 בשוגג וכיוצא בזה הותרו כל השאר שאני אומר אותה שנאכלה
 היתה של איסור. ואין אומרים לתת הרוב הגשאר לא בשכולן
 לפנינו אבל בשנאכלה או שנאכלה בשוגג לא. בד"א לאכול
 השאר שחיס שחיס שיש היתר על כל פנים בזה שהיה אוכל
 אבל

בית רביעי ושער ראשון כד

אסור לקבלם במקום צר כדי שיגדלו ויתפזרו שכל שהוא גורם
 גדודם יש לגזור שמה יקח ממקו' קביעתם • פרשו מקלתם
 למקו' אחד ורוב למקום אחד • המועטין מותרין והמרוצין
 אסורין שאני אומ' איסור לתוך הרוב נשאר • נאבד אח' מהם
 או שטבע אחד מהם בים השאר מותרין שאני אומר אותם
 שנאבד או שנטבע הוא אותו של איסור • והוא שנאבד מעצמו
 ולא שאבדוהו בדיס • נשחטו כלן אם בשוגג כלן מותרין
 שכבר בטל חשיבותן ואין קונסין שוגג מחמת מזיד אבל אם
 שחטן במזיד כלן אסורין • חתיכה של נבילה או של דג טמא
 או חתיכת בשר בחלב שנתערבה בחתיכה של היתר אם
 חתיכ' קטנה היא שאין ראוי להתכבד בפני האורחין לכשתבשל
 אינה חשובה ובטילה כמו שיתבאר • וכן אם היא גדולה ביותר'
 שאין דרכן של בני אדם ליתן כיוצ' בה לפני אורחיו אינה חשובה
 שעומדת היא לחתוך ובעלה • אבל אם היתה בינונית שדרכן
 של בני אדם להתכבד בכיוצ' בזה לפני האורחיו אינה בטילה
 לעולם ואפילו נתערבו באלף שאין דבר חשוב בטל בעמדו
 בחשיבותו • בד"א לבטל את עצמו אבל פליטתו בטלה בששים
 שאין לפליטתה חשיבות • דברים אלו שאמרנו בחתיכה שהיא
 אסורה מעצמה כחתיכת נבילה ודג טמא ובהמה טמאה ועוף
 טמא שאיסורן מלד עצמן • אבל חתיכת היתר שנאסרה מחמת
 בליעת איסור הרי הוא כשאר איסורים שאין חובצין שאין
 הבלע חשוב שלא להתבטל חוץ מבשר בחלב לפי שהוא
 כחתיכת נבילה כמו שבארנו • חזרו ונחתמו החתוכות לאחר
 שנתערבו עד שאין חשיבות להתכבד בפני האורחים בטל
 חשיבותן והרי הן מתבטלות והוא שנחתכו בשוגג כמו
 שבארנו :

איסור קבוע שניכר וגודע מקומו • אין הולכין בה להקל אחר
 הרוב ואפילו רבה ההיתר על האיסור כל מה שהוא
 ואפילו אלף • כיצד תשעה חניות כולן מוכרות בשר שחיטה
 ואחת מוכרת בשר נבילה ולקח מאחת מהן ואינו יודע מאיזה
 מהן לקח אסור דכל קבוע כמחלה על מחלה דמי • בד"א
 כשלקח הוא מן הקבוע או שיצא אחד ממקום קביעותם ואינו
 יודע מאיזה מהן לקח שהספק נולד לו בקבוע • אבל אם נולד
 לו הספק בפירש מותר • כיצד הרי שמוצא בשוק אעפ"י שכל
 הבשר הנמלא באותו העיר אינו בא אלא מאיתן חניות אעפ"י
 כן מותר לפי שלא נולד הספק בקבוע אלא בפירש כי הכורש
 מן הרוב הוא פורש • יש איסור שריחו אסור כאילו נתערב
 גופו של איסור בתוך ההיתר • כיצד בשר נבילה שמן שגללו
 בתנור אחד עם בשר שחיטה • ריח הנבילה הולך ומתערב
 עם בשר שחיטה ואוסרן • ולא עוד אלא אפילו בשר שחיטה
 שמן שגללו עם בשר נבילה כחוש אסור ריח הבשר השמן

הולך ומפטם את בשר הנבילה הכחוש וחוזר בשר הנבילה
 ומתערב עם הכשירה ואוסרו • וכן דג ובשר שגללו בתנור
 אחד אסור לאכול הדג עם הכותח כאילו נתערב הבשר עצמו
 עם הדג • וכן הפת שאפאה בתנור עם הבשר אסור לאוכלו
 בכותח • בד"א בשגללו בתנור אחד צר או כיוצ' בו אבל אם
 נגלו במקום רחב הרוח מפזר ואין כמו גדול להיותו מתערב
 עם בשר השחיטה או הפת והדג • ויש מי שהורה בכל אלו
 להתיר וכן הסכמת רוב גדולי המורים הראשונים והאחרונים •
 ומכל מקום אסור ללכותם בתנור אחד צר • ואם בא לבשלן
 בקדירה זו לעצמו וזו לעצמו אפילו בתנור במקום צר ואפילו פי
 הקדירה מגולה מותר • ואפי' לכתחילה שאין ריח המתבשלן
 גדול כל כך :

בריה אסורה שנתערבו בתוך ההיתר אסור כל תערובתו
 עד שירבה ההתר עליו תת"ק וששים חלקים • לפי
 שאין בריה בטלה בפחות מכן • בד"א בזמן שהיא שלימה אבל
 נחתך ממנה חזר או נתרסק עד שנאבד צורתה אין זו בריה
 ובטל חשיבותה והרי הוא כשאר האיסורים • ואפי' נחתך ממנה
 חזר לאחר שנתערבה • בד"א כשנחתך בשוגג אבל במזיד
 הרי הוא אסור בכל שהוא • באיזה בריה חמרו בבריית נשמה
 כבהמ' וגיד הנשה וכיוצ' בהן • אבל שאר דריות כגון חטה
 של כלאי הכרם וכיוצ' בה אינה קרויה בריה שלא תתבטל
 כשאר האיסורים • וכן לא חמרו אלא לבטל גופה אבל בזמן
 שמכירה וזרקת • הרוטב נ"ט שאין לפליטתה חשיבות ולא דין
 בריה • טבל ויין נסך או שרים תערובתו במינו בכל מה שהן
 אלא שאין לנו עסק כאן בהם • ביצה של עוף טמא או ביצת
 טריפה שנטרפה בקערה עם ביצים אחרים אם יש ששים
 ואחת והיא מותרת • ואם לאו אסורות • ומפני מה הוסיפו
 כזן אחת מפני שהביאים יש מהן גדולות ויש מהם קטנות •
 ולפיכך הוסיפו אחת להשוות מידתן • כדי שלא יצטרך לשער
 כל אחת ואחת • ולפיכך ביצה שנתערבה בתבשיל בטלה בם'
 כשאר איסורים • כל שאר איסורים בטלין בם' בין איסורי תור' בין
 איסורי של דבריה לפי שכל שיערו חכמי' שאין טעם נרגש בית'
 מכאן ואפי' יש כאן אומן יודע להרגי' בטעמו אין צרי' להטעימו
 לו • אלא כל שנתער' ביתר מכאן מותר שאין הטעם נרגש בו •
 טעמו והרגיש בו טעם האיסור אע"פ שנתערב בם' או ביתר
 מכאן אסור שאין הטעם בטל • נתערב בפחות מס' ונמוח גופו
 של איסור בתוך ההיתר אע"פ שטעמו עכו"ס אומן ולא הרגיש
 בו טעם האיסור • אין סומכין עליו להתיר בפחות מס' • בד"א
 לבטל ממשו של איסור • אבל בזמן שמכיר את האיסור וזרקו
 ולא נשאר שם אלא פליטתו • אע"פ שאין שם ס' כנגד כל האיסור
 וטעמו עכו"ס אומן ולא הרגיש בו טעם האיסור' סומכין עליו

בית רביעי ושער ראשון

האיסור שבה מכל מקום אם נפלה לבסוף לקדירה אחרת שיש בה ששים כדי לבטל האיסור הבלוע שבה. אין החתיכה בעצמה חוזרת להיותה לפי שהאיסור שבה אינו נפלט לגמרי ממנה ואינו נבלל בתוך ההיתר שבקדירה מה שאין כן בדבר הנבלל והנמוח שאינו נפל דם וכיוצא בו לתוך רוטב של היתר ואסרו מחמת מיעוטו וחזר ונתרבה הרוטב של היתר עד שיהא בו בין כל ששים לבטל את הדם הכל מותר לפי שהכל נבלל ונתערב האיסור בין כל ההיתר. חתיכה שנאסרה מחמת שקבלה טעם ממקום אחר אינה אוסרת חברותיה. אעפ"י שנובעת בהן כששתיהן חמות ואפילו נגלו שתייהן כאחד ומוגעות זו בזו בשעה שהן על גבי האש שהדבר הבלוע אינו יוצא מחתיכה לחתיכה אלא ע"י רוטב. שאם חי אתה הו"מ' כן אין לך איסור קליפה שהקליפה אוסרת קליפה הסמוכה לה וכן לעולם. ואפילו היתה חתיכת ההיתר שמנה ושומן שבה מפעפע. לפי שאין השומן של היתר מוליך עמו את האיסור אלא במקום שהאיסור יכול להלך בטבעו. ד"א כשבלעה איסור שאינו מפעפע אבל אם בלעה מן הדברי' המפעפעין בטבעם יראה לי שאוסרת חברותיה בין בללי בין שמוגעת זו בזו חס בחס. שהאיסור בעצמו הבלוע מפעפע ויוצא אפילו מחתיכה לחתיכה. דברים אלו שאמרנו אפילו בדבר בחלב שהחלב אינו מפעפע ואפילו שעשאוהו כחתיכת נבילה כמו שבארנו לא עשאוהו כנבילה עצמה לדבר זה.

איסור שנתערב בהיתר דבר תורה מין במינו בטל ברוב אלא שהחכמים הגריכו שיעורים אחרים לפי מה שהוא אסור כמו שיתבאר. ומין בשאינו מינו אם יש כזית מן האיסור בכדי אכילת פרס אסור ולוקין עליו וזהו שקראוהו חכמים טעמו וממשו. פחות מכאן אסור דבר תורה עד שיתבטל במיעוטו בששים אלא שאין לוקין עליו וזהו שקראוהו חכמי' טעמו ולא ממשו. לפיכך אם נתער' לפנינו איסור' לתוך הית' ולא עמדנו על שיעורו ונפל לתוך הית' שאינו מינו הרי הכל אסור מספק. דכל ספק בשל אסורי תורה אסור דבר תורה כודאי עד שנודע שיש בהיתר ברור ששים כנגד איסור' או שטעמו גוי אומן ואומר שאין בו טעם אותו איסור' דבר תורה וכמו שבארנו למעלה נפל לתוך מינו כל שנתברר שרבה ההיתר על האיסור' ספק מותר לפי שיעור ששים במין במינו בדבריה' וכל ספק של דבריה' להקל. אבל אם לא נתבאר שרבה ההיתר על האיסור הרי זה ספק בשל תורה וכל ספק בשל תורה אסור. ויראה לי שאם נפל לתוך מינו רואין את שאינו מינו כאילו הוא מינו ושאינו מינו רבה עליו ומבטלו כדרך שאמרנו רואין את מינו כמי שאינו להקל. כמה שער אכילת פרס ישימי שאומר שהוא ארבעה בליט ויש מי

שאומר שהוא שלשה בליט ולזה הדעת מטה. דברי' אלו שאמרנו בשאין ההיתר והאיסור' לפנינו אבל בשהם לפנינו ולא עמדנו על שיעור פליטתו הולכין בלהחמיר אפילו בשל דבריהם שכל שאסרו בשל תורה אסרו. ולפיכך כח שנפל לתוך קדירה של בשר אעפ"י שחלב הכחל מדברים פרים ולא עמדנו על שיעור החלב שנפלט ממנה משערין בכל הכחל כמו שיתבאר עוד. כבר בארנו שהאיסור' שנתערב בתוך ההית' מין במינו בטל ברוב בשל תורה ומין בשאינו מינו בטל לעולם בששים חכמים החמירו במקצתן ולא נחמו שיור אחד לכלם ואף באסורים של דבריהם כמו שיתבאר וכן אין הכשר האיסורי' בענין אחד אלא כל אחד ואחד לפי מה שהוא ענין. כיצד יש איסור' שאוסר תערובתו בכל מה שה' ההיתר. ויש מי שאוסר אפי' בר חו. ויש מי שאוסר תערובתו עד שירצה עליו ההיתר תתק"ס הלוקים כנגד האיסור. ויש מי שאוסר במאה כתרומה שנתערבה במאה. ויש במאתים כערלה וכלא' הכרס אלא שאין לנו עסק כאן בתרומה וערלה וכלא' הכרס. ויש מי שאוסר עד שיהיה שם ששים ואחד היתר כנגד איסור. ויש מי שאוסר עד ששים. ואלו הן רוב כל האיסורים שבתורה ובשדבריהם. ויש שבטל בחמישים ותשעה. ויש שבטל ברוב. ויש שאוסר בפליטתו לעולם. אף שבזמן שמכירו וזרקו אוכל את השאר. ודברים אלו יתבאר בשער זה.

כל דבר שיש לו מתירין אינו בטל לעולם ואפילו נתערב בחלק. ד"א שנתערב במינו אבל נתערב בשאינו מינו הרי זה בטל כשאר האיסורים ויראה לי שלא אמרו דבר שיש לו מתירין אלא כשמתיר עתיד לבא על כל פנים. כביצה שטלדה בי"ט שנתערבה באחרות שהיא מותרת לערב על כל פנים. וכן אם המתיר בידו לעשותו בלא הפסד בטל שנתערבה בפירות מעושרין ויש בידו עוד טבלים אחרים שהרי יכול להפריש על הטבל שנתערב מן הטבל שלפניו שעתיד עדיין לתקנו וכן כל כיוצא בזה. אבל במה שאין בידו ואינו וודאי שיבא המתיר אינו צדין דבר שיש לו מתירין. ולפיכך ביצה של ספק טריפה שנתערבה באחרות אף על פי שאפשר שתטעון עוד התרנגולת ויותרו כלן או שתחיה התרנגולת שנים עשר חדש. אין זה צדין דבר שיש לו מתירין לפי שאין המתיר וודאי ואינו בידו. ולפיכך בטלה היא כביצה טמאה שנתערבה באחרות וכן כל כיוצא בזה כזה. בהמה או עוף חיים שהם ספק טריפה שנתערבו באחרים אפילו בחלק אינם בטילים שבעלי חיים אינם בטילים לעולם שחשובין הן. נתפזרו כלן מותרין. שאני אומר כל שהוא פורש מן הרוב הוא פורש. ד"א בשנתפזרו מעצמן אבל הגידן ונתפזרו אסורים גזירה שמא יקח הוא ממקום קבוצם. וכן אסור

מקום החתך היטב ומותר לאוכלן בכוחם. חתך בו סילקא
 חסור חע"פי שאינה חריפה כלל כח משיכ' יש לה בטבעה.
 ואם עירב בחתיכה לפתות חינה לריכה רק הדחה כלפתות
 לפי שהלפתות מתוקים הרבה ומונעים במתיקותם כח
 משיכתם מן הסילקא. ולפיכך מדיח ודיו. חסור זה של
 לנזן וסילקא יש מי שאומר שהוא עד כדי קליפה עבה שהיא
 הנקראת בד"מ נטילת מקום והשאר מותר. ויראה לי שהכל
 חסור הרבה הם בוגעים שכן חסרו קורט של חלית מפי
 שמחתין אותו בסכין של עכו"ס ולא התירו בנטילת מקום:
 יש חסור שהוא מפעפע ויש חסור שאינו מפעפע. מן
 הדברים שאין מפעפעין הוא שומנו של גיד וקנקנות
 שבו ולפיכך אין חוסרין את תערובתן אלא כדי קליפה. בד"א
 ע"י לוי או ע"י מליחה כמו שבארנו אבל ע"י ביטול הרוטב
 מוליד את החסור ופושטו בכל. והוא שניער את הקדירה
 או שכסה אותה הרוטב מכסה את הכל. כל הכבוסין הרי
 הם כמבוסלין: החלב והשומן מפעפעין ולפיכך אפי' ע"י לוי
 ואפילו ע"י מליחה חוסרים את הכל עד שיהא בהיתר ששים
 כנגד כל החסור. לפיכך גדי שמן שללאו בחלבו חס אין
 בכל הגדי ששים כנגד כל החלב שבו חסור לאכול אפי' מראש
 ואינו שהחלב מפעפע בכל בד"א בגדי שמן אבל בכחש חף
 על פי שאין בגדי ששים כנגד כל החלב שבו אינו חסור.
 שהחלב אינו מפעפע אלא כדי קליפה. וקולף ואוכל עד
 שמוגיע לחלבו שהחלב של בהמה בחושה כחוש הוא בטבעו
 ואינו מפעפע. ויש חומרים שצריך נטילת מקום. והראשון
 נראה לי עיקר: לא שיש לחוש לדברי המחמירים. בחסורין
 של תורה: כוליא שללאו בחלבה מותר לפי שהקרום מפסי'
 בינה ולבין החלב ומונע את הכוליא מלבלע. ואף על פי
 שהקרו' בעצמו חכו'. כמו שבארנו שהקרומו' אינו מפעפעין.
 רוב כל החסורין שיעורן בששים. וכשמעריין משעריין
 ברוטב ובקיפה ובחתיכות ואפילו עלמות ומטרפין לבטל ולא
 עוד אלא אפילו עלמות של חתיכו' חסור מטרפין לבטל את
 החסור כדרך שקליפי חסור מטרפין עם אוכלי ההיתר
 לבטל את החסור: מוח שבעלמות החסור חסור ומטרפין
 עם החסור. חרסי הקדירה אין מטרפין עם ההיתר לבטל
 את החסור: כזית של חסור שנפל לתוך הקדיר' שיש בה יותר
 מששים של היתר וגלמק ההיתר וגלמק שעכשוו' אין בהיתר
 ששים כנגד החסור חסור חף על פי שמתחילתו לא היה בו
 כח לחסור לחסור ההיתר עכשוו' שנתמעט חוזר ואחזר לא
 תהא קדירה זו חמורה יותר מקדירה אחרת. ואילו נפל כזית
 זה לתוך קדירה אחרת שאין בה ששים חוס'. חף עכשוו' חסור
 בקדירה זו. יש מי שהורה שאומדין אומד יפה כמה בלוע מן

ההיתר בתוך דופני הקדירה ורואין אותו כאילו הוא בעין
 הקדירה ומטרפין לבטל את החסור. ויראה לי דדווקא במין
 במוינו שבטל ברוב מן התורה ושיעור ששים בזה מדברי
 סופרים. ולפיכך הולכים בהם להקל אבל מין בשאינו מיע
 דכזית בכדי אכילת פרס מן התורה ואפילו טעמו של גיד
 כעיקרו אין הולכין בו להקל ואין משעריין אלא מה שבא לפני
 בתוך הקדירה היתר שבה בעין כנגד החסור. כבר בארנו
 שהחסור מפעפע אפילו בלוי חסור את הכל ואפי' עבר מעל
 האש ונפל חסור חס. על חסור חס חסור את הכל. היה
 אחד חס ואחד לנזן ונפל האחד על חסורו התחתון נוצר
 לעולם. כמו שבארנו למעלה. ולפיכך נפל חס לתוך לנזן
 אינו חסור אלא כדי קליפ'. ואם נפל לנזן לתוך חס הכל חסור:
 מיפת חלב שנפלה על חתיכה של בשר חס יש באותו טיפה
 ליתן טעם באותו חתיכה חזרה כל אותה החתיכה
 כחתיכת נבילה עד שאפילו היה באפשר לסחוט החלב שבה
 ולהוציאו כלו אפילו כן חסור לפי שאין כאן חסור מעורב לתוך
 היתר אלא כל אחד ואחד דבר בפני עצמו. ותערובתו חסורתו
 וחוזר הכל כגוף אחד של חסור והרי זה כבשר בחלב וחלב
 בבשר. ולפיכך בין שחזר ונפל לתוך יורה של חלב בין שנפל
 לתוך קדיר' של בשר חסור עד שיהא בו ששי' כנגד כל החתיכ'
 משח"כ בשאר חסורים שאם נפל חסור על גבי חתיכה של
 היתר ואסרה ונפלה אותו חתיכה לתוך קדירה אחרת חינה
 נאסרת אלא לפי חשבון החסור שבה. שלא אמרו חתיכ' עלמה
 נבילה אלא בבשר בחלב בלבד. בד"א בשלח נייער ולא
 כינה מתחילה. ולפיכך קבלה החתיכה טעם החלב ואסרה
 ונעשית כחתיכת נבילה. אבל נייער הקדירה יפה מיד כשנפל'
 טיפת החלב עליה קודם שתספיק ליתן טעם בחתיכה או
 שכיסה את הקדירה אין משעריין טיפת החלב כנגד אותו
 החתיכ' לבד אלא כנגד כל מה שבקדיר' שע"י שנייער או שכיס'
 הרוטב פושט החלב בכל. ולפיכך הכל מטרפין לבטל ואין
 חוששין שמא לא נייער יפה ולא כיסה יפה. הפרש יש בין
 בשר בחלב לשאר חסורין שנתנו טעם בחתיכה של היתר
 שהבש' שנאס' מחמ' החלב שנתן בו טעם אין רואין אותו כחלב
 אלא הכל כבש' שאסרו בחל' וחל' בבש' כמו שבארנו. אבל בשא'
 חסורים רואין אותו כדבר שאסרו ולפיכך מלח שנאסר מחמ'
 דם או ליר של נבילה ונפל לקדיר' ויש בקדיר' ששים כנגד ממשו
 של מלח חעפ"י שטעם המלח נטעם ונגרש בקדירה וטעם
 אינו בטל. אפילו הכי מותר לפי שאין רואין את המלח כמלח
 חסור מחמ' עצמו וכמלח של ע"י אלא כדם או כזיר שאסרו
 דברים אלו שאמרנו שאין חתיכה שנאסרה מחמת בליעת
 שאר החסורין נעשית נבילה ואינה חסרת אלא לפי חשבון

בית רביעי ושער ראשון

מינו טועמו. ואם אמר במסית לפי תומו שאין ניכר טעם האיסור בתכשיל מותר. בידוע שאין בתערובתו אחד בשמי קפילא זה שאמרנו לא שיהא חומן אלא חצי' סתם בני אדם שהטעם שאינו נרגש לסתם בני אדם אינו טעם. היה חומן יראה שאפילו שאלוהו אם נרגש בו טעם האיסור ויודע דלענין איסור והיתר שואלין אותו סומכין עליו. שחומן אינו משקר כדי שלא יקלקל חומתו שינא עליו שם רע שאינו בקי בחומתו. ויש מי שאוסר עד שיהא חומן וחומר במסית לפי תומו: הלכך אינו מפליט ואינו מבליע לפיכך אינו אוסר בנגיעתו את ההיתר כמו שיתבאר. ומה הוא שאוסר. החס. באזהר חס אמרו יש מי שאומר שאין מפליט ומבליע אלא חס הראוי לבשל ולפיכך חס של כלי ראשון שהוא מבשל הוא שיש בו כח להפליט ולהבליע אבל כלי שני שאינו מבשל אינו מפליט ואינו מבליע. וכן עירוי של כלי ראשון אינו מפליט ואינו מבליע. שאין עירוי של כלי ראשון ככלי הראשון. ואין דברים אלו נכונים. שחוס בית השחיטה וחוס חלב הכסלים מוטע הוא מחוס כלי שני ומפליטין ומבליעין. כמו שיתבאר שאין הבליעה והפליטה תלוין בביטול ולפיכך חוששין לכל חוס שע"י האש ואפילו אין היד סולדת בו כמו שבארנו:

המלח מחמם ומפליט ומבליע שהמליח הרי הוא כרותח לפיכך בשר שחוטא שנמלח' עם בשר כבילה אסור.

וכן דג טהור שמלחו עם דג טמא. בד"א כשהיו שניהם מלוחים וכן כשהיה הטמא מלוח והטהור תפל. אבל אם היה טהור מליח וטמא תפל מות' לפי שאין חוס המלח גדול שיפליט החתיכה שלא נמלחה אע"פ שהחתיכה המלוחה טבעת איה. החתיכה המלוחה מבליעת החתיכה הטפילה מה שהיא פולטת ואינה מפליטה ליר של עצמה אלא מעט ואותו מעט אין בו כח להבליעה בחתיכה המלוחה מפני שחתיכה המלוחה פולטת וכל שהיא פולטת הרבה אינה בולעת אותו המעט. דברים אלו שאמרנו יראה לי דווקא כשהיה טמא המליח למטה והטהור התפל למעלה. שהתחתון גובר ומחמם את העליון ומבליעו אבל אם היה הטהור התפל למטה והטמא המליח למעלה אינו אוסר את התחתון אלא כדי קליפ'. שהטהור שהוא התחתון לזון וגובר ומלכין את העליון ואינו בולע אלא כדי קליפה. ובד"א כשהיה הטמא שמן לפי שהשמן מפעפע ואפילו ע"י גלייה ואפילו ע"י מליחה וגבלע בכל ההיתר ואוסר את כלו אלא אם כן יש בו ששים של היתר כנגד כל האיסור. אבל אם אין הטמא שמן אף על פי שהוא למטה והטהור למעלה אינו אוסר אלא כדי קליפה. לפי שאין בו כח לפעפע אלא ע"י גלייה ולא ע"י מליחה שאין המליחה כרותח של מבשל אלא כרותח של גלי ולפיכך כל איסור

שאינו מפעפע שנמלח עם ההיתר כגון בשר שנמלח ג' שומנו של גיד וס' קקוקות שבו וכן שנמלחו עמו הקרונוות האסורים קולף ואוכל את השאר שאין שומנו של גיד וקטקנות וקרומות משפיעין בין בללי בין במליחה ואינם אוסרין אלא כדי קליפה בלבד. מליח זה שאמרנו בשנמלח הרבה עד שאין ראוי לאוכלו עם מלחו אבל כל שנמלח פחות מכאן אינו כרותח אלא כזון ואפילו קליפה אינו צריך אלא מדיח בלזון. איזה מלוח שאינו נאכל מחמת מלחו כל שנמלח בדרך שאדם מולח לקדירה. ויש מגדולי המורים שהמרו שהוא הבשר המלוח הרבה שאדם מולחו להנעו ולהוליכו לדרך. והראשון עיקר. יש דברים חריפין שמבליעין בחריפותן כמו שיתבאר. עוף מליח שנפל לתוך כד של חלב או אפילו לתוך כד של כותח שנותנין לתוכו מלח אם נאכל הוא עם מלחו הרי הוא כזון שנפל לתוך זון שהכותח מלח מעט יש בו ונאכל הוא עם מלחו לפיכך מדיחו ודיו. ואם היה מליח הרבה עד שאינו נאכל מחמת מלחו או שהוא גלי וחם צריך קליפ' כחם שנפל לתוך זון וכן אם היה זון שנפל ומתבטל בתבלין. ואם הוא גלי חם ויש בו קקוקים או שהיה מתבטל ויש בו נקעי' בולע הוא דרך הנקעי' הרבה וכלו אסור. אסור להניח כד של מלח על גבי כד של כותח לפי שהמלח שואב את הכותח ושואב יאכל חותה עם הבשר. אבל מניחו על גבי חביות של חומץ של עכו"ס ואינו חושש: דגים שעלו בקערה מותרין לאכלן בכותח וכבר נתבאר בשער הרביעי מבית השלישי בבשר וחלב. הדם היוצא בשעת שחיטה ובגמר שחיטה חם קלח ומבליע וכבר נתבאר בבית ראשון בשער במה שחט. דיני השוחט בסכין של עכו"ס והשוחט בסכין שחט בו טריפ'. הבשר והחלב חמים קלח סמוך לשחיטת הבהמה ולפי' לא יתן אדם הכסלים על הבשר בעוד שהחלב עליהן שהחלבי' זבין ובולע הבשר. ואם עבר ונתן קולף קלח מן הבשר וכבר נתבאר בבית השלישי בשער השלישי בניקור הבשר. הדברים החריפין מבליעין ולפיכך לזון שחתכו בסכין שחתכו בו בשר. אסור לאכלו בכותח. שהזגן חריף ובולע מן השמנונית שנקרש על הרדיו. בד"א בשלא קעמו קדם שיאכלנו עם הכותח אבל אם טעמו היטב ולא הרגיש בו טעם בשר מותר לאכול עם הכותח לאחר שידית היטב במקום החתך. דכיון שאין טעם בשר נרגש בו בידוע שלא נבלע ממנו כלום. חתך בו קישואין ודלועין ואצטחין גורר מקום החתך ואוכל בידוע שלא בלעו שאינם חריפין וכן אף בטבעם למשך. גרירה זו במק' הדחה שומדת אלא שאי אפשר להדיחם לפי שהם רכים ואם ידחם כל שכן שיבלע בהם השמנונית הדבוק על פניהם. ואם חתך בו למחית מדיח

שלא חסרו אלא דבר שנתבשל או נללה ע"י ה'ור . דברים
יש שנכשרין באכילה ע"י עישון עשן עכו"ס הרי אלו מותרין
שלא חסרו אלא מה שנעשה ע"י האור כמו שאמרנו . כשגזרו
חכמים על בשולי עכו"ס לא גזרו אלא על דבר שאינו נאכל
כמות שהוא חי ודבר חשוב שראוי להעלותו על שלחן מלכים
אם לאכילה אם ללפת בו את הפת . דבר הנאכל כמות שהוא
חי אף על פי שהוא ראוי להעלות על שלחן מלכים הוא שאינו
ראוי להעלות על שלחן מלכים אף על פי שאינו נאכל כמות
שהוא חי אין בו משום בשולי עכו"ס . ולפיכך דייסא מותרת
וכן הקלוה מותרין לפי שהחט' נאכלת כמו שהיא חיה הרבה
אנשים כוססין אותה . הדגים הקטנים המלוחים שבשלן
עכו"ס הרי אלו מותרין אף על פי שהן עולין על שלחן מלכים
מחמת מלחן הרי הן נאכלין כמו שהן חיות משעה שנמלחו ואין
הפרש בין שמלחו ישראל ובשלן עכו"ס ובין שמלחן עכו"ס
ובשלן ישראל ובין מלחן עכו"ס ובשלן מותרין שמעשה שמלחן
הכשירן לאכיל' ועדיין מותרין הן כמו שבארנו שאין המליחה
אוסרתן . וגם החז' ומבשל דבר הנאכל כמו שהוא חי . בישל
דגים גדולים מלוחים אף על פי שיש מקצת אנשים אוכלים
אותן חיות מחמת מלחן אכילה זו חכמה הדחקה היא הרבה
ואינה אכילה . לפיכך בשלן עכו"ס הרי אלו אסורין ויש
מן החכמים שהתירו והראשון נראה עיקר . וכן בליש שבשלן
עכו"ס הרי אלו אסורין שעולין הן על שלחן מלכים ואינם
נאכלין כשהן חיות אלא בדוחק גדול . ולא לכל אדם : תמרים
המתוקים שבשלן עכו"ס בתנור מותרין דנאכלין כמו שהן חיות
לכל אדם . תמרים שהם מרי' הרבה שאין נאכלין לעולם אלא
ע"י האור אסורין . שאף הם מתוקי' הם אח' כועולין על שלחן
מלכים ואינם נאכלין אלא ע"י האור . והקטנות יש מקצת
אנשים אוכלין אותם כשהן חיות אף הם אסורים לפי שאין
נאכלין אלא ע"י דחק גדול . דבר הנאכל כמות שהוא חי
שנתערב עם דבר שאינו נאכל כמות שהוא חי ובשלן עכו"ס
דוחין אם עיקר התבשיל מן הדברים שיש בהם משום בישולי
עכו"ס הרי זה אסור . אם עיקר מן הדברים שאין בהם בשולי
עכו"ס הרי זה מותר . לעולם הלכין אחר העיקר ומניחין
את הטפל בין להקל בין להחמיר . ולפיכך הרסנא שעושין
לדגים והוא מליר דגים הנאכל כמו שהוא חי ומקמה הרי זה
אסור . שאין הציר עיקר אלא הקמח וכן כל כיוצא בזה . ואותן
לחמין שעושין בתבלין וטחים פניהם בצצים לגוי הרי אלו
מותרין שהלחמים עיקר והם מותרין שלחמי הפלטר הם .
ובילה שעליהם טפילה היא להם . כל שאכרו חכמים כענין
של חורה אסור ולפיכך כשם שפליטת איסורי תורה אוסרת
תערובתן גם אסורים של דבריה' כן . ולפיכך בשר או דגים

נשלים בית שלישי
הבית הרביעי איסור התערובות והכשירן וחלקתי אותן
לארבעה שערים

השער הראשון בביאור שיטורי התערובות באיסורן והכשירן
וכילד יאסור האסור את ההיתר בתערובתו וזמה
תהיה תקנתו .

איסור שנתערב בתוך ההיתר אע"פ שלא נמוח ועומד
בעינו וזרקו אסור את התערובתו בפליטתו אם אין
בהיתר ששים כנגד כל החתיכות של איסור . לפי שאין
ידוע כמה פלטה עד שנשער בו ולפיכך מן הספק משערין
בכולו . ולא באיסורי תורה בלבד אלא אפילו באיסורים
של דבריהם כחל וכיוצא בו משערין בכולו . וממנו
אתה למד למי שבישל איסור בקדירה ואחר כך בישל בה
היתר ביומה שמשערין בכל הקדירה ולא באומד פליטתה .
ויש מי שאומר שלא אמר אלא באיסור שאינו חוזר להכשירו
כחל וכיוצא בו וכן בקדירה של תרם שאין החרס יוצא מיד .
דופיו לעול . אבל בקדירה של מתכת וכף של עץ וכיוצא בזה
אין משערין בכולו . אלא אומדין אומד יפה כמה ילא ממנו
ומשערין בו . והראשון עיקר . ניער כזית חלב בכף חדשה
ואחר כך ניער בה ביומה קדירה של בשר אין משערין בכל
הכף אלא בכזית חלב שניער בה שהרי מודע האיסור כמה
היה . היה הכף ישינה שניער בה את הבשר הרבה וביומה
ניער בה כזית חלב יש מי שאומר שבו משערין בכל הכף
לפי שהוא בלועה מבשר בחלב והרי כל הבלע חתיכת איסור
כחתיכת נבילה ולא מודע שזור כל מה שבלעה וכל מה
שפלטה ולפיכך משערין בכולה כמו שאמרנו . ויש מרבותי
שהורו שאין אומר בבלע חתיכה עצמה נעשית נבילה ולפיכך
בין בחדשה בין בישינה אין משערין אלא בכמה שבלעה מן
האיסור . : דברים שאמרנו בשאין שם קפילא לטעום את
התבשיל אבל אם יש שם קפילא עכו"ס ונתערב מין בשאינו

בית שלישי ושער שביעי

שחתנו לתוך אלו ממש אסורים בהנאה כאלו ודאי נתנו לתוכן
 יין. ויש מי שאומרים שכולן אסורין בהנאה לפי שהיין בתוך
 אלו מכסיר את כולן והרי אלו כאלו היין שבהן עיקר ולפיכך
 כולן אסורים בהנאה. ויש מרבותי שהורו שימכרו כלן חוץ
 מדמייין נסך שבהם. וכינלד משערין ואנו לא ידענו כמה
 נותנו בהם אומדין כמה דרכן לערב בכיוצא באלו וימכרו
 חוץ מדמייין נסך שאנו אומדין שנתנו בהן. ויראה לי שזהו
 עיקר. הזתים שהעכו"ס כובשים אותה מותרים ואפילו
 באכילה ואפילו הרפויין הרבה שאם תאחזנו ותשמש גרעינתו
 מותרת ואין חוששין שמה זלפו עליהם יין אלא שמטן הוא
 שרבה עליהן ומחמת כן הם רפויין:

השער השביעי בבישולי עכו"ס ופת של עכו"ס

הפת של עכו"ס אסורה ולמה אסורה מפני קירוב הדעת
 תשבו חכמים שאם תהא פת של עכו"ס מותרת יבא
 לאכול עמו ויתחתן עמו כדרך שאמר הכתוב וקרא לך ואכלת
 מזבחך ולקחת מבנותיו לבטח: הפת חיי נפש יש בו ומפני
 תקלותו אסורו ומפני שהיין אדם תלוי בו עמדו עליו והתירוהו
 במקצת. כינלד פת של בעלי בתים אסורו לעולם. ואין
 מתירין אותו אלא מפני סכנות נפשות כשאר אסורים של
 דבריהם. ויש מגדולי המורים שאמרו אח"כ גם שלשה ימי'
 בלא מאכל. ובשם מקצת גאונים אמרו שמשום עונג שבת
 מתירין אותה שאם לא היה לו מה יאכל בשבת אוכל אפילו
 פת של בעלי בתים. איסורו של פת אף על פי שמחמת חשש
 חתנות נגעו בו. אפילו בביתו של ישראל אסורו ואפילו חוץ
 לעיר שלא חלקו באיסור כדי להרחיק ביותר מן החתנות של
 עכו"ס שעיקר הדת תלוי בו שנאמר וקרא לך ואכלת מזבחך
 ולקחת מבנותיו וזנו בנותיו אחרי אלקיהם והזנו את בניך
 אחרי אלקיהם. לפיכך האוכל פת מבצלי בתים של עכו"ס
 בשום מקום עברין הוא. שעבר על גזירת צ"ד ואם ת"ח
 הוא אסור לספר שמועה משמו. עד שיפרוש ויקבל על עצמו
 דברי חברות. פת של פלטר אין תקלות החיתון מזוי בו כל
 כך שאין כאן קירוב הדע'. אומנותו הוא ובאמנותו הוא עוסק
 והכל לוקחין ממנו ולפיכך התירו לקנות פת ממנו במקום
 שאין פלטר ישראל מוכר פת כמוהו: היה שם פלטר ישראל
 מוכר פת כמוהו אסור ואם לא היה פת פלטר ישראל כפת
 פלטר עכו"ס לוקח מפת פלטר עכו"ס שערב לו יותר.
 פלטר עכו"ס שלקח פת של עכו"ס בעלי בתים אסור' בשל
 בע"הב. עכו"ס שלקח פת של פלטר עכו"ס מותרת שלא
 הלכו באיסור זה אחר מי שהפת בידו עכשיו אלא מי שאפ"ה:

כותח של עכו"ס אמרו משמן של גאונים שאין חוששין לו משום
 פת שש בו שלא אסרו פת אלא משום חתנות. וכותח אין בו
 משום חתנות. הפז שלשה מלאכות יש בו הסיק התנור.
 וחפייה. והיפוך גחלים להוציא חומן לקרב את האש. נעש'
 אחת משלש אלו ע"י ישראל הפת מותרת. יש מגדולי.
 המחברים שהתירו חפ"י השליך ישרא קיסם לתוך התנור שאף
 קיסם הוא מוסיף חום והרי זה כמחפך בגחלים. ויש מי
 שאומר שאין קיסם מועיל שאין זה מלאכה גמורה אלא
 קצת מלאכה. ודברי ראשונים נראה לי עיקר. שאין לך כל
 קיסם וקיסם שאין מוסיף החום ומקרב האפייה כהפוך
 גחלים. וכן נהגו ומנהגן של ישראל תורה היא. ירקו' או בשר
 או דגים ששלקו או שבשלו אותן עכו"ס אסורים ודבר זה
 גם כן אסרו משום חתנות. בד"א בהתחיל עכו"ס וגמר
 בשולו. אבל אם לא נעשה הכל ע"י עכו"ס מותר. כינלד
 הניח עכו"ס על האש ובא ישראל והפך בו קודם שהגיע
 למחכל בן דרוסאי מותר הניחה ישראל ומיד בא עכו"ס והפך
 בו הרי זה מותר. הניח עכו"ס והגיע מחמת מעשיו למחכל
 בן דרוסאי אף על פי שבא ישראל וגמר בשולו הרי זה אסור
 לפי שכל שהגיע למחכל בן דרוסאי הרי הוא כמבוסל. איזהו
 מחכל בן דרוסאי כל שהגיע לשליש בישולו. הניח ישראל על
 גבי גחלים עוממות שלא היה התבשיל מתבשל עליהם אם
 בא עכו"ס והפך בהם ונחבשל הרי זה אסור שכל שלא היה
 יכול לבא לידי מחכל בן דרוסאי בהנחת ישראל אין הנחתו
 נחשבת לכלום. הרי זה כאלו הניח עכו"ס וגמר עכו"ס.
 הניח ישראל על גבי האור והניח עכו"ס לשמור ולהפך בו
 ואינו ידוע אם סלקו עכו"ס מעל האור עד שלא הגיע למחכל
 בן דרוסאי אם לא הרי זה מותר ואין חוששין לו דספק בשל
 דבריהם הוא ולקולא. ועוד שאין לו הנאה בכילוקו עד
 שסלקו והחזירו. בשאמרו בשולי עכו"ס לא אסרו אלא
 בשנתכוין הגוי לבשל אבל אם לא נתכוין העכו"ס לבשל מותר
 לפיכך עכו"ס שהסיק את התנור להשליך שם יתדות רטובות
 של עץ כדי לייבשן והיתה דלעת וכיוצא בזה עמונה בתנור
 ועכו"ס לא ידעה הרי זו מותרת לפי שלא נתכוין העכו"ס
 לבשל לא הדלעת ולא היתדות אלא לחזק היתדות. וכן עכו"ס
 שחרך את ראש הבמה אף על פי שהעבירו על האש עד
 שנללו ראשי האזנים שהן רכין הרי זה מותר לאכול מהן לפי
 שלא נתכוין זה לבשל אלא להשיר השער. וכן כל כיוצא בזה
 נתכוין לבשל כלום אף על פי שלא ידע ולא הרגיש בתבשיל
 זה של ישראל הרי זה אסור שהרי נתכוין לשם תבשיל בטולם.
 אף על פי שאמרו שהמליח הרי כרותה של צלי והכבוס הרי
 הוא כמבוסל. עכו"ס שמלח בשר או דגים או שכבשן מותרין
 שלא

ידועה ואחר כך נשחט' הבהמה וגמלאות טריפה :
 גבינה של עכו"ס אסורה . והרבה טעמים נאמרה
 באיסורה . מפני שנועמידין אותה בעור קיבת
 נבילה . ומפני שטחין פניה בשומן חזיר . ומפני שמערבין
 בה חלב טמא ואע"פ שחלב טמא אינה עומד' אעפ"כ יש לחוש
 שמה נשאר מן החלב הטמא בתוך נקבי הגבינה : החמאה
 שלהם אסורה ג"כ מן הטעם הזה שאמרנו ואפי' בשלו אותה
 אסורה . ואין אומרים בידוע שהלכו לחלוחי חלב טמא שבה
 שאם אתה אומר כן אף חלב שחלבו עכו"ס שאסרו מפני
 הערובות חלב טמא יהא מותר לגבן ממנו גבינה . או לעשו'
 ממנו חמאה ויבשל עד כדי שילחו לחלוחי חלב טמא באומד .
 אלא מכאן אתה למד שאין להם תקנ' לעולם לפי שכל הדברי'
 האלו הלכו בהם לחומרא להתרחק מאיסורי עכו"ס . ומי
 שהתיר החמאה לאחר ביטול לא נראהו דבריו כלל . מקומות
 שידוע ממנהג שבהם שאין מערבין לעול' חלב טמא עם חלב
 טהור שמאום הוא להם . וכן אם ידוע שנהגו בהם לאיסור' לטוח
 פניהם בשומן חזיר כהללו שאוכלים גבינה בימי תענית' ואסור'
 להם לאכול בשר באותן הימים . וכן ידוע שאין תעמידין לא
 בליני הפרחים . אפי' כן אסור לאכול גבינות העכו"ס . לפי
 שדבר זה יראה שנאסר במניין כמו היין וכל דבר שנאסר
 במנין אע"פ שאסרוהו לטענה ובטלה הטעם' האיסור' במקומו
 עומד : חלב שחלבו עכו"ס אסור כמו שאמרנו חוששין שמה
 ערב לתוכו חלב דבר טמא . לפיכך אם היה חולב בביתו
 וישראל יושב בחוץ אם ידוע שאין דבר טמא בעדרו מותר ואף
 ע"פ שאין ישראל רואהו בשעה שהוא חולב . היה דבר טמא
 בעדרו וישראל יושב בלד העדר והעכו"ס חולב לעורר ישראל
 וידוע שחלב טמא אסור לישראל אע"פ שאין ישראל רואהו
 כשהוא יושב אם כשהוא עומד רואהו מותר מתיירא הוא שמה
 יעמוד ויראהו : כבר בארנו בשער שלישי של בית שני שחלב
 הטריפה אסור כגוף הטריפה . ולפיכך בהמה טריפה שבנו
 גבינות הרבה מחלבה אסורים . גבנו גבינו' מבהמה ידוע'
 ונשחטה וגמלאות טריפ' כגון שגמלאות מחט בעובי בית הכוס'
 אינן באחד מהמקומות שעושה אותה טריפה אם הוגלד פי המכ'
 בידוע שהוא שלשה ימים קודם שנשחטה לכל הפחות ולפיכך
 כל הגבינות והחלב שחלבו ממנה תוך שלשה ימים שלפני
 השחיטה אסורים בוודאי . ואם לא הוגלד פי המכה הרי זה
 ספק : וכן כשהוגלד פי המכה ונעשה גבינות מחלבה קודם
 שלשה ימים . יש מגדולי החכמים שאסרו ואף ע"פ שחזקה
 דאורייתא ויש לומר שנועמידין הבהמה על חזקה שהרי
 בשעה שגמלה בחזקה כשירה היא אפי' כן גבינות אלו אסור'
 שלא אמרו חזקה דאורייתא אלא בחזקה שיש לה עת ברור

כחזקת פנויה שבשעה שגולדה וודאי פנויה היתה בבירור .
 כן חזקה נשואה כשנשאת נודע בבירור שהיא נשואה . אבל
 בבהמ' לא נודע בשעה שגולדה שלא היתה טריפ' שמה טריפ'
 היא מן הצטון אלא כשעבר' עליה שנים עשר חדש נודע שלא
 היתה טריפה כשגולד' וכן כל זמן וזמן שהיא חיה נודע שהיא
 כשירה קודם שנים עשר חודש לזמן הזה . וכל חזקה כזו שאין
 לו זמן ברור אין הולכין אחריה . ויש מי שהתיר ונותן טעם
 לדבריו לפי שרוב בהמות כשירות הן והולכין אחר הרוב וכן
 התורה וזו עכשיו היא שנטרפה שהרי אמרו נשחטה בחזקת
 היתר עומדת עד שידוע לך במה נטרפה . ומ"ל בטריפות
 סרבא וכיוצא בזה שאי אפשר לומר שעכשיו ממש נטרפה
 אסורה דכל שאתה יודע באמת שלא נטרפה עכשיו ממש אם
 כן כבר יראה בהמה זו מחיים מהזקת הרוב ואי אתה יודע
 במה ובספק איסורי תורה ספיקא לחומרא . וכן אמרו משנן
 של מקאת גאונ' ז"ל שהבהמה שנמלא' טריפה אוסרין הגבינו'
 שנעשה מחלבה למפרע : היו הבהמות רבות וגמלאות אחת
 מהן טריפה הולכים בה אחר שיעור שנים כשאר האסורים :
 המוריים של עכו"ס אסור' ולמה אסרוהו מפני שמערבין בו יין
 ולא אמרו אלא בשלישי שהוא כחוש . אבל הנכחט ראשון ושני
 מותר מפני ששמן הוא ואין נותנין בו יין . המוריים לא נאסרו
 לחלוטין בכל זמן ובכל מקום אלא במקומות שהיין בהם צול
 יותר מן המוריים . אבל במקומות שהיין ביוקר יותר מותר
 שבידוע שלא יזיק בנכסיו מדעת לערוב היוקר צול וימכר
 היוקר בדמי מה שהוא צול . הביאורו ממקום שהיין ביוקר
 למקום שהיין צול אסור . מעשה היה בעכו"ס שהביא ספינ'
 טעונה מוריים לעכו . מקום שהיין צול ולא אסרוהו והשיבו
 עליה שומרים בעכו . לא אסרוהו מכי שבמקום שנעשה שם
 ושבא משם היה יין ביוקר יותר מן המוריים והשיבו עליה
 שומרים בעכו שמה יערבו בו עכשיו שהיין בעכו צול יותר
 מן המוריים . ויראה לי שמכאן את לומדים שבמקומו' שהדב'
 ידוע שאין מערבים בו יין נקח מכל הדם שהרי לא נאסר
 לגמרי והרי חזר הכל עכשיו כראשון שני בזמן . וכן מפקדין
 ושולחין אותה ע"י עכו"ס שאין העכו"ס נותן אל דעתו לסלק
 מוריים ולתת יין שהרי לא ידע שהיין יפה למוריים . ואם בא
 לסלק ולהחליף מים הוא נותן בתוכו ולא יהא חמור מפקיד
 מלוקח מעכו"ס . ולוקח עכשיו מעכו"ס מותר כמו שבארנו :
 כבשין של עכו"ס שדרכן לתת לתוכן יין לפעמים אע"פ
 שאיט ידוע שכולן נותנין לתוכו יין אסורים באכילה ואף על
 פי שסתם יינם אינו אסור אלא מדבריהם אסרו מספק .
 והרחק הוא שעשו כדי להתרחק מתבטלים וכבשהקשל עכו"ס
 כבשין שבידוע שכלן נותנין לתוכן יין אף על פי שאינו ידוע

בית שרישי ושער החמישי

סופרים משום מוראית העין . ולפיכך היה חובל את הככר
וניסך בו בשינוי ונחבעו שינוי דם שעל הככר גוררו ואוכל את
הככר . אבל של בין השינוים חינו לריק לקנח פיו ולא להדיח
אלא הולך ואוכל ממנו ואינו כמנע . וכן דם דגים חס יש בו
דבר המוכיח שהוא דם מותר . לפיכך חף על כי שנסו
בקערה חס יש בו קשקשים הרי זה מותר : וכן בדם חגבים .
ויראה לי שמכאן חנו לנודס שאין דמיס לו אוסרין תערובתן
וק"ו הדברים הן בעלמון בשם להם מוכיח מותרים כ"ש
בשנתערבו ואין ניכרין בתערובתן שהן מותרים . שלא אסרו
את חלו אלא בעינן . ומשום מראית עין : דם בליס שאמרנו
דווקא בשאי אפשר להסתפק בהם שמהא הביצה מרוקמת
אבל חס נפל הספק בדבר זה אסור . כי מעת' חינו דם בליס
אלא דם אכרוח . לפיכך ביצה שנמצא עליה קורט דם חס
נמצא על חלמון שלה כל הביצה אסורה שכל שנמצא דם על
חלמון חוששין שמהא מהמת רקוס אפרוח הוא . אבל נמצא
על החלבון שלה בחיזה מקום שימצא זורק את הדם ואוכל
השאר בידוע שאין כאן רקוס . וזה כדעת הגאונים ויש מגדולי
החכמי' שאמרו שאין הפרש בין חלמון לחלבון אלא בין זה ובין
זה חס נמצא דם על הקשר וחונה לו כל הביצה אסורה . נמצא
על הקשר לבדו . או חוץ לקשר ואין ממנו בקשר כלל זורק את
הדם ואוכל את השאר ולהורות למעשה ראוי לחוש לכולן ואין
מורין בה להיות' אלא כשנמצא על הקשר של חלבון לבד שאינו
פושט חונה לו כלל . או שנמצא על החלבון ושלא נתפשט לקשר .
קשר זה הוא בראשו החד וה' שנתפשט בה מזרע הזרע וניכר
הוא לעין . בד"ה בביצה הראויה לגדל אפרוחים . אבל ספנ'
מארעא שאין ראוי לגדל אפרוחים אין הביצה אסורה בידוע
שאין זה דם אפרוח אלא זורק את הדם ואוכל את השאר בכל
מקום שהב' זה מותרת שאין כאן ספק רקוס . ומפני מה זורק
את הדם והלא הביצה מוכחת עליו . ומה הפרש בינו ובין דם
דגים שיש בהן קשקשים שהוא מותר כמו שאמרנו . יראה לי
לפי שהחמירו בדם הבליס כל שהוא בעין מפני שיש דם בליס
שאסור מן התורה כמו שביארנו . בליס שאסרו מחמת דם
שנמצא עליו עס אחרים בקליפתן . או קלופות וכן בליס של עוף
טמא יתבאר דילס בבית התערוב' בע"ה . וביצה שהבעיל'
התרנגולת מכח הבאה כבד נתבאר דינה בשער השלישי של

בית זה :

ולענין ניקורי תאנים ועגבים . ודברים שיש בהם משום גילוי
צבור הנזקק בתאנה ועכבר הנזקק באצטיות וכל כיוצא
בזה חוששין שמה נחש או אחד מן השרצים שיש להם
ארס נקר אחס . ואילו במקום שיש בו נקב נקבו . והדברים
ק"ו כשנמצא אותם מנוקרים ולא ידע מי נקר אותם . וירא' לי

דווקא מנוקרין או מבוקעין שהליחה שלהן מוגל' אבל מבוקעין
שאין הליחה שלהן מגולה מותרין ולפיכך פי תאנה אין בו משו'
גילוי ואוכל הדם תאנים ועגבים בליה ואינו חושש . ודברים
אלו אסור להקל בהם שהרבה החמירו בספק סכנה ממה
שהחמירו בספק חיסור שאם בא זאב ונטל בני מעיו והחזירן
כשהן מנוקבין מותרין ואין חוששין שמה במקום נקב ניקב .
ובאלו חוששין שמה במקום נקב ניקר . ולפיכך ניקור תאנים
ועגבים וקצו'ים והאצטיות והדלועים והמלפפונות אפילו
הן ככר בין תלושין בין מחוברים כל שיש בו ליחה אסור .
משמרת שכ"ן יש בו משום גילוי וחוששין שמה שמה משם
הנחש . כל משקין שדרך הנחש לשתות מהן חס נתגלו אסור
לשתות מהן . כמה ישאו מגולין ויהיה בהם משום גילוי כדי
שיצא הנחש מהחת חוץ הכלי וישתה ויחזור להורו . וכמה
שיעור המשקין שיש בהם משום גילוי ואין הנורה נאצד' בהם
בכלים כל שהם בין מועטין בין מרובים . ובקרקע ארבעי'
סאה היה בהם יותר מן ארבעים סאה המרה נאצדת בהם
ומותרין : ואיזה משקה יש בהן משום גילוי . המים והיין בין
חי' בין מוזהב והחלב והדבש . והיין שהחמין אסור משו' גילוי
לפעמים שהנחש שותה ממנו . יין תוסס אין בו משום גילוי
וכמה חסיסותו שלשת ימים . ומשקין שנתגלו בין ביום בין
בלילה אסורין ואפי' ישן בלידן שאין אימת הישן עליהם . כל
המשקין בזמן שהן מטפטפין ויורדן חס עושין טיף טיף כג'
טיף טיף אין בהם משום גילוי . שלשה מיני ארס הם . של
בחור ושל בינוני ושל זקן של בחור שוקע של בינוני מפעפע
והולך באמצע ושל זקן נף . לפיכך משקין שנתגלו חס' פ ששתו
ממנו תשעה לא ישתה העשירי שמה הנחש בחור ששתה מהן
והוא שוקע בשולי הכלי . וכן אצטיות . מעס' היה ואכלו ממנו
תשעה וחיו ואכל העשירי ומת . לא ניקור של נחש בלבד אסור'
לא חף ניקור שאר שרצים . לפי שארס הנחש ממית ושל שאר
שרצים מלקה . משקין שנתגלו אסור לשפוך אותן לרשו' הרבי'
שמה ידרוס עליהן אחד ברגל יחף ויזיקו . ולא ירצץ בהן את
הבית ולא יגבל בהן את הטיט . ולא יסקה בהן לא בהמתו ולא
בהית חבירו . ולא ירחוץ בהן פניו ידיו ורגליו אפי' במקום
שאין בו כרט כרימוני הפנים : אסור ליהן מעות לתוך הפה .
ותבשיל תחת המטה . ולנעוץ סכין באחריו ויניחו סס . ולריך
אדם להזהר הרבה מזיעת אדם שכל זיעת האדם כסס המות
חץ מזיעת הפנים . במקומות אלו שהקילו משום גילוי אפשר
משום שאין הנחשים מזיזין כאן . ושומר פתאים ה' :

השער הששי בדיני גביה של עכו"ס וחלב שחלבו עכו"ס
ואין ישראל רואה ומוריים של עכו"ס . ואכלול עס
דני גבינה דין גבינה שבטנאותו מחלב בהמה
ידועה

בית שרישי ושער הרביעי ב

זה אין חוששין . וזה בא בגבינתו וזה בא
בבשרו ומטלין אותו על הכלתן אחד ואוכלין חנשים המכירי
זה את זה שאסרנו חס היו עושין היכר במהם כגון שאכל זה
במפה וזה במפה אחרת וכיוצא בזה . מותר שאין לנו חוששין
אלא שמא ישכחו . ויערבו והיכר זה מודיעין ולפיכך מותר :
דגים שנתבשלו בקדירה שנתבשל בה בשר . אם הודחה
הקדירה יפה קודם שנתבשל בה דגים עד שלא ישאר ע"פ
הקדירה כלום ממנה דבשר הרי אלו מותרין לאכלו בחלב לפי
שאין כאן אלא נ"ט בנ"ט של בשר בתוך הדג . שהבשר נתן
טעם בקדירה והקדירה בדגים ועדין לא נתערבו הבשר
והחלב ולפיכך אין ראינו לחול עליו טעם חיבור לאכלן בכותח .
קערה חולבת וקערה שאכלה בה בשר שהדיחם ביחד במים
רותחין מותרת ע"ד שבארנו : אבל בשר בהמה אסור לאכול
גבינה אחריו שהבשר מתעכב הוא בין השניים ובשר של בין
השניים בשר גמור הוא . שנאמר הבשר עודנו בין שיניהם .
כילד הוא עושה וממתין כשש שעות ואוכל . אבל גבינה ורלה
לאכול בשר אם לילה הוא מקנח פיו ורוחץ ידיו ואוכל מיד
שהגבינה רכה היא ואינה מתעכבת בין השניי' ואם ביום הוא
אינו צריך לרחוץ ידיו שהרי הוא רואה אם נדבק בידיה מן
הגבינה כלום אם לאו . ויש מי שהורה שאין צריך קנחת הפה
לעונם לאכול את הגבינה תחילה . ואינו מחזור . אבל עוף
או חיה . יש מי שהורה שאוכל לאחריהן מיד הגבינה בלא קנחת
הפה ובלא גטילת ידים ואין דבריהן מחזורין . וגדולי המחבר
אסרוהו באוכל את הבהמה אבל אם אכל גבינה תחילה אוכל
אחריה עוף או חיה בלא קנחת הפה ובלא גטילת ידים . ולזה
דעתנו נטה וזה ראוי להורות . קנחת זה שאמרנו שצריך בין
גבינה לבשר . ובשיל של בשר . עושה אותו בכל דבר חוץ מן התמרי'
והקמח והירקות וי"א שצריך לקנח פיו והוא הדין שצריך להדיח
עוד פיו במשקין . וי"א שמקנח או מדיח ודי לו באחת מהם .
ולזה הדעת נטה :

אין לשיין את העיסה בחלב . ואם לשכל הפת כולה
אסורה ואפילו לאכול אותו במלח מפני הרגל
עצרה . כיוצא בו אין שטין את התמור בחליה ואם שט ואפה
בו את הפת כל הפת אסורה גזירה שמא יאכלנו בחלב . ואם
שנה בצורות הפז ועשה כעכין קטנים כעין השור מותרות
שהוא יודע שלא שנו בצורתו אלא להיכרה בעלמא וישאל
ויאמר לו . האיק את התמור קודם שיאפה את הפת כל הפת
מותר שכב' הכס' הת' ו' בהיסק זה ואפילו היה התנו' של פרש .
ד"א שהסיקו מבפנים . אבל כוציא שהסיקו מבחוץ אסור .
ואם מלא אחר גחלים מבפנים עד שיתלבן מותר : פת שאפה
בתמור אחד עם בשר . יש מן הגאונים ז"ל שאסר ולאכול

אותה עם החלב שהפת קולטת ריח הבשר . לפי שהתמור צר
וחין הריח מתפשט . ונקלט בפת . וריחו של בשר כעצמו .
ויש מי שהתיר ונראה דבריו . וכן הדין לדגים שנללו בתמור
אחד עם בשר . ובשער הראשון של בית התערובות יתבאר
יותר מזה : הכחל אסור לבשל עם הבשר מדברי סופר ס בין
שהיה הכחל של מניקה שיש בו חלב הרבה . בין שהיה כחל
שאינו של מניקה חכמים אסרוהו גזירה משום בשר וחלב .
ואפילו לבשל אותו בקדירה בפני עצמה אסור . כיצד הוא
עושה קורעו שתי וערב וטחו בכותל או משימו תחת המכבש
כדי שישחוט חלבו וילא . ואח"כ מבשלו ואפילו בקדירה עם
בשר . בשלו בקדירה בפני עצמו ולא קרעו מותר . בשלו עם
הבשר בקדירה אסור בין הוא בין הבשר שנתבשל עמו . עד
שיהא בבשר וברוטב ששים כנגד כל הכחל וכחל עמו מן
המנין כמו שיתבאר בבית התערובות . וללצי בפני עצמו
מותר אפילו לכתחילה בלא קריעה וטיחה בכותל כלל . ויש
מי שהורה דלא התירו ללצי אלא בקריעה קצת כדי למרק קצת
החלב . אבל שלא בקריעה כלל אפילו ללצי אסור לכתחילה .
עבר ואלה . קורעו ומזיח חלבו ומותר . וכן הדין לקדירה
בפני עצמו . ויש מחמיר להצריכו לכתחילה קריעה שתי וערב
וטיחה בכותל ואפי' לקדירה בפני עצמו וללצי קריעה כל שה'
וראוי לחוש לדבריו . וכן ראוי להורות הלכה למעשה : הכחל
מות' לללותו עם בשר בשפוד א' כמו שהוא מותר לללותו בפני
עצמו . ד"א בשנתן הבשר למעלה כנגד זנב השפוד והכחל
למטה ותולה את השפוד בתמור ראשו למטה וזנבו למעלה .
אבל נתן את הכחל למעלה והבש' למטה אסור כדי שלא יזנב
החלב שבכחל . עבר ואלה הכחל למעלה מותר . ויראה לי
שה"ה והוא הטעם למולחו עם הבשר נתנו למטה מן הבשר
מותר לכתחילה . למעלה מן הבשר אסור לכתחילה . עבר ומלחו
מותר ומכאן אתה למד שמותר לכתחילה לחתכו בסכין
שחתכו בו בשר . וכן מותר לחתוך בשר בסכין שחתכו בו
כחל . וכן הדין לאכול זה בצלי שאכלו בו זה שהרי התירו
לללותו בשפוד אחד :

השער החמישי בדיני דם דגים וחגבים וביצים וניקור תאני'
ועגבים . ואכלול עם זה דין ביצה שנמצא עליה קורט
דם . וכן אכלול עם זה דין משקין מגולין :

דם דגים וחגבים וביצים מותר מן התורה . ש"א אסרה
תורה אלא עוף ובהמה והדומה להם . שנאמר כל דם
לא תאכלו לעוף ולבהמה והחיה בכלל בהמה ודמה אסור מן
התורה . וכמו שנתבאר בשער שלישי של בית זה . וכן דם
מהלכי שמים אינו אסור מן התורה שאינו כעוף ובהמה לדינו .
אף על פי שדמים אלו מותרים מן התורה אסורים הן מדברי

בית שלישי ושער שרישי ורביעי

השער הרביעי צביאור דיני בשר בחלב

בשר בחלב חסור מן התורה שנאמר לא תבשל גדי בחלב חמו • ונאמר בתורה שלשה פעמים • ומפי השמועה למדו שהאחד לחיסור אכילה ואחד לחיסור הנאה ואחד לחיסור ביטול • ולמה הוציאו הכתוב בלשון ביטול לומר לך שלא בדרך ביטול חינו חסור מן התורה אלא מדברי סופרי • חיה בשר חסור בחלב • בשר בהמה חסור מן התורה • נאמר לא תבשל גדי בחלב חמו שלשה פעמים לומר לך גדי ולא חיה גדי ולא עוף גדי ולא בהמה טמאה • חיה ועוף חז' פי שאינם חסורים בחלב מן התורה חסורים הם מד"ס • השוחט התרנגולת ומנח' בה צבים גמורות מותרין לאכלן בחלב ושאין גמורות דינן כדין גוף העוף והחסור לאוכלן בחלב חינו ביטול גמורה כל שיש לה חלבון וחלמון • חז' פ' שמעורת בגידין אין לה אלא חלמון עדיין בשר הוא וגוף העוף הוא והחסור לאכלה בחלב וי"א שאינה גמורה עד שתשלם קליפת' ותתקשה והראשון נראה לי עיקר • זה שאמרה תורה גדי אפילו פרה ורחל במשמע שהרי כשרצה הכתוב לפרט גדי ממש כתב וישלח הודה את גדי העזים • ונתיב ואת עורות גדי העזים • ה"ל למדת שכל מקום שנאמר בתורה גדי סתם אפילו פרה ורחל במשמע • וכן זה שאמרה תורה בחלב חמו לא הקפידה תורה בחלב חמו דווקא אלא בין חלב חמו בין חלב אחרתו בין גדולה כפרה בין קטנה כרחל • בין שהניקה בין שלא הניקה ואפי' בשל גדי בחלב עצמה חסור מן התורה • המבשל במי חלב הוא ה' קום שבתל מותר מן התורה שהמים של חלב חינו כחלב והאוכלו פטור אבל חסור באכילה מד"ס • שהרי חסור לטבול בשר בכותח וכותח אין בו אלא נביצי החלב שהוא הקום • המבשל בחלב שבקצה אפילו היה כלול מותר • דחינו אלא כפרש בעלמא • ויש מי שאוסר בכלל אבל בשקרא שבקצה מחיי בהמה מותר • דעל שקרא במעי בהמה חינו חשוב כפרש • והגאונים מסכימים להיתר • בשר דגים וחגבים מותר בחלב אפילו מדברי סופרים • נמלאו שלשה מינים בבשר בחלב בשר בהמה בחלב בהמה • חסור מן התורה • בשר חיה ועוף בחלב וכן בשר בהמה במי חלב או בחלב מתה ככחל אזור מדברי סופרים • כמו שיתבאר • בשר דגים וחגבים בחלב או אפי' בשר בהמה בחלב קיבה מותר אפילו מדברי סופרים • כל שאסור לאוכלו עם החלב חסור להעלותו על השלחן בשעת אכילה • גזירה שמה יערב הכל בקדיר' ורתחת כשהיא עוברת מעל האש מרותח' ולפיכך אפילו בשר חיה ועוף חסור להעלותו עם הגבינה על השלחן • ד"א בשני אנשים המכירים זה את זה ואפילו בשני אחים שגא' זה את זה • אבל אכסנאין שאין מכירים זה את זה

זה

מותרים • רחשים הגדלים בפירות בעודם מחוברים לקרקע חסורים משום שרץ השורץ • כל שהוא שורץ באילן המחובר גדל בארץ כשורץ בארץ • אין הפרש בדבר זה בין שהחור גדול מן הרחש ויכול הרחש לשרוץ וללכת בתוכו בין שאין החור מחזיק אלא כדי הרחש לבדו • שכל שגדל בפירות המחובר לארץ גדל בארץ וכל שגדל בארץ אפי' לא רץ בארץ חסור • ולפיכך זיזין שבעדשים ויתושין שבאוכלוסין ותולעת שבתמרים וכיוצא בהם חסורים • התליעו לאחר שנתלשו הרי הן כפירי עצמה ומותרין • ד"א בשלא פירשו לאויר אבל אם פירשו מהפירי בין שפירשו על גב הפרי בין שפירשו לאויר ואפילו לא הגיע לארץ ואפילו פירשו לאחר שמתו חסורין • נמלא בחוד הפרי חז' פי שחורו נקבו לחוד אין חוששין שמה יא' וחזר לחורו שכל שיוצא מחורו אין חוששין שחור לחורו • פירות שדרכן להתלע באיביהן צריך בדיקה שכל שהאיסור מנזי בו צריך בדיקה • ולפיכך תמרים שהרחש מנזי בהם בעודם מחוברים לקרקע לא יאכל מהם בלא בדיקה • וכן עדשים ופולין וזתים הרחש מנזי בהם הרבה במחובר ולפיכך צריכין בדיקה עברו עליה' שני עשר חדש משנתלשו אוכל והולך בלא בדיקה ואין נמנע שכל בריה שאין בו עגס חינו חי ואינו מתקיים שנים עשר חדש ולפיכך בידוע שאין רחש מן הרחשים הגדלים במחובר • עבר וביטל הוד שנים עשר חדש בלא בדיק' אם יכול לבדוק בודק ואם לאו ירא' לי שמוח' הא למא' הדבר דומה לבא זאב וגטל בני מעים של בהמה דמעמידים אותה בחזקת היתר • ועוד שהרי יש כאן שתי ספיקות • ספק היה שם רחש ספק לא היה וא"ת לומר היה שם שמה נימוח ונתבטל ואז' פי שאמרו בריה לא בטלה לא אמרי אלא בבריה שלימה • אבל מחויה ואפילו חתוכה בטלה כמו שיתבאר בבית התערובות ולפיכך כל שיש בו שתי ספיק' אפילו באסורי תורה הולכין להקל • פולין שני מיני רחשים מנזין בהם אחד קטן גדול במחובר והוא גדל בין קליפה לבשר או בבשר סמוך לקליפה • ואחד גדול הנוקב ויורד לפעמים עד אמצע • אותו הגדול הגדל לאחר מכאן מותר קודם שפירש אבל אם פירש ואפי' מת חסור כמו שבארנו • ולפיכך הבא לבטלו בלא בדיקה כיצד הוא עושה • שורה אותו במים לזנוק כדי שיכנסו המים בחורין ויוציאו הרחש שבתוכו ויפרוש כל העתיד לפרוש ואח"כ ישים בקדירה אחר רתיחת המים כדי שימותו הגשארין בחורין • ואם נמלאו קלת בתוך הקדירה משליך ואוכל את השאר • שאין בהם כל כך שיאסרו בפליטתו את תערובתו • ויראה לי שאסור לעשות כן בכל שני' עשר חדש מפני הרחש הקטן המנזי בהן בעודן במחובר והרי אפשר לו להחזיק כל שני' עשר חדש • ולפיכך כל שני' עשר חדש צריכין בדיקה •

חולין שהיא מותרת שלא אסרה תורה אלא דבר השוה בשור
וכשב ועז. ואין האליה שוה בשלשתן. שאלית השור והעז אינן
בכלל האימורין כאלית הכשב ואע"פ שכתוב חלבו האליה
אין הכוונה בזה לומר שהאליה הוא חלב אלא לומר שהאליה
בכלל אימורין וכן אמרה תורה והקריב מזבח השלמים חלבו
האליה תמימה. חלב כוי אסור כשל בהמה שהתורה רבתה
אותו לאסור. שנאמר כל חלב. וזהו חלב אסור.
בתיב את החלב המכסה את הקרב מה חלב
המכסה את הקרב תותב קרום ונקלף אף כל חלב שהוא כזה
שהוא תותב קרוב ונקלף כד"ל בחלב שאין הבשר חופה אותו
אבל בחלב שהבשר חופה אותו לעולם ופילו בחיי הבהמה
מותר שנאמר את החלב אשר על הכסלים לימודך התורה
שאינו אסור אלא שעל הכסלים ולא שבתוך הכסלים. חלב
שתחת המתנים אע"פ שהבשר חופה אותו כשהבהמה מתה
אסור שהבהמה בחייה מתפרקת ואבריה נמשכין והחלב
שתחת המתנים מתגלה. לזון שבתוך הכוליא יש אסורין
אותן. ויש מן הגדולים וגדולי המחברים מתירין מה שיש
וממנו בתוך הכוליא לפי שהבשר חופה אותו. וגררין דבריהם
אלא שנהגו במקומותינו איסור וממרטין אותו מעיקרו. חלב
שעל הכסלים אסור והוא הנקרא בלשון חמים חרבא
דקליבוס תא. חלב שעל הדקין אסור. והוא כשיעור אמה
משמתחילין ללאח מן הקיבה. חוטין שבעוקן אסורים משום
חלב. חנושה חוטין יש בכסלים שלשה מן הימין ושנים מן
השמאל שלשה שבימין מתפלגין ומשתרגין לשנים שנים ושנים
שמן השמאל מתפלגין ומשתרגין לשלשה שלשה. וכשהבשר
חס הם נשלפים מן הכסלים כשאלם מושך בראשן. ולאחר
שנתקרה הבשר הם מתיבשים ונאחזים בבשר וצריך לחטט
אחריהם. חוטין שכוליא ושבעהול אסורין משום חלב וצריך
לחטט אחריהם. קרום שעל הכוליא המפסיק בינה וצין
החלב שעליה אסור משום חלב מדברי סופרים. וקרום שעל
החלב שכוליא חלב גמור הוא ואסור מן התורה. קרום שעל
העכול כולו אסור אלא שעל הדד והוא ראש הגם שבו אסור
מן התורה והשאר אסור מדברי סופרים. הקיבה שני חלבים
יש בהם אחד עשוי כקשת. והשני עשוי כיתר. שעל הקשת
אסור מן התורה. ושעל היתר בני ארץ ישראל נהגו בו היתר.
ובני בבב נהגו בו איסור. ויש מן החכמים שאמרו שאנו בני
גולה אחר בני בבב אנו גררין ואסורין בו כבני בבב. ויש
מן הגאונים שאמרו שאין אנו גררין אחר בני בבב בזה
שאין להם אלא במנהג. וכל שמוותר מן הדין ובני א"י נהגין
בו היתר מן שררה לנהוג בו היתר נהג. ובבבד מן שאינו
מבני בבב ואנו בגלילית אלו נהגו בו איסור בבבב.
הטבח המנקר החלבים צריך שיהיה לו שני סכינים במקור

הבשר אחת שמחתך בה בשר ואחת שמתך בה
חלבים. שאילו חתך בשר בסכין שחתך בה חלבים יאחזו חלבי
שעל הסכין בבשר ולא יסור ממנו רק בשפשוף רב וחוששין
שחל יפגע ולא ישפסף העיב. עבר וחתך חלבים ואח"כ
בשר באותו סכין משפסף יפה יפה. ולכך אם חתך בשר לא
יחתוך חלבים חוששין שחל ישכח. ויחתוך חלבים ואחר כך
בשר וישכח מלשפסף יפה יפה. ועכשיו נהגו מנקרי הבשר
לנקר בסכין אחת. ויראה שסמכו לנהוג כן מפני שלא
אמרו לא לחתיכת חלבים. אבל מנקרי גיד ושמו וקמקנות
שבו אין צריך חלב ושומן שמן כל כך שידבק ממנו בסכין.
צריך אדם להיות מלמד בתוך ביתו שיהיו משפספים בשר יפה
יפה ללאח ידי ספיקות הללו וכן להיות מנקר הבשר מקנה
חמיד בסמרטוט וכן נהגו רוב המנקרים וכן צריך שיהיה לו
שני כלים מים אחד שמדיח בו בשר ואחד שמדיח בו חלבים.
ומן הטעם שאמרו. כל טבח המנקר בשר ומוכר לאחרים
בחזקת מנקר אם נמלא אחריו חלב אפי' כשעורה מעבירין
אותו מאומנתו ואם נמלא אחריו כזית אל"ל שמעבירין אותו
אלא אף מלקין אותו. אסור לאדם ליתן הכסלים בעוד
שהחלב על הס חס על גבי בשר. לפי שהקרום שעל החלב
נקרע ונשבר עם משמוש ידי הטבח. וכשמניחן על הבשר
החלב מתחמם וצו ויורד על הבשר וצולע ממנו הבשר. ואם
עבר ועשה כן יש מי שאוסר. ויש מגדולי המחברים שאמרו
שאין דברים אלו נאמרים אלא לכתחילה דחוששין שחל ישכח
מלשפסף וכדרך שאמרו בשני סכינים. אבל אם עבר ועשה
משפסף יפה יפה ודי לו. ולדברי האוסרים יראה לי שדי לו
בקליפה שאין חוס חלב הכסלים גדול מהוס בית השחיטה
שאנו צריך רק קליפה. ועוד שהבשר לזון והוא כחם
לתוך לזון. והלכה כדברי האומר חס לתוך לזון התחתון
גובר ומנקר את העליון ואינו צולע התחתון אלא כדי קליפה.
ולענין תולעים הנמצאים בבהמה ודגים ופירות. תולעים
הנמצאים במעי בהמה ואפילו בין עור לבשר אסור.
לפי שאין דבר שבהמה מותר אלא בשחיטה. וכיון שכן אף
התולעים הגדלי' בבשרה בחייה אסורים לפי שאין בני שחיטה
והתורה רבתה אותם לאיסור. מפני השמועה למדו זה שאמר
הכתוב ואת נבלתם תשקלו לרבות דמיון של בהמה ואין צריך
לומר הנמצא' במעייה שחזתן מן החס הן צאים ואסורין משום
שרץ השורץ על הארץ. וכן הנמצאים במעי הדגים אע"פ
שאנו נמצאים דרך בית הרעי פעמים שהתולעים נכנסים
דרך אוזן בשעה שהוא ישן. תולעים הנמצאים בדגים בין
עור לבשר או בתוך הבשר מותר' שאלו באמת מושגין גדלו
ולפיכך מותרים שהדגים אינן צריכין שחיטה ובאסיפ' בעלמא
מותרים

בית שלישי ושער שמיני

לרדך לומר אם עמד הבשר במליחתו כדי שעור מליחה דכל
ששהה במלחו כדי שעורו אין כאן חשש דס' כלל. ואפי' לקדיר
אלא אפילו היה הבשר תפל מותר כמו שבארנו :

ניקור גיד הנשה

גיד הנשה חסור מן התורה שנאמר על כן לא יאכלו בני
ישראל את גיד הנשה אשר על כף הירך וגוה
בזהמה ובחיה ובירך ימין ובירך שמאל אבל אינו נוהג בעוף
לפי שאין לו כף עגול כש' בהמה. היה לעוף כף עגול אכורין
מן הספק לפי שלא פירש הכתוב בזהמה וחיה אלא אשר על
כף הירך ואפשר שכוונת הכתוב לחסור כל אשר לו כף אע"פ
שאין במינו כף וכן אם נמצא בהמה או חיה בלא כף חסור מן
הספק. שמה כל שיש במינו. כף אסרה התורה. אע"פ שאין
לזה יש לזה שבמינו. וגוה בכו' שהרי יש לכל מינו כף הירך.
גיד הנשה של שליל כבר נתבאר דינו בשער החמישי של בית
הגשטין. שני גידין יש לירך האחד פנימי סמוך לעצם והשני
החיצון סמוך לבשר ושניהם אסורים אלא שהפנימי אסור
דבר תורה שהוא הפושט בכל הירך. והחיצון אסור מדבריה.
הקנקנות שבה ושבה אסורין מדבריהם ולכך מחטט
אחריהם בכל מקום שהם ושמן אסור לפי שישאל קדושים
נהגו בו איסור. גופו של גיד אינו אלא כעץ ואין בו טעם
ואע"פ אסרתו התורה. אבל אינו אושר תערוצתו
בפליטתו לפי שהוא כעץ בעלמא ואין בו נותן טעם. הקנקנו'
ושמן שבו יש בהן טעם ואסורין ואוסרין תערוצתן בפליטתן.
יש מרצותי שאמרו שהגיד אסור בהנאה. ויש מרצותי
מתירין אותו. וכן נראה וכן נהגו. רוב המצויין
אלל ניקור מומחין הן שאין לך אדם בישראל מכנים עצמו
להכשיר את האיסור אלא אם הוא בקי ומומחה בדבר. וכדרך
שאמרו בשחיטה ובהרמת תרומה ומעשרות. לפיכך ישרא
ששלח ירך חתוכה לחברו כדרך שמחטבין אותו מנקרי
הבשר שבישראל סומך עליו ואוכל ואינו נמנע. הנמנעין
מושקין את ידיהם עד שידעו שנקר אותו בקי. בתלפכה :

ניקור חלב

דבר תורה חלב בזהמה אסור ושל חיה מותר שהרי אמרה
תורה בפרשת קדושים כל חלב וכל דם לא תאכלו
ודבר הלמד מענינו הוא שלא אסרה תורה אלא חלב הקרבין
על גבי המזבח וחיה אינה קריבה. א"כ למה הוצרך הכתוב
לומר כל חלב שור וכשב ועז לא תאכלו. לימד על האליה של
חולק

באלו שממלאין את הכרכשא בבשר: הטופל את העוף בצלק
באלו שעושין בשר או עוף בתוך הצלק אם לאחר שנמלחו
כראוי לקדירה הרי זה מותר. ואם עד שלא נמלחו אם
בצלק של כמידא הוא בין שהאדים בצלק בין שלא האדים
הרי מותר קמח הסמידא גם ומתפרד וכחלול הוא ובודאי
בבולעו כך פולטו ולפיכך בין הבשר ובין הצלק מותר 'אדמימו'
זה אינו דם אלא מראה. היה הקמח מנופה ולבן שהוא דק
ורך ומתחבר הוא יפה. ולפיכך אם האדים הצלק בידוע
שבולע הדם ולא פלטו ואפי' אם רק לא היה לבן הרבה ככסף
הרי זה אסור. שאר הקמחים אם האדים הצלק אסור ואם
לאו מותר אף על פי שאינו לבן ורך ככסף :

בשר שזולין אותו עד שלא נמלח אין נותנין כלי תחתיו
לקבל שמנונית עד שיגיע לכדי שהאראוי לאכילה
בגליה זו. אף על פי שנינונות הניתנות ממנו על האש מעלין
תמרות עשן ואין דם מעלה תמרות עשן אפי' כן חוששין שמה
פנים התחתונים הם שהגיעו לכלל גליה. אבל העליונים לא
הגיעו ועדין יש דם גמור בתוכן אלא כיצד הוא עושה מניח
בכלי שמקבל בו השמנונית מים ומשליך במים שני' או שלש'
גרגרים של מלח לפי שהמלח מושך בטבעו הדם שבו
לקרקעית הכלי והשומן אף ונפרד מן הדם וכשנללה שופה
בנחת השומן. והדם הנשאר בשולי הכלי משליך. ויראה לי
שלא התירו לעשות כן אלא לאחר שתעלה תמרות עשן שאין
שם רק חשש דם בעלמא אבל קודם לכן שיש שם וודאי דם
אסור בד' א' בבשר אבל כבד אסור בכל ענין לשום תחתיו
כלי לקבץ השמנונות. ומה הפרש יש בין בשר לכבד בדבר
זה שדם הבשר יורד ומתמזה למטה בשולי הכלי ודם הכבד
אף ומתערב עם השומן. והורו מקלף גאונים ז"ל שלא
אמרו להתיר בנתינת מלח אלא שגים או שלשה גרגרים אבל
ליתן מלח הרבה אסור חוששין שמה כח ריבוי המלח ישבר כח
הדם ויתערב עם השומן ויש מגדולי אחרוני' שאמרו שעכשיו
שאין לנו בקיאות בשיעור נתינת מלח אסור. ליתן כלי תחת
הבשר אלא א"כ מלח הבשר ושהה במלחו שיעור מליחה.
והודח יפה כדין בשר הנכשר בקדירה. ויראה לי דאם עבר
ועשה אפי' נתן בו מלח הרבה מותר לפי שאין כאן דם אסור
מדאורייתא דדם שבסלו הוא ואינו אסור דבר תורה ועוד
דאינו וודאי אלא ספק שמה משעלתה תימרות נתבשל הכל
ואפילו העלין. ולפיכך מותר. עלי שחתכו על גבי הכבד
ויש על הכבד מראית דם אם הגיע הכלי לכדי שיעור גליה
עד שיהא ראוי לאכילה אין חוששין לאותו דם שאין כאן אלא
מראה דם. ויין של בשר קורין אותו. ולא עוד אלא אפילו היה
עב ואדום ועבר אדמימות הכבד מעבר אל עבר מותר ואין

שנכבש בתוכו אכל השאר שאינו עומד בתוך הציר מותר
 שאין הדם מפעפע עד שיתפשט בכל החתיכה ולא עוד אלא
 אפילו היה אותו מקלט שנכבש בתוך הדם שמן שנכבדו מפעפע
 עד שיתפשט בכל החתיכה אינו אסור השאר בפעפועו לפי
 שהדם אינו מפעפע ומה שמפעפע בחתיכה זו אינו אלא מן
 השומן ושומן מותר הוא מלד עצמו ואף על פי שנאמר מחמת
 הדם מה שמפעפע ממנו מותר הוא שאינו מוליד את הדם
 אלא במקום שבו הדם יכול ללכת ולהתפשט מלד טבעו שאם
 אין אתה אומר כן אין לך בשר שנמלח מותר שהמלח נאסר
 מחמת בליעת דם שבתוכו והמלח טבעו דק וכנס בכל
 חלקי הבשר עד שימלא טעמו וכולו ואם אתה אומר שהדם
 נכנס בכל מקום שהמלח נכנס או שהמלח אחר שנאסר
 כאלו הוא עצמו אסור מלד עצמו אף אתה אומר את כל
 הבשר שטעם המלח האסור נטעם בכל מקו' שהמלח בכלי
 וכן אין לך אסור קליפה לעולם שקליפה זו אסרת מה
 שסמוך לה וכן מקליפה לקליפה : כלי שמלחו בו בשר בין שהוא
 כלי מנוקב ובין שהוא כלי שאינה מנוקב אסור לאכול בו רותח
 שהרי הוא בלוע מן דם והרותח מפליטו ובלוע ממנו כילד
 נתן בה רותח יבש צריך קליפה נתן בה רותח לז' כבשר רותח
 שאי אפשר בלא רטיבה קצת צריך נטילת מקום . נתן בה
 זוגן לחי' מתירין לפי שהקערה אחר שהודחה לונגת היא .
 ויראה לי שאפילו הדחה אינה צריכה אלא כל שמקצה יפה
 מותר לאכול בה זוגן ולא הצריכו הדחה אלא לסבין ששחט בה
 דעל ידי דוחקו פולט קצת . ומקצת מן הבגדונים אמרו שהקער'
 שמלחו בה בשר רותחת היא . ואפילו לאחר שהודחה ונראה
 מדבריה' שאסור לאכול בה לונקלח גמור שהרי הוא כלונקלח לתוך
 חס שהתחתון גובר ואסור את הכל . ויראה לי שאיננה עיקר :
קרום של מוח שבראש חוטי דם יש בו ומוח עצמו דם יש בו
 ואינו יולא במליחת הראש מידי דמו לפי שהעצם המוח
 מקיפו ועומד בפניו ואין מקום לזוז הדם דרך שם ואפילו
 נלחו על האם אי אפשר לאש לשאוב דמו והדם מתקבץ בעצם
 המוח העשויה בקדירה ומחבשל המוח . ומי שרוצה למלחו
 ולהכשירו בקדירה כילד הוא עושה קורעו ומוציא מוחו וקורע
 הקרום ומולחו . רצה לאכלו עלי מניח בית שחיטתו על האש
 והדם זב דרך בית השחיטה . ואם נעץ קיסם או שפוד וכיוצא
 בו דרך נחיריו הדם זב ויולא . ויש מן החכמים שאמרו שלא
 התירו ללחו כן אלא להבהבו על האש קצת כדי שישיר שערו
 אכל להכשירו באכיל' בכך לא עד שיולא וינקה הקרומות מן
 הדם . ויראה לי שאין עיקר לדברים אלו : הניחו על מדיו
 הדם מתקבץ בתוך עצם המוח העשויה בקדירה ואסור . ולא

כל הראש נאסר בכך אלא המוח שבקדירה של עצם והשאר
 מותר . ניקב עצם שעל המוח ונלחו אס' היה הראש מונח על
 האש והנקב למטה מותר ואם לאו אסור . ולפיכך הרונה
 להשיר שער שעל הראש מניחו על בית השחיטה או על נחיריו
 על הדרך שאמרנו : הרונה למלוח את הראש כילד הוא עושה
 והשער מפסיק בינו ובין המלח . י"א שמולח על השער ואח"כ
 מניחו על הרמץ עד שישיר השער וחוזר ומולח . ואינו רואה
 טעם לדברים הללו . אלא אם רצה חותך את הראש לשנים
 ומולח יפה את הראש מלד פנים והופכו ומולח על העור
 שאין השער מעכב ע"י המלח להפליט דם שבבשר הראש
 הרי מוח שבעצמות נכשר ע"י מליחה ואין העצם מעכב וקל
 וחומר הדברים לשער הראש . ולא אמרו במוח שבראש אלא
 מכני הורידין של דם שעל קרום של מוח שהוא כאלו דם כנוס
 שם בעין . אבל דם האברים שהוא קלוש וללו יולא הוא ע"י
 מליחה שעל השער וכן הדין לעלפים מחתך אותם מעט
 ומולח והדם יולא מן החתך וצריך שיהא חתוכן למטה :
הבהבה תרגומי' או אווים כדי לחרך שירי טעה שעליהן
 רוחן בית השחיטה כדי שלא יתבשל הדם שעל
 בית השחיטה ויבלע בבשר . ואח"כ מעביר באש ולא יעכב
 אוחז הרבה כדי שלא יבלע דמן בבשרו ע"י חוס האש ומה
 שיבלע ע"י האש מסתבך הוא הרבה ואינו יולא ע"י מליחה :
 הרונה למלוג גדיים וטלאים או עופות יש מי שאומר שמערה
 מים חמים בכלי ואח"כ נוולג לתוכן . אבל לא ימלוג בתוך
 כלי ראשון לפי שכלי ראשון מבשל ויש בדבר זה משו' חלב ודם
 שמתבשלינעם הבשר וכן לא יערה עליהם מכלי ראשון דעירוי
 כלי ראשון ככלי ראשון . ויש מגדולי החכמים שהורו דעירוי
 דכלי ראשון אינו ככלי ראשון . וכדברי ראשונים' שאמרו להחמיר
 ראוי להורות ולהחמיר בשל תורה . ויראה לי דזה וזה אסור
 אעפ"י שאין כלי שני מבשל מבליע הוא ומפלי' לא יחא חוס כלי
 שני מועט מחוס בית השחיט' והלא אמרו שחוס בית השחיט'
 רותח . וכן חוס הכסלים סמוך לשחיטת בהמה שאסרו
 להניחן על הבשר שמא יזוב החלב ויבלע הבשר ולפיכך
 אסור אלא לאחר ניקור חלב ומליחה : אווזין ותרגומים
 שממלאין אותן בשר שנמלח כדי מליחה המכשרת לקדירה
 מותר בין בצלי בין בקדירה . לא אסרו לאחר מליחה אפילו
 לקדירה אלא הכבד בלבד וכמו שבארנו מילא אותן בשר עד
 שלא נמלח אס' לללי מותר דכמו שהם בולעים דם בשר
 המלואים כך יפלטו אותו . ואין הפרש בדבר זה בין שפי
 המולייתא למטה ובין שהוא למעלה . ואם לקדירה הרי זה
 אסור שהרי הדם זב ויורד ומתערב בתוך הקדירה . וכן הדין
 באלו

בית שלישי ושער שרישי

בשר. אבל תחת הבשר מותר. עבר ומלח ע"ג הבשר מותר :
הלב מתקבץ דם בתוכו בשעת שחיטה ולפיכך קודם מליחתו
נריך לקורעו ומוציא דם שבתוכו ואח"כ מולחו. מלחו
ולא קרעו. קורעו אחר מליחתו ומותר אף על פי שנמלח עם
דם שבתוכו כבולעו כך פולטו. ולא עוד אלא שהלב חלק
הרבה ואינו בולע כלל. ואפילו בבישול כל שכן במליחה.
נתבשל בקדירה עם בשר או ירקות וכיוצא בזה הרי הוא אוסר
תערובותו שהדם נפלט ויוצא ממנו בתבשיל הקדירה : כיצד
משערין אותו משערין אותו בכולו לפי שאין אנו יודעים כמה
יוצא ממנו. ואין הפרש בדבר זה בין שהלב דבוק עם העוף
ובין שאין דבוק עם העוף לעולם אין משערין בפל העוף אלא
בלב לבדו. ושמעתי שיש מחמירין לשער בכל העוף אם הלב
דבוק בו. ולא נראה דבריהם : בני מעיים אין מחזיקין בהם
דם לפיכך אפי' בשלו אותם בקדירה בלא מליחה מותרים.
באלו בני מעיים אמרו הדקין והסובין את הכרס סביב הכנת'
והמעי והחלחולית. אבל הכרס ואשר בני מעיים מחזיקין
בהם דם. ונריכין הם מליחה. ובני מעיים שאמרו לא אמרו
אלא בהן עגמן אבל בשמן מחזיקין בהם דם והעין מעידה
עליו שיש בו דם. והכנתא עגמה יש מן הגדולים שאסרוה
בקדירה לפי שהיא מלאה יתר מדי. חוטין קטנים דקים מלאים
דם. ואפילו חתך אותן חתיכות הרבה ומלחן אסורים.
ועכשיו ראיתי שנהגו בה היתר. ואותן חוטין דם כשאדם בקי
בהן מותחן וגשפין הם הטיב עד שלא ישאר אחד מהם.
אחר שאמרו אין מחזיקין דם בבני מעיים יש מי שאוסר למלוח
אותן עם בשר שכל שאינו טרוד לפלוט בולע. ויש מתירין
ומתנין טעם לדבריהם דכיון שאין לאלו דם אין בולעין דם
הבא עליהן. אלא מחליק והולך הוא ואין טעם לדברים אלו.
וראה לי שאע"פ שאין מחזיקין דם בבני מעיים ציר יש להם
וכל שהן פולטין ציר אין בולעין דם. ודברים אלו של טעם
הם. ולפיכך לא ראינו מי שנוהר מלמלוח אותן עם בשר.
וראה לי כשמולחין החלחולת אין מולחין אותן מגד הפנימי
מקום מעבר האוכלין אלא מן צד החיצון ששם הסימן דבוק
ושמחזיקין בו דם : הטחול יש לו דם. ודמו בלא תעשה כדם
שאר אברים ולפיכך נריך מליחה. ולא אמרו בטחול שומנא
בעלמא אלא להנריכה חתיכה ומליחה ככבד. ולומר
שהמליחה מכשירתו כשאר אברים. ומראה אדמיתו שבו לאחר
מליחה אינו מחמת דם אלא שבעו ומראית שומנו הוא ככה :
הבבד מרובה דמים הוא כמו שאמרנו. ולפיכך אסור
לבשלו בקדירה. אף על פי שמלחו. אלא א"כ קרעו
שתי וערב ומולחו וחותכו למטה כדי שיוצא דמו הטיב.
ולאכלו בללי יש מי שהתיר בלא חתיכה ובלא מליחה שהאש

שואב הדם כמו שבארנו בורידין ובחתיכה שנררר בה דם.
ויש מי שאוסר אפילו לללי בלא מליחה. וראוי לחוש לדבריו
ויש מן הגאונים שאסרוהו לקדירה עד שיחתכנו ויזלנו וראוי
לחוש לדבריהם לכתחילה אבל אם קרעו שתי וערב וחתכו
למטה ובשלו עם בשר ואע"פ שלא ללא הכל מודים שאינו
אסור שזה שהנריכוהו ללייה חששת אחרוני' היא שמא לא יחתוך
או לא ישים חתוכו למטה ובחששת אחרונים כזו אין מדקדקים
להחמיר בדעבד אלא להקל שהתורה חסה על ממונן של ישראל
וכן הורו רבותי. חלטו בחומץ או ברותחין מותר. בד"א
בשניקרא והוציא מזרקי דם שבתוכו המלאים דם. שלא תועיל
החליטה לדם המכונן ושעומד בעין תוך המזרקים. וכבר
שלחו משיבת הגאונים שאין בקיאים עכשיו בחליטה. שלקו
את הכבד בקדירה בפני עצמו בלא מליחה ובלא חליטה יראה
לי שהוא מותר שהכבד אוסרת ואינה נאסרת שפולטת היא
ואינה בולעת. ואפי' בתוך הקדירה לפי שפליטתה מרובה
ומונעתה מלבלוע ואפילו נתבשל הרב' ומה ששלחו מן הישיבות
שאין מותר לאכול כבד שלוק אלא א"כ ללאוהו תחילה יראה
לי שלא אמרו אלא לכתחילה אבל אם עבר ושלקו מותר.
ואע"פ שראיתי לאחד מגדולי המחברים שאסר הכבד וכל
מה שנתבשל עמה. אם לא הבהבה אותה תחילה או שחלטוהו
בחומץ או ברותחין אין דברים אלו מחוורין בעיני :
השוחט את התרנגולת ומלא בה בליט גמורות אין נריכין
מליחה שלא אסרה תורה דם בליט כמו שיתבאר
בשער החמישי של בית זה. מלא בה בליט שאין גמורות
הרי הן כגוף התרנגולת ונריכין מליחה. אלו הן בליט גמורות
כל שיש להן חלבון וחלמון. אין לה חלבון עדיין בשר היא וטעונה
מליחה ויש מי שאומר שאינה גמורה עד שתגמר קליפתה
החיצונה ותתקשה. והראשון נראה עיקר : אין מולחין אלא
בכלי מנוקב שאם מלח בכלי שאינו מנוקב הדם מתכנס
בתוך הכלי ונכבש בתוכו. מלחו בכלי שאינו מנוקב אם נמלח
במלח כל כך שפוגם את הבשר תלאוכלו עמו הרי זה כרותח
וכשהדם מתקבץ בתוך הכלי והבשר נכבש בתוכו וכבש הרי
זה כמבושל. ולפיכך אסור. ויש מי שהורה שאינו אסור
אלא א"כ נמלח הרבה כבשר שמולחין להלניע ולהוליך בדק
מרחוק שהו' נמלח עד שאינו יכול להיאכל מחמת מלחו אף
לכשיודח מן המלח וכן יש מי שהורה שאינו נאסר אלא עמד
בתוך הכלי עד תשלוט כד מליחתו דמזמן זה ואילך נעשה
אינו נאכל מחמת מליחתו ולא קודם לכן. ואין דברים אלו
עיקר. והעיקר כמו שכתבנו. מלחו בכלי שאינו מנוקב רואין
כל מה שנכנס בתוך הדם והציר שבתוך הכלי ואסור אפילו
לללי. לפי שהוא כבש וכבש הרי הוא כמבושל. ודוקא מה

לחתכן על הדרך שאמרנו :

ביצור מולחין את הבשר לקדירה . נותנין את המלח לשני כדדין מולח והוסף ומולחו יפה . ואינו צריך ליתן עליו מלח עד שיכסהו כולו ולעשותו ככנין אלא מולחו יפה . עד שלא יבא ראוי לאכילה עם אותו המלח כדי שיפליט את דמו . ויראה לי שאין צריך למלוח מב' כדדים אלא מזה מן המזבח ובאפשר . אבל אם לא מלח אלא מלך אחד הו' שלא היה כח לעשות כן כמולח תרנגולין או חזזין שאי אפשר שידבק המלח בכל חללן אלא"כ בתר אופ' . או שמלח חללן במלח כמוליית' מות' . והדין נותן שלא תהא חתיכו' בשר דקה חמורה מחתיכת בשר עבה כנפח . שזו צריכה מליחה מב' כדדין אע"פ שאין בכל עביה כחצי אלבע וזו די לה במליחת שני כדדין לבד אע"פ שיש בעביה טפח ודס שבאמלע חתיכ' מי הוליה . ואין לדבר קצבה . כבר בארנו שהבשר שיש בו חוטי דס כלחיים והיד וכן בהמה ועוף שלא נשחטו הורידין צריך לחתוך ולמלוח . ויש מן הגאונים שאמרו שצריך שיניח מקום החתך למטה כדי שיזוב דמן היטב וכן בכל מקום שצריך חתיכה : המולח צריך שידח הבשר תחלה יפה יפה כדי להסיר חלאת הדם שעל פניו ואחר כך מולח ואחר כך ידח יפה יפה כדי להסיר המלח שעל פניו מלח ובלוע דס ולרחוץ אותו מלחלוית' הדם שנפלט ונדבק על פניו . המולח צריך ליזהר בהדחה שלאחר מליחה שינפץ המלח או שישטפנו במי' עד שלא יתגנו בתוך כלי המים שהוא מדיחו צו שאס יניחנו עם מלחו בכלי שאינו מנוקב עם המים כמלאו המים שוצרין כח פליטת הבשר ומלאו הדם שעל פני הבשר ושעס המלח חוזר ונבלע בתוכו מחמת המלח שעמו בכלי . ולפיכך תקנה גדולה היא למלוח במלח גסה במעט שהוא מנפץ אות' כנערת ונפלת . ואח"כ ראוי להדיח הבשר באיזה כלי שירצה עם קלת המים . מלח במלח דקה אע"פ שהוא ראוי צריך לשפסף היטב כדי להסיר מן הבשר המלח שהיא נדבקת עמו היטב . ועוד כדי שיוכל להדיח לאחר כן בתוך הכלי עם המים :

במה שיעור זמן מליחה לקדירה . מקלת גדולי המחברים כתבו כדי שיעור לליה . עמד במליחתו כדי שיעור יליאז מותר לבשלו בקדירה ואין צריך להרתיח המים אלא מותן הוא בין לרותחין בין לזונן . שלא מלאו צורך לחליטה אחר מליחה : מולח אדס חתיכות הרבה זו על גב זו וזו עם זו ואין חוששין שמא תפלוט זו ותבלע זו שכל זמן שיש בה פליט' דס ואפי' ציר אינה בולעת : בד"א במולח בשר עם בשר ואפי' בשר שור עם בשר גדיים וטלאים . ואפי' עם עופות שא"א לגדיים וטלאים ואפי' לעופות לגמור כל פליטת ציר עד שלא יפלוט בשר השור את דמו . אבל דגים גומרין כל פליטתן עד

שלא יגמור העוף פליטת דמו . עבר ומלח הדגים אסורים לפי שחזרין הן ובולעין את דס העוף אבל העופות מותרין ויש מי שאוסר אף העופות לפי שחזרין הדגים ופולטים דס שבלעו ומבליעים בעופות . ודברים רחוקי' הם מכלל דברי' אלו אתה למד שאסור למלוח בשר עם בשר שכבר נמלח אם שהה הראשון במלחו עד כדי שיגמור פליטת צירן שחזר הוא ובולע מדס חתיכת שנייה זו כיון שאינו טרוד לפלוט אפי' ציר . וגדולה מזו שמעתי מרבותי שאפי' בשר שנמלח לעצמו אסור להשהותו במלחו לאחר גמר פליטת צירו לפי שחזר ובולע מלחלוית' דס שעליו ושעל המלח . עבר ושהה צריך קליפה שאין הדם נכנס יתר מכדי קליפה . ומקובל אני מרבותי שעד שתיים עשר' שעות בקרוב בשר פולט ציר . יש מגדולי החכמי' שאמרו כל זמן שהבשר פתוח לפלוט דס או ציר מותר למלוח עליו בשר חדש . שכל שהוא פתוח כשם שהוא בולע כך הוא פולט ולפיכך התירו למלוח על בשר שפולט דס או ציר וכן משעה לשעה זה ע"ג זה . ואפי' לימים הרבה . שכל הפולט' בולעת ופולטת ואינה נגמרת מלפלוט : ודגים ועופו' שאסרו לפי שהבשר הדגים יפה מאוד ופולט הוא כל דמו וכל צירו עד שלא התחילו העופות לפלוט שום דס . ולפי דרכם למדנו שאס מלח עופות עצמן ומשעה שהתחילו לפלוט מלח עמהם דגים מותרין . ודרך זו רחוקה בעיני שאי אפשר שלא יפלוטו העופו' כלל בתוך שיעור שיפלטו הדג' דמן וצירן : אסור ליתן בשר שלא נמלח כלל עם בשר שנמלח קוד' פליטה דמן . לפי שבש' זה שלא נמלח בולע הוא מהדס שחזירו המלוח פולט שאין לו דב' שימנענו מלבלוע . ויש מגדולי המורי' שהורו שחזר הוא להכשירו עם מליחתו שכשם שפולט דס מעצמו כך פולט דס שבלוע מחוזה לו וזה נכון : וגדולה מזו אמרו קלת רבותי שאפי' מלחו בשר ע"ג בשר שנמלח והודח ובלע דס חתיכה זו שמלחו עליו חוזר הוא ומולחו וכשר דכבולע כך פולטו . וכמו שפולט ע"ג מלח דס של עצמו . כך יפלוט דס שבלע ממקום אחר . ואין דבר זה נכון בעיני . וראיתי צו תורת דבר זה ממה שאסרו דגים שמלחן עם העופות ואילו היה להם היתר במליחה לא אמרו אסורים . ולא היו שותקין מללמד עליהם את ההיתר :

הבבד דמו מרובה . לפיכך אסרוהו אפילו ללכותו בשפוד אחד עם בשר אלא"כ נתן הכבד בראש השפוד ושיחלה השפוד ראשיו למטה ונצבו למעלה כדי שיהא הכבד לעולם למטה . שאילו היה הכבד למעלה יוצב דמו המרובה על הבשר ויש לחוש שמא לא יהיה כח בבשר לפלוט כל דס שבלע מן הכבד . ואם עבר וללה הכבד למעלה מותר ומכאן יראה לי שהדין כן במליחה שאסור למלוח לכתחילה כבד עלגבי

בית שרישי ושער שרישי

קודם שיתנו לנו להסיר השער וליקח לעצמו נמצא
מפסיד את העור ואסור להפסיד חלקו של כקן אלא ליתן לו
בעין יפה :

השער השלישי מבית שלישי במליחה ונקוד הבשר מחוטי
דס וגיד וחלב . ואכלול עם זה אס חומר באלו
רוב מליין בנקוד מומחין הם כדרך שאמרו בשחיטה אס
לאו . ואבאר דין הכלים שמלחו בהם את הבשר . ואכלול
בשער הזה דין בשרא דאסמיק והכבד . ודין התולעי הנמצא
בבהמה . ובדגים . ודין הפירות שדרכו להתלע בעורן
מחברים לקרקע :

מליחה כילד . דבר תורה דס אסור באכילה . שנאמר כל
חלב וכל ודס לא תאכלו איזה דס אסור . דס בהמה
וחיה ועוף . שנא' כל דס לא תאכלו לעוף ולבהמה . וחיה בכלל
בהמה היא . ודמו של כזי אסור . אף לדברי האומר כזי ברי'
בפני עצמה היא . שהתורה רבתה אותו מדין עוף ובהמה .
אבל דס דגים וחגבים . ודס ביצים אינם בכלל דס האסור
מן התורה . אלא שהחכמים אסרום בתנאים ידועים כמו
שיתבאר : דס שהגשמה יולאה בו אסור . והאוכל ממנו כזית
חייב כרת : דס האיצרים אס פירש ויאל לחוץ או שנרר
בחתיכה או שפירש ממקום זה ונתעורר לגלות ונבלע במקום
אחר אפי' בתוך הבשר אסור דבר תורה . והאוכל עובר בלא
תעשה שנאמר כל דס לא תאכלו . בד"א בשפירש ממקומו
כמו שאמרנו . אבל אס לא פירש אלא שהוא עומד במקומו
מותר . ואפי' לכתהילה . לפיכך רצה לאכול בשר חי בלא גלי
ובלא מליחה ונקר אותה חתיכה מחוטי דס הולך ואוכל ואינו
כמנע . הן חוטי דס בבשר צריך ליטלם שהרי הדס העומד
בתוך החוטים הרי הוא כפירש ועומד בכלי ולפיכך אסור .
וכן אס נתעורר הדס לגלות ויאל ממקומו ונבלע במקו' אחר
אסור לאוכלו עד שיפליט את דמו כמו שבארנו . ולפיכך
העובר מפרקתה של בהמה קודם שתלך נפשה אסור לאכול
ממנה בשר חי אלא"ב מולחו יפה יפה . לפי שנתעורר הדס
לגלות ונמל' זה שסובר מפרקתה מחליש כחה ואינה יכול' לנק
ונמצא הדס פורש ממקומו ונבלע באיצרי' . מלחו מותר ואפי'
לקדיר שהמלח מפליט הדס שנבלע בפני' . לפי שהדס הנבלע
באיצרי' קלום ונלול ויאל הוא במליחה : נרר הדס בבשר
ומחמת מכה וכיוצא בזה אסור לאוכלו עד שיחתוך אותו מקום
וימלחו יפה . שכל שנקר' ונרר' איננו במל' להוציאו עד שיחתכו
ויעשה לו פתח לגלות דרך שם : ללא על האש מותר . שהאש
שואב את הדס ואע"פ שלא חתש . וכן האורידים מלאים דס
תהבן ומלחן מותרין ואפי' לקדירה . לא תתכן מותרין לגלי

כל שהציתן על האש . שהאש שואב את הדס :
קרום שעל ביצי הזכר כשגדל ומוריע מתמלח חוטי דס ואסור
לכשכן בקדיר' עד שחתוך אותם וימלח אותם . הניחם
על האש מותרים שהאש שואב את הדס כמו שאמרנו . בד"א
כשגדל הזכר ועמד על שלש יום . אבל קודם שלשים יום
אין מחזיקים בהם דס . גדל ועמד על שלשים יום או יתר
מכאן אס הוריעו חוששין להם משום דס . ואס לא הוריעו
אפי' לאחר שלשים יום אין מחזיקין בהם דס : מחין ודע
דבר זה אס הוריעו או לאו . אס יראו בהם חוטין חיוניים
בידוע שהוריעו ואס לאו בידוע שלא הוריעו . מכלל דברים
אלו יראה לי שכל תוך שלשים יום אפילו נראים בהן חוטין
אחמים אין חוששין להם משום דס . אדמיומות זו שפסק אינה
אלא שומן בעלמא : הגלי אינו צריך מליחה שהאש שואב הדס .
לא הנריכו מליחה בדס האצרים . אלא לקדירה שהדס נפלט
ויולא בתוך התבשיל ומתבשל עם הבשר . וכן הדין לכבש
שהכבש הרי הוא כמבושל : רצה למלוח ולאכול בגלי ובלא
הדח' עוש' ואינו חושש לדס שעל המלח שהאש שואב את הדס
ומונע את המלח מלבלוע את הדס . בד"א במלחו ומעלהו
לגלי אבל אס שהם במלחו המלח בולע את הדס וגאסר .
ולפיכך מדיחו יפה ומלח ואוכל . בד"א כשהתך את הורידין
בשעת שחיטה או כמוך לה שהדס חס ונפלט דרך הורידין .
לא תתך את הורידין אסור לאכול אפי' בגלי עד שיחתוך אבר
אבר ויגלה . רצה לאכול ממנו בשר חי אסור עד שיחתוך
וימלח . ויראה לי שאס ניקר הבשר מחוטי דס . אוכל אפילו
בלא מליחה חי או גלי ואפי' עוף כולו כאחד . שדס האצרים
יולא הוא דרך הסימנים אפי' שלא תתך הורידין . ולא הנריכו
חזיכו' או רידין או חתיכת אבר אלא מפני דס החוטין שבשר'
ויש מגדולי המורים שהחמירו שלא לאכול כולו כאחד אפילו
בגלי אלא אחר חתיכת הורידין ורובי הסימנים : חוטי דסיס
בעוף ובבהמה שאין מנקין את דמן לא דרך ורידין ולא דרך
סימנים . והן חוטין שביד הבהמה והכתף . וחוטין שבלחיכות
שבלחי העוף ושכנוף . ולפיכך צריך לחתכן : ואס לקדירה
צריכין חתיכה ומליחה . ואס לגלי צריכין חתיכה ואין צריכין
מליחה . ומה הפרש בין אלו לזורדין . או לחתיכה שנרר הדס
שאינן צריכין חתיכה כמו שבארנו . יראה לי שלא תתירו
בזורדין אלא כשהוציאו מתוך הבשר . ושם פניהם על פני האש
שכל שאין מבדיל בניהם ובין האש . האש שואב את דמם .
וכן הטענה בבשר שנרר בין הדס . אבל חוטין שמובלעין
בתוך הבשר הבשר מבדיל בינו ובין האש . ולפיכך אין האש
שואב היטב את הדס ולפיכך אסור עד שיחתוך ויגלה או יחתוך
וימלח . חוטין שתחת הלשון בכלל חוטי הדס של לחי . וצריכין
לחתכן

כל שאינו כן בידוע שאינה מותרת. אם כן למה אין כומדין
עג סימנים חילו לפי שיש מקלות המינים הטמאים שסימני
ציהם כסימני ציץ המסורים. אמר של עוף פלוגי ועשה
הוא סומכין על סימנים אלו. אבל מן הסתם אינן סומכין
ליקח אותם מכל אדם אלא מן המומחה. ועכשיו נהגו ליקח
צצים בכל מקום מכל אדם ואפילו באתם לפי שזין המינים
העמאים מניין חללינו ואין רגילות לשם דם למכרן: בני'
של טריפה ושל נבלה אסורים כמו שנתבאר בסוף שער
הטריפות ולפיכך אין מוצרין אותם לעכו"ם גזירה שמה
יחזור וימכרם לישראל וכמו שבארנו שם: הרוגה למכרן
כיצד יעשה טורף אותה בקצרה ומוכרין לעכו"ם לפיכך אמרו
שחין לוקחין צצים טרופות מן העכו"ם. בד"א כשנמלא טרופו'
ציד עכו"ם שחזותן מוכחת עליהן שמחמת שהיו אסורות
טרפן ישראל ומכרן לו: מלא פת ביד עכו"ם שטחו פניו
בצצים מותר ליקח ממנו במקום שנהגו לאכול פת של עכו"ם
שחין כחן הוגחה על אסור. רובן של צצים מן השלמים הן
ומשים חשש דם של צצים רובן אין בהם דם:
סימני חגבים. כל מה שיש לו ד' רגלים וד' כנפים
וקרסוליו וכנפיו חופין את רובו ושמו חגב מותר וכן
שראשו ארוך או גוך. ולפיכך אין נאכלין צאימנים שבגושן.
עד שיודע שנקרהין חגב. אבל ע"מסורות שנקרהין כן
נאכלין. מי שאין לו עכשיו סימנים חילו ועתיד לגדלן לאחר
זמן מותר שיתאמר אשר לו כרעים נכתב באלף. ונקרא
בוי"ו ללמדך דע"פ שאין לו עכשיו ועתיד להיות לו לחר
זמן מותר: כנפים חופין את רובו שאמרו דווקא כשחושין
רוב ארכן ורוב הקיפן:
השער השני במתנות כהונה הגתים לכהן לאחר שחיט'
והם הזרוע ולחיים והקיבה:
דבר תורה השוחט בהמה חייב ליתן לכהן מתנות כהונה
ממנו כמו שחייב אדם ליתן מפירותיו התרומה
והמעשר שכח' זה יהיה משפט הכהני' מאת העם מאת זבחי
הזבח אם שור אם שה ונתן לכהן הזרוע והלחיים והקיבה.
לא חייבה תורה במתנות חילו אלא בקר ואין אבל לא חיה
ועוף. הכלאים חייבים במתנות כיצד עז שבא על הרחל
וילדה בן אונתו בן חייב במתנות שכולו שה הוא. ולא עוד אלא
אפילו תיש הבא על הצביה וילדה בן וזה שקראו חכמים
כוי חייב במתנות כהונה שהתור' ריבה אותה במתנות שכתב'
אם שור אם שה לרבות את הכלאים. אם שה לרבות את
הכוי. ולפיכך חייב בכל המתנות כשה. אפילו לא שחט לא
שור אחד או שה אחד חייב במתנות שכתב' אם שור אם שה:
מתנות אלו חעפ"י שחייב הכתוב להרים אותה כמו שחייב

בזרומת גורן ובתרומת יקב. השרש יש ביניהם שהדגן והתירין'
עד שלא הופרש מתנותיהם טבל הן ואז נאכל מהם קצת.
אבל מתנות חילו אינן טובלות ומוותר לאכול מן הבהמה חעפ"י
שלא הורמו מתנותיה: לא כל השוחט חייב להפריש מתנות
חילו אלא ישראל בלבד שכתב' וזה יהיה משפט הכהנים מאת
העם ילא השוחט לכהן ולגברי שאינו בכלל עם ישראל: לוי
אין מותנין לו מתנת חילו. וכן אין לוקחין ממנו מתנות
מספק שמה עם בני עמין הם ואינם בכלל עם ישראל:
קדם הכהן וטל המתנות ממנו מה שנטל טל ואין מוסיפין
מינו. כהן שנטה טבח ושוחט ומוותר לאחרים כל שקבע
מקום למכור. כדרך הטבחים חייב במתנות ואינו פטור אלא
בשוחט לשלחנו. לא קבע מקום אלא לעת' שוחט ומוותר שתיס
שבתות או ג' פטור מכאן ואילך חייב. כהן ששחט לשלחנו
וגשתף ישראל עמו אם בכל הבהמה נשתתף עמו פטור בכל
המתנות. נשתתף הכהן בראשו לבדו פטור הישראל מן
הלחיים וחייב בכל שאר המתנות. נשתתף עמו בזרוע פטור
מן הזרוע וחייב בשאר. זה הכלל הרי זה פטור בכל מה
שנשתתף עמו הכהן שמתנות אמר הכתוב ולא חגי מתנות.
זה שאמר הכתוב ונתן לכהן אפילו כהנת במשמע ולפיכך
ישראל שנטח כהנת אובל בשביל אשנו. וכל שכן שהו' פטור
מן המתנות. עיר שיש בה כהן חבר וכהן עם הארץ. אין
נותנין המתנות החילו אלא לכהן חבר. שכתב' וזה יהיה
משפט הכהנים לימד שהמתנות דין ולומר שמן הדין מותנין
לזה שראוי יותר. אין כהן חבר שם נותן לחזה כהן שיש שם
ואפילו עם הארץ. כל כהן שאינו צריך למתנות ראוי לו
למשוך ידו שלא ליקח מהם. אלא לעתים רחוקות פעם
בשנה. להחזיק עצמו בכהן. וזה מדרך הגניעות וכן הגון לו:
מתנות חילו אינן נוגות אלא בארץ ישראל. לפי שהקשו
המתנות וראשית הגז לתרומה וכשם שהתרומה אינה נוגת
בחולה לארץ. כך ראשית הגז והמתנות אינן נוגות בח"ל.
וכבר אמרו חכמים שנהגו בראשית הגז כר' אליעזר שפטר
בחולה לארץ. וממנו אתה דן למתנות שאין נוגות אלא
בארץ. או במקומות שבחולה לארץ שהגז בהם להפריש
שם את התרומה ויש מחמירים ומחייבים מתנות אף
בח"ל. ונראה דברי המתירין וכן נהגו בכל גליל' אלו: חזונו
שיעור של מתנות אלו הזרוע מפרק ארכובה הנמזרת
עם הראש ועד כף היד שקורין אשפליד"ה. והלחיים מפרק
לחי ועד פיקה של גרגרת והוא מקום חיטי: חזונו זרוע
הוא כותף. זרוע ימין ולא זרוע שמאל. הקיבה ידוע היא הוא
מקום שמתכנס חלב שהיונק יונק: מקום שנהגו למלוג לא
ימלוג את הזרוע לפי שיעור הזרוע. ואם ימלגנו ישראל

בית שלישי ושער ראשון

קשקשת אין לריך לחזור על הסגפיר צומע שיש לו . ולא כתבו
הכתוב חלף להגדיל תורה ויחדיר . לז מלא בה קשקשת
אע"פ שמלא בה סגפיר הרי חסורה מספק . יש מיני דגים
קשקשת שלהן דקה שצדק' ואינה ניכרת בהן נפיכך כל
שנסתפק הם ש לו קשקשת אם לאו . אם חפז אותן בצבד או
ששמו אותן בכלי חרט . ונמצאו בו קשקשים צידוע שהיו לו
ומותר : דגים טמאים ראשן חד ואין להם חוט השדרה .
ומהורין דרכן שאין ראשן חד . ולפיכך יש מגדולי המורי' שהורו
שכל דגים שניכר בראשו ושדרו שהוא דג טהור ר"ל שאין
ראשו חד ויש לו שדרה . אע"פ שלא מצינו לו קשקשים מותר
צידוע שיש לו חלף שהשירה או שלא גדלה עדיין . ורחוי לחוש
ולהחמיר שלא מצינו לאחד מן הגאונים ז"ל . ולא לאחד
ממחברי ספרים שכתבו כן : מלא חתיכות דגים רש באחד
מהן קשקשים אם היו החתיכות מתאימות כולן מותרות חזקה
מדג אחד . היו ואין חוששי' לומר שמא זו טהורה וזו עמאה
וכך חירע דרך מקרה שהחתיכות מתאימות . לא היו מתאימות
את הנמצא בו קשקשים מותרת והשאר חסורות . ואפינו היו
כולן מלוחות בגרב אחד . בד"א להתיר גופן חלף להתיר
צירן כל גרב סתום שנמצא בה דג ח' ואפי' קטן ככלבית או
שנמצא בתוכו חתיכה אחת שיש בה קשקשים כל הציר שבגרב
מותר לפי שציר דגים טמאים זיעה בעלמא הוא ואינו חסור
דבר תורה ובשל דבריהם הקילו וסמכו על מה שאין הדבר
מצינו למנוח דג טמא ודג טהור כאחד שצריך מליחה יותר
מזה . ואם גרב פתוח הוא לריך שיהיו בו צ' דגים שאלו לא
נמצא בו חלף אחד חסור חוששין שמא נפל שם דרך מקרה .
ובד"א כשאין שם חתיכות אחרות שאין בהם קשקשים היו בה
חתיכות או דגים שיש בהם קשקשים וחתיכות שאין קשקשים
ניכרין בהן הכל חסור ואפילו הציר בזירה צירן משום גופן .
היו חביות הרבה מלאות ציר אם פתוחות הן ויש באחד מהם
שני דגים טהורים כולן מותרות על ידה שכל שהן פתוחות
הרי הן כאילו נתערבו וכאחד הן . אבל אם היו סתומות . כל
שנמצא בו אפילו דג אחד קטן מותרות כמו שבארנו והשאר
חסורות עד שיהא באחד מן הפתוחות שנים :

שרצים הגדלים במים שאין להם סגפיר וקשקשת אם מים
מכונסים הן כבורות שיחין ומערות וכו"ס הגדלים
בכלים שוחה ושותה וחינו נמנע . שלא לריך הכתוב סגפיר
וקשקשת חלף במה שגדל בימים ובנחלים וכוונא בהם וחריצין
וגעילין הניבעין ויש אומרים אפילו בחריצין וגעילין שאינם מים
טבעין . שלא התיר הכתוב חלף כלים וכוונא בהן שהמים
נעצין בהן ככלים והן בורות שיחין ומערות שהמים נקוין
וגעילין בהן אכל חריצין וגעילין המושכין אין ככלי ולפיכך

הרי הן בימים ונחלים לחסור כל שגדל בתוכן עד שיהא לו
סגפיר וקשקשת . כלים ובורות שיחין ומערות שחמורו . בזמן
שלא פרשו חלף שוחה ושותה . אבל בזמן שפרשו חסורי' משום
השרץ השורץ על הארץ . ולא עוד חלף אפילו פרשו לראשי
הכלי או על שפת הבור מבחץ חסורים . פרשו לדפני הכלים
מבפנים או לדפני הבור הרי חלו מותרים . שעדיין במקום
גדול הן ואין חוששין שמא פרשו לחץ ופזרו חלף הרי חלו
מחזיקים אותם במקום מליחות' . ולפיכך שר שדרך התושי'
לגדל בתוכו חסורים לשמותו כלילה בקטן שמא יפרוש אחד
מהם לקטין ויחזור ויפול לכלי . והרי הוא עובר עליו אם
יבלענו משם שרץ השורץ על הארץ וכן אמרו את נבלתם
תשקלו לרבות יבחושין שסיננן : דגים מלוחים טהורים שנמצאו
ביד עכו"ס מותרים ואין חוששין שמא נמלחו עם טמאים .
לפי שאין ציר של דגים טמאים חסור חלף מדבריהם כמו
שבארנו וכיון שאין מליחת הטמאים והטהורים שזה הקילו
בספקן לומר שלא נמלחו עם הטמאים . לפיכך אמרו טרית
שאנה טריפה הנמצאות ביד עכו"ס והם הדגים הקטנים
המלוחים שראשן ושדרן ניכר שם טהורין מותרין :

קרבי דגים אין נקחין חלף מישראל שאינו חסוד . בד"א
בשלא אמר חלו דגים ואילו קרביהן . אבל
אמר חלו דגים ואילו קרביהן לוקחין אפילו מעכו"ס ומישראל
חסוד . דירא הוא שמא יתבדה ויחלו . ואפשר שאפילו בד"א
של דג פלוני טהור הן שגם זה ירא שמא יתבדה דכל שאמר
של דג פלוני יש מכירין אותו דג וקרביו . ויש מי שאומר :
אמר קרביו חלו של דג טהור הן ואני מלחמים יש מי שהורה
שכל כיונא בזה אפילו בעכו"ס וישראל חסוד נאמן ויש מי
שהורה שאין סומכין על החסוד באומר אני מלחמים חלף
במי שאינו חסוד אע"פ שאינו מונוחה סומכין עליו כשאמר
כן : קרבי דגים טהורים ראשן אחד כד ועגול וראשן אחד
חד כעין ביטת תרנגולת . ואין לך מן הטהורים ששני ראשיהן
חדין או כדין ויש בטמאים שראשן אחד כד וראשן אחד חד
כטהורין ולפיכך אין סומכין בשימונים חלו להתיר קרבי דגים .
היו צ' ראשיהן חדין או כדין אע"פ שאמר של פלוני טהור
הוא או שאמר חלו דגים ואילו קרביהן חלו נאמן צידוע של
דג טמא הן . היה ראשן אחד חד וראשן אחד כד אם אמר
של דג פלוני טהור הוא נאמן . לפי שכל הטהורים יש להן
ואין לרוב הטמאים כן . עוברי דגים והן הבצים המקובצים
הנמצאים בדגים מותר ליקח מכל אדם דכל דג טמא משרץ
ואינו מטיל בצים ודג טהור בלבד הוא שמטיל בצים :

סימני בצים כל הבצים הטהורים ראשן אחד כד וראשן
אחד חד . וכן החלבון שלהם מבחץ והחלבון מבפני
כל

הבית השלישי הכשר האוכלין ואסורין וחלקתי אותו לשבעה שערים

השער הראשון צימני בהמה חיה ועוף ודגים וקרבני דגים וצבים וחגבים ואכלול עם זה חס נסמוך

על סימני מקדן להקדיר את כולן גושן חזקירן :

סימני בהמה כלל . סימני בהמה נאמרה בתורה להבדיל בין הבהמה הטמאה שבשרה מותר ובין הטמאה שבשרה אסור . שנימור וכל הבהמה מפרס פרסה ושוסעת

שסע פרסות מעלות גרה בבהמה אותה תאכלו . וזוהי בכלל בהמה לכלל סימנין או שנאמר זאת הבהמה אשר תאכלו

שור שה כשבים ושה עזים חיל ולבי ויחמור פתח הכתוב בבהמה ומנה עמה החיה . כל בהמה או חיה שפרסותיה

סדוקות ומעלת גרה בידוע שהיא טהורה . כל בהמה או חיה שאין לה שיניים למעלה ולא ניבין והם תלחלי בשר בעין שיניים בולטין בחנכים כמו שיש לגמל בידוע שפרסותיה

סדוקות וכשירה חוץ מכן גמל שאין לו אפי' ניבין עד שיגדל . לפיכך היה מהלך במדבר ומלא בהמה שפרסותיה חתוכות

בזדק בפיה חס אין לה שיניים למעלה ולא ניבין בידוע שהיא כשירה והוא שיכיר גמל וכן כל הבהמה שפרסותיה סדוקות

בידוע שמעלה גרה הוא חוץ מן החזיר לפיכך היה מהלך במדבר ומלא בהמה שפיה חתך . ואינו יכול לבדוק בפיה

בזדק שפרסותיה חס סדוקות הן בידוע שהיא טהורה והוא שיכיר חזיר . הוא לה קרניים הרי יראה מספק חזיר והרי

הוא מותר . אין לך בחיה או בהמה טמאה שבשר שבכנפי העוקץ הולך שתי וערב חוץ מערוד ולפיכך מלא בהמה או

חיה שפרסותיה חתוכות ופיה חתוך ואינו יכול לבדוק לא בזה ולא בזה בזדק בבשר שבכנפי העוקץ חס הולך שתי וערב בידוע שהיא מותרת והוא שיכיר ערוד . יתירה חיה על

הבהמה שחלבה מותר שלא אסרה תורה אלא חלב שור וכשב ועז . וסימני חיה שחלבה מותר לא נתפרשה בתורה אכל

אמרו חכמים בזדק בקרמיה ואם קרמיה כחכות שעשויות גלדים בגלדי גללים והגלדים מהודקים ירבה שלא בגלדי

קרמיה שור שהגלדי רפים עד שמתקלפי' זה מעל זה והקרמים עגולות שלא כקרמי העז שהן רחבות ולא עגולות . בידוע שהוא

חיה וחלב' מותר . הן קרמיה עגולות ופשי' גלדים אלא שאין הגלדים מהודקים ירבה ואין חלבה מותר שיש להסתפק בשור

שקרמיו עשין כן . היו עשויים גלדים גלדים מהודקים אלא שאין עגולים אין חלבה מותר שיש להסתפק בעז . ויש מי

שאסר עד שיהיו הגלדים מובלעים זה בתוך זה לאורא מספק עז כרמו . ולא יראה כן שבו ברכו בפסוק הלכה

להקדיר : היו קרמיה מפוללת ומשתרגות כענפים היוצאים

מן הכד וכן חס היו ראשי קרמיה בפופין כרגמון בידוע שהוא מין חיה וחלבה מותר : עז הבר מין חיה הן ומין חקו או זמר

הן וחלפן מותר . שור הבר מין בהמה הוא וחלבו אסור . חלב היוצא מבהמה טמאה או תחיה טמאה אסור בבשרה

שכל היוצא מין הטמאה טמא . אכל חלב בהמה טהורה או חיה טהורה מותר ואע"כ שפורש מן החי . שהכתוב התייח

בפירוש שני' ולכן שברו בלא כסף ובלא מחיר יין וחלב : סימני העוף לח נתפרשו בכתוב אכל אמרו חכמים שכל

עוף הדורס את החי ואוכלו חי . בידוע שהוא טמא . וכל עוף שיש לו אצבע יתירה וקורקבנו נקלק ביד ואפי' לאחר

שמושיבין אותו בשמש מות' . בידוע שהוא חיני דורס נקלק בסכין ולא ביד אין זה בכלל נקלק מן הספק : שאר עופות

הבאי' במק' סימנין חילו יש מהם מותרין ויש מהם אסורי' . ולפיכך אין נאכלין אלא במכורת . היו נאכלין במק' מקומות

ובמקלט מקומות אין נאכלין יראה לי שסומכין על אותן מקומות שפשט בהן היתרן שאלמלא קבלו כן מאב' הראשונים

הבקיאים לא היו נוהגין בהן היתר . ואע"כ שיש במק' המקומות לא כן קבלו אין אומרים למי שלא ראה את החדש יבא ויעיד

אלא למי שראה את החדש ואפשר דלאותן שנהגו בהם אסור שאסורים שאני אומר מותרין הן אלא שנהגו בהן אסור . מפני

עובדות טמאים הדומין לחילו הנמצאים באותן המקומות : הורו מקלט הגלוי' ל' שכל עוף שחרטומו רחב שיש לו כף

הרגל כרגלי האווז בידוע שאינו דורס : שכן קבלו מזהנים הקדמונים . סנונית הדורס בבית חס כרסה לבנה מותרת

ואם לאו אסורה . ובמקומות האילו לא ראינו מי שנהג בהן היתר אף בכרסה לבנה . וזאת עוף טמא אסורה . שנאמר

ואת צה היענה ואין ליענה צה אלא צה זו ביצתה : סימני דגים מפורשים בתורה שנאמר כל אשר לו סנפיר

וקשקשת צימים ובנחלים אותה תאכלו . ואילו הן קשקשים הדבוקים בו . וסנפירין שהוא פורח בהן . כמה

יהיה לו ויהיה מותר . סנפיר אחת וקשקשת אחת . ואם יהיה אותה קשקשת היחידית תחת לחיו או תחת זנבה או תחת סנפיר

שלו . היה במקום אחר חצי חושש שמה מותר שניגוד עמו או שנדבק לו כדבקה בו . ויש מן הגדולים שהורו

לאסור עד שיהיו שלשה קשקשים אחד תחת לחיו ואחד תחת זנבו ואחד תחת סנפיר שלו . וראוי לחוש לדבריהם .

יש מיני דגים שאין להם קשקשים עד שיגדלו . ויש דגים שיש להם קשקשים וכשק' עולין מן הים משירין אותן ושני

מינים חילו מותרים דכל מין שיש לו סנפיר וקשקשת היתר הכתוב . כל מין דג שיש לו קשקשת יש לו סנפיר' אכל יש שיש

לו סנפיר ואין לו קשקשת . לפיכך מלא חתיכת דג שיש בה קשקשת

בית שני ושער רביעי וחמשי

אותה ואת הבן הזה חייב משום אותו ואת בנו . ואותו אמר רחמנא ובנו ואפילו כל דהוא . ותייש הבא על הצביה וילדה בן ושחט אותו ואת הבן יראה לי שמותר לשחטן נכתילה דשה ובנו אמר רחמנא ולא גבי ובנו . תיישהבא על הצביה וילדה בת ובת ילדה בן לדברי האומ' דחוששין לזרע האב אסור לשח' את אלו . ולדברי האומר דאין חוששין לזרע האב מותר וכבר כתבנו דחוששין מספק של תורה . אע"פ שאמר הכתוב אותו ואת בנו אין ההקפדה בשוחט אותו תחילה ואחר כך את הבן אלא אפילו שחט את הבן אסור לשחוט את האב שנאמר לא תשחטו . ויש במשמע שיש שנים בכלל אזהרה זו . כיצד אחד שוחט פרה ואחד שוח' את' את אמה ואחד שוחט בתה של פרה ראשונה לאחר שחיטת פרה שניה . שניים האחרוני' חייבים נמלא שוחט את הזקנה חייב משום בנו ואותו . ושוחט הפרה שלישי חייב משום אותו ואת בנו ומכאן אתה למד דמה שאסרה תורה לשחוט אותו ואת בנו לאו דוקא כשאחד שוחט את שניהם אלא אפילו זה שוחט את האב אסור בין לו ובין לאחר לשחוט את הבן : כשאסרה תורה לא אסרה לא בשחיטה אבל להרוג שלא דרך שחיטה מותר לפיכך המותר והמעקר אינם בכלל איסור זה כלל : נחר את האב מותר לשחוט את הבן שחט את הבן מותר לגחור את האב : חש"ו ששחטו בינים לבין עצמם מותר לשחוט את האב אחריה לפי שרוב מעשיהן מקולקלים ואין שחיטתן כשירה אבל אם שחטו ואחרים רואין אותם ששחטו כראוי אסור לשחוט אחריהם : מחוסר זמן זה אינו כשנים הראשונים שהשוחט את הבהמה שלא שהתה שמנה ימים אסורה משום נפל וכן אפרוח קודם זמנו משום השרץ השורץ על הארץ . ואותו ואת בנו שער ושחטן ציוס אחד מותרין באכילה . לפי שאין מחוסר זמן אסור להדיוט :

השער החמישי במי שניתר בלא שחיטה . ארבע מינים יש מותרין בלא שחיטה . שלשה מהם מותרין בלא שחיטה אפילו מדבריהם . והרביעי מותר דבר תורה אלא שטעון שחיטה משום מראית עין . ואלו הן דגים . וחגבים ובן פקוע . ואשליל :

דגים וחגבים מותרין בלא שחיטה כלל אפילו נחירה אינה צריכים . דגים שנאמר האין ובקר ישחט להם ומלא להם אם את כל דגי הים יאסוף להם . באסיפה בעלמא . והואיל ולכתבה אסיפה שלה' אלא שחיטה דאחרים יש במשמע שאינם טעונין שחיטה ובאסיפה בעלמא מותרין . חגבים שלא מצינו להם שחיטה בב' זוב ולא נכתבו אלא הנשחטים וכל שלא הצריכה תורה שחיטה הרי זו בכלל היתר . השליל הוא העובר הגמלא בבהמה בשעת שחיטה בין שהוא חי בין שהוא

מת ובין שהוא בן שמנה ובין שהוא בן תשעה נותר בשחיטת האב שנאמר וכל בהמה מפרסת פרסה וכו' מעלת גרה בבהמה אותה תאכלו . מפי השמועה למדנו בהמה דבהמה תאכלו . ויש מי שאוסר בבן תשעה חי והדעת מכרעת כדברי המתירין . בד"א בשלא הפריס על גבי קרקע אבל הפריס על גבי קרקע טעון שחיטה משום מראית עין כמו שיתבאר . בד"א בשוחט את האב שחיטה ראויה ונמנאלת כשירה אבל השוחט ונתנבלה בידו אפילו שחט כראוי ונמנאלת האב טריפה אין הולד נותר בשחיטת האב שכל שחיטה שלא הועילה להחיות את האב לא תועיל להחיות את העובר כלל . לפיכך השוחט את הטריפה ומלא בה בן תשעה חי או בן שמנ' בין חי בין מת אסור . מלא בה בן תשעה חי שוחטו ומותר שכן תשעה חי מתיר את עצמו בשחיטת עצמו . ארבע סימנין יש לו לבן תשעה חי . סימני האב . וסימניו כל שלא נותר בשחיטת האב מתיר את עצמו בשחיטת עצמו : השוחט את הבהמה ומלא בה בהמה שפרסותיה קלטות כחמור מותר ואל"ל במעי אמו לא אפי' יא' לאויר העולם מותר . דאפי' גמל במעי פרה התירה התורה . השוחט את הפרה ומלא בה דמות יונה אסור שלא התירה תורה אלא פרסות או פרסה שנאמר וכל בהמה מפרסת פרסה ושוסעת שסע מעלה גרה בבהמה אותה תאכלו לא התירה תורה אלא בשיש פרסות או פרסה אבל דמות יונה לא התירה תורה . מלא בה דמות בהמה ורגליה כרגלי יונה מותר שהרי הוא בדמות מי שיש במיט פרסות ואפי' מלא בה דמות שיש לה פרסה מותר . ויראה לי שכל שמלא בה דמות מין בהמה שהיא בת פרסה או בת פרסות מותר אבל מלא בה בהמ' שאינה דמות בהמה אע"פ שהוא מין שיש לו פרסה כאדם אסור מספק . השוחט את הבהמה ומלא בה בן תשעה חי זהו נקרא בן פקוע . מה דיט של בן פקוע זה אם לא הפריס על גבי קרקע מותר בשחיטת האב . הפריס על גבי קרקע טעון שחיטה משום מראית עין . וכיון שאינו טעון שחיטה לא משום מראית עין וכבר שער בעלמא הוא אין משיחין בטריפותו לא בין שלם ובין טריפה כשר ובן אורו מגדולי המורים . ומתוך דבריהם נראה שאפי' נמנאלת סכין פגומ' אין בכך כלום . וחלבו אסור שאף הוא יש בו משו' מראית עין . הנה בן פקוע זה קלוע מותר דכל שתי תמחות וזכרים בני אדם . בן פקוע שבא על הבהמה מעליה ואליד ממנו בן למאן דאמר חוששין לזרע אב . ולד זה אין לו תקנה . שסימני האב כשחוטין הן וא"כ גם סימני ולד זה מחמתן שחוטין ולפיכך אין לו תקנה . וכבר כתבנו למעלה דראוי לחוש ולהחמיר כדברי האומר דחוששין לזרע האב : כשלא הבית השני בעור אחד ואין שני :

הבית

בית שני ושער שלישי ורביעי

ד

מפני שללעות של עוף מצינו עליה ומן הסתם אינו נריך לבדוק בריחה אע"פ שנפלה לאור בפנינו לפיכך לא מנו אותה בכלל אלא שריך לבדוק אחריהם כל שנפלה לאור אבל ירוק אם ראינו שהוריקה הריחה טריפה שהרי נודע שלא הלילה ללעותיה : ויש מחזיקין ולא נתחווירו דבריהם כלל : וכן יראה שהכבד שהוריקה אפילו שלא כנגד בני מעיים אם הוריקה כנגד מקום חיותה וכנגד מקום מרה טריפה שהרי כל מקום ירוקתה באלו נשרף וניטל . ולפיכך מנו אותה עם לב וקורקבן שטריפותן מחמת עצמן . נפלה לאור והוריקה כבד כנגד בני מעיים טריפה בידוע שנחמרו בני מעיים . ויראה לי שאפילו שבני מעיים לשנינו : ואי מוכר בהם שום ירקות . דכל שהוריקה הכבד בידוע ששלט האור בבני מעיים אלא שאין ירוקתו ניכרת בהן . שאר מיני ירקות יש ירוק ככרתי ויש ירקות כביל' ויראה לי שהירקות הפוסל בכבד של עוף הוא הירוק ככרתי שהכבד בתולדתו ירוק כבילה אם היה שמן ואין כאן שינוי מראה . וכן יראה לי שאין ירקות פוסל בכבד של עוף בייתי . שיש במינו מדברי לפי שכל מדבריים כבד ירוק ככרתי בתולדתו . וכל שבמיני מדברי ירוק אפשר שימלא גם בייתי לעתים ירוק . ובענין שהתירו יתרת שבריחה . מפני שיש לעזים המדבריות כן . וכמה שעור ירקות זה של כבד שכנגד בני מעיים אפילו כל שהוא . נמלאת הכבד ירוקה כנגד בני מעיים ולא נודע אם נפלה אם לאו טריפה בידוע שנפלה ונחמרו בני מעיה . ויש אומרים שלא חמרו אלא בידוע שנפלה לאור אבל כשאנו יודע שנפלה לאור אין לנו חוששין לו שמה מתולדתה הוא או חולי הוא . והראשון עיקר ולזה הסכימו הגאונים ז"ל וזה ראוי להורות . חיזהו כנגד בני מעיים ראשו של כבד תלוי כנגד בני מעיים והוא הראש הדק שבה וראשה האחד למעלה שלא כנגד בני מעיים והוא הראש הגס שבה מקום שהיא תלוי בו . וכן הלד החילון שלה החלק שהיא כלפי הללעות הוא שלא כנגד בני מעיים ואפילו נמלאת ירקות באותו לד בראשה הדק כשירה . כבר בארנו דטריפה אינה מתעברת ויולדת וכן אינה חיה י"ב חדש . ולפיכך סימן לטריפה בזכר י"ב חדש ובנקיבה כל שטוענת ויולדת ואפילו תוך י"ב חדש : שלשה מינים פורשין מן הטריפה ומן הגבלה : שנים מהם לאיסור ואחד להיתר כיצד בינת טריפה ושל גבלה ואפילו כיוצא בה נמכרת בשוק אסורה . וכן חלב טריפה אסור דמגופה הוא והרי הוא כגופה . וכבר נתבאר שהעובר שהוליד אחד מאיבריו קודם שנשחטה אמו ואחר כך נשחטה אמו אותו האבר אסור כטריפה . ולפיכך אם אותו עובר נקיבה היא חלבה אסור כחלב טריפה הרי אלו לאיסור : ואחד להיתר כיצד עגל שגולד מן הטריפה מותר ואף על פי שאמרו עובר

ירך אמו הוא הרי אמרו טריפה אינה חיה וכיון שאין האסור של אם אלא מחמת שאינה חיה ועובר זה חי הוא ואין חיותו תלוי בחי האם חי הוא ומותר . וכן אפרוח שגולד מבינת טריפה מותר שאין אפרוח נולד עד שתסרח הבינה ותבאש ואותה שעה מותרת היא כבילה שאין ראוי לעכו"ם ונמלא אפרוח זה נולד מן ההיתר : אסור למכור נבלות לעכו"ם בד"א כשמטעה לעכו"ם ואומר שחטה היא ובשירה היא . וכן אסור ליתנם לו במתנה בענין זה גזירה שמה ימכרנה ואי יתננה לו בפני ישראל ויחזור ישראל ויקנה אותה ממנו : השער הרביעי במחומר זמן והם שלשה מינים אחד בעוף ושנים בבהמה ואלו הן אפרוח בעוף . ומי שלא שהה שמנה ימים בבהמה . ואותו ואת בנו :

אפרוח כל שלא ילא לאויר העולם אסור משום השרץ השרץ על הארץ איסור זה אינו דבר תורה אלא מדבריהם ילא לאויר העולם ולא נפתחו עיניו יש מי שאוסר והגאונים זכרונם לברכה מתירים : ולד בהמה שלא שהה שמנה ימים הרי זה ספק כפל ואסור . בד"א בשלא נודע אם כלו לו חדשיו אם לא אבל בידוע שכלו לו חדשיו מותר מיד : שמנה ימים אלו שאמר לא שישנה שמנה ימים גמורים אלא כל שנכנס בכלל שמיני אפילו רגע מותר מיד : אותו ואת בנו אסור לשחוט ביום אחד . שנאמר ושור או שה אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד לא אסרה תורה אלא בהמה אבל חיה אין בה משום אותו ואת בנו דשור ושה כתיב ולא חיה ועוף . ויש זה האמור באותו ואת בנו היום הולך אחר הלילה ולפיכך השוחט בלילה אסור לשחוט ביום . שחט ביום מותר לשחוט בלילה . איסור זה נוהג בנקיבת לומר שאסור לשחוט את האם ובנה . שנאמר אותו ואת בנו מי שניכר שהוא בנו זו האם שהבן כרוך אחריה . נודע אביו של בן זה מי הוא . יש מהגאונים שהתיר שאין חוששין לזרע אב . ויש מי שאומר שחוששין לזרע אב מספק . ולפיכך אמר דאורייתא בן נוכח מספק אפילו בזכרים וראוי לחוש בדבריהם כשל תנא . בד"א בשנודע שזה אביו אבל מספק אין לנו חוששין לכל הבהמות לומר שמה זה אביו . וכן הדין באם אם אינה כרוך אחריה ולפיכך הלוקח בהמה בכל מקום ובכל זמן אינו חושש שמה נשחטה האם או הבן אלא הולך ושוחט ואינו נמנע . אחר שהדברים כן מי ששחט את האם או שמכר את האם לשוחטה חייב לומר ללוקח שני זה הזכר שלא תשחט היום שכבר שחטתי את אמה או מכרתי אותה למי . שדעתו לשחטה היום כחתן או כלה שלקחו ביום חתנת' או כיוצא בזה . ושמה כבר שחטה . אותו ואת בנו נוהג בגללי' הבא מן העז ומן הרחל שמלד אב ומלד אם שה הוא . וכן לבי הבא על התישה וילדה בן ושחט אותה

אותה

בית שני ושער שלישי

מקום יש שהעור לבדו מליל והיכן במקום הסמוך ממנו
לאחרונה הנמכרת עם הראש לפי שאין שם אלא עור לבד
דבוק לעצם וכיון שהעור מדובק בתולדתו לעצם מליל הוא
במקומו. היו חרין בין העור לעצם י"א שהוא מליל הע"פ
ש"א שם בשר. גידין הרכים שסופן להתקשות אינן
בבשר. נשבר העצם וי"א לחוץ ואין עור ובשר חופין את
רובו ונפל קצתו של עצם ונשאר רוב הגשאר מחופה
עור ובשר טריפה. שאילו לא נפל אותו המיעוט לא היה
רוב מחופה. היה רובו מחופה ונפל ממנו מקצתו לארץ
כשירה. שהרי אילו לא נפל היה מחופה רובו עור ובשר
וסופו כתחילתו. לא היה אותו בשר החופה את רובו במקום
אחד אלא מתלקט מעט כאן ומעט כאן סביבות הבשר.
או שהיה במקום אחד אלא שהוא מרודד וקלוש או שהיה
מתמסמס עד שהיה רופא גוררו כל אילו אינן מצילין מספק
ועריפה. וכן אם ניקב הבשר או שנקלק או שנסדק או שניטל
שלישיתו התחתון כל אלו ספק מצילין ספק אין מצילין ואסורים
מספק. נקדר הבשר בסכין מעל שבר צעיגול כמין טבעת
ורוב הקפו מכוסה כשרה שהרי כל שמסרט את הבשר מעלה
ארוכה. ד"א בזמן שהעצם בבשר סביב הקדרה שכל העצם
שמדובק לבשר סימן לעלות ארוכה הוא. נשבר העצם מקום
שעושה אותו טריפה וחזר ונקשר ולא נודע אם י"א רובו אם
לאו אמרו משמן של גדולי המורים כל שחזר ונקשר חזקה לא
י"א רובו לחוץ. נשבר ולא נודע אם מחיים אם לאחר מיתה
אם יש כמה לתלות כגון דרסה לכותל או שרצתה ברגל
וכיוצא בזה תולין ואם לאו אסורה נשתברו ידי הבהמה אפילו
נחתכו מהכל כשירה. נשבר העצם וי"א לחוץ אם עור ובשר
חופין את רובו זה וזה מותר. ואם לאו האבר אסור. שהאבר
והבשר המדולדלין בבהמה ובעוף אסורים. והבהמה מותרת
וכנגדו בעוף אם נשתברה אגפיו ואפילו נשבר העצם העליון
הסמוך לגוף. ושמעתי משם אחד מהגדולים שאם נשבר
העצם המחובר לגוף ונשבר סמוך לגוף ממש חוששין שמא
נדחק וניקב את הריאה ואסור עד שתדבק הריאה. ואין
דברים אלו מחורין בעיני שהרי נשתברה מיעוט גלימותיה
כשרה ואין חוששין שמא ניקב אחד מן השברים אחד מן
האברים שנקיבתן במשהו ואינו דומה לקץ שניקב לחלל
שהקץ נוקב ונכנס בדוחק.

ביצי זכר שנתקו גדיהם ועדיין תליין בכיסן מותרים ובמקום
שנהגו בהם איסור אסורים משום אל תטוש תורת אמוך.
ובינה שהבעילה אותה תרנגולת קודם זמנה מכח הכאה
כשירה. ד"א בשלא היתה מעורה בגידין אבל אם היתה
מעורה בגידין הרי זו כבשר הפורש מן החי ואסורה. לקצין

ב' מיניס יש שנזכרו בלקיין ואילו הן כוליא שלקתה והריאה
שלקתה ולא אלו בלבד אלא כל אבר שנקיבתו או נטילתו או
חסרונו פוסל בו הלכות פוסל בו שלקות כמו שניטל והסר
ממנו שהרי כוליא שניטלה או שניקבה או נחתכה כשירה
ולקתה פסולה. כיצד לקתה אפילו כוליא אחת מן הכליות
טריפה. ד"א בזמן שהגיע הלכות במקום חריץ. ומקום
חריץ היכן לזבן שתחת המתנים שנגנב בתוך הכוליא. היותו
לקות פוסל בו כל שהרופא גוררו ומעמידו על בשר חי.
ולקות זה פוסל בין בכוליא בין בריאה. מים עכורין או
סרוחים. בכוליא טריף' אבל מים זכים כשר בין בכוליא בין
בריאה. מוגלא כשר בריאה ופוסל בכוליא. ד"א בזמן
שהגיע אחת מכל אלו במקום חריץ. אבל לא הגיע למקום
חריץ כשירה. חולי הוא זה ומסובכת כשירה. ניקבה
הכוליא כשירה. ואף על פי שהגיע הנקב למקום
חריץ וכן הדין כשנחתכ' הכוליא. הכוליא שהקטינה טריפה.
כמה תקטין ותהא טריפה. בבהמה דקה עד כפול ובגסה
עד כבינה בנזית. ויראה לי דוקא שהקטינה מחמת חולי.
אבל אם הקטינה מתולדתה כשירה ומראיתה מוכחת עליה.
ויש מגדולי המורי' שהורו שאין טריפין' שבכול' בכוליא שבגוף.
ואע"פ שיש לדון ולאסור כבר הורה הזקן. נפלה לאור וגחמרו
בני מעיה אם ירוקין פסולה ואם אדומים כשירה. ד"א
בלב וקורקבן וכבד. מפני שאלו אדומים בתולדתן. ומחמת
מכות אם חזרו להיות ירוקין. וההפך בבני מעי' שאם האדימו
טריפה. לפי שבתולדתן ירוקין הם. זה הכלל ירוקין שהאדימו
והאדומין שהוריקו טריפה. י"א שאין טריפת זה נהוג אלא
בעוף ואילו ועורו רך ואינו עומד מפני חוס האש. אבל
בהמה שעורה קשה ועומד בפני אש ומגין. ואין דבריהם
מחזוריים שהרי כלל אמרו כל טריפות שמנו חכמים בבהמה
כנגדן בעוף. ויתר עליהם העוף נשבר העצם אף על פי
שלא ניקב קרום של מוח. שינוי מראה זה מחמת שעתידה
מכות אם לינקב ולפיכך שיעור ירוקתן כשיעור נקיבתן מה
נקיבתן במשהו אף ירוקתן במשהו. ויראה לי שאפילו לא
הוריקו הלב והקורקבן לחללן טריפה שמכות אם שורפת י"א
ונוקבת והרי היא כארס שבדרוסה. ירוקין שהאדימו ושלקו
והוריקו כשירה כיון שחזרו למראיהן צידוע שלא האדימו או
מחמת מכות אם אלא עשן בעלמא הוא שנכנס בכן. ד"א
בירוקין שהאדימו אבל אדומים שהוריקו אף על פי ששלקו
והאדימו טריפה. ואין אדומים בטריפות זו דומה לזו. אדומין
שלא הוריקו ושלקו והוריקו טריפה שהרי נתגלה שנכוו אלא
שלא היתה המכוה נכרת אף על פי שלא מנו חכמים הריאה
בכלל האדומין שהוריקה יראה לי שהוא הדין והוא הטעם אף

בית שני ושער שרישי

יג

וכנפיהם ורגליהם מתדבק בהם . וכשיבא לעוף נופל לארץ
עמהם ומתהרסק ולפיכך אם נדבקו בהם שתי כנפיו שם
חוששין לו משו' רסוק אצרי' אבל כנף אחד אין חוששין שעדיין
נעזר וגסמך על הכנף השני : נפולה זו שאמרו ה"ה והוא
הטעם בשלל נפלה אלא אפילו דרסה נכותל או שרנלטה
בהמה או אדם ברגל ויראה לי שלא מחמת חשש נקב אמרו
שאלו כן אין לו בדיקה שא"ל לבדוק מחמת נקב כל האצרים
שנקיבתו במשהו ולא חששו לנפילה אלא מחמת רסוק אצרים .
שמה כתרסקו עד ששינו מראיהן וגכאבו ועתיד' היא למות
מחמת כאצה ורסוק אצריה . לפיכך נפולה שלא שהתה מעת
לעת ולא עמדה על רגליה ושחטה טריפה . ואין לה בדיקה
שכל שלא שהתה מעת לעת חוששין שלא נתחזק עדיין טבעה
לגלות ולהראות מראה שינוי הריסוק אפשר שיש רסוק ואינו
ניכר . שהתה מעת לעת אעפ"י שלא עמדה לריכ' בדיקה .
בדיקה ולא נמצא בה אחד מן האצרי' הפנימיים מרוסק כשירה
עמדה על רגליה אף על פי שלא שהת' לריכה בדיקה . הלכה
כשירה לגמרי . ואינו לריכה בדיקה ואף על פי שלא שהת'
מעת לעת . בד"א כשהלכה הלך יפה כדרכה . אבל הלכה
והיא זולעת לריכה בדיקה שאין הילוך זה מוציאה מידי ספק :
מעשה ה' בבהמה שהיתה מהלכת והיא גוררת רגליה
האחרונים ונבדק חוט השדרה ונמצא פסוקה ולפיכך אין ל"ל
שלא פשטה רגלה להלך ולא הלכה שאין זה מוציאה מידי
ספק ולריכה בדיקה . וכן אם ננערה לעמוד ולא עמדה אינה
מוציאה מידי ספק ולפיכך אם לא שהתה מעת לעת אף על
פי שננערה לעמוד ולא עמדה טריפה ואין לה בדיקה . עוף
שנחבט על פני המים ושט מלא קומתו על פני המים אם
ממטה למעלה שט הרי זה כהילוך בהמה ואין לריכ' בדיקה .
ואם מלמעלה למטה שט אין זה כהילוך ואומרים שמה לא
מכחו שט אלא עם מרוצת המים כא שט : הפיל שס עץ או
קש וקדם העוף את העץ או את הקש כשר ואינו לריכ' בדיקה
בידוע מכחו שט עד שקדם את העץ הנחון עמו במים .
בדיקה זו שאמר לריכה כנגד כל החלל . הסימנים אינן אריכין
בליק' שקצין הן אלא נפילה . נמצא אחד מן האצרי' הפנימיים
מרוסק . אפילו היה אוחז אצרי מן האצרים שאם נטלו או
חסרו או שנקבו כשירה כטחול וכלית וכבד טריפה . שהריסוק
מכאיבה יותר מן הנטיילה והנקיבה :

וכל אחת תקוע בחוליות שבשדרה כעלי במכתש . ועוד יש
לבהמה חוליו' בשדרה בסוף הכסלי' שאין ללע תקועה בהן
כלל נשתברו רוב הכ"ב ללעות גדולות שאמר שיש להן מוח
בין שנשתברו כל ה'א"ל שבד אחד בין שנשתברו מב' לדדים
טריפה בד"א כשנשתברו מחלין ולמעלה אבל לא נשתברו
רובאין שנשתברו רובן מחלין ולמעלה כשירה נעקרו מן החוליות
והחוליות קיימות דין כשבורין ובין נעקרו ובין נשתברו ברוב
ב' הדדים שהן י"ב . נשתברו הללעות הקטנות בין כלפי
מעלן ובין כלפי מתן כשירה . נעקרה ללע אחת וחצי חוליה
עמה טריפה : ויראה לי דווקא ללעות גדולות אבל בקטנות
שאין בהן מוח אפילו נעקרה חצי חוליה עמה כשירה . נעקרה
חוליה אחת כולה אפי' מאותן שהן בסוף הכסלים שאין ללע
חקוע בה טריפה לפי שנעש' גסטרס : נשברה רוב הגולגול'
טריפה . רוב זה שאמר בין רוב גובהה אע"פ שאין רוב הקפה
בין רוב הקפה אף על פי שאין רוב גובהה . נפחתה הגולגולת
ר"ל שנחסר' הגאונ' ז"ל אסרוה . ויש מתירים ודברי הגאונ' .
עיקר . ועוד שדבריהם דברי קבלה הם . וכמה תפסת ותאסר
כסלע ואפילו כסלע מלומד פחות מכסלע כשירה . עוף
המים כאוונות שלנו ששטות תמיד במים קרים המוח שלהם
רך וכל שנשבר העלם אפי' מיעוטו טריפה . וכמו שבארנו
בניקב קרום של מוח . נשתברו רגליה ונחתכו טריפה .
בד"א בעלם העליון הסמך לגוף הוא העלם הנקרא קולית .
נשבר העלם אמלעי ונחתך והוא הנקרא שוק שבו זומת הגידין
אם למעלה מזומת הגידין נשבר ונחתך יש מן הגאונים
זכרונם לברכה שמתירים ויש מגדולי המורים שאסרו ויראה
לי כן עיקר וכן ראוי להורות : נשבר העלם ויאלץ לחץ אלא
שלא נחתך אם עור ובשר חופין את רובו מותר ואם לאו דיט
נחתך לפיכך אם עלם הרגל הנמכר עם הראש הוא האצרי
אסור ובהמה מותרת . ואם עלם הקולית הוא בין האצרי בין
הבהמה אסורה . ואם עלם השוק הוא לדעת הגאונ' זכרונם
לברכה אצרי אסור ובהמה מותרת . והוא שתהא זומת הגידין
קיימת ולדעת האוסרים נחתך גם זה הבהמה אסורה .
וכבר כתבנו שהדעת מכרעת בזה וכן ראוי להורות . רוב
שאמרו לריכ' שיהא בו רוב עביו ורוב הקפו . ועור ובשר
שאמר לא שיהא העור לבדו מזיל כבשר אלא לריכ' בשר עמו
ומי שהורה שהעור כבשר לא נכתונו דבריו . גדולה מזה
אמרו שאילו היה חופה העור מחלית של שבר ובשר מחלית
אינו מזיל עד שיהא רוב בשר . היה עור משלים ר"ל שהיה
הרוב בשר ועור משלים את חפיית רוב השבר כשירה . בד"א
בהמה וחיה אבל בעוף שעורו רך כבשר אפילו מחלה עור
ומחלה בשר כשר . ויראה לי שעור לבדו אינו מזיל אפילו בעוף

שבורה ג' מיכין יש בשבורים ואילו הן נשברו רוב ללעותיה
והגולגולת שנשברה . אע"פ שקחם של מוח קיים .
שבורת רגלים . כ"ב ללעות גדולות שיש בהן מוח יש לה
לבהמה חוץ מללעות קטנות שיש לה סמוך לכסלים ואותן
ללע' אין להן מוח . ללעות גדול' אילו י"א מכאן וי"א מכאן

בית שני ושער שלישי

בשרה • ב' בני מעין היוצאים מן הבהמה כאחת טריפה •
 וכנגדן בעוף כשירה • לפי שאין דרכה של בהמה בכך ולפיכך
 יתר הוא • וכל יתר כנטול דמי • אבל בעוף דרכו הוא ואין
 דליק אותו כיתר בד' א' כשיוצאים בבהמה מלמעל' נמוג' כאחד
 או שיש באורך הפינול יתר מכאצבע • שאין חוזרין ומתערבין •
 אבל אם קודם שמהחילין להתפצל יש ברוחב המעי ברוחב
 אצבע • ואין באורך הענק היוצא יותר מכאצבע • וחוזר
 ומתערב בתוך המעי כשרה • מעי היוצא מבית הכבדות
 להמסס כשירה • שאין זו נחשב כיתר • שכל העזים המדבריות
 כן יש להם • אבל מעי היוצא מבית הכבדות לכרם יתרת היא
 וטריפה • שני סניא דבי טריפה • ומקלת נוכחאות יש שכתוב
 בהן שאם שופכות אהדי אחת הן וכשירה • הכרם הפנימי
 שניקב טרפה • ואיזהו כרם הפנימי יש מי שאומר כל מה
 שהוא נראה ממנו כשהטבח פורע ופותח מן הירכי' עד החזה
 וכל הצד ממנו שהוא נתון בין הללעות • זו היא הכרם
 הח'ונה ואינו נאסר בנקיבת משהו כמו שיתבאר • ויש מי
 שאומר שכל הכרם כרם הפנימי • ואיזהו כרם הח'ולוניתי
 בשר החופה את רוב הכרם ולזה דעתי נוטה • המסס שניקב
 כלפי חוץ ר"ל כלפי הצד שאינו מתחבר אל הבית הכבדות •
 אף על פי שלא ניקב אף מקלת עביו יש מי שאומר שלא אמרו
 נקב בחוץ אלא כלפי חוץ כמו שאמרנו • ויש שמתירים עד
 שניקב מעבר אל עבר וילא הנקב לחוץ ממש • ולזה דעתי
 נוטה • בית הכבדות שתי עורות יש לו • ואם נקב זה בלא זה
 כשירה • נמצא בו מחט מלד אחד הופכין אותו • ובזדקין
 אותו מבחוץ • אם נמצא עליו קורט דם בידוע שניקב לחוץ •
 שאם לא כן דם זה מהיכן בא • אם לא נמצא עליו קורט דם
 כשרה • נמצא המחט בשני צדדין בין בהמסס בין בבית
 הכבדות אם נמצא קורט דם סביב המחט בידוע שהוא קודם
 השחיטה • ואם לאו בידוע שהוא לאחר השחיטה • ומה שנשתל'
 נקב זה משאר נקבים שאתה אוסר אע"פ שלא נמצא עליו
 קורט דם • מפני שיש כאן מחט ואילו מחיים נקובה היה נאחז
 סביב המחט הדם ונדבק בה • המסס ובית הכבדות שניקבו
 זה לתוך זה במקום שהם דבוקים ומתחברים אע"פ שהנקב
 מלד ללד כשרה :

דקדקה מתפצל לג' קנים למט' מן החזה • א' פורש לריאה • וא'
 פורש ללב וא' פורש לכבד • ואיזהו הפורש ללב חלב
 שעל גבי דפני הריאה • וכל אחד מהיליו השלשה נידון כריאה
 ונקיבתו במשהו • כיטל הטחול כשירה • טחול זה ראשו אחד
 עב והשני דק • ניקב בראשו הדק כשירה • ואין צ"ל אם נחתך
 שם • ואם ניקב בראשו העב טריפ' בד' א' בשלל נשתייר בעביו
 שלא ניקב בעביו דינר זהב • אבל אם נשתייר בעביו כעביו

דינר זהב שלא ניקב כשרה • עובי דינר זהב לא ידענו שיעורו
 ויראה לי שהוא כחות מחלי עביו • נחתך במקום עוביו יש מי
 שמתיר • ולי נראה שהיא חסורה מספק • ב' טחולים שנמצאו
 לבהמה בין שהן יולאין מב' קרומות • בין שהאחד יולא
 מהשני לעולם כשירה • ויש מרבותיי זכרונם שחשבו
 אם הם מחוברים בראש העב של דכל יתר כנטול דמי עם
 מקומו דמי • ואם כיטל מקום העב של טחול טריפה • ויראה
 לי שהיא כשירה • שלא אמרו אלא כנטול דמי כלומר כנטול
 מן המקום אשר נתחבר שם וכשאתה נוטל את היתר עדיין
 ישאר כל עובי עיקרי הטחול ואפילו לא נשתייר בעביו דינר
 זהב כשרה • ויש לחוש למעשה לדברי רז"ל : טחול של עוף
 עגול ואינו דומה לשל בהמה • ולפיכך יש מי שאורה שאין הנקב
 פוסל בו • ועליו אנו סומכין שכבר הורה הזקן :

ניקב הקרקבן טרפה • קורקבן זה יש בו כים שנקלק ממנו
 ואם ניקב הוא וזיכיו קיים • או שניקב הכיס והוא קיים
 כשר • ניקבו שניהם זה כנגד זה וחלב הטחור הגדל עמו
 סותמו כשר • ג' הזפק נידון כושט ונקיבתו במשהו ואיזה ג'
 הזפק מקום שנמתח עם הוושט • ויראה שהוא מתחיל לשפע
 כלפי הוושט ועשה על הזפק ככסוי על הקדירה : קוץ שנכנס
 לחלל הבהמה או העוף הרי זה טריפה ואין לה בדיקה שכל
 שנכנס בדומק לחלל חוששין שמא עם כניסתו ניקב אחד מכל
 האברים שנקיבתו במשהו • ואי אפשר לבדוק מוחמת נקב •
 פסוקין כילד • ב' מינים יש בפסוקין • ואילו הן פסוקת
 הגרגרת ופסוקת חוט השדרה • נפסקה הגרגרת ברוח חללה
 טריפה • היה רוב חללה קיים אף על פי שנפסק רוב הקנה
 כשירה • ניקבה הגרגרת נקבים שיש בהן חסרון מלטרפים
 לכאסור • שאילו נחסרה הגרגרת בכאסור טריפה כמו
 שיתבאר • ואם ניקבה נקבים שאין בהם חסרון מלטרפים
 לרוח חללה כאילו נפסקה • ובצוף שהגרגרת שלו קטנה
 חותך כל אותו מקום שהוא עשוי נקבים נקבים ומשים על פי
 הקנה • ואם חופה כל אותה החתיכה את רוב פי הקנה בין
 מה שנקב ממנה ובין מה שהוא בין נקב לנקב טרפה ואם
 לאן כשירה • נפחתה הגרגרת כמין דלת שלא נטל הפחת
 אלא תלוי עומד וזקוף שם כדלת על פי ארובה אם הפחת
 גדול כדי שיכנס ויוצא בו איסור • טריפה • ואם לאו כשירה •
 הואיל ועוד הדלת שותת הנקב • כיטלת רצועה מן הגרגרת
 לאורך הגרגרת מלטרפת לכאסור • נסדקה הגרגרת לארכה
 ולא חסרה כלום טריפה • בד' א' כשנסדקה כולה • אבל
 נשתייר ממנה אפי' משהו למעל' ומשהו למט' כשיר' שכל
 שהיא פושטת לואר הסדקין מתדבקין וחוזרין לבריאותן נפסק
 פוט השדרה טריפה • בד' א' כשנפסק רוב עורו אבל אם

רוב

בית שני ושער שלישי יב

גאונים ז"ל שם כל גג האומא . מהשלמת כל האומין ולמטה
 דבוק בשדרה כשיר' שכן מראין הדברי' שזו כך היא בבירית'
 בד"א בשכל הגג דבוק א' השדרה . אבל אם היה שם פילול
 שאין הגג כולו דבוק א' השדרה טריפ' : גג האומין שהוא סרוך
 א' השדרה כשירה . שכל מה שהוא למעלה מחיתוך האומין יש
 לו דין החיתוך האומין . ויש מי שאומר בזה : מחט שנמצאת
 בריאה . אם שלומה היא בודקין אותה ואם אינה מבדלת
 כשירה . חזקה דרך סמפונות נכנסה המחט . בין שנכנסה
 דרך חודה בין שנכנסה דרך קופה . בזה לפנינו חתוכה אין
 לה בדוקה והרי היא כספק טריפה ואסורה : חוששים שמה
 אם שלומה הייתה לא הייתה עולה בנפיתה . מחט שנמצאת
 בכבד בין שהיא שלם . בין שהיא חתוך רואין אם דרך קופה
 נכנס כשירה . נכנס דרך חודה ר"ל שחדודו של מחט למטה
 כלפי הלל הבהמה טריפה חוששים כל שהוא נכנס עד מקום
 הכבד וחודו למטה ועובר דרך צר שמה עם כניסתו ניקב .
 והרי זו כספק טריפ' האסורה בד"א במחט גסה אבל במחט
 דקה אפי' נכנסה דרך קופה טריפה . שהרי מנייה היא לנקוב
 אפי' דרך קופה ואין לנו בקיטין במחטין איזו דקה ואיזו גסה
 לניקב בין כך ובין כך אסורה . ויראה שאלו הייתה גסה
 בגרעינה של תמרה כשהיא אינה עשויה לניקב . גרעיני'
 שנמצא' בתמרה כשירה דרך סמפונות נכנס' והיא אינה יכולה
 לניקב . בד"א בגרעיני' של תמרה אבל בגרעינה של זית הואיל
 וראשיה חדין הרי היא כמחט וטריפה מחט שנמצא' בערפשא
 טריפה . וכן אם נמצאת בלב . נמצאת בכרס או בקרקבן
 העוף בין כך ובין כך כשירה . עם האוכלים והמשקים היא
 נכנסת ואינה טוקבת . חמשה אומות יש לריאה שלם מימין
 העוף אותה ושתי' מן השמא חסרו או שנתחלפו טריפ' . הותרו
 בין מן הימין בין מן השמא כשיר' . הרבה בהמות שיש להם
 יותר וחיות יתירה זו אפי' אינה עומדת בדרת האונות כשירה
 שהרי עינוייתא דוורדא אינה עומדת בדרת האונות . ורוב
 הבהמות יש להן וחיות . בד"א מבפנים אבל מבזה אפילו לא
 היתה לא כעלה של הדם טריפה ויש אומרים שאפי' פחותה
 מיגן טריפה . היו אומות שבימין חסרות עינוייתא זו שהיא
 עומדת מן הימין משלמת . היו לה שתי עינוייתא דוורדא יש
 מי שאוס' אפי' אחת לא התירו לא בדוחק מפני שמקל' בהמו'
 יש להם והגאונים ז"ל התירו ולכן שומעין שדבריהם דברי
 קבלה הם . הריאה שדומה לבקעת שאין לה חיתוך האומין
 טריפה . ויש אומרים שם יש סדק כמראה הפרש ציניהם
 כשירה שמים הגה לא שדבוקות זו בזו . ויש מי שאומר שם
 דבוקות זו בזו עד שאי' נראות כשמים אם היה ביניהם הפרש
 כמין עלה של הדם בין בראש בין באמצע בין בסופן

כשירה . ואם לאו אחת היא וטריפה . ב' אומות שנדבקו כולן זו
 בזו בסירכה . וכשאתה נותן חלצו ציניהם מתפרקת היתה
 סירכה ממנה ובהיה כשירה ממ"כ שהרי חיתוך יש להם .
 ואפילו נכרכו כזר אמרנו שכל מקום רבילותן כשירה .
 ניקבה הקיבה טריפה . ואם היה חלב של היתר סותם
 כשירה . אבל חלב שעל הקשת אינו סות' . לפי שאמ'
 חלב טהור סותם . חלב טמא . אינו סותם . אפילו חלב חיה
 שהוא טהור כל שכמוהו בבהמה טמא אינו סותם . ניקבה
 המרה טריפה וכן הדין אם נטלה או שחסרה ואפי' בעוף .
 ויש שאומר חסרה בעוף כשר . הואיל ויש בעופות שאין להם
 מרה כתורים ובני יונה . ואין נכון . שאין לוקחי' ראי' ממיין
 לשאינו מיט' : הורו מקלת הגאונים' זכרונם לברכ' ריאה שאין
 לה מרה טועמין במקום המרה אם נמצא מקומה מר כשרה
 בידוע שבלועה היא במקומה בכבד ואם לאו טריפה . מרה
 שניקב' וכבד כותמת כשרה . ניקבה ואיפשר לתלות בסכין או
 ביד טבה כשרה . הריא' שיש בה ב' מרות טרפ' כל יתר הרי
 הוא כנטול . אם הייתה אחת ונראין כב' נוקצין אותה . אם
 שופכות זו לזו אחת היא וכשרה . ואם לאו שמים הגה וטריפ' :
 נוקב' הדקין טריפ' ואפי' הייתה ליחה סותמ' אינ' סתומ' ואפי'
 אות' ליחה הדבוק במעי שיוצא' ממנ' על ידי דוחק . היה
 חלב טהור סותם כשר' : חלב טמא סותם טריפ' : שאין חלב
 טמא סותם : בהמ' שילאו ממנ' בני מעיה והפך בהן והחזירן
 טריפ' ואפי' שלא נקבו ואפי' לא ילאו ונמצאו מהפכין טריפ' .
 דכל שנהפכו בני מעיה אינה יכולה לחיות :

חלחולת שניקב' טריפ' . בד"א שלא במקום הדבק . אבל
 במקום הדבק אפי' נטל כולו כשיר' . לפי
 שהירכים מעמידין אותם והוא שנשתיר ממנה ממקום הדבק
 כמלא ארבע אלבעות בשור . ובבהמה דקה לפי שיעור זה
 הכל לפי גדלו . והכל לפי קטנו . הדקין הבוצצין סביב
 הכנתא שניקבו לחבריהם כשרה . שהאחד מגין על חבירו .
 ואין ז"ל אם ניקבו לכנתא שהכנתא חלב טהור הוא . וכבר
 ביארנו שחלב טהור סותם . נקבו הדקין במקום שאיפשר
 לתלו' בסכין או ביד הטבח כשר' שהרי אומרים תולין בואת .
 ניקבו ואין ידוע אם קודם שחיט' . או לאחר שחיט' . אם
 ראה להקיק מקיף . ואם משמש ביד באילו משמש גם באילו
 שהוא נוקב עכשיו לידע אם ידמו אם לאו : בהמה שהלעיט'
 קורטא חלתית וכל דבר שנוקב בני מעי' טריפ' . שכל העומד
 לניקב כנקוב דמי . הלעיטה דבר שהוא לה סם המות כעלין
 של חלתית . או הרדופי או שהיית' מלוננת או שהיא מעושנת
 או אחוזת דם . או ששתת' מים הרעים אע"פ שדברים אלו
 כסם המות לבהמה כשרה . שאין זו אלא כמסוכנת ומסוכנת

כשרה

בית שני ושער שרישי

וילאו • או לאחר שחיטה ליקבו כשירה חזקה לא ילאו אלא
לאחר שחיטה • והרי זה כבא זאב ונטל בני מעיים • והחזירו
בשהם נקובים דתולין להקל בזאב • כל טריפות שמו חכמי'
בבהמה ובעוף אין לריד לחזור אחריה • דחזקה בבהמה ועוף
בשר לפי שרוב בעלי חיים בריאים הם • ואפי' הריאה בחזקה
כשירה היא • ולמה הלכנו לבדוק בה יותר משאר הטרפיות •
לפי שהסירכו' מצוין בה • ולפיכך הלכנו לכתחילה לבדוק
בה מחמת סירכות • וכן נהגין בכל ישראל ומה טעם אמרו
בסירכא שהיא אסרת • ו"א לפי שאין סירכא בלא נקב •
ו"א שיש סירכא בלא נקב • ומה טעם אמרו מפני שהריאה
נופחת תמיד • ומתוך שהיא מתעטעת מושכת לכאן ולכאן •
והסירכא מתפרקת וקורעת קרומות הריאה • וכל העומד
לינקב כנקב דמי ולזה דעתי נוטה • לפיכך חונות הריאה
שנסרכו זו לזו אם בסדרן הן כשירה • ואפילו שלא בבדיקה •
מפני שכך רביעית הריאה של בהמה בחיי הבהמה •
ושוכבות הן זו על זו ולפיכך אין הסירכא מתפרקת • אבל אם
נסרכו שלא בסדרן טריפ' • ואפילו בבדיק' אין מתירין אותה •
חזקה בסדרן כל שהן מסתרכו' מתוך של זו לחתוך של זו
הסמוכה • אבל מתוך של ראשונה לחיתוך של שלישית •
ואפי' מתוך של זו לגב של שנייה הסמוכה לה • או מגב לגב
טריפה • וכן הורו הגאונים ז"ל • יש מי שאומר שאפי' מתוך
לחתוך שאמר אין מורין בה להקל עד שתסרך כולה מראשה
ועד סופה • שכל שיש פגול ביניהם בראשו או באמצעו או
בסופו מתנועעות ומתוך יענוען מתפרקות • ולא כן הורו
הגאונים ז"ל לא כל שהיא מחיתוך לחיתוך כשירה ואפי' נסרכת
באכסון מראש' של זו לסוף' של זו • סירכה שהיא יולא' בשיפולי
הריאה פסולה שהיא כאילו נסרכת מן הגב • ובין שתהא
נסרכת משיפולי לשיפולי • ובין שתהא נסרכ' משיפולי לחיתוך
האונא טריפה • אונא שנסרכ' לאומא שבצד' מחיתוך לחיתוך
יש מי שאומר ונתן • טעם לדבריו שלא הוזכר הכשר סדרן
אלא באונ' אבל הכשר אומא לא הוזכר • וגדולי המורים
הורו • שהכל דין אחד וטעם אחד יש להן כל שהן בסדרן זו
היא רביעתן וכשירה • וכן הורו הגאונים • ועל זה ראוי
לסמוך • כל מקום שתסרך הריאה בין לגררת בין לחזה בין
לשמנונית הלז בין לטרפשות טריפה נסמכה האומה אל
הדופן בסירכא מביאין סכין שפיה יפה • ומפרידין אותה מן
הדופן • ואם יש מכה בדופן אע"פ שיש למחיס בריאה תולין
סירכא זו בדופן וכשירה ויש מי שאומר שכשירה לגמרי ואפי'
בלא בדיקה וכזה הורו רוב המורים • ואם אין מכה בדופן
תולין בריאה וטריפה עד שתיבדק • ויש מן הגאונים ז"ל
שהחמירו ואמרו שאם אין מכה בדופן טריפה ואין לה בדיקה •

אפי' לא העלתה הריאה למחיס • ואם יש מכה בדופן כשיר'
ולריכה בדיקה • וכן נהגין ברוב המקומות • וכן ראוי להורו'
והורו גדולי הגאונים ז"ל • שאין להקל ולהחמיר בשים מכה
בדופן אלא בזמן שכל הסירכא יולא' מתוך המכה • אבל אם
נסרכה במכה וחזן למכה • הרי זו כשאין שם מכה ודין אותה
בשאין מכה בדופן לכל דיניה • ובהורו גם גדולי האחרונים ז"ל •
נסרכה הריאה נאחת מהמקומות • שאין הנקב פוסל בה
כחזה וגררת ושמנונית הלז והטרפשות דינה
דין הסמוכה לדופן • ואם יש מכה באחד מהן תולין בהן
להקל כדרך שתולין במכה שבדופן • והוא הדין לכל שאר
הדינים שבארנו בריאה הסמוכה לדופן • וכזה הורו הרוב
המורים • ויש מגדולי האחרונים ז"ל שהורו שלא נאמרו דברי'
הללו להקל אלא בדופן • מפני שהוא קשה להסתרך • אבל
שאר המקומות רכים וקלים להסתרך א הריאה • כמו שהריא'
קלה להסתרך אליהם • ולפיכך אין תולין בהן להקל וכן נהגו
במקומנו ומעול' לא שמענו במקומנו בתי שנהגו אחר בריא'
הסמוכה לשאר המקומות • ואפי' בשים מכה באחד מהם •
ואפי' בבדיקה • דברים אילו שאמרנו • אין הפרש בין סרוכה
לסמוכה • וזו וזו אחת הן • אונא שנקבה ונסתרכה בסירכה
אל הדופן • ודופן סותמתה אם סירכה זו נסרכת בבשר
שבין הללעות כשירה לפי שסתימת' יפה וחזק' • ואם סירכא
על הללעות טריפה • נסתככה לעצם ולבשר • יש מי
שהורה להיתר • ויש מי שהורה לאסור • ובכמה מקומות
עושין מעשה להקל בדבר זה • ושמעתי כי יש מתירין אפילו
בכולה נסתככת אל הללעות שגם הללעות מחופין עור ובשר
ולא אמרו סביב בבישרא אלא למעט בשלל נסתככת כלל
דכל שהיא מסתככת על הבשר היא מסתככ' בד' א' בשניקב'
האונה לגבה שהדופן שוכב עליה וסותמת • אבל ניקבה
מבפנים טריפה • ניקבה בשיפולי האונה וסירכה יולאה אל
הדופן טריפה קוששים שמא מבפנים היא בזה וטריפה • כל
בדיקה שאמר אם בסתיו בפושטין • ואם בקין במים קרים
לאחר שעמדו בבית משגשגו ונתחממו בחום היום • וכל
סירכות שאמר אין הפרש בין שתהיה עבה וחזקה • ובין
שתהיה דקה שבדקות לא כהללו שממעטין ביד ואם נתמעכה
תולין להקל • שאין סירכא זו אלא ריר • וכל שנוהג כן כאילו
מאכיל טריפות לישרא • שזה לא שמענו לחכמי' בשום מקום •
סירכה יולאה בין מהאונות בין מהאומה בין מן החתוכים •
בין מן הגב • והיא תלויה ואינה נסרכ' למקום אחר מותר' •
ויש אומרים שלריכה בדיקה • ויש מתירין אותה לגמרי בלא
בדיקה ולזה דעתי נוטה • עינוגיתא דוורדא כל מקום שהיא
נסרכת טריפה • ואפי' נסרכת לכיס שלה • הורו משמן של
גאונים

אותה • ואם יש נקב בתחתון ולא בעליון מתוך שהעליון דק • והמים הקרים מותחין אותו כשמתקשה • הקרום נקרע ואם מושיבין אותה במים תמין הרבה מכוולין אותה • ואפילו יש שם נקבים מסתמין • ואין זו בדיקה יפה • לפיכך אין לה בדיקה יפה אלא במים הפושרים • הפשר שאמרו בהפשר המים של ימות הקיץ לאחר שעמדו בבית קטל לאחר שנשאבו: ריאה שהאדימה בין שהאדימה כולה • בין שהאדימה מקצת כשירה • אדמימות שאמרו אפי' חזק שבאדומים • שאין אדמימות אלא מחמת שלא נבלע בה דמה ויש מי שאוסר כשהאדימה הרבה ואינו נראה כן • ריאה שיבשה מקצתה פריפה • ואין ל"ל אם יבשה כולה שכל מקום שיבש בריאה עתיד לינקב והרי היא כנקובה וטריפה בד"א כשיבשה הרב עד שהיא נפרכת בליפורן • אבל לא הגיע ליבשות זו כשירה כיון שאין האויר שולט בה עדיין היא מתלחלת וחוזרת לבריאותה • למקד כולה אף על פי שאינה יבשה אם למקד ביד שמים מפחד רעמים וזועות וכיוצא בזה כשירה • ואם בידי אדם ששחט הרבה בהמו' לפני' או כיוצא בזה טריפה • ומהיכן יודע הדבר זה מושיבין אותה במים מעת לעת אם חורה ללחותה בידוע שהוא בידי שמים וכשירה • ואם לאו בידוע שהוא בידי אדם וטריפה • ובאיה מקום מושיבין אותה בסתיו מביאין כלי חרס שאינו נוחפה באבר מפני שאינו קר הרבה • וממלאין אותה מים פושרין • ומושיבין אותה בתוכה והוא שיהיו המים פושרין כל מעת לעת • ובקיץ כלי חרס נוחפה אבר לבן וממלאין אותו מים קרים כמו שהן ומושיבין אותה שם כל מעת לעת • יש מראית שפוסלי' את הריאה כמו שיתבאר ויש מראית הנראין כשינוי מראה בריאה ואינם פוסלין אותה • וכל מראה שפוסל אותה שיעורו נקב ובמשהו • וכל מראה שאינו פוסל אותה אפילו נהפכו כולה לאותה מראה כשירה נהפכה לגוונים הרבה מן המראו' שאינם פוסלים אותה אין אומרים כיון שנהפכה לגוונים הרבה נתקלקלה זו הרבה • ועתיד לינקב • אלא כל שלא נראה בה אחד מן המראות הפוסלי' בה כשיר' • הריאה שנתפחה ונתלבב' ונעשית כמראה הבקעת או שנקשית ונמש' כמשוש הבקעת טריפה • שחורה טריפה • ואם אינה שחורה הרבה אלא שהיא כמראה העחול כשירה • ירוקה כמראה הביצה וכמראה הכשות • וכמראה הכרכוס טריפה • היית' ירוקה ככרתי כשירה מראה זה לא נוחמת לקותא הוא • אלא מחמת שלא נבלע בה דמה • נשתנית • ומראית' למראה הכבד כשירה • למראה הבשר טריפה • ויש אומרים שאם מומשה במשוש הכבד כשירה • וכמשוש הבשר טריפה • כל המראות הללו שפוסלין בריאה כילד עושין נופחין אותה ואם

כשהיא עומדת נפוחה חורה למראה • כשר כשירה שהריאה בגוף הבהמה נפוחה היא • וכן הורו הגאונים ז"ל: הריאה נופחת ומונחת על הלב • ואם היית' חטומה ואינה יכולה להכניס הרוח ולהניף טריפה • ולפיכך נמצא בה מקו' מטומט' מביאין סכין וקורעין סמוך ממש למקום המטומטס • ואם מחמת מוגלה הוא כשירה • ואם לא מניחים קש או כנף ואם מוצצנה כשירה • ואם לאו טריפה • נחסר בשר הריאה מצפנים וקרום שלה קיים כשר וחסרון שצפנים אינו חסרון • לפיכך נימוקה הריאה ונתרוקן חלק מומה אף על פי שמקום הריקן שבה מחזיק רביעית כשירה והוא שקרום שלה קיים • נימוך בשרה מצפנים וגמם עד שהוא כמים כשירה • ובלבד שיהו סמפונות הריאה קיימים כילד יודע דבר זה מביאים קערה מחופה באבר ושופכים אותה בתוכה • ואם נראו בה הורידין לבנים בידוע שאילו הם סמפונות הריאה שנימוחו וטריפה • ואם לאו כשירה • שמפון הריאה שניקב לחבירו טריפה לפי שחברו קשה ואינו מגין • אבל ניקב לבשר הריאה כשירה שהבשר רך וכתוס יפה ומגין עליו: **דריאה** שעלו עליה אבעבועות אף על פי שקרוב לאבעבועות הגדולות בין עור לבשר שיקרעו הקרו' אפילו כן אין חוששים להם • ואין צריכין בדיקה אפילו הן גדולות כבד • ויש מי שהורה שצריכים בדיקה אם מלאה מים זכים או מוגלה כשירה • ואם מלאה מים טפורים או מים זכים סרוחים טריפה • ויש מי שהורה שצריך לבדוק בסמפון שתחת אבעבועות לידע אם ניקב אם לאו ואין דברי' אילו מחוורים • ב' אבעבועות סמוכות זולזו בריאה אין להם בדיקה אלא אומרים אותה מיד • לפי שהן עתידות לדחוק זו על זו • ומתוך דוחקן תבקע אחד מהן והרי היא נקובה וכל העומד לינקב כנקוב דמי • היתה אחת וגראית בשתיים נוקבין אותה בקוץ ואם שופכת למקום אחד אחת היא וכשירה ואם לאו שתיים הגה וטריפה • אבעבוע שעלה בשיפולי הריאה • הורה בעל ההלכות ז"ל שאם מקיף אותה בשר הריאה מכל צד ואפי' כל שהוא כשירה • ואם לא הרי הוא כיתר וכל יתר כנטול דמי • והרי היא כנקובה וטריפה ואף על פי שהדברים אילו אינם מתקבלים אל הדעת מן הראוי לחוש לדבריו: שדברי הגאונים ז"ל דברי קבלה הם • אבעבוע שצמח נקוב בריאה • ולא נודע אם מחיים ניקב • או לאחר מיתת ניקב אין מקיפין ומדמין אלא הרי הוא מספק כנוקב מחיים וטריפה אבל מקיפין בריאה ואפי' מריאה לריאה בד"א מבהמה דקה לבהמה דקה • אבל לא מדקה לבסה • ולא מגסה לדקה • מוראנא והם האלעים הנמצאים לאחר שחיתה בריאה שניקבו ונלאו ולא נודע אם מחיים ניקבו

בית שני ושער שרישי

זוכו . או כלב הכה אותן ואין לריבין בדיקה . אלא באתו
המקום בלבד שהם מצעצע . וכן אם לא יקב בפני' ממש
כשירה . ויראה לי דוקא בשיש לפנינו כלב והתול או התול
וקנה שיש לפנינו דבר שאפשר לתלות בו להקל . אבל
כשבא לפנינו כך ולא ידענו במה . אין תולין אלא במצוי בין
להקל בין להחמיר . וסעד מלאתי לדברי בדברי קל
מגדולי המורים הראשונים : ארי שנכנס לבין השוורים
והוא שותק והן שותקין ובא אחד מהן וגמלא לפורן שמוטה
חשבת לו בגבו בין שהיתה לפורן יבשה בין שהיתה לחה אין
אומר' כיון שלא שמענו אותם לווחין לפורן זה היתה בכותל
תחובה ושור זה בכותל נתחכך וישבה לו לפורן בגבו לא חוששין
שלא ארי זה דרסו וגממטה לפרכיו וישבה לו בגבו דכל
כיוצא בזה חוששין לספק דרוסה : ולא לזה בלבד אנו חוששין
אלא לכל השוורים שבדיר שכבר בארנו שאין אומר שכך רוגזו
לא כשהרג אחד מהם . אבל דרס' ולא הרג אדרבה רוגז הוא
ביותר ומכה ודורס : מעשים בכל יום שחתול נכנס למקום
שהתרנגולים שם ואין חוששין להם . ויש נותנין טעם לדבר
שאין החתול דורס אלא במקום שיש מילין אבל במקום
שאין מילין אין לו דריסה . ואין ממש בדברים אלו ואפשר
שהחתולים הגמלאים אכלו בני תרבות הם עם התרנגולים
שבצית וכל שלא ראו שרדף אחריהם והכה אין חוששין לו .
וראוי לחוש להם : ספק דריסה ששהו י"ב חדש בידוע שהיא
כשירה . ואם נקיבה כל שנתעברה וילדה ואם עוף כל שטענו'
לידה שסימן עריפה בזכר י"ב חדש ובנקיבה כל שטעונה
לידה . מהו להשהות ספק דרוסה עד שידע שתטעון ותלד .
או שתתקיים י"ב חדשים . אם רבים הם אכור שמא מתוך
שהם רבים ישכח ויגש לאכל אחד מהם . אסור למכור
דרוסה ובספק דרוסה לעכו"ס גזירה שמא יחזור וימכרנה
לישראל והוא לא ידע :

גפולה טריפ' כיצד בהמה שנתגלגל' ונפלה מן גג גבוה עשרה
עפחים חוששין שמא נתרסקו אבריה . וכן אם היתה
עומדת על רגליה ונפלה בצור או במקום נמוך בזמן שיש
מכריסה ועד מקום שנפלה שם עשרה עפחים יש בו משום
רסוקי אברים פחות מכאן אין בו משום רסוקי אברים . שאין
חבט' בפחות מעשרה בד"א בשנפלה מעצמה אבל הפילוה
אחרים בכח אכילו בפחות מכאן יש בו משום רסוקי אברים .
לפיכך שוורים המגנחים זה את זה והפילו זה את זה לארץ יש
בהם רסוק אברים : בד"א בשלא אמדה נפשה . אבל אמדה
נפשה אפילו נפלה מגג גבוה כמה מרדעות אין חוששין לה .
אפילו לא הלכה ולא עמדה אין חוששין לה דכאז הוא שחצה .
ואפילו נפלה מארובה באמצע הבית שאין לה במה שתפח

לפרניה ותסתרך . ואין ל"ל אם היתה ארובה סמוכה לכותל
שזו מסתרכת ואחצה בלכדיה קלת בכותל ואינה נפלה בפתח
הפילוה אחרים ואמדה נפשה אע"פ שנפלה בכח ונדמע קל
גמיתה אין חוששין לה לפי שנועלת לפרניה בקרקע ונעזרת .
לפיכך שוורין המפילים לארץ בבית המטבחים אין בהם משום
רסוקי אברים . מעשה היה בשור שקשרוהו בבית המטבחים
והפילוהו בכח והתירוהו . הפילוהו אחרים בכח אם נפלה על
מתניה אין חוששין לה משום רסוק אברי' לכיכך נכדים שגבזו
בהמה מן הדיר אע"פ שכותלי הדיר גבוהין עשר' עפחים
אין חוששין להם . חזקה על מתניה השליכות כדי שיראו
לנניהם ולא ינטרכו לשאת אותם בחיק . וכן בשעה שמחזירין
אותם אם מחמת תשובה שעשו החזירם אין חוששין להם .
דכל המחזיר מחמת תשובה זהיר הוא . שלא יפסידנה ולפיכך
אינו משליכה אלא על מתניה ואם מחמת יראה השיבה חוששין
לה : הניח בהמה למעלה ובא ומלאה למטה אף על פי שהיא
בנאצת ואינה עומדת אין חוששין חזקה היא שהפ לה עלמה .
וכבר בארנו בכל שהיא אומדת את עלמה אין בו משום רסוק
אברי' : בהנ' שהיא גוררת את רגליה אין חוששין לפסיקת
חוט השדרה אלא אומר שמא שגרונא אחזה . והוא כאב
הירכים : מעשה ובדקה וגמלא חוט השדרה שנפסק ואע"פ כ
אמר שכל כיוצא בזה אין חוששין לה ואין לריך לבזוק לפי שחולי
שגרונא מצוי ואין פסוקת חוט השדרה מצוי בד"א שלא נודע
שנפלה אבל נודע שנפלה חוששין שמא עם נפילתה נפסק חוט
השדרה וגוררת רגליה שפסיקת חוט השדרה מצוי עם כח
נפילתה : עובר שגולד אף על פי שבית הרחם מקום נר אין
חוששין משום רסוק אברי' לכיכך אם קים לו שכלו לו חדש
בזמנו ביום שגולד ואינו הושש :

בהמה שהכו אותה במקל והיו המקל מראשה ועד זנבה או
מוזנבה ועד ראשה אין חוששין לה . ואם כסק המקל
באמצע השדרה או שיש קשרים במקל חוששין לה שראש המקל
במקו' שהוא כלה מכה בכח ומרסק וכן קשר המקל : וכן אם
הכה את הבהמ' לרונח השדר' חוששין שמא פסק חוט השדרה
עוף שחבט על כני המים בכח יש בו משום רסוק אברי' .
כפל על גלימא מתוחה אם כפולה היא אין בו משום רסוק
אברי' . ואם לאו יש בו משום רסוק אברי' . רשתות שיש בהן
קשרים ונפל עוף בהוכן יש בו משום רסוק אברים . וכן אם
נפל על גבי דק דק של פשתן או ע"ג פשתן שהזק ולא עפץ
או ע"ג חרית של דקל . או ע"ג אבק דרכי ועל חולגס .
או על חטים ושעורים ומיני קטניות אם עומדים בכליו ועל
חטים אע"פ ש'הינם עומדים בכלי . יש עושין חתיכת עץ
ומושחין אותו בדבק כדי לאוד לפרים שהם נחים עליהם
וכנפיהם .

בית שני ושער שלישי

ולא בפנים כשירה : הפרש יש בין דריסה לקוק שהארס כל
 ז' שלוש והאדים בשר כנגד בני מעיים טריפה כמו שאמר
 ואע"פ שלא ניקב' הניפורן לחלל' וקוק עד שתינקב ממנו לחלל
 חוששין שמא נגע באחד מן האברים שנקי צתן במשהו ונקבין
 בהמה אין לה בדיקה בדריסה לפי שהושט אין לו בדיקה
 מבחוץ ולאחר שחיטה א"ל לבדקו וחוששין שמא במקו' ארס
 שחט וי"א שיש לה בדיקה שהארס שורף ואפילו היה שוחט
 במקום הארס אדמימתו ניכרת בלידי בית השחיטה . בדק
 ולא הארי' הבשר אפי' מבחוץ אם סמוך לדריסתו בדק כשיר'
 בידוע שלא דרס שאלו דרס בשר היה מאד' צנוק' דריסתו לא
 בדק סמוך לדריסתו יראה לי שחוששין לה שהרי חוששין לספק
 דרוס' וחוששין שמא שינה מראיו מבחוץ והבשר יורד ונקב
 מלמטה . האדים הבשר מבחוץ ואפי' בעוף הורו מק' 'הגאונים'
 ז"ל שזין אפי' בקיחין עכשיו בדריסת הכדרשין ואין סומכין על
 בדיקתו . וי"א שסומכין על בדיקתו שאין לדון אלא מה
 שעיניו רואות . ולא בספק דרוסה בלבד בודקים וסומכין על
 בבדיקה אלא אף בודאי דרוסה בודקים ומגיד . ולריך בדיקה
 יפה : לפריס קטנים ובני יונים האדמימות נמצאת בהם
 ובדיקתן קשה ולעולם אין בודקין אותם מבפנים . ומדברי
 גדולי המורים יראה שארס הנז' אינו אדום כ"כ ואינו ניכר
 ולפיכך אין לו בדיקה . איזהו שיש לו וכמה יש לו דריס' . הארי
 יש לו דריס' בכל בהמה ואפי' בשור הגדול ובחיה ואפי' גדולה
 שבחיות ואין ז"ל בעופות . הואב יש לו דריסה בבהמה דקה
 אבחיה דקה ואפי' בגדול' שדקו' ואין ז"ל בכל העופות הואב
 אין לו דריסה בבהמה גסה ואפילו בקטנה שבנסות כעגלים
 הדקים . כל חיה טמאה שאינה גסה מן הואב אין לה דריס'
 בגדולה שבדקה בכשבים ועזים ואפי' היתה גסה כזאב . אבל
 יש לה דריסה בגדיין וטלאין וכ"ש בעופות . ואם היא גסה
 מן הואב דינה כזאב ויש לה דריסה בדקה אבל לא בבהמה
 גסה . ואפי' שהיא גסה כארי . היתה גסה יותר מן הארי הרי
 היא כארי ויש לה דריסה בכל . חתול וגמליה יש להם דריסה
 בגדיין וטלאין וכ"ש בכל העופות אבל אין להם דריס' בכשבים
 גדולים : שועל שדרס גדיים וטלאים חוששין לו מספק אבל
 לא בכשבים גדולים . ויש לו דריסה בכל העופות : החולדה
 אין לה דריסה בבהמה כלל ואפילו בעופות ואינה עושה אלא
 כמעשה קוק בעלמא שאם נשך בשן או דרס ברגל ונקב לחלל
 חוששין לו כדרך שחוששין לקוק שניקב לחלל : כל העופות אין
 להם דריסה בבהמה כלל . ואפי' בגדיים וטלאים ואין עושין
 בהן אלא כמעשה קוק בעלמא : דריסת העוף בעופ' כיגד .
 הנז' והוא הנקרא אשפר"ב ביר' יש לו דריסה בכל מיני העופות
 אדקים כזנים וכזנא בהם וכ"ש בצפרים אבל לא בגסים

כתרגומים וא"ל באוויין . בד"א בתרגומים גדולים אבל
 בקטנים יש לו דריסה : הגם שהוא הנקרא חס"טור וי"א
 שהוא פלקין יש לו דריסה בכל העופות ואפי' בגסי' שבגסי' .
 שאר עופות טמאי' שהם למטה מן הגסיש' להם דריס' בעופו'
 שזמותן . אבל לא במונים הגדולים מהם . ואם למעלה מן
 הגסיש' יש לו דריסה בכל העופות כגם . שהגם וכל שלמעלה
 ממנו אמרו שיש להם דריסת בכל עוף גם : וי"א דכל שהוא
 גם מן הנז' יש לו דריסה בכל העופות והראשון כ"ל עיקר :
 כל אילו שאמר יש להם דריסה על דרך שאמר . ואפילו
 במקום שאין לו מעילין : דריסה שאמר אינה אלא ביד' אבל
 ברגל דחיה לא שאין ברגל עושה אלא כמעשה קוק בעלמא .
 ואין דריסה אלא בצפורן אבל בשן לא . ואין דריסה אלא
 מדעת הדורס כיגד נפל הדורס על הנדרס אין זו דריסה לפי
 שאין מטיל את ארס אלא מדעת ואין דריסה אלא מחיי' של
 דורס ושל נדרס אבל לא לאח' תיתת אחד מהם . כיגד הרי
 שדרס ונעץ פפורן בגבו של נדרס ועד שלא הולי' הניכורין הומת
 הדורס או נשחט הנדרס הרי זה כשר לפי שאין דריסה אלא
 בסוף שבשעת הולאת הצפורן הוא מטיל הארס . בד"א
 כשראינוהו מתחילה ועד סוף שלא הולי' פפורן משע' שדרס
 אבל בא לפנינו וצפורן תחוב בגבו לא . חוששין שמא דרס
 וחזר ודרס שכן דרך הדורסים . אחד מהדורסים שנכנס לבית
 הכדרשין חוששין שמא דרסן . בד"א כשהוא שותק והם
 מקרקרים אבל בזמן שהם שותקין והוא שותק אין חוששין
 פעמים שגר זאב עם כבש וגמר עם גדי ואינו מניקו . ובידוע
 שאילו היה מניקו היו לוויין . היה הוא והם לוויין אין חוששין
 להם כל שהוא לוויין בידוע שהוא ירא מהם . נכנס וחתך ראש
 אחד מהם הין חוששין לכל השאר שבהריגת זה שפך חמתו .
 בד"א כשהרג אבל פגע אחד מהם ולא הרג חוששין לכולן
 דכ"ש שחמזו בערה בו כשהלילה עלמה ולא הרגה . בד"א
 כשנכנס בכלוב מלא עוף או בדיר של בהמה שהוא להם מקו'
 צר שאין שם דרך לברוח . אבל ארי שנכנס באתר' שהבהמו'
 רועות שם אפי' שמענום לוחות והוא שותק אין חוששין להם
 שאני אומר ברחו מפניו ולא השיגם . נסתפק לנו אם נכנס
 בדיר אם לאו אע"פ ששמענו' מקרקרין ולוויין והוא שותק אין
 חוששין לו שאני אומר שמא לא נכנס ואם נכנס שמא לא נגע
 באחד מהם . ועוד שהוב' הבהמות והעופות בחזקת שאין
 נדרסין הן . נכנס ולא ידענו אם כלב היה או זאב היה תולין
 להקל מן הטעם שאמרנו שלא אמר חוששין לספק דרוס' אלא
 בענין זה שאמר למעלה :

בהמה או עוף שבאו לפנינו כשהן מצעבעין דם . ולא
 ידענו במה נכאבו תולין להקל ואומר בקנה
 הוכו

בית שני ושער שלישי

הריאה בהשמע' הגף בדק את הריאה והרי היא עולה בנפיה' כשירה: גידין יש בבהמה ובעוף שאם נטלו או נפסקו טריפה והן נקראין צומות הגידין . כמה גידין הן שהן בדין זה . בבהמה שלשה ובעוף ששה עשר . באיזה עגס גידין אילו ברגל בעגס האמנעי הנקרא שוק . מהיכן מתחילין עגס קטן יש המזכיר בין שוק זה לרגל הנמכר עם הראש והוא הנקרא ערקוס למעלה מאותו העגס מתחברים וצומתין הגידין האילו ועולין ומתפשטין בשו' עד שהן מתרככין וחוזרין פעין בשר . נפסקו או נטלו הגידין שעל הערקו' עצמו כשיר' . נפסקו או שניטלו למעלה מן הערקוס והוא המקו' שהטבחים חולין טריפה יש גידין במקום הזה כלפי חוץ שהזנב מכה עליהן . ויש כלפי אגיס כנגד גוף הבהמה ואינו בדין זה אלא פנימיים כלפי גוף הבהמה . ועד כמה מתפשטין י"א בשור כמדת ט"ז אלבעות . וי"א שאין מתפשטין אלא כמו ד' אלבעו' ובהמה דקה לא נחתו חכמים שיעור אלא במרחיקהן וכל שהן קשין וגסין ולבנים הרי אלו צומות הגידין . אבל מה שהן מתחילין לרכך אין להם דין צומות הגידין . וכן הקטני' ודקים מקום שאינם לבנים כ"א אלא שהם לבנים קצת ועיגס מזהיר כעין הזכוכית יש מי שאוסר . והגאונים ז"ל מתירין . גידין אלו יש מהם שנבלעים בתוך אחרים כזכרות בנקבות . ואות' שנבלעים אינם בכלל צומות הגידין . שלש גידים אלו שבבהמ' האחד עב וגס והשגים דקים ממנו הרבה . נפסק או שניטל האחד העב כשירה שהרי נשאר רוב מציין קיים . נפסקו או שניטלו השגים הדקים כשירה שהרי נשאר רוב בזין קיים שהאחד העב גם משניהם . לעולם אין הבהמה נטרפ' מחמת צומות הגידין עד שילך רוב בזין ורוב מציין . נפסק קצת אחד מהם כשירה עד שיפסק רוב כל אחד ואחד . בעוף יש ט"ז גידין בעגס האמנעי והוא השוק ומתחילין במקום שמתחילין בבהמה וסימן שלהם כסימן שבבהמה . חומר בשל עוף שאם ניטל או נפסק אחד מהם טריפה . נפסק רוב אחד מהם . יש מרבותי מתירין עד שיפסק רוב כל אחד ואחד בדרך שאמ' בבהמה . ויש מי שאוסר כל שנפסק אפי' רוב אחד מהם : **גימט** הופק טריפה . אבל ניקב כשירה א"כ ניקב בגגו שהוא מקום שנמתח עם הוושט : ניטלה האם . יש אומרים בשל עוף טריפה . ובהמה שחיותה גדול כשיר' . יש מתירין כאן וכאן ולזה דעתי נוטה: ניטל הטחול וכן שנטלו הכליות כשירה . וכבר כתבנו דין נקב הטחול בענין הנקובין ודין ניקבו הכליות ושאר דיניהן בלקוין : קרועה טריפה . כיצד הכרם החיצונה הנקרעה טריפה איזהו כרם החיצונה בשר החופה את רוב הכרם . אבל כל הכרם כרם הפנימית הוא ונקיבתו במשהו : בשר זה לא שיקרע רובו ממש אלא כל שיקרע ממנו רוב מה שהחופה את רוב הכרם . נקרע ממנו

טפח אף על פי שהוא גדול טריפה נקרע ממנו רוב החופה את הכרם אע"פ שאין הקרע בטפח טריפ' . קרע זה שאמר יש מגדולי המורים שהורו אע"פ שלא נקרע קרע מפולש עד שיראה מתחתיו בכרם אלא כל שנקרע רוב עזיה של בשר טריפה . ולא ירא' לי כן אלא עד שיקרע קרע מפולש : **חסרה** כיצד . ב' מינים יש בחסרון ואלו הן הריאה שחסר רוב מציין האזנין שלה . וחסרת הרגלים . הריאה שחסרה פבר נתבאר ד נה למעלה עם דיני הריאה : בהמה בת ג' רגלים טריפה . בד"א בחסרה ברגל אבל חסרה ביד כשירה חסרת רגל שאמר בשנחסר העגס העליון שהרי הוא כבוקא דאטמא דשף מדוכתי' . וכן אם חסר העגס האמנעי שהוא השוק שהרי הוא נכחתכו רגליה . אבל חסרת הרגל הנמכר עם הראש כשירה שאפילו נחתך שם כשירה כבר אמרנו שכל מקום שהחסר טריפה היתר טריפה שהיא כנטול דמי . ולפיכך אם היתה יתירה ברגל טריפה . בד"א כשהיית' בעלת ג' רגלים לפי שכשאלו רואין את היתר כנטול ממקומו הרי היא כחסרת הרגל . נמצאו לה שני רגלים דבוקים זה לזה . יש מרבותי שאומר שאם נדבקו במקום שאם נחתך היתר עם מקומו טריפה הרי אלו רואין אותו כנטוני' טריפה . ולא יראה לי כן שלא אמר כל יתר כנטול דמי עם מקומו אלא כל יתר כנטול דמי ר"ל כנטול היתר ולפיכך כל שניטל ממקומו ועושה אותו טריפ' בנטילתו טריפה . ואם לאו כשיר' . וראוי לחוש לדברי רבותי שאמרו להחמי' בשל תורה : כל אשר שנאמר בו שאם היה חסר טריפה כך אם ניטל טריפ' . אבל כל אשר שנאמר בו שאם ניטל טריפ' אם נבראת חסרת אותו אבר . יש מגדולי המורים שאמרו שהיא כשירה שאם לא נן נמצאת החסירה והנטולה אחת . ולא יראה לי כן שהרי הכבד אחד מן המנויין בנטילתו וכל עצמו לא אמרנו נטולת הכבד אלא מפני המרה ואם נבראת בלא כבד טריפה שגם היא חסרת המרה היא ולא מנו נטולה וחאורה אלא ללמדך שאחד הניטל ביד ואחד שחסר מן התולדות טריפה שלא ליתן פתחון פה לבעל הדין לחלוק ולומר דדוקא שחסרה מתולדתה אבל היה לה וניטל כשירה או להפך :

דרוסה טריפה כיצד . א' מן הדורסין שדרס צמי שדריסו טורפתו בודקים את הנדרס' מכנגד המוח ועד הירכים ואם האדים בשר מצפנים טריפה שהארס מפעפע ויורד ונוקב האברין שכנגדו והרי הן כנקובין . לא האדי' בשר מצפני' כשרה' הסימנים קשין הן אלא דריסה ולפיכך אין דריס' שולטת בהם . אלא ה"ל היה הארס רוב עד שעבר והאדימו הסימנים עצמן לצד חללן . האדימו צפנים במשהו ואפי' קנה טריפה . שהארס שורף ועתיד לשרוף רובו . האדימו מבחון ולא

כלומר עם מקומו שהוא דבק בה . ולפיכך אם הם מחזרי' בכזית של מקום מרה . או בכזית של מקום חיותן טריפ' ואם לאו כשירה . ויראה לי שלא אמר כנטל עם מקומו אלא כנטול כלומר כחילו היתר נטל ממקום שהוא בו . ולפיכך כל חבר יתר שאם ינטל ממקומו עושה אותה טריפה חסורה ואם לאו כשירה . ולפיכך יתרת הכבד כשירה דכשאתה נטל את היתר אין עושה אותה טריפה . ומכל מקום לראשונים שומעין להחמיר בשל תורה . בהמה או עוף שנפלו לאור ולא נחמרו בני מעיה אלא שהוריקה הכבד בראש העצה שבה שאינה כנגד בני מעיים אם ירקות זה כנגד המרה או כנגד כל מקום חיותה יראה שהיא טריפה שכל שהוריק מחמת מכות אש הרי הוא כנטול חוס המכונה נוקב ויורד כנגדו והרי הוא כנטול . וכן נראה שהורו קלף המורים . ויש להתישב בדבר . שני מיני ירקות יש . ירוק ככרתי . ירוק כזהב . וירקות זהשאר הוא הירוק ככרתי . שאילו הירוק כזהב כבד שהוא שמן עינו כעין הזהב : סמפוטות הכבד והן המזרקים שהדס מתבשל בתוכם בין שנקבו בין שנחתכו ואפילו חתך שיש בו חסרון כשירה . וקל וחומר הדברים ומה נטלה הכבד וגשתייר ממנה במקום מרה ובמקו' חיותה כשירה נחתכו הסמפוטות או ניצבו לא כ"ש ויש מי שאוסר ואין דבריו מחזירין במקום הזה :

גיטלה כל עורה של בהמה טריפה . ואם נשתייר ממנה קלף כשירה שהוא מליל עליה . היכן ישאר עורו זה יש מגדולי המורים ז"ל שהורו שלריך להשתייר ברוחב סלע על פני כל השדרה ויש מי שהורה שלריך ברוחב סלע על פני כל השדרה וברוחב סלע על ראש פרק ופרק מפרקיה וברוחב סלע על מקום טבורה : ויראה לי שאם נשתייר ברוחב סלע על מקום טבורה כשירה . אלא שיש לחוש לדברי הראשונים באיסורי תורה ואין מתירין עד שיהא ברוחב סלע על פני כל השדרה ועל ראש כל פרק ופרק ועל מקום טבורה . נטל אחד מג' מקומות אלו ר"ל או מקום כל השדרה או מקום כל ראשי פרקיה או מקום טבורה אעפ"י שכל שאר העור קיים הרי זה ספק טריפה ואסורה . העוף שניטלה מלתה כשירה : נטל לחי התחתון כשירה אבל אם נטל לחי העליון יש מי שהורה שהיא טריפה וראוי לחוש לדבריו . בוקא דאטמא דשף מדוכתיה שניטל מלח העליון שברגל המחזר אל הגוף טריפה . בד"א כשנפסקו הגידין ונתעכלו . אבל אם לא נתעכלו אעפ"י שנפסקו כשירה . ראש התחתון של עצם זה המחזר על השוק שניטל ממקומו יש אסרי' ואעפ"י שלא נתעכלו הגידין לא נפסקו ויש מתירין אפי' נפסקו ונתעכלו ולזה דעתי נטה וכן יראה לי עיקר . שמוטת יד בבהמה בד"א כשירה אבל בעוף אם נשמטו גפיה טריפ' תוששין שמא מקצה

הריאה

ה

רוח עורו קיים אף על פי שנפסק רוח המוח שבתוכו כשירה . נתקלקל המוח שבתוכו הרבה עד שהוא רך כמים שאם ינקב העור ישפך המוח בקיתון או חבילו נמוס ונחתך עד שאם מעמידין אותו ביד ונועט מלכו שהוא חזק ליד שוקה ואינו יכול לעמוד מפני כבדו . תוששים שמא לקות' היא . ומחמתו הוא שאינו יכול לעמוד והרי זו אסורה מספק : נתגדל המוח או שנתרוקן קלתו מאליו כשיר' . ומהיכן מתחיל חוט השדר' . ממקו' שמתחיל לימשך מן הפולין שהן ע"פ הקדירה שהמוחנתון בתוכם ולפנים כלפנים מן הפולין ולרוך כלהוץ והפולין ענין כלפנים ובמשהו כמות . ועד היכן חוט השדרה שאנו חוששין לפסיקת עורו ולהפסיד מוחו כמו שאמרנו עד הפרש' השלישית . פרשה זו מה היא חוט השדר' עובר מן המוח ועד סוף הזנב דרך ישר . וחוט כל השדרה וכל החלויות . וכשהוא סמוך לירכיים מתפצל ממנו פלול . והס' ב' חוטין . א' יורד והולך כלפי ימין . וא' כלפי יד שמאל ועוד הולך חוט השדרה וגמשך כלפי ירכיים ומתפצל ממנו פלול שני והס' גס' בן' ב' חוטין כראשונים וכן עוד גיטול שלישי . וכל מקום שנפסק חוט השדרה עד הפלול השלישי טריפ' משם ואילך כשירה . נפסק השלישי כשירה : שאינו אלא כבשר חוט השדרה . של עוף מתחיל מן הפולין שאמרנו עד למטה מן האגפים . מה הן אגפים שאמר יש אומר עד למטה מן המקום שהאגפים מחזירים לגוף ויש אומרים עד למטה ממקום שהן שוכבות על הגוף :

גטולין כילד שבעה מינים יש בנטולין . ואילו הן ניטלה הכבד . ניטלה לחי התחתון . או העליון . ניטל עורה והיא הגלודה . בוקא דאטמא דשף מדוכתיה . ניטל צומת הגידין . ניטל הזפק ניטלה האס : ניטלה הכבד טריפה בד"א שלא נשתייר ממנה כזית במקום מרה וכזית במקום שהיא חיה . שהיא המקום שהיא חלואה . אבל נשתייר ממנה כזית במקום זה וכזית במקום זה כשירה . ובעוף הכל לפי גדלו והכל לפי קטנו . לא היו שני זתים אלו שלימים . כל אח' וא' במקומו . אלא מתלקטין או כרצועה או מרודדין שיש מהם בבעטין זה כזית במקום מרה . וכזית במקום חיות' טריפה . נתלדלה הכבד כולה מן המקום שהיא מחזרת שם ועדיין היא מעובה בטרפסין של כבד כשירה שהרי יש כזית במקו' מרה . וכזית במקום שהיא חיה : יבשה הכבד במקום מרה או במקום חיותה טריפה . בד"א כשהיא נפרכת בליפורן דיבש כנטל דמי אבל לא הגיע ליבשות זה כשירה . הכבד שהתליעה אפילו במקום חיותה ובמקום מרה . כשירה . ואין ז"ל בשאר מקומות שבה . בהמה או עוף שנמלאו לה ב' כבדים יש אסרים . לפי שאמר כל יתר כנטול דמי לומר שהיתר כחצר . ויש מי שאומר שלא אמרו כחצר אלא כנטול

בית שני ושער שלישי

המורה ניקבה הדקין הכרם הפנימי שניקב לחוץ בית הכנסת
שניקב לחוץ תרביץ הוושט שניקב קנה הלב שניקב קנה הריא' שניקב קנה הכבד שניקב סימפון הריא' שניקב לחצירו נקב הטחול בעוביו ובעוף נקב הקורקבן וכסויו וגב הזפק כל האברים אילו שהנקב פוסל בהם אם נטלו הרי זו טריפה חוץ מן הטחול שאם נטל כשירה לכו שאף הוא אין כל נקב פוסל בו שאם נקב בראש החד שלו כשירה ולפי שכל אברי אילו הנטילה פוסלת בהן הוצרכו חכמי' לפרוט בטחול שאם נטל כשר מוח זה ב' קרונוות יש לו עליון עבוקסה והתחתון דק ורך ניקב זה בנה זה כשירה ויש מגדולי המורים שהורו זה שאם נקב התחתון לבדו טריפה אבל נקב העליון ולא נקב התחתון כשיר' בד"ה חיה ועוף שאינו עוף המים אבל עוף המים הואיל וקרומו רך כל שנשבר העצם אע"פ שלא נקב קרום של מוח טריפה הוות המצויות במים הרי הן בעוף המים מוח שנחבך עד שהוא נשפך כקיתון טריפה אינו נשפך כקיתון אבל נחבך עד שכנגדו בחוט השדרה אם היו מעמידין אותו לא היה עומד טריפה אם לא הגיע לשיעור ריכוך זה אע"פ שנתגדל כשירה עמם שהמוח נתון בתוכו יש בו חלל גדול כענין קדיר' ויש על פיה כלפי השדרה כעין שני פולין וכל מה שבקדיר' עד הפולין והפולין בכלל ידון כמוה ונקיבתו במשהו התחיל למשוך מן הפולין ולחוץ הרי זו בחוט השדרה ואינו אסור עד שיפסיק רוב עורו כמו שיתבאר :

ב' עורות יש לו לוושט ואם נקב זה בלא זה כשירה ניקב זה שלא כנגד זה טריפה עורות אילו חין נדבקין זה בזה פעמים שזה עולה וזה יורד והיו הנקבים זה כנגד זה ולפיכך טריפה עלה קרום בוושט מחמת המכה ונסתמו הנקבים אינו מזיל שעתיד הוא להזיר ולנקב ב' עורות אילו הפנימי לבן והחיצון אדום ואם נתחלפו נעשה הפנימי אדום והחיצון לבן לקות הוא וטריפה ויראה שאם נתחלף האחד לבדו כשירה לא יראה זה שנתחלף חמור מנקב שחברו מובין עליו וראיתי מן החכמים שנסתפקו בזה ויש לחוש לדבריהם אחר שעור החיצון זה אדום הוא אין לו בדיקה אפי' אל ספק נקב ולפיכך עוף שהיה מבצבץ דם צריך בדיק' סימניו ובזדק קנה ושחטן ומהפך וושט ובזדק מבפני' אבל בהמה חין לה תקנה לפי שהיא נריכה בדיקה ואין לה תרביץ הוושט שניקב טריפה ולפיכך כל מקום שניקב הוושט מן המקום שנתחבר על הלחי ועד הכרם חין לו בדיקה אלא כל שניקב טריפה המוצא הקו החוב בוושט מבפנים חוששים שמה נקב וילא לחוץ וטריפה בד"ה בשנמלא קורט דם בוושט או בביב הקו אבל לא נמלא עליו קורט דם בידוע שהוא

לאחר שחיטה וכשירה ומקלת מגדולי המורים אחרו בין כך ובין כך ולזה דעתי טעה בד"ה בשנמלא הקו החוב בוושט אבל נמלא בוושט ולא נתחב בו כשירה הרבה בהמות יש שרועות ואוכלות את הקולים : נתחב הקו בוושט כמו שאמר יש מי שאומר שאין לו בדיקה שחין בדיקה בעור החיצון ואפילו אל הנקב ויש מי שאומר שיש לה בדיקה מבחוץ כנגד הנקב וכמו שאמרנו :

הגרגרת נקבה למטה מן הכוה שאין הכחיטה כשירה בו ידון כריאה ובמשהו שלשה חללים יש ללב אחד גדול באמצעו ושנים קטנים אחד מימניו ואחד משמאלו וכל שניקב לאחד מהן טריפה ניקב ונתמו חלב הטרפשא אינו סותם שאינו מחבך אלא עומד עליו ככובע לא ניקב לבית חלו' כשיר' בד"ה בניקב מחמת חול אבל ניקב בקוץ או בסכין או בכיוולא בזה טריפה ואם מחמת נקיבתו של לב אלא חומר' קוץ זה או מהט זה שניקבו מבחוץ חין לו דרך כאן אלא שבלעתה הבהמה דרך וושט ונקב הדקין וילא או נכנס דרך דופן וכבר אמר בקוץ עד שהנקב לחלל ומחצה פטעס אמרו מפני שהאברי' הפנימיים שנקיבתן בכל שהוא רבים חוששי' שמה עס כנים ופגע ופגע באחד מהן ואין להם בדיקה לפיכך אפילו נמלא מחט בחלל הבהמה טריפה מחששא או ניקב הקו בפניו ושחטה הבהמה ונמלא הקו החוב מדופן הבהמה לאחד מן האברים נראין הדברים שלא נגע במקום האחד ולפיכך אם פגע בלב וכ' ולא בו ולא ניקב בבית חללו כשירה ב' קרונוות יש לריאה והכנימי אדום ואם ניקבו שניהם באיזה מקום שניקבו טריפה עלה קרום על הנקב ונסחס טריפה שעתיד הוא לנקב ניקב אחד מב' קרומו' ולא ניקב השני כשירה ויראה לי שאם ניקבו זה שלא כנגד זה אע"פ שניקבו שניהם כשירה נקלף כל הקרום העליון ונשאר ההחתון האדום צורך כשירה ויש מי שאמר שריכה בדיק' בנפיתה וראוי לחוש לדבריהם :

הריאה שניקבה במקום שיד הנביח ממשת שם חולין ביד הטבח וכשירה זכין כל כיוולא בזה זה הפלל כל מקו' שיש לתלות תולין בא זאב ונטל אותה והחזירה כשהיא מנוקבת תולין בזאב וכשירה הריאה שניקבה ועלה עליה קרום טריפה שהקרום עתיד לנקב ולהתפרק ריאה שהיא מוציאה קול אם יזדעין מהיכן הקול יוצא מניחן על אותו מקום כקף או קש וכיוולא בזה ונפסחין אותה אם מבצבצת שם טריפה ואם לאו כשירה לא נודע מהיכן מוציאה קול מושיבין אותה בכלי שיש בו מים ונפסחין אותה אם המים מבצבצין טריפה ואם לאו כשירה באיזה מים מושיבין אותה במים פשרין שאם מושיבין אותה במים קרים הרבה מקצין אותה

שהמתה עושה כן שאין זה אלא הולאת הנפש . היתה ידה פשוטה וכפפתה הרי זה פרכוס . ואין לריך לומר כשהיית' ידה בפופה ופשתתה וחזרה וכפפתה . ד"א ביד אצל ברגל אפילו פשתה ולא כפפה הרי זה פרכוס . ואין לריך לומר כשכפפת' ד"א דקה אצל בגסה בין ביד בין ברגל בין שפשתה ולא כפפה בין שכפפה ולא פשתה כשירה . חיה גסה הרי יא כבהמה דקה לפרכוס כשכסה בזנבה כשירה . וכן אם הטילה רעי אם מתרזת כשירה . ואם שותתת פאולה . הייתה גועה אם קולה עבה וחזק כשירה ואם קולה נמוך פסולה . ובעוף אפילו לא רפרף אלא בעינו ולא כשכש אלא בזנבו הרי זה כשר ד"א בשעשה סימנים הללו בסוף שחיטה אצל בתחיל' שחיטה . ואפילו באמצע שחיטה פאולה . סימנים אלו שאמרנו כשהיית' בחזקת מסוכנת אצל הייזה בחזקת בריאה אפילו אין בא אחד מן הסימנים הללו כשירה אמרו משמן של גאונים ז"ל דמסוכנת שאמר דכשירה בשש בה כל הסימנים הללו . לא אמרו אלא בבהמת ישראל ומשום הפסד ממונו . אצל בשל עכו"ם אסורה : ורבוני אמרו שזו להם מדת חסידות ולא לכל אדם אמרו :

השוואה בהמה מעוברת העובר מותר בשחיטת האם . ואפילו מלא בה בין ט' חי כמו שיתבאר בשער החמישי של בית זה . הוליא העובר אחד מאבריו וגשחטה האם האבר עלמנו אסור כטריפה : מפני השמועה למדנו שזה שאמר הכתוב ובשר בשדה טריפה לא תאכלו לימד על כל שיא ממחילתו שהוא כטריפה . ואפי' החזירו אסור . שאין לו תקנה בחזרה כטריפ' שאין לה תקנה לאחר איסורה ואפי' מקום חתך שלא יא לחון אסור ושאר העיבר שבפנים מותר . ד"א בשלא החזיר האבר לפנים עד שלא נשחטה האם אצל החזירו בפנים עד שלא נשחטה האם . ואח"כ נשחטה אבר עלמנו שיא אסור ומקום חתך מותר : דבר זה שאמרנו אפי' לא רובו של אבר ולא נשאר בפני' אלא המיעוט . ואין מטילין בכיאלא בזה המיעוט בפנים אחר הרוב ד"א בשלא יא רובו של עובר . אצל יא רובו של עובר הרי זה כילוד . ואפילו המיעוט הנשאר בפנים אינו נותר בשחיטת האם . יא חזין ברוב אבר כגון שיא רוב ידו . וכשאתה משער מה שיא . אינו רוב העובר . ואילו טעיל מיעוט היד הנשאר בפנים אחר רוב היד . ואתה רואה כאילו הוליא כל ידו ומלא שיא רוב העובר הרי כולו אסור . מטילין אנו מיעוט האבר אחר רובו יא רובו במיעוט אבר אסור . ואין הומר נטיל מיעוט אבר זה שיא אחר רוב שבפני' אלא מטילין אותו אחר רוב העובר שיא ואסור . הוליא ראש לבדו הרי זה כילוד ולפיכך אם בן שמנה הוא בין חי בין מת הרי זה אסור . לפי שלא נותר לא

בשחיטת האם . ולא בשחיטת עלמו וכן הדין לבן ט' מת . שאילו בן ט' חי היה נותר בשחיטת עלמו כמו שיתבאר בשער החמש . הוליא ידו והחזירה ועוד הוליא ידו השניה והחזירה . וכן רגלו והחזירה וכן עד שהשלים לרובו יראה כי מה שנשאר בפנים שלא יא מותר אע"פ שיא רובו . כיון שהחזיר כל אבר ואבר . ולא נמלא רובו בחון ביחד . אין אנו רואים אותו כאילו נולד רובו . ד"א שלא לאסור המיעוט הנשאר בפנים מחמת אותו רוב שיא בסירוגין . אצל מה שיא הרי זה אסור' ד"א בשיא והחזיר אצל אם חותך . והולך מה שיא לחון והשלים לרובו בין כל החתכים הרי המיעוט הנשאר בפנים אסור אע"פ שלא יא הרוב בבס אחת : דברים אלו שאמר בבן ח' חי בין מת לפי שאין במינו שחיטה . והואיל ויא אינו נותר בשחיטת האם והרי זה כילוד ונותר בשחיטת עלמו אצל הוליא מיעוטו הרי מה שיא אסור כטריפה והשאר מותר בשחיטת האם . וכן הדין בבן ט' מת . אצל בן ט' חי כל שיא ממנו רובו אינו נותר בשחיט' האם . השוחט את הבהמ' ומלא בה דמות ונה וכן קלוט במעי פרה בין קודם שיל' לאויר העולם בין לאחר שיא לאויר העול' . יתבאר דיניהם בשער ה' של בית זה עם הניתרים בלא שחיטה . וכן יתבאר דין חלב בן פקועה שהוליא ידו או רגלו עד שלא נשחטה אמו בשער ה' של בית זה בסוף הטריפות :

השוואה את הבהמ' . ולאחר ששחט את הקנה ניקבה הריא' הרי זה כשירה . שחיי הריאה אינו תלוין אלא בקי' וכל שנשחט הקנה או רובו הריאה כאילו מונחת בכלי ואינה ראויה לקבל טריפות מעתה . וכן הדין כששחט את הוושט ונקבו שאר בני מעין . שחיי כל שאר בני מעיים אינם תלוין אלא בוושט שחט את הקנה ונקבו בני מעיים או ששחט את הוושט וניקבה הריאה טריפה שיש טרפו' לחצי חיות ויש מגדולי המורים שהורו . דכל שנטרפה הריאה או שאר בני מעיים בין סימן וסימן טריפה ואפי' שחט את הקנה ונטרפה הריאה או הוושט ונקבו בני מעיים טריפה ויש לחוש לדבריהם . שחט חצי הקנה ונקבה הריאה או חצי הוושט ונקבו בני מעיים טריפה . שחט חצי הוושט ונקרע או נשרף אותו החצי הרי זה פסולה כאילו נקרע או נשרף ממנו הגד שלא נשחט . ולפיכך אסור לשחוט בסכין שליבנה באור . וכן בסכין שלא נבדקה מג' רוחותיה כמו שנתבאר בשער בנה שוחט : הרבה מיני ערפות נאמרו למשה מסיני חון מאילו שמנינו יש מהן נקובין ויש מהן פסוקין נטולין חסרים קרועין . דרוסים . שברים . ולקויים . חשעה עשר מינים יש בנקובים . ואילו הן . ניקב הוושט . ניקב הקנה למטה מן החזה . ניקב קרום של מוח . ניקב הלב לבית חללו . הריאה שניקבה . ניקבה הקיבה . ניקבה המרה

בית שני ושער שני ושלישי

שחיטתו פסולה. שחט את הוושט וגמלאת הגרגרת שמוטה. ואינו יודע אם קודם שחיטה נשמטה או לאחר שחיטה נשמטה זה היה מעשה. ואמרו שחיטתו פסולה. שכל ספק שחיטה פסולה. בד"א בשלא נמלאת גרגרת שחוטה. אבל נמלאת גרגרת שחוטה כשירה. שהרי בידוע שלאחר שחיטה נשמטה שאי אפשר לשמוטה שתעשה שחוטה בד"א בשלא תפס בסימנין בשעת שחיטה. אבל תפס בסימנין שחיטתו פסולה מן הספק שהרי איפשר לשמוטה שתעשה שחוטה בשתפס בסימנין. ויש מן הגאונים ז"ל שאמרו שאף בלא תפס בסימנין שאין מתירין אותו עד שיקוף כולד מקיפין מביאין בהמה אחרת ושוחטין אותה ואח"כ שומטין את הגרגרת אם דומה לזו שנמלאת שמוטה. אומר אף הראשונה לאחר שחיטה נשמטת. שהרי דומין זו לזו ואם לאו הרי זו פסולה בידוע דמחיים נשמטה שהרי אינה דומה לזו שנשמטה לאחר שנשחטה ולפיכך אין מתירין אותה מן הספק. עד שלא תהא בה תפיסה בסימנין והוא שיקוף. תפס ולא הקיף לא הקיף ולא תפס אין מתירין אותה. שחט את הוושט ופסק את הגרגרת בעוף כשירה. פסק את הגרגרת ואח"כ שחט את הוושט שחיטתו פסולה. ובבהמה בין שחט את הוושט ופסק את הגרגרת. ובין פסק הגרגרת ושחט את הוושט הרי זו נבילה. שכל שנפסלה בשחיטתה נבילה.

השער השני בשיעור הכשר שחיטה :

השוחט אחד עוף ואחד בהמה לריך לשחוט לכתחילה ב' סימנים גמורים. חוששין שם לא ישחוט רובן. שחט אחד בעוף ושנים בבהמה שחיטתו כשירה ורובו של סימן כמותו. שחט שני חלוי סימנים בעוף פסולה. ואח"כ בבהמה וכן אם שחט אחד וחלי בבהמה פסולה. עד שישחוט רוב שנים באיזה רוב אמרו ברוב הגראה לעינים כשיעור. ולא רוב שאינו משער אלא במחשבת הלב שאין מחלה על מחלה כרוב אבל אם שחט יותר מחליו. ואפילו פחות השערה שחיטתו כשירה. סימן אחד שאמרנו בעוף בין וושט בין קנה. לא שחט רוב הסימן במקום האחד אלא שחתך כאן מעט ועוד הפך את הסימן וחתך בלדדין. ועוד אם הפך ושחט למטה בפנים הרואים את המפרקת. אם יש בין כל החתכים כדי שיעור הרוב חללו והקיפו של סימן שחיטתו כשירה ואע"פי שאין שם שחיטה מפורעת. ואע"פי שאין החתכים בהקף שוה. אלא שהאחד כלפי הראש והשני כלפי חזה. אין הפרש בדבר זה בין שחט אחד בשנים ושלושה מקומות בין שחטו שנים בשני סימנים. שחט את הסימנים באלכסון כקולמוס שחיטתו כשירה. שחט שחיטה העשויה במסרק שחיטתו כשירה. שאע"פי שאין שם שחיטה

מפורעת. אין חוששים לה כמו שאמרנו: מלא חלי קנה פגום והוסיף עליו כל שהוא כשר. אין הפרש בדבר זה בין שהתחיל לשחט בנקב והוסיף וגמר עד שנעשה רוב. ובין ששחט שלא במקום הנקב ופגע בנקב ונעשה רוב ביןמה ששחט וביןהנקב כל שנעשה רוב ע"י שחיטתו הרי זו כשירה. הטבח לריך שיבדוק בסימנים לאחר שחיטה לראות אם שחט רובן אם לאו שבהמה בחוקת איסור עומדת עד שיודע לך בביאור במה נשחטה. לפיכך אין הטבח ראוי לסמוך בבקיאתו לומר כיון שהחורתי סכין בכל לך בודאי נחתכו סימנין עד שיבדוק וידע בבירור. לא בדק בסימנים הרי זו טריפה ואסורה באכילה: רוב דמים שבעוף ושבבהמה הן גרין דרך ורידין. לפיכך עוף הואיל ודרכו ליחלל כולו יחד בללי לריך לנקב ורידין בשעת השחיטה ולא שיהיו ורידין נריכים ליסחט בשעת שחיטה. שאם שהה או דרס בהן אינה פסולה. אלא לריך לנקבן בשעת שחיטה שהדם חס ויולא. לא התכן עד שתקרר הדם לריך לחתוך אותו אבר אבר. חתכו אבר אבר מותר ואפילו לא שחט את הוורידין שחטו לדעת שיחתכו אבר אבר עוף לריך לשחוט את הוורידין והואיל וליין אותו כולו כאחד חוששין שמא ימלך ולא יחתכו ויכללו כולו כאחד. בהמה אין דרכה לללות אותה כשהיא שלימה אלא חותכה אברים אברים. לפיכך אין לריך לשחוט בהן את הוורידין. לפיכך גדיים וטלאים שזליין כולן כאחד אסור עד שידע בביאור שנשחטו הוורידים. עבר וזללה ביןעוף ביןבהמה כולו כאחד ולא נשחטו הוורידין אסור. ויראה לי שבחטיטת חוטי דם מותר וחוטיו דם משליך. ומה שפלטו בצער כשם שבלע הצער כך פלט. ויראה לי שצריך ליטול את מקומן. בשלו בקדירה מחטט ומנקר חוטין והשאר אם יש בו כדי לבטל כל החוטין בס' מותר. שחט את הוורידין מותר לבטל בקדירה. ואפילו שלם ואף על פי שלא חזך חוטין שבגוף. ויש מגדולי המורים שאסרו ולא ראינו נוי שנהג בו איסור ומנהגן של ישראל תורה:

חשער השלישי בדברים שהבהמה והעוף נטרפין בהן ואין שחיטתן מתרתן :

בהמה או עוף המסוכנים כשרי. שלא אסר' תור' לא נבילה שמתה או הטריפה והוא שיש חסרון בגופה כנקובה או חסירה. או נטולה וכיוצא בזה ומחמת אותו החסרון אינה חיה י"ב חודש. השוחט המסוכנת והיא הבהמה והעוף שמעמידן אות' ואינה עומדת. ואע"פי שאוכלת את הקורות אם פרכסה כשירה. ואם לא פסולה. איזהו פרכוס כל שהיא עושה דברים שאין המתה עושה. ואיזהו דבר שאין המתה עושה בהמה דקה שפסטה ידה ולא החזירה אינה פרכוס שהמתה

בית שני ושער ראשון

ז

מישט סימנים . ואין הדברים הללו מחורין כלל . אלא כדי
שישח' שיעור הכשר שחט' רוב שנים בבהמה ורוב אחד בעוף
דרסה כיצד השוחט גריך שיוליך הסכין או יביא בשעת
שחיטה . כדי שלא ידחוק הסימנים ויחטבם בדרסה
כדרך שאדם חותך הלנו . מפי השמועה למדו ושחט חין ושחט
אלא ומשך . ולפיכך חס התיו את הסימנים בבית אחת והוא
שלא הוליד ולא הביא שחיטתו פסולה . היה שוחט והתיו את
הסימנים . בהולכה או בהבאה חס יס בסכין מלא נואר והון
לנאור כמלא שר שחיטתו כשירה . וכן הדין חפילו שוחט
בהמות הרבה בבית אחת . חס יס בסכין מלא נואר והון
לנאורין מלא נואר שחיטתו כשירה . ואס לאו שחיטתו פסולה
ויש מי שהורה בשוחט בהמות הרבה והון בסכין מלא נואר
חון לכולן שאן פסולה אלא הראשונה ומראשונה ואילך כולן
כשירות . שהרי יש באחרות מלא נואר חון לנאורין . ויש
אוסר את כולן . וכן עיקר . בד"א כשהוליד ולא הביא .
הביא ולא הוליד . אבל הוליד והבי' חפי' באומל קטן שאין בו
מלא נואר שחט' כשירה ובאומל אומל חמור באומל שאין
לו קרנים . הוליד והביא במחט של רעעין . לא ישחוט מפני
שאין שוחט אלא קורע . שנים אחוזין בסכין אחד ושוחטין
ואפילו באלכסון ואין חוששין שמא ידרסו זה על זה .
חלדה כיצד השוחט והחליד את הסכין בין סימן לסימן ואפילו
שחט הסימן השני מלמעלה למטה כדרכה של שחיטה
וחזר ובחט את העליון שחיטתו פסולה . ואין לרדק לומר
מלמעלה למעלה . החליד הסכין תחת העור או תחת צמר
המסיבך שבנאור הבהמה או שהיתה מטלית כרוכה על נאור
בהמה ודבקה על הנאור בזפת וכיוצא בזה או שדבקה היטב
על הנאור והחליד הסכין תחת אחת מחילו ושחט אלו פסולות
מספק נפלה עליהן על נאור בהמה ושחט תחתיה שחיטתו
כשירה . היה שוחט את הבהמה ושחט רוב סימן אחד והחליד
הסכין תחת אותו המישט שנשאר . ושחט את השני גם זה
פסול מספק . שחט רוב אחד בעוף ורוב שנים בבהמה ואח"כ
החליד את הסכין ושחט אותו המישט כשירה לפי שאין אחר
הכשר נאור כלום :

הגרימה כיצד כל הנאור כשר לשחיטה בקנה משפוי כובע
ועד כנפי ריאה התחתונים ואיזו היא התחתונים
שהיא סמוך לקנה שהיא עליונה כשהריאה תלויה בקנה והוא
כל המקום שהיא פושטת מן הנאור בשעה שהיה רועה
כדרכה בלא אונס . ובזו שחט למעלה כדי תפיסת יד . ולמעלה
עד מקום שהושט משעיר ועונוד פרלות פרלות כדמות
הכרם . שיעור תפיסת יד שאמרו יש מי שאומר ג' אלצעות .
יש מי שאומר כדי שיתפוס בכל אלצעותיו משני ידי

הנאור . והוא כדי שיעור רחב אלצע וזו בבהמה נחיה . אבל
בעוף הכל לפי גודלו ולפי קטנו משהוא כדי שיוכל לתפוס
(לקרר) בשתי אלצעותיו וראוי להתרחק ולחוש לכל השיעור .
היה שוחט בקנה והגרים חון . ממקום השחיט' פעמים
כשירה . ופעמים פסולה כיצד שחט שליש והגרים שליש ושחט
שליש שחיטתו פסולה . הגרים שליש ובחט שני שליש הותר
רבותי שחיטתו כשירה . ולי נראה ששחיטתו פסולה דבעינן
רובא במקו' שחיט' בשעת יציא' חיות' שחט שני שנים והגרים
שליש כשירה . מלא חלי קנה פגוס והוסיף עליו כל שהוא
וגמרו והשלימה לרוב כשירה . הוושט חון צו דין הגרמה
אלא חפיו התחיל לשחוט כל שהוא בתרבוץ הוושט חף
על פי שגמר כל שחיטתו בזו שחט הרי זו פסולה . לפי
שנקובת התרבוץ בכל שהוא . הרי שהיה הקנה נקוב באומל'ו
ובחט זה למעלה כנגד הנקב וכבט במקום הנקב והנקב
השלים לרוב כשירה . ואין זה דומה לשחט ישראל וגמר
עכו"ס בכל שחיטה זו נעשית על ידי ישראל . ואין הפרש
בין ששחט במקום נקב בחלי קנה פגוס בין ששחט ופגע
בנקב . השוחט מן העורף שחיטתו פסולה שאין השחיטה
אלא בסימנים וכבר נעשית זו נבילה או טריפה קודם שהגיע
אל הסימנים : החזיר סימנים אחורי העורף ושחטן
שחיטתו כשירה . שלא הקפידה התורה אלא במקום סימני'
ולא במקום הנאור . השוחט מן הלדדים שחיטתו כשירה . לפי
שהסימנים נשחטים עד שלא חתך המפרקת והבשר שעליה :
עיקר כיצד סימנים שנעקרו שניהם או אחד מהם בין
בעוף בין בבהמה חס נעקרו כולן מן הלחי ומן
הבשר ואין אחוזין בבשר שעל הלחי הרי זו חסירה .
ולא עוד אלא חפי' נעקרו ונתלדלו רובן ה"ו חסורה
כשפרקו בכח עד שנעקרו מקומות רבים . אף על פי
שאחוזים בשנים ושלושה מקומות . הרי זו חסורה דכל
שנתלדלו כאן וכאן ברובן המיעוט המחובר הן חיבורו יפה .
ולפיכך הרי הן כאילו נעקרו לגמרי . אבל נקלק רובו של
סימן ח' ועדיין מיעוטו מחובר מן הלד האחד הרי זו כשירה .
ואין צ"ל כשהסימן כולו מחובר אל הבשר שבלחי חע"פי
שנעקר הלחי ונטל לגמרי שהוא כשר . עיקר זה שאמרו
חוט עושה אותו . טריפה אלא כך למדו מפי השמועה שאין
השחיטה בסימנים עקורים ולפיכך השוחט בסימנים עקורי'
הרי השחיט' כאילו נחרה . וארי זו נבילה . חע"פי שאמרו
שהכשרו של עוף בסימן אחד חס נעקרו אחד מן הסימנים
ובחט את השני שחיטתו פסולה . שכן למדוה מפי השמועה .
לפיכך שחט את הוושט ואחר כך נשמטה הגרירת בעוף
שחיטתו כשירה . נשמטה הגרירת ואח"כ שחט הוושט

שחיטתו

ך

בית ראשון ושער החמישי

אכילתן תלוי בכסוי הדם אלא כל שנשחט כראוי מותר
באכילה. השוחט וניתז הדם לחוץ וכן דם שעל גבי הסכין
בזמן שאין דם שם אלא הוא חייב לגרור ולכסות. ואם יש
שם דם אחר שלא הוא. הורו הגאונים זכרונם לברכה שאין
חייב לגרור ולכסות שהרי כסה מקצת דמו: ויש מי שאורה
שחייב לכסות כל דמו ודברי הגאונים יותר נוחין. ועוד
שדבריהם דברי קבלה הם. במה מכסין בכל דבר שנקרא
עפר ש' וכסהו בעפר. לפיכך מכסין בעפר. ובשחיקת זהב
שאף הוא נקרא עפר שנאמר ועפרות זהב לו וכן באפר
שנאמר מעפר שריפת החטאת עפר המדבר אינו נקרא
עפר אלא חול גם הוא ואין מכסין בו. שחקו עד אשר דק
לעפר מכסין בו. מכסין בזבל דק ובחול דק. היזהר דק כל
שאינה לריק כתישה: היה לריק כתישה אלא שהוא נפרק מיד
אין מכסין בו עד שיהא דק שאינו לריק אפילו פריכה. מכסין
בסיד ובחרסית ובלבינה ובמגופה שכתשן ובשחיקת אבנים
וגעורת פשתן דקה. ובנסורת חרשים דקה. אף על פי שאין
אילו נקראים עפר. ריבה אותן הכתוב לפי שהן כעין עפר
שנאמר וכסהו מכל מקום. ואחר שריבה מיעט שנאמר בעפר
לומר שאין מרבין אלא אותן שהן כעין עפר ילאו וזבל גם
וחול גם ולבינה ומגופה שלא כתשן. וסובין וקמח ומורסן
ושחיקת כלי מתכות בד"א במתכות שלא נשרפו אבל נשרפו
חוזרין הן לעפר ומכסין בעפרן. כסהו באבנים או שכפה
עליו כלי אין זה כסוי שמה עליו הבתוב שנאמר וכסהו בעפר.
השוחט לריק לברך קודם שחיטה. שכל המלות מברך עליהן
עובר לעשייתן. ומה מברך בא"י אמ"ה אקב"ו על השחיטה
שחט מאה חיות או עופות בבית אחת ברכה אחת לכולן גמר
מלשחוט מכסה ומברך על הכסוי. ומהו מברך בא"י אמ"ה
אקב"ו על גבסוי הדם. מאימתי מברך. מכסה ואח"כ מברך
שזו ברכה תלויה בשחיטה היא שאם שחט שחיטה שאינה
ראויה פטור מלכסות וכיון שכן נמצאת שחיטה קודמת וכבר
התחיל במזוה ואי אפשר לו לברך עובר לעשייתו ולפיכך
גומר מזוהו שהתחיל בה ואחר כך מברך. כך הורו מקצת
הגאונים זכרונם לברכה וכן הורו מרבתי נוחי נפש. שחט
חיה או עוף וכסה ובירך על הכסוי ודעתו לשחוט עוד כשהוא
חוזר ושוחט אין לריק לברך על השחיטה. שאין הכסוי וברכתו
הפסק לשחיטה וכן כשהוא חוזר ומכסה. אין לריק לחזור
ולברך על הכסוי שהברכה הראשונה אין להם הפסק שהרי
אפשר לו לשחוט ולכסות ולברך בבית אחת. השוחט וגמר
בדעתו מלשחוט. ומלך וחזר ושחט לריק לחזור ולברך.
שחט וסח ויש בדעתו לשחוט עוד אם בלרכי השחיטה סח אינו
לריק לחזור ולברך. שאין השיחה בלרכי השחיטה מפסקת

סח בדברים שאינם מלרכי השחיטה יש מרבתי אומרים שאין
לריק לחזור ולברך. בד"א שהתחיל לשחוט ואחר כך סח
אבל בירך וסח עד שלא התחיל בשחיטה לריק לחזור ולברך.
ויש מן הגאונים שהורו שריק לחזור ולברך שהסיקה מפסקת
לפיכך גומר מזוה ראשונה ומברך ומכסה ומברך על הכסוי
וחוזר ומתחיל במזוה שניה שהיא שחיטה שנייה ומברך על
השחיטה ושוחט וכן הורו מקצת מגדולי האחרונים זכרונם
לברכה. וכן מקצת מרבתי ויש לחוש בדברי הגאונים וכן
ראוי להורות. הסכמת ראשונים ואחרונים שלא להסית
בדברים שאינם מלרכי השחיטה כדי להרבות בברכו' דאסור
לברך ברכה שאינה לריכה וכל שיכול לפטור את עצמו בברכה
אחת אם ריבה בברכה. ברכה שאינה ראויה היא:

נשלים הבית הראשון: בעזר אל אחרון וראשון

בית השני עניין הנשחטין

השער הראשון בדברים האמפסידים השחיטה. והם חמשה
שהייה. דרסה. חלדה. הגרמה. עיקור:
השוחט ולאחר ששחט מיעוט הוושט בין בעוף בין בבהמה.
שהה ולאחר זמן חזר וגמר. שחיטתו פסולה:
הקנה אין בו דין שהייה בעוף לפי שאין טרפותו אלא בפסיקת
רובו. ולפיכך אם גשחט רובו הרי נכשר ואם ניקב אין נקיבתו
במשהו עד שיפסוק רובו. השוחט את הבהמה ושחט סימן
אחד ואפילו אחד וחצי ושהה ולאחר זמן חזר וגמר את השחיטה
שחיטתו פסולה. בד"א כשהגבירה ידו ולא שחט כגון שחט או
שנפל הכבין מידו וכיוצא בזה. אבל היה סכינו רע אפי' הוליד
והביא כל היום שחיטתו כשירה. מפני שהוא מתעסק בנורף
השחיטה. בד"א בעוף אבל בבהמה אם הוליד והביא במיעוט
אחרון של סימן ראשון ושהה בכך כדי שיעור שהייה שחיטתו
פסולה מספק אחר שאין מיעוט סימן מעכב בשחיטה חוששין
שמה אינו אלא כמחתך בשר ויש כאן שהייה ושחיטתו פסולה
שחט רוב אחד בעוף ורוב שנים בבהמה ושהה. ולאחר זמן
מרובה חזר וגמר את המיעוט שחיטתו כשירה כמה שיעור
שהייה כדי שחיטת בהמה דקה לבהמה דקה וגסה לגסה.
ובעוף יש אומרים דינו כבהמה דקה ושהייתו כדי שחיטת
בהמה דקה. ויש אומרים דשחיטת שהיית עוף כדי שחיטת
עוף והוא כדי שיעור שחיטת סימן אחד בעוף. שיעור שחיטה
שאמרנו לא שחיטת סימן בלבד אלא כדי שירבינה וישחטנה
ויש מחמירים ואומרי' שאינו אלא כדי שחיטה בלבד כשהייתה
רבונה ועומדת וראוי לחוש לדבריהם: וי"א כדי שישחט
מיעוט

שלא יראה כמקבל הדם לזרקא לעבודת אלילים - בד"א בכלי ריקן אבל שוחט הוא לתוך אגן של מים - והוא שיהיו המים עכרין שאין צורתו נראית מוזקת - אבל מים ללולים לא ישחוט חוששין שמאללצורתו הגרמית בהן הוא שוחט - ואם שחט בכלי שיש בו עפר כ"ש הוא מותר - לא ישחוט בתוך הגומא ואפילו בתוך גומא שבצית - שלא יראה כמחשף שם הדם לאכול עליו כדרך שהמני' עושים לשם ע"א רצה לנקו' חצרו - כיצד הוא עושה עושה מקום מדרון חוץ לגומא ושוחט שם כדי שיהא הדם שותת ויורד לתוך הגומא - שהכל יודעים שלא נתכוון זה אלא לנקות חצרו - אבל בשוק לא יעשה שאין דרך האדם לנקות השוק ואם עשה כן הרי זה עושה בחוקיתיהם של מינין וצריך לבדוק אחריו שמא מינת מרקה בו - ויראה לי שחס עבר ושחט באחת מכל אלו העניינים האסורים שאין שחיטתו פסולה שאין מוציאין את האדם מחזקת כשרותו עד שיבדק וימצא חשוד : היה בא בסכינה ואין לו מקום פנוי לשחוט כדי שלא יטנף את מקומו כיצד הוא עושה שוחט ע"ג הכלים אבל לא לתיכן - ואם רצה מוציא ידו חוץ לספינה ושוחט על דופני הספינה והדם שותת ויורד לתוך הים ואינו חושש :

השער הרביעי באיזה זמן שוחט :

דעולם שוחטין בין ביום ובין בלילה - בד"א כשהיתה אבוקה כנגדו אבל אם אין אבוקה כנגדו לכתחילה לא ישחוט בלילה שמא ידרום - שמא יחליד ולא ירגיש - עבר ושחט שחיטתו כשירה - וכן הדין השוחט ביום בבית אופל - שהכלל הזה לכל מקו' שאינו רואה בשע' שחיטתו מה שהו' שוחט - השוחט בשבת וביום הכפורים אפילו בשוגג אסורה באכילה בו ביום לכל אדם ולערב מותרת אפילו למי ששחטה - בד"א בשוגג אבל במזיד אסורה לו לעולם - קונסין אותו על שהזיד ושחט אבל אחרים אוכלי' אותה לערב - יש מי שהורה שאסורה לאחרים לערב עד שימותין בכדי שתעשה - ויש מי שהורה שמוותרת להם לערב מיד - השוחט בשבת לחולה שחלה מבעוד יום ועדיין הוא חולה בשעת שחיטה מותרת לבריא באומל' ורואה לומר בלא בשול ובלא מליחה - ואם חלה בו ביום יש מי שאסר ויש מי שמתיר ולזה דעתי נוטה - חלה מבעוד יום והבריא הרי הוא כשוחט לבריא ואסור לו לעולם ולערב מותרת לאחרים - בד"א בשוחט במזיד אבל בשוגג מותרת אפי' לו לערב כמו שבארנו :

השער החמישי כסוי הדם :

השוחט חיה ועוף צריך לכסות את דמו שנאמר כי יצוד ייד חיה או עוף אשר יאכל ושפך את דמו וכסהו בעפר - כסוי הדם לא בניגודין בלבד הוא עוהג אלא אפי'

במזומנים שהרי ריבה הכתוב כי יצוד ליד חיה וגומר - כיו טטון כסוי כחיה אלא שאין מכסין את דמו ביום טוב גזירה שמא יבא להתיר חלבו ולפיכך אין שוחטין אותו לכתחילה צי"ט ואם עבר ושחט ממתין ומכסה לערב אם רשמו של דם ניכר - וכן השוחט חיה ועוף לחולה בשבת אע"פ ששוחט ברשות אין מכסין את דמו בשבת - ואפי' היה לו דקר נעוץ מבעוד יום אלא ממתין לערב ומכסה אם רישומו של דם ניכר - השחט אפילו אינו צריך חלף לדם חייב לכסות שלא השוחט לאכילה בלבד חייב הכתוב - אלא כל ששופך את דמו חייב לכסות - בד"א בשחיטה הראויה אבל בשחיטה שאינה ראויה לא שנאמ' כי יצו' ליד חיה או עוף אשר יאכל כל שראוי' לאכילה - לשיכך הנותר בסיומנים והמטק בסימנין פטור מלכסות וכן השוחט את הטרופה והשוחט ונתנבלה צידו שאין לו מכל אלו רחוק לאכיל' השוחט יראה חיה או ק' עוף במקו' אחד - ואפי' חיה ועוף במקום אחד כסוי אחד לכולן ואין צריך לכסות חיה בפני עצמה ועוף בפני עצמו - כיצד מנזת כסוי הדם נותן עפר תיחוח למטה ומכסה בעפר תיחוח למעלה שנאמר וכסהו בעפר - עפר לא נאמר אלא בעפר - שחט ולא נתן עפר למטה כיצד הוא עושה גורר הדם ונותן על גבי עפר תיחוח ומכסהו בעפר שחט ונבלע הדם בקרקע אם רישומו ניכר מכסהו במקומו ואם אין רישומו ניכר פטור מלכסות - מי שאין לו עפר לכסות בו אסור' לשחוט עד שיהא לו עפר לכסות - השוחט ולא כמה כל הקודם חייב לכסות שלא השוחט בלבד חייב הכתוב לכסות אלא כל ישראל כלל בחיוב זה שהרי נאמר במצות כסוי ואומר לבני ישראל דם כל בשר לא תאכלו - מצוה זו על כל בני ישראל - אלא השוחט קודם בחיובו - שנאמר ושפך וכסה מי ששפך יכסה - חס"ו ששחטו ואחרים רואים אותם ששחטו כראוי חייבין לכסות - ואם בינם לבין עצמם פטורי' מלכסות דסתם מעשיהם מקולקלין הם ושחיטה שאינה ראויה היא - השוחט וכסתו הרוח אם חזר ונתגלה חייב לכסות ואם לא פטור מלכסות - שחט וכסה וחזר ונתגלה פטור מלכסות שהרי יולא ידי כסוי שנאמר וכסהו אפי' פעם אחת : דם שנתערב במים אם יש בו מראה דם חייב לכסות ואם לאו פטור מלכסות נתערב ביין רואין את היין כאלו הוא מים ואם רואין שאינו נפל במים כשישור יין זה יהיה בו מראה דם חייב לכסות ואם לאו פטור מלכסות - אין הפרש בדבר זה בין שנפל הדם לתוך המים ויין וצין שנפלו היין או המים על הדם כל שיש בו מראה דם חייב לכסות שאין דחוי אלא מצות - וכן הדין כשנתערב דם בהמה לעולם רואים את תערובתו כאלו הוא מים - השוחט חיה ועוף ולא ילא מהם דם מותרים באכילה שאין היתר

בית ראשון ושער שני

את המסוכנ' אסור שמתקן הוא ונאמר לא ידבק בידך מאומה
מן החרס . עבר ושחט יוליד הנאה לים המלח והרי היא
לח' כמותרת לו : כמה שיעור הנאה זו כדי שכל סכין
לשחוט בו : היתה ישנה שחתך בה בשר הרי זה צריך להלוק
בית טביחתו אעפ"י שאינ' בת יומא שזמן האיסור הנדבק
בדפני הסכין אינו נפגם וככלע בכתלי בית השחיטה . שפה
או נעלה בקרקע קשה עשר פעמי' אין צריך קליפ' אפי' הסכין
בן יומו שאין בית השחיטה רותח גמור שיפלוט מה שבתוך
הסכין ויבליענו בצער . וכן הדין בשחט בסכין של עכו"ס
אם לא שפה לא ישחוט בה ואם שחט צריך קליפה . וי"א שאין
צריך לא הדח' ושפשוף גדול כדי להסיר שומן האיסור הנדבק
ממנו לכתלי בית השחיטה . ויראה לי שהראשון עיקר הרונה
לשחוט בסכין ששחט בה טריפה או נבילה כיצד הוא עושה
מקנחו בסמרטוט יפה כדי להסיר שומן הטריפה שנדבק על
פני הסכין או מדיחה במים זוננים ודיו . שחט בה עד שלא
הדיח ועד שלא קנח דינו כדין שחט בסכין של עכו"ס י"א
קולף מקום השחיטה . וי"א מדיח ומשפשף היטב עד כדי
שיוסר שומן הטריפה הנדבק בכתלי בית השחיטה : העב
צריך שיבדוק הסכין קודם שחיטה אם לא בדק לא ישחוט בו
סתם סכינים אינם יפים לשחיטה שחט ישכח מלבדוק אחר
שחיטה והרי זו כאוכל נבילה . עבר ושחט וגמלא סכיני יפה
שחיטתו כשירה . כיצד בודקו בודקו בדיקה יפה ולאט ובכוונת
הלב שפגימת כל שהוא קרוב שלא ירגיש בה אם יפנה לבו
לדברים אחרים . ובודקו בצער ובנפורן ומשלש רוחותיה
ובודקו על דרך זה דרך הולכה והובא' שחט פגום 'מסוכסכ'
יש לו ולא תמלא אלא בדרך הולכה או הובאה : בדק סכין
ושחט צריך לבדקו אחר שחט' אעפ"י שסכין עומד על חזקתו
עד שיודע שנפג' אין סומכין על חזקה זו כל זמן שהוא לפנינו
שפעמים שנפגם בעור והוא לא ידע . לא בדק סכין אחר
שחיטה וגאבד הרי זו בחזקתו ושחיטתו כשירה . לא בדק
אחר שחיטה והלניענו ולאחר זמן שחט בו אעפ"י שלא בדקו
עכשו וגאבד הרי זו בחזקתו אין חוששין שחט עם עמידתו
נפגם מעצמו לפיכך הטב' צריך שיהא לו סכין מיוחד לשחיט'
כדי שלא יחתוך בו בשר שפעמים ישחוט ואח"כ יחתוך בו
בשר סבור הוא שלא נפגם . שאין הבשר מצוי לפגום בדרך
שאין הסימנים פוגמין ופעמים יגע בעלמות שבבשר ונפגם
והוא לא ידע ויגניענו בחזקת שהוא בדוק ואח"כ ישחוט בו
בלא בדיקה וגמלא שחט בספין פגומה . בדק ושחט וגמלא
פגומה שחיטתו פסול' שהרי פגומה היא בד"א בשלא שגר בה
עלמות לאחר שחיטה אבל שגר בה עלמות לאחר שחיטה
תולק פגימה זו בעצירת עלמות אלא שחיטתו כשירה . לא שגר

בה עלמות אעפ"י שנגע בעלם המפרקת אין תולין בו להקל
שאין העלם פוגם דרך הולכה והבאה . שחט בהמות רבות
וגמלא סכיני פגומה לאחר שחיטת כולן אפילו הראשונה
פסולה . חוששין שחט בעור הראשונה נפגמה לפיכך צריך
לבדוק בין כל אחת ואח' בדק' יפה כדי שלא תיחסר אף אחת
שגמלא סכין פגומה אחריה . לא בדק בין כל אחת ואחת
וגאבד הסכין הרי כולן כשרות . ולא עוד אלא אם שגר עלמות
לאחר שחיטת כולן וגמלא פגומה כולן כשרו' לפי שמעמידין
סכין על חזקתו עם חזקת כשרות הבהמות שהן שחוטות
לפנינו כראוי . ויש אוסרין את כולן חוץ מן הראשונה דחוששין
להחמיר שחט נגע בצירור בעלם המפרקת זו חוששין לכל
אותן שבאו לאחר נגיעתו בעלם המפרקת . יש מרבותי שהורו
שכל שגמלא פגומה אעפ"י ששגר בה עלמות שחיטתו
פסולה אף א"כ יש בסכין כדי שיעור לווארין דאפשר שאפילו
יגוס בעור שחט לא פגעו סימני' בפגימות . אבל אין בסכין
כשיעור זה אין תולין בזה להקל ולא יראה לי כן : סכין שנפלה
ע"ג קרקע קשה או ע"ג אבנים הרי זה כמו ששגר עלמות
בד"א כשמוד' שנפל' על חודה אבל אם לא נודע כלל לאחזה
(נד) אין תולין להקל אלא בששגר עלמות וכיוצא בזה : בכל
שחטין בין בלור בין בזכוכית בין בקרומיות של קנה . בד"א
בתלושין אבל במחוזרין לקרקע לא ישחוט שאין שחטין
במחוזר לקרקע בין במחוזר מעיקרו בין בתלוש ולבסוף
חברו ואפי' לא בטלו . שחט במחוזר מעיקרו שחיטתו פסול' .
שחט בתלוש ולבסוף חברו ובטלו יראה לי ששחיטתו כשירה
ויש מי שאוסר . שחט בתלוש ולבסוף חברו ולא בטלו כשירה
בד"א כשהסכין למעלה ונאחר בהמה למטה אבל נאחר בהמה
למעלה כיון שהסכין נעזר בכותל שחיטתו פסול' . ולא מחמת
איסור חברו אלא חוששין שחט תפכיד הבהמה על הסכין
וגמלא שחט בדריסה . ולפיכך אפי' נעזר בקורה התלושה
ושחט בו כל שהנאחר למעלה שחיטתו פסולה כמו שאמרנו
שם . ויראה לי שאפי' אמר ברי' לי שלא דרסתי שחיטתו
פסולה . בד"א בהמה אבל בעוף הקל שחיטתו כשירה יראה
לי שלא בכל עוף הכשירו אף בעוף הקל כתרנגולין אבל בעוף
הגס כאווזין וכיוצא בזה שחיטתו פסולה שאף הן מכבידין
בהמה : כמה יחא בסכין ויהיה ראוי לשחוט : אפי' איזמל
קטן ובאיזמל שאין לו קרמס . וכמו שבארנו בדרסה דיגס
אלו כל הצורך :

השער השלישי באיזה מקום שחט :

שוחט אדם בין בראש הגג . בין בראש הספינה אבל לא
ישחוט לתוך הים ולא לתוך הנהרות שלא יראה
כשחט לשונו של ים ושל נהרות . אין שוחטין לתוך הכלים
שלא

שתהא כל השחיטה לשם דבר כשר :

השער השני במה שוחט ודיני סכין :

בבב שוחטין חוץ ממגל קליר והשינים והלפורין • מפני שהן חונקין עבר ושחט בחד מכל אלו שחיטתו פסולה • בד"ה בשתי שינים שהרי חוק שיש בין שן לשן גדון כפגימה לפי שהוא חונק • אבל בשן אחד שוחטין בה לכתחילה • והוא שתהיה תלושה • אבל במחוברת שחיטתו פסולה • וכן הדק בפורן שאינה כסולה לשחיטה אלא במחוברת לפי שאין שוחטין במחובר כמו שיתבאר • אבל לפורן התלושה שוחטין בה לכתחילה • מגל קליר הוא שיש בו פגימות הרבה • ופגימותיה מסוכסכו' ומוטות ללד אחד • ואעפ"כ אם שחט בו אפילו הוליך ולא הביא שחיטתו פסולה • כיון שיש פגימות הרבה חוששין שמא השיב ידו אחור מעט וגאחו אחד מן העוקצין בסומכין וקרע • אבל סכין שאין בה אף פגימה אחת אם אגרת משתי רוחותיה שחיטתו פסול' • והרי היא נידוני' כמגירה מכל מקום בין שהוליך ולא הביא בין שהביא ולא הוליך לעולם הוא פוגע בפגימה וקורעת : היתה מסוכסכת אם עוקץ הפגימה נוטה כלפי זנב הסכין והוליך ולא הביא שחיטתו כשירה לפי שאין עוקץ הפגימה קורע אלא בפגעו בסכין • ואם עוקץ הפגימה נוטה כלפי הראש ולא הוליך שחיטתו כשירה : מגל יד והוא שלדו האחד סכין ולדו האחד מגל • לפיכך אם שחט בלד הפגימות שחיטתו פסולה ואפילו הוליך ולא הביא • אבל בלדו השני שהוא עשוי בסכין לא ישחוט לכתחילה גזירה לדו האחד משום לדו השני • עבר ושחט שחיטתו כשירה • הוחלקו שיניה שוחטין בכל לך • ואין גוזרין הוחלקו משום לא הוחלקו • כמה שיעור הפגימה שפוסלת בשחיטה כל שהוא • ובלבד שתחגור כל שהוא ואפי' כחוט השערה • אבל אם אינה חוגרת כלום אין זו פגימה ואינה פוסלת השחיטה שאין זה אלא כראש השבולת שבמלא כאגור ואינו • ויש מי שפירש שיעור פגימה הוא כפגימת המזבח ופגימת המזבח כדי שתחגור בו לפורן : ליבן סכין באש לא ישחוט בו לכתחילה ואם שחט בה יש מי שאומר ששחיטתו כשירה שחודו קודם ללבונו ובית השחיטה מרחיב ואינו נוגע בלד דין בד"ה צשידע קודם ששחט שהוא מלובן אבל אם לא ידע שחיטתו פסולה מתוך שלא ידע חוששין שמא לא נזהר ונגע בלד דין ונשרפו • ויש מי שאומר ידע ואפילו עבר ושחט שחיטתו פסולה אע"ג שחודו של סכין קודם ללבונו חוששין שמא נגע ואין סומכין על זכירתו בכך וכן נראין הדברים • סכין שהוא משמשי ע"ה אם חדשה היא שלא חתך בה בשר אלא ששבר בה לפניו מקל או כיוצא בזה מותר לשחוט בה בהמה בריאה לפי שהוא מקלקל אבל לשחוט

סופו על תחלתו : השוחט לשם הרים • לשם גבעות • לשם ימים • לשם נהרות • לשם מדברות • לשם חמה ולבנה וככבי' ומזלות • אם שחט לשם אחד מכל אלו על דעת לעבוד אותם בכך כדרך עובדים ע"ה ששוחטין לשם עבודת אלילים הרי זו זבחי מתים ואסורה אפי' בהנאה אף על פי שאין ההרים נאשרים כע"ה הרי הן נעשין ע"ה והשוחט לשמן כשוחט לעבודה זרה והמשתחוה להן כמשתחוה לעבודה זרה וזה שאמרו אקיהם על ההרי' ולא ההרים אקיהם אין הגוונה אלא שלא יהיו ההרים עגמן אסורין • אבל הן נעשין ע"ה להתחייב בעבודתן כשאר עובדי עבודה זרה • שחט לשם אחד מכל אלו שלא לעבודה אלא לכוונת רפואה כהללו המתעסקין בדברי הבאי שחיטתן פסולה מדבריהם לאכילה ומותרת בהנאה • שחט לשם שרו של הר • או לשם שר אחד משאר ה' מדברים אלו בין ששחט לשם מיכא שר הגדול בין ששחט אפילו לשם שרו של שלשול קטן שבים • אע"פ שלא נתכוין אלא לרפואה ולדברי הבאי הרי זה כזבחי מתים מדבריהם ואסורה אפי' בהנאה • ישרא ששחט בהמת חבירו לשם אחד מכל אלו לא אסרה שאין ישראל חשוד להתכוין בדברים האסורי' ולא עשה כן אף ללער את חבירו • ויש מי שהור' שאם יש לו בה שותפו לא אסרה ואע"פ שאילו היתה כולל שלו אסר' זה לא נתכוין אף ללער שותפו : היה שוחט בהמת חבירו לשם א' מכל אלו והתרו בו וקבל עליו התראה אין לך משומד גדול מזה ואסרה : השוחט לשם עולה או לשם שלמים או לשם אשם תלוי • לשם פסח לשם תודה לשם קרבן נזיר שחיטתו פסולה • דברים אלו באין דרך נדבה ולפיכך חוששין שמא עכשו נדב אותן וגררה כשחט קדשים בחוץ ואוכל אפילו היתה בהמה זו בעלת מוס ואינה ראויה להקרבה אכור' • פעמים שאדם מכסה מומה ואינו ניכר • שחט תרנגולת ואווזין וכיוצא מן המינין שאין ראויים למזבח מותר שהכל יודעים שאין אלו קדשים • שחט תורים ובני יונה אלו אכורים • ויראה לי שאם היו תורים קדשים ובני יונה גדולים כשרים שהכל יודעים שאין אלו ראויים להקרבה : שחט לשם אחד מכל אלו מן הקדשים שאינם באין בגדבה כחטא' ואשם ודאי לשם זכור לשם מעש' לשם תמורה שחיטתו כשירה שהכל יודעי' שאין אלו דברי הבאי שאילו היה חטאת ואשם • נודע היה וקול יוצא לאלו בד"ה כשלא נודע ששבר זה עבירה שחייב עליה חטאת או אשם אבל עבר עבירה שחייבין עליה חטאת או אשם ודאי ואמר לשם חטאתי הרי זו פסולה • שנים אוחזין בסכין בין בשני סכין בין בסכין אחד ושוחטין אחד לשם אחד מכל אלו שאמרו ואחד לשם דבר כשר שחיטתו פסולה עד

בית ראשון ושער ראשון

שחיטה ציטו לבין עצמו • ולא ידענו באיזה סכין שחטו ויש
 אללו סכין יפה וסכין שאינו יפה ואמר ביפה זה שחטתי יראה
 לי שהוא כהמן • דלעולם לא שציק היחר ואכל איסור • יתר
 מכן נראה לי שהפילו נמצאת בשר שחטה בידו כל שיש
 טבחים ומקולין ישראלים נאמן הוא לומר מן השחטה לקחתי
 ואני יס בידו עוף שחט שהינו נמכר במקולין אם יש אכשי'
 כשרים ומומחים עמו במדינה נאמן הוא לומר ישראל מומחה
 וכשר שחט לי • ואין ל'ל באומר ישראל פלוני כשר שחט לי
 שכל זה בכלל מה שאמרו אינו מניח את ההיתר ואוכל את
 האיסור • אע"פי שאינו טורח לתקן הסכין טורח הוא ללכת
 אלל בקי לשחוט • לה"ד לחמץ של עוברי עבירה שמוותר
 לאחר הפכח מיד מפני שהן מחליפין • משומד אוכל נבילות
 להכעיס יראה לי שאין מוסרין לו לשחוט לכתחלה ואפילו
 אחרים עומדים על גביו מפני שהוא מכין לנבל ולקלקל •
 ושמא לא יתנו לב הרואים במה שהוא עושה במה שנתן בין
 ידיו • ומה הפרש יש בין זה ללדוק ולבייתוסי או הכותי קודם
 שגזרו עליהן שאנו שוחטין לכתחלה כשאחרים רואין אותן
 חה אינו שוחט • לפי שאינן משומדים לנבילות • ואעפ"י
 שאין להם כביולא בזה לפני עור לא תתן מכשול • מ"מ אין
 מכוונין כ"כ לנבל אבל משומד זה שהוא מנבל ואוכל להכעיס
 כ"ש שמנבל ויאכיל לאחרים וחשוד הוא בדבר זה מן הנכרי
 ביין המופקד אללו וישראל יולא ונכנס • ויש מורין בזה להקל •
 שחט ואחרים רואין אותו שחיטתו כשרה ואינו כעכו"ס •
 ומשומד לדבר אחד אינו משומד לכל התורה כולה • והוא
 שבדקו סכין ונתנו לו או שבדקו סכין אחריו ונמצאת יפה •
 משומד לערלות או לעבירה אחת מן העבירות שבתורה
 שוחט לכתחלה • ויראה לי שאין צריך לבדוק אחריו סכין •
 ולא לבדוק אותו אם מומחה הוא אם לא • לא הרי הוא אלל
 שחיטה כישראל גמור דמשומד לדבר אחד אינו משומד לכל
 התורה כולה בד"א במשומד לשאר עבירות שבתורה אבל
 במשומד לע"ז או שמתלל שבתות בפרהסיא • הרי הוא
 במשומד לכל התורה כולה והרי הוא כעכו"ס ושחיטתו
 פסולה • התחיל אחד מן הפסולין לשחוט כגון עכו"ס ומין
 או כו"נ וגמר ישראל או שהתחיל ישראל וגמר אחד מאלו
 שחיטתו פסולה שחיטתו של אילו אינה אלא כקץ • והרי
 נעשה בה מעשה טרפה בידם בד"א כשהתחיל אחד מאלו
 בדבר שעושה אותה נבילה כושט או כרנבו של קנה אבל אם
 התחיל בדבר שאינו עושה אותה נבילה כחצי קנה וגמר ישראל
 הרי זו כשירה • היו שנים אחיון בסכין וא' מהן פסול לשחיט'
 שחיטתו פסולה • שהרי נעשית השחיטה גם ע"י הפסול ואין
 מעשיו אלא פקוק ואין ל'ל בשני בני הדם ושני סכיני' ואחד מהם

פסול לשחיטה וא"ל כשאין הכשר שחיטה צמעה הכשר
 לבדו אלא בזירוף הפסול לא אפי' שחט זה רוב הכימות וה
 רוב הכימות • כשיס ועבדי' ש' ינס משחררים הרי בן בודקין
 סבין לעצמן ושוחטין לתחיל' כג' ולי ישראל שהשחיטה כשיר'
 בנשים ועבדים • הסומא לא ישחוט אם חין חדס אחר רואה
 אותו שוחט שמא יחליד או יזרוס והוא לא ידע ואם שחט
 שחיטתו כשירה • השוחט במונני שהוא גלגל הריחם שהוא
 מגלגל ע"י מים לא ישחוט לכתחלה ואם שחט שחיטתו
 כשיר' בד"א בכח ראשון לפי שהוא בא מכה חדס אבל מכה
 ראשון ואילך שחיטתו פסולה לפי שאינו בא לא מכה המים •
 גלגל היוצאים שמגלגלים אותו ברגל או גלגל הריחים של יד
 יראה לי ששוחטין בהן לכתחלה בין בכח הראשון בין בכח
 שני שכולן מכה אחד הן באין • שחט איס אפילו בהמות
 הרבה בבית אחת ואפילו לכתחלה ואינו חושש והוא שיהא
 מוליד ומציא הו' שהוא בסכין מלא המוחרין והונה להן כמלא
 עוור כמו שבארנו בהלכות דרסה • השחט אעפ"י שלא כיון
 לשחיטה • ואפילו לחתיכה בעלמא שחיטתו כשירה לפי שאין
 חולין לריבין כוונה • לפיכך זרק סכין לנעלו בכותל והלכה
 ושחטה הרי זה כשירה • והוא שראה שלא החליד הסכין בין
 סימן לסימן או תחת העור • מלא גולה ע"ג השחיט' חתוכה
 בידוע ששחט' כדרכ' שאילו החליד לא היתה הגולה חתוכה •
 וכן רדין כשמלא שער העור חתוך • ולא עוד אלא אפי' הפיל
 הסכין בידו או ברגלו אפי' שלא בכוונה והלך ושחט כדרכו
 הרי זו כשירה • זה הכלל כל שבא מכה ישראל ואפי' מכה מי
 שאינו בן דעת שחיטתו כשירה • נפל הסכין מעצמו שלא
 בכחו ואע"פ ששחטה כדרכה הרי זו פסולה שנא' וזבחת
 ואכלת מה שאתה זובח אתה אוכל • היה סכין מונח לו בידו
 ובהיקו ונפלה לה מידו • הורו הראשונים שזה כנפלה מן הגג
 עצמה והרי זו פסולה • ואע"פי שיש לי לדון ולהקל להם שומעין
 שאמרו להחמיר בשל תורה • השוחט לעכו"ס אף על פי
 שבהמה של עכו"ס שחיטתו כשירה • ולא עוד אלא אפי'
 שמענו העכו"ס אומר שהוא רוצה לזרוק דמו לע"ז או להקטיר
 חלבו לבו"ס הרי זו כשירה לפי שאין הכל הולך אלא אחר
 השוחט • חשב השוחט שהעכו"ס יזרוק דמו לבו"ס או שיקטיר
 חלבו לבו"ס שחיטתו פסולה וא"ל כשהשחט ישראל השוחט
 לשחוט בהמה זו לבו"ס שזוז וזבח מתים הוא ואמרה אפי'
 בהנחה • שנא' זבח לאלהים יחרס • שחטה לזרוק דמה לע"ז
 או להקטיר חלבה לע"ז פסולה ואפי' שלא שחט אותה ממש
 לע"ז לפי שמחשבין מעבודה לעבודה • שחטה סהם ואח"כ
 נמלך עליה לזרוק דמה או להקטיר חלבה לע"ז הושעין כיון
 שעכשיו נמלך עליה שמא אף בשעת השחיט' חשב לכך והוכיח

בית ראשון

ישעיה ראשון

ד

השער הראשון מבית הראשון בציאור הכשר השוחטין ומי שחט

מצות עשה להיות אדם שחט מה שירצה לאכול בהמה

חיה . או עוף שנאמר' וזבחית מבקרד ומלאךך . והקשה חיה לבהמה שנאמר בבכור בעל מוס . כאשר יאכל הצבי ואת החיל כן תאכלנו . ובעוף הוא אומר זאת תורת הבהמה והעוף הקיש תורת לשחיטה . מה זה בשחיטה . אף זה בשחיטה . ושחיטת הגכרי נבילה שנאמר וקרא לך ואכלת מזבחך מכלל מזבחך אסור . ואפילו גר תושב שאינו עובד ע"ז שחיטתו נבילה כל טבח שאינו יודע הלכות שחיטה אסור לאכול משחיטתו שמה לקלל בשחיטתו : סתם אנשים המצויין אלל שחיטה מומחין הם . לפיכך הכל שוחטין ואפילו שאינן מומחין אללנו החזקה כל המצוי אלל שחיטה מומחה הוא : ראה אחד שחט ואינו יודע אם מומחה הוא אם לאו . אם ישנו בפניו שאלו אם יודע הלכות שחיטה אם לא . שכל שאיפשר לבדוק בדקו . ואם לא אוכל והולך חזקה מומחה הוא כמו שאמרנו : ראה אחד שחט ויודע בו שאינו מומחה אם ראהו מתחלה ועד סוף מותר לאכול משחיטתו . ואם לאו אסור לאכול משחיטתו . ואפי' שחט בפנינו שנים או שלשה פעמים כהוגן . ואפי' שחט בבהמה זו אחד מן הסימנים יפה אין אומרים כמו שחט בפנינו הרבה פעמים כהוגן וגם עכשיו שחט אחד מן הסימנים . כך שחט הסימן השני יפה אלל חוששין שמה בסימן השני שהיה ודרס אחר שאינו מומחה ומה שלא חירע לו פסול בראשונה לא מחמת בקיאו' היה אלל מקרה היה : יש אנשים רכי לב ומתעלפים כשהם שוחטין . ולפיכך כל רך הלכב לא ישחט בינו לבין עצמו שמה יתעלף וישהה וידרוס ולא ירגיש : סתם אנשים אינם מתעלפים מחמת שהיטה . לפיכך מוסרין לכל לשחוט : ואין צריך לשאול אם מתעלף אם לאו . ואפי' היה בשנינו אין צריך לשאול אם נתעלף שאין חוששין לעלוף כלל . מי שאינו מומחה שאמרנו שלא ישחט אם שחט בינו לבין עצמו ואמר בריא לי שלא שהיתי ושלא דרסתי יראה לי שאין אוכלין משחיטתו דכל שאינו יודע אפשר שישהה וידרוס ולא ידע בדיקתו . ויש מתירין שחט ואחריו רואין אותו שחיטתו כשירה ולא עוד אלל שמוסרין לו לכתחלה אם יש אחריו מומחים שעומדים על גביו שאין הגדול בן דעת אעפ"י שאינו יודע דומה לחס"ז שאין מוסרין להם לכתחלה ואפי' אחרים רואין אותו לפי שהן מועדין לקלקלו וגדול בן דעת רוב מעשיו מתקנין . מלא תרגולת שחטה או בהמה . אם מלאן בבית מותר . שרוב המצויין בשחיטה מומחין הן כמו שבארנו . וכן אם נגבזו או נאבדו ומלאן כשהשוחטין בביתו . מלאן באשפה

שבשוק אסורין . שדרך נבילות להטילן באשפה שבשוק . מלא באשפה שבבית . או שמלא בשוק שלא באשפה . יש מי שאוסר ויראה לי שחזקתן שוחטין . שאילו נתכבלה . באשפה שבשוק השליכוס . בד"ה בשמלאן במקום שרובן ישרא . אלל בשוק שרובן עכו"ם אסורין . ואף על פי שהן שוחטי הסימנים יראה לי שאין סימן זה מחזיק בשחיטת ישראל : קטן היודע לאמן את ידיו לשחיטה מוסרין לו לשחוט לכתחלה . והוא שאחרים עומדים על גביו . אינו יודע לאמן את ידיו לשחיטה . ואפילו אחרים עומדים על גביו לא ישחוט לכתחלה כמו שאמרנו : וכן הדברי' בחרש ושוטה . שחטו ואחרים רואין אותו שחיטתו כשירה : אין אחרים רואין אותו יש אומרים שאפילו להתלמד אין מוסרין להם לכתחלה חוששין שמה הרואין שמוסרין להם לשחוט סבורין שמותר לשמוך עליהן כל שזודעים לומר הלכות שחיטה : שבור שנתבל בלה דעתו הרי הוא כשוטה . אלל שחטו שלא הגיע לשכרותו של לוט . יראה לי שהוא כפקח ושחט לכתחלה ואעפ"י שאינו יכול לדבר בפני המלך . שחיטת כותי אסורה כשחיטת עכו"ם שכולם לקלקלו מעשיהן ולפיכך עשאים עכו"ם גמורים . שחיטת לדוקי ובייתוסים אם הוא מומחה שחיטתו כשירה . והוא שהיה ישראל עומד על גביו . אפילו נכנס ויולא . שחט בינו לבין עצמו יראה לי ששחיטתו פסולה . ואפילו חתך כזית ונתן לו ואכלו אין סומכין עליו דכל מלוא שאין הלכותיה כתובות בתורה אע"פי שהחזיקו בה אין סומכין עליהם : ישראל אוכל נבילות לתיאבון בודקין סכין ומתנין לו . והולך ושחט בינו לבין עצמו . חזקה אינו מניח ההיתר ואוכל את האסור יראה אפי' שאין אנו יודעים בו שזודע הלכות שחיטה מותר לאכול משחיטתו . שכל המצוי אלל שחיטה מומחה הוא : ישראל משומד לאכול נבילות לתיאבון שחט בינו לבין עצמו למה אין חוששין שמה נפגם הסכין בעור והוא נאמן לומר שאינו נפגם . לפי שאינו מעמידיו הסכין על חזקתו . כל שלא ראינוהו שנפגם והבהמה שחטה יפה לפנינו . שהרי לא מצאו בה שום ריעות ואפי' שחט מאה בהמות בדדיקה ראשונה די לו דלעולם מעמידין הסכין על חזקתו עד שזודע שנפגם . וכן הדין לבדיקת סימנים של אחר שחיטה שכל השוחט כראוי הוא שחט ובדק בסימנים קודם שיעור שהייה וחזקה על זה שבדק כראוי כשאר השוחטין המומחין שאינו מניח ההיתר ואוכל את האסור שחט בינו לבין עצמו ולא בדקו לו סכין לכתחלה בודקין סכינו אחריו . אם נמאלת סכינו יפה אוכלין משחיטתו ואם לאו אין אוכלין משחיטתו . אחר שאמרנו שאפי' שחט בלא בדיקת סכין בודק סכין אחריו ומותר . מפני מה הצריכו לבדוק לכתחלה חוששין שמה ישכח ולא יבדוק אחריו ואולי בסכין פגומה שחט . גמר

שחיטה

מבוא השערים

השער הראשון בביאור מן עושהו יין נסך • לאסור אותו
אפילו בהנאה • ומי אוסר אותו בשתיה ולא
בהנאה • ואכלול עם זה • דין שכר של עכו"ם • ויין תפוחים
ורמונים • ודין ריחו של יין נסך ואפילו קולטו בפיו לידע אם
טוב אם רע והו' העניין שקראוהו בת תיהא :

השער השני בביאור מאימתי נעשה יין לקבל איסור ניסוך
ובמה נעשה יין נסך לאסור אפי' בהנאה • ואכלול
עם זה דין שכר יין נסך בפועל שהשכיר עצמו להעביר חביות
של יין נסך או שהשכיר בהמתו וספינתו להוליך יין נסך •
וכיוצא בזה וכן אכלול עם זה אם מותר לשמש לפני העכו"ם
או להושיט לו את הכוס • וכן דין הרולה בקיומו של יין נסך
ואפי' לזמן מועט • וכדי לאבד לאחר שעה כגון ששכרו העכו"ם
לשבור לו חביות של יין נסך • או להשליכו באשפה וכיוצא בזה
וכן מי שנעשה שומר עליו ואפילו שומר חנם שכל זה בכלל
רולה בקיומו וכן אכלול עם זה דין דמי יין נסך ביד עכו"ם
או ביד ישראל וכן אכלול עם זה אם מותר לסתוס פי כובא
ע"י עכו"ם בנגעת של פשתן וכיוצא בזה שהיא מטפשת
וכן אכלול עם זה דין המוכר יינו לנכרי ומודד לתוך כליו אם
צריך להקדים וליטול ממנו מעות אם לאו

השער השלישי בביאור חזיון יין שבו משום יין נסך וחזיון
אין בו משום יין נסך וחזיון דבר של עכו"ם נאסר
משום יין נסך כיון נסך אף על פי שהוא עצמו אינו יין •
השער הרביעי • בביאור אלל מן מהנכרים מיוחדים יין
ואפי' בלא חותם • ואלל מן מפקידין ומייחדים בחותם
ואבאר אם משקדי' אללם בחותם אחד או בשני חותמות או
במפתח וחנותם • וכל שאר דיני יין שנתייחד עם העכו"ם
דין מטהר יינו של עכו"ם ואכלול עם זה דין יין שנגעו בו
גנבים ואינו יודע אם גנבים עכו"ם או גנבים ישראלים •
דין חביות של יין שנמצאו ואינו יודע אם של יין נסך או של
יין כשר •

השער החמישי בביאור דיני תערובות של יין נסך בין של
סחם יינם בין של וודאי יינם בין יין במים בין בשאר
דברים ודין חביות של יין נסך בתוך חביות של יין כשר ואכלול
עם זה דין נלוך ונלוך בר נלוך :

השער הששי בביאור דיני בלי היין במה נאסרין ובמה יהא
הכשרן :

הבית השישי בית הקדושה • בביאור עניין נטילת ידים
ומים אחרונים • ומים אמלעיים • ודיניהם • וחלקתי אותו
לחמשה שערים :

ואכתוב שעריו • ומה שהם כוללים בפני עצמו אחרי כתבי
סבת התעסקי בביאור הבית הזה ח"ו"פ שכבר
נכתבו בו לראשונים • חבורים רבים וגנבדים וכל העוסקים
לשם שמים מקבלים שכר בהועילם ואפילו תועלת קטנה
והאלהים אשר בראנו לכבודו ולעבודתו • יראנו כפלא
מחורתו אח"כ אסלה הדריכני ואמתך למדני כי אתה אלהי ישעי
אותך קויתי כל היום :

מלות

מגבינת העכו"ס. או לומר קנה לי גבינה מאיש פלוני שהוא
מזהר אם לאו. והכלול עוד עם זה הדין מי שלקח מן המקולין
בשר ואח"כ נמנע מלעשות טריפה במקולין ואינו יודע מאיזה מהן
לקח ודין בשר שנמנע מן העין ובשר שנמנע מושלך בלא
סימן ובשר שנמנע ביד עכו"ס בלא סימן. ואבאר כל אחד
ואחד מהם בפני עצמו בעזר העזר ברוך הוא :

השער הג' בביאור דיני ביטול האיסורין. ולבאר אם מותר
לערב איסור מועט לתוך היתר מרובה ולבטלו
בידים לכתחילה אם לאו. ולבאר אם נפל איסור לתוך היתר
ואין בהיתר כדי לבטלו אם מותר להוסיף בהיתר כדי לבטל
את האיסור אם לאו ולבאר אם בטלו בין בשוגג בין במזיד
אם הוא מבוטל אם לאו.

השער הד' איסור הכלים והכשירן. ואבאר בו הכלים
האסורין. במה יהיה הכשירן. וכן אבאר דין הלוקח
כלים חדשים מן העכו"ס או שמשכנס העכו"ס לישראל.
ואבאר אם מותר להשתמש לכתחילה בכלי שאינו בן יומנו לשי
שהוא כ"ט לפג' אם לאו. ואבאר אם נאמ' סתם כלים אינן
בני יומין אם לאו. ואבאר אפי' כלי בן יומן שנאמר מחמת
איסור משהו אם מותר להשתמש בו לכתחילה כיון שהאיסור
מועט אם לאו. ואם יש הפרש בדבר שהכלי ההוא עשוי
להשתמ' ובין שהוא עשוי להשתמ' בו אפי' בדבר מועט. אם
לאו. ואבאר אם כלי חרש יש לו הכשר בהגעלה אם לאו
ואפי' לא בלע אלא איסור מדבריה' ואם יש לו שום הכשר אפי'
בהחזרת כבשונות אם לאו. ואבאר כלי מתכות שבלע מן
האיסור ונפלט ממנו קצתו בכלי שצשל בו בשר. ואחר כך
בישל בו ירקות וכיוצא בזה. וכן שפוד שללה בו בשר ואח"כ
ללו בו דגים. וכיוצא בזה. אם מותר לצשל ולללות בהן לאחר
מכאן גבינה. ואחמר ביסול הירקות ולליית הדגים אם נעש
ביעול לבשר אם לאו. ואבאר כלי שטף שנאמר ונתערב
באחרים אם נדון אותו כדבר שיש לו מתירין הואיל והכשרו
בהגעלה וכיוצא בו לפיכך נריך להכשיר את כולן. או נאמר
שהוא בטל כיבש ביבש ואבאר סתם כלים של עכו"ס אם
אנו דנין אותם כשאין בני יומן אם מותר לומר לעכו"ס
לצשל בכליו אפי' בדברים שאין בו משו' בשולי עכו"ס ושאינן
לחוש להם לתערובות איסור כפת של פלטר או מלקוחות או
נאמר כל שהוא אומר לו לבטלו ולאפות בכליו כמי שמצשל
הוא בידיו דומ' ואסור. ואם עבר ועשה כן אם מותר אם לאו.

הבית החמישי בית היין אבאר בו ענין יין נסך וכלי
וחלקתי אותו לששה שערים.

השער

חוקא כשאני קלופה או אפילו בקלופה. ואיסור פבוס
וכיוצא בהם. ואבאר בדברים האסורים שהן פגומים כגון
עכברא דביתא והרומשים הג' אופים שכן חכם מובדלים
מהם אם נוסרין תערובות אם לאו וכן אבאר שיש איסור
ושאינו אסור אלא קליפה. ויש שאסור כדי נטילה שהוא יותר
מן הקליפה ויש שאסור כדי גרידה ויש שאינו נרק אלא שפסוק
גדול. ויש שאינו נריך אלא הדקה בעלמא. ומן החק הזה
כל איסור לזון שנגע בחתיכת של היתר לזון ואבאר כל אחד
ואחד מהם בפני עצמו בעזר העזר :

השער הז' בביאור ספק התערובות אבאר בו דין אם
נפל איסור. במקום א' ואינו יודע באיזה מקום
אם לקדירה זו ואבאר אם יש הפרש בדבר בין שהיו לפניו
שתי קדירות של היתר ונפל האיסור באחת מהן ואינו יודע
באיזה מהן נפל. ובין שהייתה הקדיר' האחת של היתר והשני'
של איסור. ואבאר אם יש הפרש בין שיש בקדירה האחת
שיעור כדי לבטל ובאחרת אין שיעור. ובין שאין לא בזו ולא
בזו שיעור כדי לבטל ואבאר אם יש הפרש בדבר זה בין אסורי
תורה לאיסורים של דבריהם וכן אבאר אם יש הפרש בין
שהיינה שתי קדירות לאדם א' ובין שהן לפני בני אדם זו לזה
וזו לזה וכן יש לבאר איסור שנפל לתוך היתר ונתבטל אם
נריך להרי' כנגד האיסור ולהשליך לכלב אם לאו וכן יש לבאר
חתיכת איסור והיא חשוב' שהיא' בטילה שנפלה לתוך חתיכו'
של היתר ונפלה אחת מאילו למקום אחר אם נלך אחר קרוב
ונאמר זו שנפלה כאן מן ההיתר המרובה היתר או נחוש לומר
שזו היא האסורה שם תחלה. ולבאר אם נפלה אחת מהן או
שתי' מהן לים הגדול או שנאכלו אם נתיר השאר ונאמ' אותן
שנאכלו או שנפלו לים הגדול בהם הייתה אותה של איסור
והשאר מותר או נאמר שהאיסור נשאר בתוך הרוב. ולבאר
אם יש הפרש בדבר זה בין נפלה לים ונאכלה או שנאכלה
ובין שפירשה אחת או שתיים לגד אחד והרוב לגד אחד.
ולבאר עוד איסור הנכלל בתוך ההיתר וחזר ונפל מקצתו
להיתר אחר אם נשער לפי חשבון או נחוש ונראה כל אותו
בשיעור שנפל כאן מאותו התערובת כאלו כולו איסור אם לאו
ולבאר איסור מועט שנפל לתוך היתר מרובה ונתבטל וחזר
לפלו עוד איסור לתוכו. אם נאמר ראשון ראשון בטל או
נאמר מנאמין את מינו וניעור. ואכלול בשער הזה בביאור
דיני המפקיד או המייחד דבר המותר אלל העכו"ס או אלל מי
שהוא חשוב אם נחוש לתערובת איסור או לחליפין. ובמה
תהיה תקנתו אם בחותם אחד או בשני חותמות או ביושב
ומשמר או ביוצא ונכנס ואם מותר לסמוך על החשוד לאכול
גבינה של עכו"ס ולומר לו קנה לי גבינה ממי שהוא נאמר

מבוא השערים

באצטויח ואכלול עם זה המשקין שיש בהם משום גלוי ודיניהן :
השער השני בביאור דין גבינה שנ עכו"ס וחלב שהלכנו
 עכו"ס והין ישראל רוהו . ודין מוריים של עכו"ס
 וכבשין שלהן . וזיתם כבושין שלהם והן הנקראים
 בלשון חכמים זית קלוס תרא :

השער השביעי בביאור ביטולי עכו"ס . ולא אכנים עלמיו
 במקום זה בדיני מוקלה ונולד ופירות הנשרין ושאר
 דיני שבת וי"ט ולא באיסורי ההקדשות והגדרים
 וערלה וכלאי הכרם אן כולם אכלול אותם בתאמר
 אחד אם יאמר עלי השם ברחמיו :

הבית הרביעי בית התערוכות בביאור איסור התערוכות
 והכשרן וחלקתי אותו לארבעה שערים

השער הא' כיצד יאסור דבר האסור את המותר בתערוכות
 אם דוקא כשנתערבה גוף האיסור בתוך ההיתר .
 או אפילו בטעמא . כגון שמכיר את האיסור וזרקו . ויש
 ברוב בני"ט וכן בביאור באיזה חס אנו חוששין לפליטת
 האיסור אם שפחה היד כוללת בו . או אפילו בחס מועט
 ביד כוללת . ואח"כ אבאר אם יש הפרש בין נתבטלו בקדיר
 שהאיסור וההיתר בתוך רוב חס . והרוב מכסה אותם .
 ובין ללי שהן נוגעין זה בזה כשהן חמין ואין רוב מכסה
 אותן ואח"כ אבאר בשאלו משערים היתר בתוך איסור לבטלו
 כיצד משערינן ומה הן הדברי' שמאטרפין לבטל האיסור .
 ואח"כ אבאר אם יש הפרש בין שניה' חמין ובין שהאחד נוגן
 והשני חס . ואח"כ אבאר בצ' שיהיה החס למעלה והנוגן
 למטה ובין שיהיה בהפך . וכן אבאר חתיכות ההיתר שנאסר
 מוחמת שקבלה טעם מן האיסור אם נעשית כולה כחתיכות
 גבילה לאסור תערוכותה כשיעור כולה או לפי חשבון האיסור
 שבלעה . וכיצד היא אוסרת שאר חתיכות של היתר . אם
 דוקא ע"י רוב . או אפילו בללי ובמליה . ואח"כ אבאר
 טעמו של איסור ולא ממנו . אם הוא אסור דבר תורה או
 מדברי סופרים . כדי שנעמד על דיני ספיקתו לפי הכלל
 המסור בדיני . ספיקא דאורייתא לחומרא . וספיקא דרבנן
 לקולא . ואח"כ אבאר מה שאמר ספיקא דאורייתא לחומרא
 אם הוא דבר תורה או לא . לפי שראיתו לאחד מגדולי
 המחברי' שכתב בזה דברי' שאין נכונים בעיני . ואח"כ אבאר
 שיעור אכילת פרס שאמרו בכמה מקומות כמה הוא כדי
 לעמוד על מ"ש כזית בכדי אכיל' פרס דאוריית' ואח"כ
 אבאר שיעורי התערוכות . לפי שאין כל האיסורים אוסרים
 בשיעור א' . וכן אין הכשרן בשיעור א' . אלא יש איסור אוסר

תערוכותיו בכל מה שהוא ההיתר חמין בדיני א' יאבא דר' יהודה .
 ואבאר אם הלכה כר' יהודה חס לאו . וכן מן הדברים
 שאין בטלן כדבר שיש לו מתירין כבינה שנוגדה בי"ט
 שנתערבה באחרות והעפ"י שאין מאמרי זה כולל איסור
 מוקלה ונולד מכמה מקומות יש לנו להקור ונבאר בינה של
 ספק טריפה שאמרו דשיחלא קמא משהין להו חי הדר
 וטעמא אחרונה שריין אם נדון כדבר שיש לו מתירין אם לאו .
 וכן הדין לגבינה שבנו אותה מחלב ספק טריפה שנתערבה
 באחרות אינו בטל לפי שאין בעלי חיים בטלים . וכן דבר
 חשוב אינו בטל כחתיכה הראוי להתכבד לפני האורחים .
 ולבאר היזה אורח . אם דווקא ישראל או אפי' עכו"ס או אפי'
 אינה ראוייה בעלמה להתכבד בפני שום אדם מלד האיסור
 הרובץ עליה כחתיכת בשר בקלב אלא שכינא בה ראוייה
 להתכבד בפני האורחים . וכן בריה אסורה אינה בטילה .
 ובדברי הירושלמי בטלה בתשע מאות וששים . ולבאר היזה
 תקרא בריה שאינה בטילה אם דוקא בריה האסורה מעלמה
 כגיד הנשה וגמלה וכיוצא בהן או אפי' בריה שהייתה מותרת
 אלא שקבל איסור במקרה כתרנגולת שנטרפה וכיוצא בזה .
 ולבאר אם הכונה דווקא בבריית נשמה כגיד וגמלה או אפילו
 שאינה בריית נשמה כחטה של כלאי הכרם וכיוצא בזה . וכן
 איסור קבוע שנודע מקומו אלא שאינו יודע מאיזה מהן אם
 מן האיסור המועט או מן ההיתר המרובה לעולם אסור שכל
 קבוע כמחלה על מחלה דמיו . ועוד יש אחרים שאינם בטלים
 כגון אגוזי פרך ורמוני בדין וחציריהם אם לערל' ערל' . אם
 לכלאי הכרם כלאי הכרם . אלא שאין לי עסק בהן במאמרי
 זה . ויש איסור אוסר בריחו כבשר גבילה שגללו עם בשר
 שחטה בתנור אחד וכיוצא בו כדברי רב . ואבאר אם הלכה
 כדבריו אם לאו ויש איסור שבט' בס' ומן החלק הזה רוב כל
 האיסורי' שבתורה ואבאר אם טעם האיסור נרגש בהיתר
 הע"פ שיש שם ס' וחתיכת האיסור ניכרת . אם נתיי' את
 התבטיל בטעימת קפילא אם לאו . ואח"כ אבאר איסור
 שנתבטל בתוך היתר חס בתוך הקדירה אם ניטל מן ההיתר
 בעוד שהאיסור ניכר בחוכו עד שלא נשאר שם ס' בזה
 כנגד האיסור' אם חוזר האיסור' וניעור ואוסר אם לאו ויש לריד
 ס' וא' כבינה . ויש שבטל בחמשים ותשעה כחל ויש שבטל
 ברוב כיבש כיבש . ואבאר היזה יבש כיבש בטל ברוב לפי שיש
 שאיט בטל ברוב והם כל האיסורין שהחמירו בהן שלא לבטל
 בששים כחמץ בפסח וכיוצא בו . ויש שאיט אוסר תערוכות
 בפליטתו כגון גיד הנשה לפי שאין בגידין בטותן טעם ודוקא
 גופו של גיד אבל שומט וקמקמת שבו בס' כשאר האיסורים .
 וכן בינה של עוף עמא שנתבטל' עם הטורות . ואבאר אם

מבוא השערים

ואשתחותו ואל רחמיו אשא עינים . ואל חמלתו אקוד ואפרוש כפים . שלא אכשל בדבר הלכה ואסכים לאמת לכל דברי . ולא יכשלו בי חברי . והא העומד לימין אביון . ישלח עזרנו מקידש ויסעדנו מזיון . ויורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו כדכתיב לכו ונעלה אל הר ה' ואל בית אלהי יעקב ויורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו כי מזיון תלא הורה ודבר ה' מירושלים בית יעקב לכו ונלכה באור ה' :

הא לך הבתים וכל שעריהם . חיים הם לכל מוציאים :

הבית הראשון אבאר בו עניין השוחטין והכשרן ופסולן וחלקתי אותו לחמשה שערים

השער הראשון . מי שוחט . ואכלול עם זה הדין המוצא תרבות בשוק שחטה לפי עיקר העניין תלוי במי שחטו אל שחיטה אם לאו . ועוד אכלול עם זה הדין השוחט לעכו"ם אם הוא כאלו שחטו העכו"ם ליאשר באכילה אם לאו . ועוד אכלול עם זה השוחט לשם הרים . לשם עולה . לפי שהדבר תלוי במחשבת השוחט :

השער השני . במה שוחט . ואכלול עם זה הדין סכין של ע"ז . וסכין טרפה . וסכין של עכו"ם וסכין שלבנה באור :

השער השלישי באיזה מקום שוחט :

השער הרביעי באיזה זמן שוחט :

השער החמישי כמו כסוי בדם . ואכלול עם זה הדין ענין ברכת השחיטה והכסוי :

הבית השני בביאור עניין הנשחט . וחלקתי אותו לה' שערי :

השער הראשון בביאור הדברים המפסידים השחיטה .

כחמשה דברים היוצעים שהיה . דרשה . חלדה . הגרמה . עיקור ואכלול עם דיני דרס' דין שנים אוחזין בסכין אצל ושוחטין . לפי שאמרו שאין חוששין שמא ידרוסו זה על זה ואכלול עם דיני עיקור . דין פסוקת הגרגרת . לפי שהשחיטה ז"ל פירש שהוא עיקר . ואכלול עם דיני הגרגרת . השוחט מן העורף והשוחט מן הלדדן . שכל השוחט שלא במקום השחיטה הרי הוא הגרמה :

השער השני בביאור הכשר השחיטה . בבהמה . ובחיה . ובעוף ואכלול עם זה נקיב' הורידן . ודיניהן . ואכלול

עוד זה הדין השובר מפרקתה של בהמה קודם שתלא נפשה :

השער השלישי בביאור הדברים שהבהמה והעוף נטרפין בהן . ואין השחיטה מתרתן . ואכלול עם זה הדין

חאבר והבשר המדולדלין בבהמה ובעוף . וביצי זכר שנעקרו

בידיהן ועדיין תלויין בכיסן . והם הנקראים בלשון חכמים ביצי חשיליתא . ודין ביצה שהגעילה התרגולת קודם זמנה מכח הכאה . ואכלול עם זה דין חלב . והעובר שהוויא ידו . ודין ביצה טריפה . וביצה נבילה . וחלב טריפה . ועגל שגולד מן הטריפה . ואין מן הנבילה עוד אכלול ועם זה דין המוכר נבילות וטריפות לנכרי :

השער הרביעי בביאור דין מחוסרי זמן כאותו ואת בנו וכל של שמנה ימים בבהמה . ואפרוח שלא נפתחו עיניו :

השער החמישי בביאור מי שניתר בלא שחיטה כחגבים והשלים . והדברים המותרים . והאסורים ממנו .

ובביאור מי שאינו טעון שחיטה מן הדין ולריך שחיטה משום מראית עין כבן פקועה :

הבית השלישי בביאור הכשר האוכלין ואיסורן וחלקתי אותו לשבעה שערים

השער הראשון בביאור סימני בהמה חיה ועוף ודגים . וקריבי דגים . וביצים . וחגבים . ואכלול עם זה דין

דגים טהורים מלוחי' ביד עכו"ם אם יחוש להם שמא נמלחו עם הטמאים אם לאו . ואכלול עם זה סימני דגים . ביאור

אם נסמוך על סימני מקצתן להתיר את כולן . גופן או לירן . ואכלול עם סימני העוף דין ביצת עוף טמא ואכלול עם סימני

בהמה דין חלב בהמה טמאה :

השער השני בביאור מתנות כהונה . הניתנין לכהן אחר שחיטה . שהם הזרוע והלחיים והקיבה . ואבאר

מי חייב ליתנם ולמי נותנים המתנות . ומאיזה חייבין ליתן ומאיזה פטורים . ואע"פ שאין המתנות מעכבות שיותר

לאכול מן הבהמה אע"פ שלא הורמו מתנותיה . שכל שניך להרים מן הבהמה אינו כולל עם זה :

השער השלישי בביאור דיני מליחה וניקור הבשר . מצי

וחלב וחוטאי דם . ואכלול עם זה . אם נאמר בניקור הבשר רוב מזיון אצל ניקור מומחין הן . כמו שאמרנו רוב

המזיון אצל שחיטה מומחין הן . ואכלול עם זה דין בישרא דאסמך . והכבד . ואכלול עוד עם זה מוראנא דבשרא

וכווארי . והם התולעים הנמצאים בבהמה ודגים . ודין הפירות המתלעים בעודם מחוברים . לפי שניך לבדוק

בזמין שדרכן להתלע במחוב' ולנקר אותן מן הרחש הנמצ' בהן כתמרים . והפולין . והעדשים . וכיוצא בהם :

השער הרביעי בביאור דין בשר בחלב :

השער החמישי בביאור דין ביצה שנמצא עליה קורט דם . ואכלול עם זה דין דם דגים . וחגבים וביצים ונקורי

תאנים וכיוצא בהם . בנפול המנקר בתאינה ועכבר המנקר

באבטיח

הדון לבעל הספר

הנותן אמרי שפר

ומתקדש לשבת בית
: פס שרים לבנות לך בית
: רעיון הס שומרי הבית
: דת וקרא שם ובנה בית
: בית יקליע מבית
: ידע מה אתו בבית
: ובחכמה יבנה בית
: ובזהב טהור מבית
: בית ישראל את הבית
: לשמור משמרת הבית
: הגפס על כל הבית
: ומסודרים תבנה בית
: הגה זאת תורת הבית

: ודרשו מעל ספר שלומו
: תעודת אל ומדותיו לעמו
: והבית אשר בנה שלמה

עורה לובש • בגדי קדש
הישר נפש • לקנות חופש
לערוך לפני • אל מכמוני
קרצ מחכמי • לב פוגעמי
סב לטהר לב • סור מסוג לב
טח עינו לא • ראה אור לא
תן משמרת • דת נבחרת
רוץ לספרים • כספירים
הס הס באמת • מגידים את
קח מספר • אמרי שפר
בני הוד תעטה • וכבוד בתי
בא בשערים • הגמסרים
הס סביב קדש • קדשים

: שאו לאיש חמודות שיר ידידות
: שא נונחת שלש עשרה מדות
: שאו קדש ידיכם לשערים

אמר שלמה בר אברהם ארדת ברצלוני

ראיתי את העם המתאווים תאוה לנפש • לשקוד על דלת
ולדרוש מעל ספר ה' בבתי הנפש • לשמוע את
דבר ה' לשמור את דרך עץ החיים • ומכל משמר לגזור לבס
ולבחור בחיים • גם מעמל הימים ומטרדות הזמנים • לשמור
את משמרת הבנות והבנים • נפשם בהם תתעטף • לנשים
ולטף • לעתיד בשדה מסלת לביתם • ויסחרו אל ארץ ויקשרו
נפשם לערוותם • ינאו בשדה ללקוט ולשכון בגלגלים •
באורים ביערים ובכפרים • על זאת היהודים הפרזים •
היושבים בערי הפרוזות תתעטף רוחם לבית מאוים • וידמו •
מים • למלא להם מנוחה כי הספרים מקום הגהרים • ולא
ישנו בימים קצרים • כי ילינו בכפרים • ללקוט פנינים •
מספרי התלמוד ודברי הראשונים • והתאוה תאוה מקצתם •
לפתוח להם שער וילאו בו ידי חובתם • ולערוך לפניהם שלחן
בענין איסור והיתר באשר הם נריכים ימים ולילות • לשמור
רגלים • מלכד באיסורי מאכלות • ולהיות קדושים • בעניין
הנשים • ולהודיעם איזה הדרך ישכן אור ההלכות ההמה
כדי להוציאם ידי חובה בשני הדרכים המבוקשים • והנריכי
התלמוד והמעשה • כדכתיב לא ימוס ספר התורה הזאת
מפיך והגית בו יומם ולילות למען תשמור לעשות ככל הכתוב
בו כי אז תגלית את דרכיך ואז תשכיל ולכתוב להם קצרות
וארוכות מאיזה נד יעשה העושה • ע"כ דחקתי ונגמסתי

במלאכה הזאת • בשם ה' אשר עשה לנו את הגפס הזאת
ולכתוב עקרי הדברים • וללקוט אחד אל אחד דברים • כפי
היכולת קצרים • מתוך אותם הספרים • ואכתוב בעז"ה
דרך משל ומתן מאיזה נד באו העניינים כדי שימצא המעיין
מקום מוצא המים ויהיו תימיו נאמנים • מן הגמר' או מדברי
הנאונים • ואחזי אכתוב פסקי ההלכ' קצרים • כאלו הדברי •
בקבלה לנו מסורים • ובזה ילא הקורא ידי חובתו • בלמוד
בשמו השגחתו • לשקוד ולחקור וללמוד מתוך הלכתיו • וילא
בהיותו עושה • מתוך הקצרות את המעשה • וחיכתי לה וקויתי
לו להיות מאמרי זה לבית מלכות ולמש"ב נפשי • לנשבים
לפני ה' ולבעלי הגפס :

וחלקתי המאמר הזה לשבעה בתים מוחלק כל בית לבית
לשערים כדי להקל המלאכה למעיין • **עריה**
רגיל בתור' הבית • כנאין בית אשר לא ילערך תמיד למלאכה
הזאת וע"כ קראתי לספר הזה תורת הבית כי לא מבאזה
וגודל רוח עשיתי זאת כי ידעתי כמה חכמים היו לפני • גם
מהם ראו עיני • אשר קטנס עבה ממתני : אך גלוי לכל בעלי
עינים כי הכל לפי הצורך מכימין מלאכת שמים • ומהס
אשאל ובו את אור • כי מאתו עיקר כל נעזר • והוא ברחמי
וחסדיו • כי כלנו מיושי ידיו יראני נפלאות מתורתו • ישמרני
משגיאות ויסכים על ידי לומר דבר כהלכתו • ולפניו אקד
ואשתחוה

תורת הבית

מנוקה מכל אין שגיאות שמיר ושיט . הברו הרב הגדול להכמים עמרת .
ולאנשי השם והגדולים הוא צמרת . ה"ה הגאון רבינו שלמה ן
אדרת . יסד ביתו באבנים יקרות לכבוד ולתפארת . בצח לשון הזהב והאדרת .
דינים הצריכים לבית האדם רשם למזכרת . נקרא תורת הבית . יען תפארת
אדם לשבת בית :

ברפום האחים המשותפים המופלגים הנגידים מו' יהודה כ"י : ומו' ישראל כ"י :
ומו' **מנחם** כ"י בני המנוח מו' א"ש **פיווש** **יפה** אלה"ה :

זאת לדעת כי כל מקום אשר ימצא בחיבור זה שם עכו"ם או עע"ז או גוי' הם האומות
אשר ה' בזמנים הקדמים ועליהם תסוב מצות תורתנו הקדשה ודברי חז"ל בפירושיהם
אבל הגוים אשר אהנו יושבים ביילם הם עובדים להק"בה ומאמינים בתורתנו הקדושה וחלילה לש
להרהר נגדם דבר רע עיין מ"פ הלבוש ועיין במורה ז"ל חלק ג' פ"א והם נקראי' חללו כת
הנאצה ואין זה מנע לגמרי אל העמים בזמן הזה אדרבה עליהם אמרו חז"ל הוי מתפלל בשלומם
של מלכות כאשר אהנו פוגים להתפלל בכל שבת על שלומם איש על מקומו יבא בשלום :

ברשיון הצענזור דאקדעמיע דווילנא

Секретная
183 50:
מא
מחשבות: פאטנט

נדפס

בקאפוסט

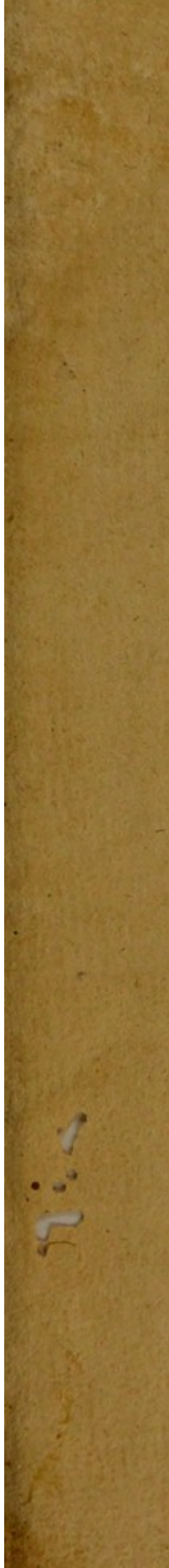
לפ"ק

ת ק ע א

בשנת

Секретная
183 50:
מא
מחשבות: פאטנט

39

6-7

ADRET

may

2

may

5/15

